

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

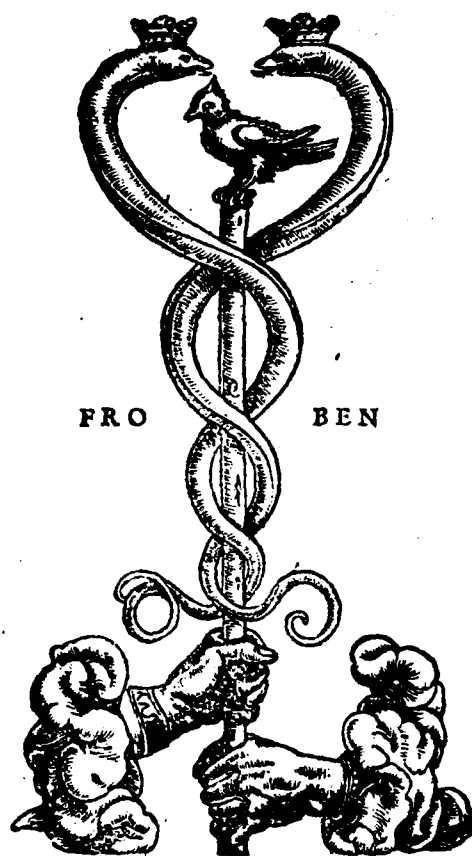
Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVII IOSEPHI AN

TIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI

XX. ad uetera exemplaria diligenter recogniti
DE BELLO IVDAICO libri VII ex collatione Græcorum codi-
cum castigatiores quàm unquam ante redditi.
CONTRA APIONEM libri II. pro corruptis. antea, iam ex Græ-
co itidem non solum emendati, sed etiam suppleti.
DE IMPERIO RATIONIS siue DE MACHABÆIS liber
unus à DES. BRASMO Roterodamo recognitus.
Cum Indice copiosissimo.

BASILEAE IN OFFICINA FROBENIANA
ANNO M. D. XL.

REVERENDO PATRI AC DOMINO

D. AEGIDIO REMO, EPISCOPO CHIEMENSI, SIGIS/

mundus Gelenius S. P. D.

AMDVDM anxius fui ornatissime pater, ne forte diuturnum hoc meum silentium suspectum esset, tuacq; per benigna erga me beneficentia ob ingratitudinis opinionē indignus fuisse iudicaret. Sed ut hic scrupulus eximeretur, quarenti nulla ad hoc temporis sese obtulit occasio: partim quod nudis tantummodo literis ac vulgari salutatioe optime meritū patronū compellare, leuitis q̄ pro mea erga te deuotione officiū ducere: partim etiā, quod ex quo primum te hanc dignitatem, cuius ipse mutuum es ornamentum, recens adeptum intellexi, adeo nihil per locorum distantia mihi de rebus tuis cognoscere contigit, ut iam de incolumitate quoq; tua sollicitus esse inciperem. At postq̄ nunc tandem summa cum animi uoluptate fausta tibi ac secunda, ita ut optabam, accepi omnia: quum commodum literarij laboris nonnihil exantlasser, uisum est opportunum tempus ut grati animi significationem saltem aliquam darem: quandoquidem ne in solidum referenda gratia par sim, meritō tuorum magnitudo effecit. Nam cū præsens FLAVII IOSEPHI instrueretur editio, cōferendi ac recognoscēdi onus impositum eo facilius passus sum, quod semper cum autoris fidem eximiam atq; eruditionem, tum operis ipsius utilitatem, plurimi fecerim. Homo enim, si quis alter, in aliena lingua disertus priscas quidem illas gentis suae res, quae tum sola in terris unius ueri dei cultum retinebat, ex diuinis Hebraeorum prophetarū literis Graece transcripsit: quae uero deinceps usq; ad suā aetate non ita uetusta memoria celebrata sunt, accurate conquisita prodidit, ac postremum bello Iudaico gesta, quum illis nō interfuisset solum, sed bona quoq; ex parte praefuisset, hac parte uel ipsi Thucydidi praefendus. Vicerit ille sane nostrum hunc eloquentia, nimirum in patria lingua, certe non pari felicitate res gessit ac gestas scripsit. At IOSEPHVS ut Atticissimo scriptori concedat, nemini tamen Asiaticorum stili elegantia secundus est: quod uero ad belli decora attinet, nullius eius temporis Iudaeorum tot extant stratagemata, tam fortia facinora, tam multa deniq; praecleara consilia: quibus Romanos uictores primo quidem pro sua in patriā pietate diu remoratus est, mox ineluctabilem fatōrum ordinem praefagiens, eosdem iam captus adiunxit etiā, ne parum gratus erga spectatissimae uirtutis suae, diuiniq; cuiusdā animi, admiratores haberetur. & quod inter praecipua ducendum est, quā praecclare de IESV domino ac seruatore nostro eiusq; discipulis senferit, monumentis suis satis testatum reliquit: unde in Christianorum scriptorū catalogum à D. Hieronymo cooptari meruit. Aliud agentem me admiratio uiri incomparabilis in laudes eius transuersum arripuit, alioqui notiores q̄ ut praconis opus habeāt, maiores quā ut hic pro dignitate referri queant. Igitur Antiquitatum interpretationem ad uetera exemplaria Latina duntaxat, ob Graecorum inopiam contulimus: cōperimusq; ut minus mēdarum (fortassis ob argumentū uulgatius) q̄ in belli Iudaici historia: ita stilum interpretis tanto inelegantiorē, ut haudquaquā credā ab eodē utrunq; opus latinitate donatum: uel hac coniectura, quod in concionibus, quum Iosephus ubiq; sui similis sit, quoties in opere Antiquitatum incidunt, miram balbutiem ui

debis: contra in sequētis operis orationibus interpretes, Rufinus opinor, propius Iosephum adsequitur, eiusq; declamatoriam quandam facultatē longe magis quā ille alter, quisquis est, exprimit: id quod euidentius apparet in duabus: altera libro tertio, ubi dissuadet mortem sibi consciscendā: altera septimo, ubi eandem rem uerso stilo suadet: hoc ex Eleazari cuiusdam persona, illud uero ex sua. Hos autem vii libros ad duos Græcos codices, unum ab Ornatiss. præfule Georgio Arminiaco, Rutenorū episcopo, alterū ab eximie docto uiro Ioanne Croto, exhibitos, contulimus: hisq; adiuti tot mendas sustulimus, ut facilius sit lectori ex unius cuiusuis paginæ collatione de ea re existimationem facere, quā mihi omnia loca restituta annumerare: quorum plurima à librarijs corrupta, quædam etiam interpretis hallucinatione non satis feliciter reddita: est ubi exemplar quoq; deprauatius eum sequutum,prehendimus. Tantundem, aut aliquanto plus præstitum est in deprauatiss. antea contra Apionem libris: atq; hi nunc primum, ni fallor, inoffense percurrī poterunt. Sermonis uero de Machabæis castigationem, unico illi non solum Germaniæ totius, sed etiā sui tēporis ornamēto DES. ERASMO ROTERODAMO debemus. Ceterum hoc quicquid est operis, tibi potissimū præsul ampliss. dedico: uel quod ipse plurimis (ut dixi) ac maximis tuæ benignitati beneficijs deuinctus sim: uel quod te historiarum cognitione in primis delectari, atq; hanc nec fide narrationis, nec rerum cognitu dignarū copia ulli cedere, certo sciam: deniq; multum operi commendationis accessurum uidebam, si doctiss. præfulis calculo approbatum fuerit, cuius & autoritas magna, & nomē apud omnes Musarum ac bonarum literarū mystas merito sit perquam gratiosum. Quis enim de quo tu modo aliquā eruditionis opinionem concepisses, in te amici officium desiderauit: quam tu unq; hoc genus homines demerendi occasionem prætermisisti? Et eius sanè peculiaris tuæ laudis, sicut aliarum quoq; multarum exempla proferrē nonnulla, ni uererer ne in faciem hæc cōmemorās, adulationis specie pudorē tuum offenderem. Nec mirum si doctis & uirtute præditis apud te præmiū est, quū tā opere inter utrosq; præmineas. ἀεὶ γὰρ τῷ ἐμοίῳ, ut est in ueteri prouerbio. Itaq; ecclesiæ quidem tuæ, quod talis episcopus contigit, gratulor hanc felicitatē: tibi uero Antistes Optime dignā tuis uirtutibus opto precorq;, quandoquidē præfens inferior tuis meritis meo erga te affectui uidetur. Vale patrone unice, & nostros conatus æq; ui boniq; consule: meq; inter clientulos locum aliquem, ita ut cœpi, obtinere patere. Basilæ Calendis Ianuarijs, Anno domini M. D. XXXIII.

INDEX EORVM

QVAE TOTO HOC

opere continentur.

Aron constituitur sa-
cerdos 70

Aaronis uirga frondēs
36

Aaron moritur 87

Abias filius Roboam succedit patri
in regno 221. uincit Hieroboam
223

Abdias pastor Achabis regis 227

Abdon fit princeps in Israhel 126

Abelis interitus 5

Abiatar sacerdotio priuatus moritur
in exilio 200

Abiater praeficitur israhelitis 132

Abigail uxor Dauidis 159

Abimelech excusat se apud Abraham
118

Abimelech quomodo occisus 50. fra-
tribus suis ad regnum peruenit,
sichimitiq; & Thibes occupat
214

Abimen filius Hieroboam moritur
222

Abisai Dauidi calcfaciendo adiungi-
tur 195

Abner praelium cum Ioab & interi-
tus 166

Abshalō propter occisum fratrem fugiēs
reuocatur a patre Dauid 181

Abshalon appetit regnum paternum
282. uolat patris concubinas 183

Abshalonis pugna contra patrem, &
interitus 185. 186

Abshalon fratrem suum Amon occidit
propter uim sorori illatam 180

Abisaoris principatum iudeorum a-
deptus 116

Abrahae genealogia & migratio 13

Abrahae sapientia & eruditio 13. 14

Abraham partitur terram cum Loth
14. 15

Abraham dat decimas Melchizedech
regi Solymorum 15. 16

Abrahae quid deus promiserit 16

Abrahae suscipit angelos hospitio 17

Abrahae mors & sepultura 22

Abrahae migratio in Gerara & quid
isthic ei acciderit ab abimelech 18

Abraham filium suum immolare deo
non detrectat 19

Abrahae secūda nuptiae cū Ceturā 20

Achabis regnum quale 226. 227. usq;
234. 237

Achabis lxx. filiorum excidium 245

Achamoniū Esdra auxiliatur in re/
formādis iudeis prauaricatoribus
290

Achar furatur chlamydem regiam,
eiusq; sceleris luit poenā 108. 109

Achaz filij Ioathan impia regni ad-
ministratio, & dignus finis 254

Achie prophetae uaticiniū de regno
Solomonis diuidendo 216

Achimelech suscepit Dauidem fugien-
tem 153. constanterq; Sauli fatetur
154

Achimelech cum suis interficitur 155

Achis rex Dauidi donat Siclech ciui-
tatem 160

Achitophel sceleratus consultor Ab/
solomis, laqueo se suspēdit 184. 185

Acmeis, sumula Iulie Augusti coniu-
gis epistola 1454. 599

Acra, collis Hierosolime 714

Adad quomoda rex effectus sit, &
quomodo infestauerit Solomonem
216

Adadi bellum cum Dauid 173

Adadi bellum cum Achab 230. 231

Adadi bellum cum Ioram 240

Adam quid significet 4

Adam et Eua qua poena multati sunt
propter transgressionem 5

Adonias propter nimiam insolenti-
am interficitur 200

Adonias Dauidis filius regnum pa-
ternum affectat 145. rogat patrem
ut sibi ignoscat 196

Adoniberecho regi manus & pedes
praeciduntur 115

Adrazari bellum cum Dauid 175

Aegypti descriptio 704

Aegyptum inuadit magna fames
36. 43

Aegyptiorum incontinentia 14

Aegyptiorum Israelitas persequenti-
tium clades 51. 54

Aegyptiorum reges dicti Pharaones
212

Agag regis interitus 146

Agar ancilla contemnit heram suam
Saram 116

Agar quomodo dimissa cum suo filio
ab Abrahamo 18. 19

Aggei & Zachariae uaticinia de re/
stituenda Hierosolyma 286

Agrippa gesta cum iudeis 421. 422.
423

Agrippa Alexandri, quomodo apud
Tiberiū uixerit, quā prodigus fue-
rit ac miser 485. suscipit curam ne-
potis Tiberij 486. comprehenditur
489. Germanus aliquis letum au-
gurium ei interpretatur 489

Agrippa accusat Herodem 493. hor-
tatur Claudium ad capeffendum im-
perium 515. 520. recepto regno na-
uigat in Iudeam, & suspendit aure-
am cathenam in templo 523

Agrippa gesta circa Solam, Beritios
& Hierosolymitas 524. 525.
eius clemētia in suum obrectatorē
ibidem. magnificētia & mors 526

Agrippa alius Felcis & Drusilla fi-
lius 536

Agrippa iunior quā gratus Claudio
Ces. 527

Agrippa iunior donatur tetrarchia
Philippi a Claudio Cesare 536.

Agrippa iunior donatur a Nerone 557. edificat
murum circa templum 559

Agrippa maioris regnū, optis, mors
& liberi 617

Agrippa iunior constituitur rex
618

Agrippae oratio ad Iudeos, ne Roma-
nis sint rebelles hortans 626. usq;
631. fidelis consultor pellitur Hie-
rosolymis 631

Agrippa patrie amicus, mittit Hie-
rosolymitanis ciuib; subsidium ad
supprimēdos seditiosos 632. palati-
um eius incenditur ibidem

Agrippae legati ad Hierosolymam
missi, male accipiuntur 639

Agrippa funde iactu laesus 675

Al obsidetur & capitur 108. 109

Alanorū in Mediā excursions 772

Albinus praeficitur Iudae 540. 621

Alcimus cōstituitur sacerdos 327. qui
& scelerate agit, & misere mori-
tur 330. 331

Alcion medicus 514

Alexandri magni imperium, & gesta
prō iudeis apud Hierosolymā 300

301. 305

Alexandro Magno demortuo ad quos
regna ipsius peruenierint 304

Alexander Balais ambit amicitia Io-
nathae 335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

335. struit insidias Socero
& 3 Ptolemaeo

Ptolemaeo 339
 Alexander Balas ambit & affecquitur
 filiā Ptolemai Philometoris in con-
 iugem 338. occiditur 340
 Alexander Iamneus quō ad regnū pue-
 nerit, et quō Ptolemaitas oppugna-
 uerit 354. pugna conscribit cū Ptole-
 maio Lathyro 355. inita amicitia cū
 Cleopatra capit Gadara 356. 553
 Alexander Iamneus à suis iniuria offi-
 citur 357. ulciscitur eos, & feliciter
 bella gerit ibi. patitur magnas infu-
 dias à suo populo : & uaria fortu-
 na pugnat 358. moritur 360
 Alexander Zebenna suscepto Syria re-
 gno occiditur ab Antiocho Cizico
 Alexandri filij Aristobuli gesta (350
 368. mors 371. 558. 560
 Alexander quidam fingens se Hero-
 dis esse filium deprehenditur 470.
 471. 609
 Alexandra Hyrcani filia uxor Ale-
 xandri pulchrorum liberorum pa-
 res accusatur 396. cōspirat cū Cleo-
 patra cōtra Herodē 397. occiditur
 Alexandra qualiter regnū ad (400
 ministravit 360. moritur 362. &
 Alexandrinus portus 704. (554
 Alicarnassaeorum pro Iudeis decre-
 tū malechitis bello uincuntur (tū 379
 ab Israelitis 59
 Amalechitas iubet deus deleri 144
 Amalechitas quō deuicerit Gedeon
 Aman quanto in honore habitus (122
 apud Artaxerxem 294
 Aman malus consultor, hostis Mardo-
 chei & Iudeorum, in cruce cum su-
 is cognatis suspenditur 297. 299.
 Amarei filij Ioannē Iude fratrem occi-
 dunt 333
 Amarei filij à Ionatha perempti 334
 Amasa missus à David ut seditiosum
 Sabee interimat, ipse interficitur
 Amasus 102. fil. fit rex 249 (187. 189
 Amasie prelia et impictas interitusq;
 250. 251
 Ammaus à Vespasiano capitur 696
 Ammonius minister insidiarum Ale-
 xandri in Ptolemaeum Philometo-
 rem 339. occiditur 340
 Ammon sororem suā Thamarū com-
 primit, quapropter à suo fratre in-
 terfitur 170
 Ammonite legatos (interfitur 170
 Davidis contumelia afficiunt 176
 Ammonitarū strages 125. 139. 232. 235

Amō Manassē fil. rex interficitur 262
 Ananias fit sacerdos 396. priuatur
 rursum sacerdotio 397. recipit 398
 Ananias Cleopatras exercitus dux,
 honestū cōsiliū dat suae reginae 356
 Ananiae pōtificis domus icēditur 632
 ipse cum fratre occiditur 633. 735
 Ananus Anani filius cōstituitur pōti-
 fix 540. sub hoc fit cōtentio pro-
 pter pontificatum 541
 Anani pōtificis ad Hierosolymitanos
 oratio 682. mors & laus 690
 Anticus & Asineus quō sibi princi-
 patum parauerint 499
 Anticus Mithridati bellū infert 502.
 503. occiditur ibid.
 Annus magnus 9
 Anni septimi lex & Iubilei 77
 Annone maxima caritas circa Hieru-
 salem 364
 Antigonus Asiae imperium occupat
 Antigonus Hyrcani fil. à fratre (304
 Aristobulo interficitur 353. 551
 Antigonus Iudae regnū capit 386.
 dedit se Sofio 393. occiditur 394.
 395. 575. Hyrcano praeceduntur au-
 res 386. remittitur ad Herodē 395.
 occiditur ab Herode 405. 581
 Antigonus Aristobuli fit pōtifex 561
 Antiochie Syriae metropoleos praesū-
 tia 649
 Antiochi lenuolētia erga Iudeos 313
 Antiochi cū Cleopatra nuptiae 314
 Antiochus deuastat Hierosolymā, &
 diripit tēplū 320. multis bellis uin-
 citur à Iuda Machabeo 323. 324.
 Antiochi mors, & quae eius casus (325
 sa 327.
 Antiochi cupatoris bellum cum Iuda
 & perfidia 328. 329
 Antiochus Expator iunior interficitur
 Antiochus Theros adhuc adole- (330
 scens coronatur rex à tutore suo
 Tryphone 342. imit amicitiam
 cum Ionatha ibid. perimitur à Try-
 phone 347
 Antiochus Soter acquirit Cleopatram
 Demetrii mortui uiduā in uxorem
 347. bellū gerit cōtra Simonē 348
 Hircanū obsidet, occiditur ab Ar-
 tistobulo 349
 Antiochus Cyzicenus cū fra- (sacer ibi.
 tre Antiochophilo motore, q et Gry-
 pus belligeratur 351. occiditur 357
 Antiochus Demetrii Grypi fil. pellit
 Alexandrū regno 358. belligeratur

cōtra Iudeos, & interficitur 359
 Antiochi Grypi interitus 375
 Antiochus Comagene rex moritur
 Antiochus Comagene rex ac- (477
 cusatur & obruitur à Cefennio, &
 uinctus ab eo Romā mittitur 771.
 Antipas primus Hierosolymae (772
 occiditur 681
 Antipater, qui prius Antipas, partes
 Hyrcani fuit contra Aristobulum
 362. 363. Cefari auxiliatur 371. tu-
 tor Iudae fit 572
 Antipater Hierosolymae uicinos resti-
 tuit, seditionem componit, & filios
 suos Iudae praeficit 373. nomen
 interimitur 380
 Antipatri Herodis filij infidia in pa-
 tre 442. 444. 447. 448. 591.
 592. 596. accusatio & excusatio
 449. 450. 451. 452. 598. 599.
 necatur 458
 Antipater procurator Iudae constituitur
 Antipater Samaritanus pro- (tur 563
 curator Antipatri 595
 Antipatri uersutiae erga Archelaū et
 Philippum 596
 Antonia, arx Hierosolymae 719. dā-
 Antonia ab seditiosis ca- (ruitur 742
 pta incenditur 639
 Antonij pfectio in Syria & Aegyptū
 371. cōfert Hyrcano sacerdotiū ibi.
 Antonius quando à Cesare fuerit su-
 peratus bello Actiaco 476
 Antonij & Cleopatrae ardoris amor
 Aoth Israelitas à seruitute Moa (576
 bitarum liberat 620
 Aphrica unde dicta 22
 Apio Alexandrinus Iudeos accusat
 apud C. Caligulam 494
 Apion arguitur mendaciorū 810. 811
 Apollodorus Gaxe dux uir fortis 356
 interficitur à fratre 357
 Apollonius uincitur à Iuda Machabeo
 Apronius senator mulcratus (323
 aufugit 528
 Arabarches. i. princeps sacerdotū 67
 Arbores fructiferae nō in edēdas 103
 Arce Noe ubi sunt reliquiae 8
 Arce in qua tabula legis fuit reconde-
 ta descriptio 66
 Arca domini quantorū madorū causa
 fuerit Palestinis, & quomodo Israe-
 litis reddita 133. 134
 Arca deducitur Hierosolymam 572
 Arcades 784
 Archer

Archelaus Cappadociae rex Pherorā
Herodi fratri reconciliat 434. 587
Archelaus Herodis filius paterno re/
gno adoptatur 458. ad Caesarem
navigat 461. cum fratre disceptat
pregno apud Caf. 462. 602. 603
Archelaus accusatur à Iudeis apud
Caf. 469. dimidio regni priuatur
470. accusatur relegatur Viennā
Galliae 472. 609. somniū iubet sibi
interpretari ibi.
Aretas rex Arabum belligeratur cū
Alexandro Iamneo 357. 553
Aretas rex Arabū obsidet Aristobu/
lū 363. cogitur soluere obsidionē 364
Artas Petreus Arabiae rex Iudeā op/
Arctas cū Herode ge (pugnat 467
uero suo bello cōgreditur, et uincit
eū 482. qd auguriū cognouerit 483
Arietis instrumenti bellici quantū uis
Aristei studium pro libertate (660
Iudeorum 305
Aristobulus Hircani filius. quō pater
num principatū administrarit, et q̄
impius erga matrē et fratres fuerit,
tum quō. mortuus 353. 354. 551
Aristobuli crudelitas in suos consan/
guineos 550
Aristobulus Alexandri Iamnei fil. re/
gnū maternū inuadit 361. 555.
quō de regno cōueit cū fratre Hir/
cano 362. obsessus liberatur à Scau/
ro 354. qd gesserit cū Pompeio 365
Aristobuli iunioris pulchritudo 396.
consequitur sacerdotium, et sub/
mergitur ab Herode 397
Aristobulus captus elabatur redinte,
gratq; bellum et iterū cap. 559
Aristobuli et Hircani disceptatio de
regno corā Pompeio 365
Aristobulus p̄fide agens capitur, et
uinctus ducitur Romā 366. 367. li/
beratur captiuitate, et occiditur à
Pompeianis 560
Arius Lacedemoniorum rex Iudeis
amicus 319
Artabanus Parthorum regnū capit
Artabanus Parthorū rex cedit 477
regno propter odium sarraparum
suorū 550. implorat auxilium Iru/
tis et in regnum restituitur 551
Artemon dux Cleopatrae Iudeā inua/
Artium inuentiones 6 (dit 401
Artorius quō euaserit ex incendio Iu/
Asa cōstituitur rex 223 (daorū 747

Asa regis gesta 224
Asamoneorum principatum quā diu
durauerit 394
Asabelis praelia et gesta 247. 248
Asabel interficitur 166
Asaria uaticinium 284
Asphaltitis lacus 15. 697. 698
Ascalonis situs, et descriptio 648
Asinei et **Anilei** fratrum cōspiratio quō
sibi principatū parauerint 499.
hostes impulsos inuadūt et obrūcāt
500. amice excipitur ab Artaba/
no ibi. potētia elati impie agūt 501
Asineus ueneno interficitur 502
Assueri conuiuium 293
Assyrijs excidium predicatur 254
Astrologie et **Geometrie** quāta olim
Athenienses 627 (difficultas 9
Atrongeus pastor regnum Iudeorū
affecit 600. 466
Augusti edictum pro Iudeis 428
Augusti astutia in explorando ficto
Alexandro 471. 609
Augustus moritur 476
Aula regis Hierosolyme 716
Aurea aquila super portam templi ab
Herode collocata seditionem conci/
tat 460. 600

B

B Ad deus Tyrriorum 246
B Baalis sacerdotes interficiuntur
228
Baase regis Israel gesta 224
Babylon capitur à Cyro et Dario
Babyloniae turris edificatio 10 (277
Babylonij obsidēt Hierosolymā 265.
267. **Babyloniorū** regū successio 275
Babylonij L. milia Iudeorū interfici
Bachidis perfidi gesta con (unt 304
tra Iudam 330. 332
Bacchidis gesta contra Ionatham et
cuius fratres 333
Bachides obsidens Ionathā ab obfesso
circumuentus pacē cum eo facit 334
Bagaheus et **Theodest.** regi **Assuero**
insidiantes cruci affiguntur 294
Balaam malus conatus, cuius asina hu/
mana uerba loquitur 89. 90. 91
Balach cū **Balaam** cōsultatio quō im/
pediret Israelitas 88. 89. 90. 91
Banaas praeficitur uniuerse militie
Salomonis 200
Barachus auxilio **Deborae** **Sisara** uin/
cit 121
Barachie consilium Israelitis 224

Barzabarnes Parthorum dux inuadit
Iudeam 383. 395. 565
Bassus **Cecilius** Sextū **Cesarē** occidit
Belli Iudaici historiam ante Anti (379
quitatum conscriptam 117
Bellicae leges 109
Beniamin furti accusatur, fiste tamen
Ethel quid sonet 24 (39. 40
Bethleptos toparchia igne uastatur à
Vespasiano 697
Bethsamis quae aliās **Scythopolis** 327
Bethsurite dedunt se Antiocho 319
Biblia sacra quō à LXX. interpreti/
bus traducta sint 307. et inde
Bob9 arandā terrā, neq; diuerso gene/
re seminandam 98
Bouis corruptae poena 102
Boos ducit uxorem **Ruth** 130

C

C Accinna deficit cū suo exerci/
tu à Vitellio, et transit ad Ve/
spasianum 706
Cesares, imperatores Ro. uocati 212
Cesarienses Iudeos qui illic habita/
bant occidunt 634. 635
Cai9 **Cesaris** superbia 619
Caligula fit imperator Ro. 401. mult
haberi deus 494. mittit **Petroniū**
ut inuadat Iudeam ibi. minatur **Pe**
tronio dira 498
C. **Caligulae** crudelitas et arrogantia
504. 505. 506 mollities eius 506.
anguria obtingunt 512
C. **Caligula** gladio fititur, et confodi/
tur 511. 512. uxor et liberi eius etiā
occiduntur 517. eius crudelitas 518
C. **Fannij** cos. decretum p Iudeis 377
Cain fratricida quomodo punitus 5
Culones Romanorum quales 691
Caleph exploratū mittitur terrā **Cha**
nanam cum **Iesu** **Nauē** 79
Calistus insidias struit **Caligulae** 509
Cassander **Macedoniā** occupat 304
Cassius **Iulij** **Ces.** interfector grauius
exactionibus affligit Iudeam 380
Castellum **David** 714
Castoris Iudaei dolus in **Titum** **Vespa**
Catullus Iudeos ad **Cyresianū** 714
nec trucidat 782
Cenez Israelitas liberat 219
Ceredis deuincit **Samaritas** 603. exu/
rit **Chedron** 706
Cesennius **Petus** **Syriae** administra/
tor, accusat **Antiochum** **Comoge**
nes regem apud **Vespasianum** 771
Cestius

INDEX

Cestius Gallus oppugnat Hierosoly-	Dagonis templū exurit Ionathas	339	Dina uiolatur à Sichemitis	23
nam, neq; tamē feliciter 640.641	Dan fins Iordanis	14	Direas regnum Arabie capit	436
Cestius Gallus Syria prefectus 622.	Dan ciuitas conditur	119	Diodotus, q & Tryphon uide Try-	
audita Hierosolymorum clade per	Danielis historia	272. usq; 279	phon	
Florum facta, mittit ad Iudeos Poli-	Derij munificentia in Iudeos	284.	Diophrantus pseudographus	437
tianum 626. Iudeorū ciuitates de-	Derij exempla ad prefectos	287	Dixortij modus	100
uastat 638. confligit cum seditio-	Dauid opilio inungitur rex	147	Docch seruus Saulis sceleratus 155.155	
sis 639	Dauidis monomachia cū Goliath ibi.		Domitianus Vespasiani filius quō cū	
Chereas cur infensus Caligule 506.	Dauidis clementia erga Saulem	157	serit, & quō factus populi Rom.	
507. insidias parat ei 508. gladio	Dauidis cum Ionatha sacerdos	153	rector donec ueniret ipsius pater	
cum impetit 511	Dauidis reliqua gesta inde usq; 198		706.707. quid gesserit cōtra Ger-	
Chereas odit & Claudium 520. mor-	Dauid unica tantum tribus imperio		manos & Gallos	761
te mulctatur ibidem	sibi adscripto, reliquum principa-		Doritarum in Iudeos iniuria, & quō	
Cham filij & gentes ex eis 11.12	tum cedit filijs Saulis 165. conscri-		modo ulta à Petronio	523
Chananei 12	bit epitaphium Sauli ibid.		Draconis leges	784
Chananei denuo debellantur 116	Dauidis filij 167		Droma Gedconis concubina	123
Chusi consiliarius Dauidis 184	Dauid totum Israelis regnum occupat		E	
Circuncisio Iudeorum & Arabum di-	Dauid Hierusalem expul- (169.170		Ebutius decadarchus cadit 676	
uersa 18 (184	gnat, primusq; eam restauratā uo-		Edom quid Hebrais 29	
Circuncisio, est apud multas gentes	cat Hierosolymam 171		Eglon rex moabitum cōfoditur 120	
Ciuitas prima que 6 (122	Dauidis cum Hira rege amicitia 171		Eleazarus pontifex 1	
Ciuitates fugitiuorum 94	Dauidis adulterium cum Bethsabae		Eleazarus pontifex moritur 115	
Claudius quomodo suscepit imperi-	Dauid famis tempore exorat à (176		Eleazari pont. epistola ad regē Ptole-	
um 515.518.616. edictū prouulgat	deo pluuiā 190. offendit deū nume-		macum Philadelphum 307	
pro Iudeis 522. moritur 537.619	rando populū 192. preparat neces-		Eleazarus frater Machabaei interimis	
Cleopatra Demetrii uxor demortui,	saria tēplo extruēdo, Solomonēq; si-		Eleazarus Dinei, princeps (tur 328	
Antiocho Soteri nubit 347	lium hortatur ut id absoluat 194		latronum 535.619	
Cleopatra expulso filio Aegypti re-	Dauidē scniculū fouet iuuenēcula Abisac		Eleazarus quidam Hircanū calumnia	
gnū ipsa occupat 354. Ptolemaida	195		afficit 352	
obsidet 356. pugnat cōtra filiū ibi.	Dauid moriturus quō filiū instruxerit		Eleazarus fil. Anania, scriba capitur	
Cleopatre & Antonij furiosus amor	et mortuus quā fuerit sepultus 198.		Eleazarus Anania, autor noue (540	
575. eius insidia in Herodem 575	Debora auxiliāte Baracho redi (199		rebellionis Hierosolymitanis 631	
Core seditio, & pona 82.83	mit Israelitas 121		Eleazarus lairi Massade tyrannū 634.	
Coitus cum quibus uetitus 76.77	Decalogi praecepta 63		Eleazarus Sanaei, Romanum arictem	
Cornel. Faustus primus murū conscē-	Decimarum institutio 15.16.86		saxo conterit 659	
dit in capiēda Hierosolyma 367.	Dei pactum cum Noe 9		Eleazarus princeps sicariorum 772	
Coponius dux equestris phalan (557	Deliorum decretum pro Iudeis 377		Eliachim succedit in regnum fratris	
gis 473. redit Romam 475	Demetrius Phalerens bibliotheca Pto-		uincti & uocatur Ioachim 264	
Cremona depredatur 706	le. Philadelphii prefectus 305.306		Eliasib. capit p̄cipatū sacerdotū 291	
Cumani prefectura et exiliū 534.536.	Demetrius Seleuci capto Tyri regno		Eli sacerdos preficitur Israelitis 129	
Cuspius Fadus preficitur (618.619	quō bellū gesserit cū Iuda 329.330		Eli filiorū malitia & interitus 131.132	
Iudae tutandae. 527. occidit Theu-	Demetrii interitus 336		Elon cōstituitur princeps Israeli 126	
Cusardi Assyriorum regis (dam 533	Demetrius Grypus affequitur filiam		Epaphroditus Iosephum ad historie	
prelium cum Israelitis 119	Ptolemiei Philometoris Cleopatram		antiquitatū descriptionē inuitauit 1	
Custoborus occiditur 409.410	in uxore, & cōstituitur rex Antio-		Ephesiorū decretū pro Iudeis 379	
Cuthai unde dicti & eorum transmi-	chie 340. cū Ionatha cōsentit 341.		Esaias propheta orat deum pro Ize-	
Cuthai leges Iudeorū (gratio 257	exosus sit suis militibus ibid.		chia & populo ipsius 259.260	
& dei cultū recipiūt 258	Demetrius Antiochenos rebelles pu-		Esau, fratris dolo praeipitur benedi-	
Cuthai quomodo infidiati sunt Iude-	gna uicit 342. pellitur Antiochia		ctio paterna 23	
is 286	342. capitur 345. moritur 350		Esau cur dictus Edom, & quam uili	
Cyrenius Syria & Iudae censet 473	Demetrius Euerus Damasci rex con-		regnum patris uendiderit 29	
Cyri beneficentia in Iudeos 280	stituitur 357. belligeratur tamē cū		Esau liberi ibid.	
Cyri quaestiones ad cubicularios 282	Philippo & captus transmittitur		Eschon puteus 22	
D	Mithridati 358		Esdra aduētus Hierosolymā 289. &	
Dagon subuersus 133	Dilmuij descriptio 6.7.8		quō Iudeos fecerit diuertere ab die	
			nigenis	

I N D E X

ingenis uxoribus quōq; tempub.
 ipforū instituerit 290
 Essenorū secta qualis 344.474
 Eua qd significet 4. et quomodo à ser
 penie seducta ibidem
 Euaretus delator 436.590
 Euilei 12
 Eurycles delator 436.588
 Eutychus sur cōprehensus. desert A/
 grippā apud Tiberiū 487.488
 Exercitus instruendi ratio 77.78
 Exhortatione quando sit opus 739
 Exechias fil. Achaz, quā pie regnū
 suū administrat 255.256. quō
 à Sennacherib obsidione liberatus
 Exechias moriturus uitae dila/
 tionem impetrat 260
 Exechias predonū princeps interfis/
 Exechiel prophetans in (citur 375
 Chaldaea cōtemnitur 226
 Exorcascōstituitur tutor Achaz 254

F

Fames inuadit regnū Dauid 190
 Felix constituitur p̄fex Iudae
 & ducit Drusillā uxore 536.619
 occidit Aegyptiū prophetā 538
 Felice Iudae p̄fidente qui tumultus
 Festum luminariū 325 (exorti 620
 Filij pro parentibus nō puniātur 102
 Flauius Silua p̄ficitur Iudae 772
 Fratris semē excitandū 100
 Fortiū Davidis descriptio 190
 Fortissimū quid, questio Cyri 282
 Fugitiuorum ciuitates 94
 Furti poena 191

G

Gabaonite in amicitia recepti
 à Iesu 100
 Gabaonitarum scelus in peregrinam
 mulierem, propter quod ipforū
 ciuitas punitur 116
 Gabinij gesta contra Alexandrū Ari
 stobuli filium, & ipsum Aristobu
 lum 368
 Gadarenfes dedunt se Vespasiano, et
 occidūtur tredecim millia 695.696
 Galba defectio, imperiū & interitus
 Galilee descriptio 649.650 (699
 Galilea capitur ab Herode 389 desu
 cit ab eo 391
 Galileam Vespasianus inuadit 654
 tota subigitur 680
 Galli cēturionis strategema 676
 Gamela situs 974. obsidio 675
 Gedronis clara facinora 122

Gellius turpitudinis minister Antonio
 Genasar lacus & terre (Imper. 396
 descriptio 672.673
 Gentium dispersio & nomina 10.11
 Gerasenorū cedes et captiuitas 699
 Germani stipatores Caligula quomō
 p̄cipis sui mortē sunt ultri. 512.513
 Germani deficiunt à Romanis 764
 Germanicus à Pisone ueneno perimi
 tur 477
 Gessius Florus sectae quartae Iudeorū
 475. succedit Albino 541. fit Iu/
 deis bellum contra Romanos ger
 rendi causa 544
 Gessius Florus Iudae quō p̄fuerit
 621. quō Iudeis causa fuerit belli cō
 tra Ro. 622. 623. dolo ipsius Hicro
 solyma opprimitur 624. falso de/
 Getuli 12 (fuit Iudeos 626
 Simon propheta narrat Baase regi
 excidium 224
 Giscala capitur 679
 Glaphyre somnium & mors 473
 Glaphyre superbia 585
 Godolias fugitiuos Iudeos benigne
 suscipit, terrāq; eis patriā colendā
 concedit 270. interficitur ab Is/
 Gorion occiditur 692 (nact. 271
 Gotholie reginae conatus & interi/
 tus 246.247
 Gracorū omnia esse noua 783
 Gracorum erroris quae cause 784
 Grapte cognata Izate regis Adiabae/
 norum 702
 Grati militis facinus in Claudii 510

H

Hebraei unde dicti 13
 Hebraei. uide Israelitae
 Helchana pater Samuelis 131
 Helena Adiabenorū regina quomodo
 facta fuerit Iudae 529
 Helias à cornu pascitur & reliqua ei/
 ius gesta 226.236.237
 Heliseus efficitur propheta 229
 Helisei gesta 236.239.243
 Helisei sepulchrum, cadauer exceptū
 restituit uita 249
 Henoch & Heliae mortem nemo uidit
 Herodis Antipatri filij prudē, (237
 tia, et quō p̄cipib. factus amicus
 et accusatus euadit 373.374.564
 Syriae p̄ficitur ibidem
 Herodes cōstituitur tetrarcha Iudae
 Herodes effugit Parthorū in si (383
 dias et punit Ro. 384.385.386.538

decernitur rex Iudae à Senatu Ro.
 387.583. obsidet Antigonū et capite
 Galileā totā 388.389. belligeratur
 cōtra latrōes 390.570. uulneratur
 et duxit uxore filiā Aristobuli 392
 Hieros. et Antigonū capit 393. re
 petit et necat Hyrcanū 396. mer/
 git Aristobalū 397. Cleopatrae in
 sidias struit 400
 Herodes belligeratur cū Arabib. 401
 402.403.576. occidit Hircanum
 405. liberalissimus est in Caesarem
 406. praecipit suam uxorem occi/
 dendam 407
 Herodis seuitia in uxore et amicos su
 os 408.409. spectacula instituit 418
 cōspirātes i ipsum tollit et ciuitates
 extruit 412.579 liberalitate fauore
 populi allicit 413.581. edificat oppi
 da 414. filios mittit Ro. erudiēdos
 Herodes amicitia reparat sibi (415
 cū Agrippa et Caesare 415. noni tē
 pli edificationē aggreditur 417. lo
 gem nouā pmulgat i fures 420. A/
 grippā liberaliter excipit 421. odi
 um exercet in suos filios 423.424
 425.436. recōciliatur eis 426.582
 Herodes filios et amicos persequitur
 odio et tormētis 436.437. filij iter/
 rū accusati damnantur 440. iugu/
 lantur 441.590.591
 Herodes uxores quot, itē liberi & ne
 potes 443.592. occidit Phariseos
 Herodes aquilā aureā supra tē (445
 pli portā collocat 455.600. morte
 imminēte sibi luctū instituit 457. se
 ipsum iugulare conatur 458. testa
 tur & moritur ibidem
 Herodis sepultura & successor 459
 Herodes F. accepta tetrarchia ciuita/
 tes extruit 476. Artabanū & Vi/
 telliū cōuiuio excipit 481
 Herodiadis causa belligerantur inter
 se Herodes & Aretas 482
 Herodis exercitus cū Areta pugnas
 uincitur 483
 Herodis generis uniuersi catalogus
 Herodes iunior accusatur ab (484
 Agrippa & damnatur exilio 493
 Herodes frater Agrippae maioris p̄f
 ficitur templo Hierosolymitano
 Herodes ab Antonio consti/
 tuitur rex. 578. tum procurator
 Syriae ibidem
 Hester historia 292. usq; 300
 Hicre

INDEX

Hieremias uaticinās Hierosolyma cap-
tuitatē spernitur, & uite peri-
culum incurrit 265.266
Hiericho obsidetur & expugnatur
107.108
Hiericuntis situs & fons 697
Hicroboam quomodo expugnauerit
Salomonem 216
Hicroboā quomodo ad regnum per-
uenit, & que mala perpetrave-
rit aduersus deū 217. et deinceps.
Vincitur & moritur 223
Hierosolyma quando & a quo primū
ita nuncupari capta 171
Hierosolyma tributaria sit Bēianitis
Hira rex Tyri gratulatur Sa-
lomoni ob patrium regnū 203
Hira donat Salomonē munerib. 211
Hicem inūgitur rex, et eius gesta 243
Hierosolyma capitur à Babylōijs 265
obsidetur rursus à Babylōijs 267
destruitur à Chaldæis 266
Hierosolymorū reges et q̄dū regna-
runt, itē quot pōtifices fuerūt 269
Hierosolyma que mala sub Antiocho
sit perpeffa 319.320.321
Hieros. deuastatio ab Antiocho 348
Hierosolyma capitur à Pōpcio 556
Hierosolyma opprimitur dolo Gessij
Flori 624. isfruit se ad bellū cōtra
Ro. 647. exagitur seditiōe inte-
stina, et occidit primores ciuitatis
681.693. triplici intus seditiōe ex-
agitur 707.708.709.720. qua-
lis urbs fuerit describitur 714.715
716.717.718.719.720. primus
murus capitur, & oppugnatur se-
cūdus 723. fames qualis, & preda-
tio à seditiosis 730.734.735.736.
737.747. tēpli expugnatio. et ce-
des maxima 749.750.751. ciuita-
tis totius expugnatio 757. capti-
uū israhel et occisorū numerus 759
funditus subuertitur 760. Hieroso-
lyme excidiū que pdigia precessse-
runt 752.753. quoties fuerit capta
Hierosolymitani populi lega-
(760
tiones ad Fabiū et Agrippā pauxi-
lio aduersus seditiosos 632. irrūt
in Ro. et castris eos pellūt 711.712
dolo circūuēiūt Ro. milites 713. ac-
currūt in Ro. 722. Ro. urbe depel-
lūt 725. aurū qdā deglutit, et trās
fugiūt ad Ro. 730. itra et extra ur-
bem occidūt 735. profugiūt quā

dam ad Romanos 743.757
Hippicos, turris Hierosol. 716
Hominis creatio 3.4
Homicidij etas 13
Homicidij incerti expiatio 97
Hyrcanus Iosephi Tobie fil. quō na-
tus et sapiēs fuerit 316.317.318
Hyrcanuscentū pucros et totidē puel-
las emit regi donandos 318
Hyrcani edificia & mors 319
Hyrcanus Simonis Matathie fil. acci-
pit patris principatum 348. oppu-
gnatur ab Antiocho Sotere, & a-
perit sepulchrum Davidis 349
Hyrcani uicēria & amicitia cū Ro.
350. obsidet Samariā, eamq; captā
deleuit totā 351. deus ei dicitur lo-
cutus ibid. calūniatur ei Eleazarus
quidam 351. moritur 352
Hyrcanus declaratur pōtis. 368.357
Hyrcanus Alexādri Iānei fil. (561
cū fratre Aristobulo prelia gerit.
363.355. disceptat cū fratre pro re-
gno apud Pompeium 365
Hyrcani bellum cum Arabibus 555
Historiarū scriptoribus nō idē esse
studiū & finē. quid ipsis in pri-
mis curandum 392

I

Iacob quō prapripuerit benedictio-
nem paternam Esau 23
Iacob si gētis et quiescētis somniū 24
Iacob quō circūuētiūs à Laban socero
Iacob filij, et fuga cū ipsis 26 (26
Iacob uisiones & lucta 27.28
Iacob quāta felicitas 29
Iacob ubi cognouisset filiū suū Ioseph
uiuere, accedit cū cū omni sua domo
Iacob filij & posterij ibid. (41.42
Iacob mors & sepultura 43.44
Iacobus frater domini lapidatur 54.0
Iadon propheta increpat Hicroboam
218. discerpitur à leone 219
Iaddus princeps sacerdotū constitui-
tur 300
Iacer Galaadites Israelitarū principa-
tum obtinet 125
Iāneus, q̄ et Alexāder, cōstituitur rex
præter uoluntatem patris sui 354
que gesserit ibi. uide Alex. Iāneus
Iannia capitur à Vespasiano 696
Iapha expugnatur 662
Iapheth filij quot, & que gētes ex eis
orte 10.11
Ibidum natura 47

Ida, Mādī liberta stupri ipsius quod
Pauline intulit ministra 479
Idumea unde dicta 19
Idumea deficit à Ioram 241
Idumæi seditiosi 773
Idumæorū auxiliū cōtra Ananī 680
Idumæi clām intromittuntur à Zelo-
tis in urbem 689
Iephibe Hēbreosex Ammonitarū se-
uitute eripit 115
Iephibe uotum temerariū ibidem
Iesu Christi historia 478
Iesus Naue explorat Chananeā 79
Iesus Naue præficitur Israelitis 60
Iesus Naue successor Moyses cōstituitur
Iesus uaticinatur 104 (95
Iesus Naue explorat Hiericho 106. ob-
sidet eam & expugnat 107.108
Iesu reliqua gesta usq; 115
Iesu terram captā sorte partitur 111
Iesu mors 115 (112.113
Iesu pōtificis oratio ad Idumæos 686
Iesus Sappha, hostis Iosephi Mata-
thie 644
Iesus Thebuti Tito proferit donaria
sacra 757
Iesus Tobie latronū princeps 760
Iezabelis malitia 226. maritus 244.
Immunda que sint 75 (245
Ioab bellum cum Abner 166
Ioab fortitudo cōtra Ammonitas 176
Ioab interficit Amasam, obsidet Sabce
autore seditiosis. & constituitur
totius militie princeps 189.190
Ioab occiditur in templo 200
Ioacha fil. Iosie succedit in regnū pa-
tris & captus à rege Syrie priua-
tur imperio 364
Ioachazas fil. Hiei, succedit in pater-
num principatum 248
Ioachas fil. Hicmfit rex, cuius regnū
cōtritur ab Afabele 249
Ioachim rex impius quomodo regnū
assequutus sit & quomodo admi-
nistrarit 264.265
Ioachim dedit se hosti 265
Ioachim sacerdos. uide Alcimus
Ioannis Baptiste historia 483
Ioannes frater Iudæ Machabæi occi-
ditur 333
Ioannes fil. Iudæ ob principatū sacer-
dotij à fratre Iesu interficitur 300
Ioannis Giscalai, Leuie filij, malitia
in Iosephum Matathie 643.644
Ioannes Leuie seditiosorum apud Gā-
scalas

INDEX

seculas princeps 678. aufugit Hierosolymam 680	scendum prebet 38.39.40.41	Ismaelis natiuitas 18
Ioannes Leuie consilia Anani prodit 285. monarchiam Hierosolymorū affectat 684. quō se bellicis instrumētis instruxerit 709. quō ipse et Simō prædati sint populum 731. donaria tēpli rapit 737. capitur 760	Ioseph moritur 44	Ismael alius sceleratus homo quæ mala perpetraverit 270.271
Ioannes Idumæorū dux sagitta interficitur 722	Iosephi huius historici eruditio et quæ etate Antiquitatum historiā cōscripserit 545 (544)	Isidis templū destruitur 480
Ioathan succedit Ozie patri 235	Iosephi patria et parētes 545 (544)	Israelitarū infantes quō oppressi fuerint in Aegypto 44.45
Ioas quō se enutritus et rex factus 246.	Iosephus quot annorū historiam cōscripserit 2	Israelite ducuntur ad montē Sinā et quomodo isthic tractati 56
Ioas quō se gesserit, et eius interitus 247.249	Iosephus Matathie huius historie scriptor, quō suā toparchiā administravit tēpore seditionis Hierosol. quō suos militārē disciplinam docuerit 642. quæ pericula et quas insidias fuerit passus à Ioanne Giscæo et alijs 643.644.645	Israelitarū de Amalechitis uictoria 59
Ioiade pōtifis beneficia in Ioā 246	Iosephus Matathie proditor patriæ accusatur et deficiunt ab eo subditi 644.645. cognita ueritate redeunt ad eū 645.646. Tiberiadē defectri cē recuperat 646. affligitur à Rom. presidio 651. qualē se gesserit in Iotapatēnorū obsidio cōtra Vespasianū 657.658. astutissimū eius consiliū 661. quō capta ciuitate se abscondit 664 dedit se 667	Israelite ppter inediā Moysen obloquētes puniuntur, et deinde coturnicibus aluntur 78 (81)
Ione prophete historie 251	Ioseph. Matathie credidit in Iesum Christum 666. prædicit Vespasiano imperij cunctū 667. captiuitate liberatur 705. Hierosol. suadet deditiōē 726.727.728.729. eius pater detinetur captus 735. ipse uulneratur 736. hortatur iterum Iudeos ad deditiōem 742	Israelitarū pugna cū Chananeis filix 87
Ionathæ oratio ad patrem suum Saul pro Dauide 150	Iosephus Tobie fil. Oniā sacerdotē et Ptolemæū regē hostes reconciliat et quomō ad summas opes peruenerit 314.315. eius mors 319	Israelite à Chananeis et Cusardo Asyriorū rege oppressi, in libertatē restituntur 119.121. cōsdē à seruitute liberat Aoth 120. idē Gedeō 122. deinde Iephthe 125. postea Samson 132 (127.128)
Ionathæ cū Dauide amicitia 152.153	Iosephus Zacharie et Azarias inobediētes Iudæ monitis prælio succumbunt 327	Israelitarū pugna cū Og et Seon 87
Ionathas in fratris Iudæ locū substituitur 335	Iosæ filij Amō regnū quale 262.263	Israelite à Chananeis et Cusardo Asyriorū rege oppressi, in libertatē restituntur 119.121. cōsdē à seruitute liberat Aoth 120. idē Gedeō 122. deinde Iephthe 125. postea Samson 132 (127.128)
Ionathas fratris mortē ulciscitur 234. Bacchidē circūuenit, et amicitia cū eo facit 334. redit in gratia cū Demetrio 335. iūgit amicitia cum Alexandro 338	Iosippus Herodis frater occiditur 391	Israelite postulant regem 136
Ionathæ bellū cū Ioppensibus 338	Iosue. uide Iesus Naue (572)	Israelitarū reliquie in Hierosolymis quomodo tractate 270
Ionathas templū Hierosolymitanū à Macedonibus occupatum obsidet 340. succurrit Demetrio 342. Nabatheos expugnat. 344	Iotapata obsidetur à Vespasiano 655	Itaburius mons occupatur à Placido Iubilei anni lex 77 (677)
Ionathas dolo circūuentus à Triphonē capitur 345. occiditur 346	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudas Eliasibi fil. principatum sacerdotum accipit 30 (115)
Ionathas textor seducit Iudeos Cyreneses et uiuus cōburitur 781.782	Iotapata obsidetur à Vespasiano 655	Iuda trib. principatu obtinet in Israel 126
Iorā qualis rex, et eius præliū 237.	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iude Galilei filij defectionis autores 126
Iorā rex Hierusalē quibus malis afflictus sit 242.243	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudas Matathie fil. et Machabeus dictus quæ bella gesserit, et quō cultu dei restituerit 323.324
Iorā regis Israel gesta et iteritus 243	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudas Essæus propheta prædicit mortem Antigoni 335.51
Iosaphat fit rex 226 (244)	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudæe descriptio, et undecim eius fortes 650
Iosaphat præliū aduersus Ammonitas et Moabitas 232.235	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudeis reditus in Hierosolymam conceditur à Cyro 280
Iosaphat pij regis gesta 235	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudeorū resp. qualis ante captiuitatē et itē qualis post captiuitatē Babyloniam 287
Ioseph somnium, et quō in ipsum cōspirarint fratres 30	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudeorū quis status post mortē Alexandri Magni 304
Ioseph uēditus à fratrib. puenit in Aegyptū, ubi falso stupri accusatur 31.	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudeis qui beneficia quicūq; honores à regib. multis exhibiti fuerint 312
Ioseph incarceration somnia (32.33) interpretatur 33.34.35	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudei q̄ male tractati ab Antiocho Iudas fœdus facit cū Ro. 331 (320.321)
Ioseph præficitur Aegypto 34.45	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudas occiditur 332
Ioseph quō se gesserit erga fratres male meritos 36.37.38	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudeorū et Samaritarum disceptatio corā Ptolemæo Philometore 337
Ioseph insinulat fratrem suū Beniamin furti tandemq; se fratribus cognoscit 39	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iud. sectæ quot 344.352.474.610
	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudeorū quæ fuerit potētia cum periret Antiochus Demet. Grypi fil. 359
	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudei. i Asia et Libya affliguntur 428
	Iotapateni Placidū oppugnantem repellūt 653. obsidētur à Vespasiano 654	Iudeis mos fuit habere multas uxores 443

I N D E X

Iudeorum circiter 3000. occiduntur
461. rursus alia eorū strages 465.
itē alia 478. 605. 462
Iudeorū tumultus pro libertate 466
ppositio Ro. cōtra Archelaū 468
Iude Gaulonitis seditio contra Cyreniū 474
Iudeorū gēs omnis pellitur Ro. 480
Iudeorū L. millia cesa 504
Iudeorū cū Philadelphidis diffidiū propter stolam sacerdotalem 528
Iudeorū seditio & strages in die aymorum 534
Iudeorū alia seditio cōtra Samaritanas 535
Iudeorū latrocinia inter seipfos 537
Iudei et syrii cōtendūt inter se, tū Iudeorū pōtificum et sacerdotum diffidium fit 538. 539
Iudeorū uarij tumultus in Iudea & Samaria 618
Iudeorū magne strages per Cesarīā et Syriā 635. in regno Agrippae 636. Alexandrie 637. Damasci 641
Iudeorū fortissimi qui fuerint in obsequio Hierosolymitana 742
Iudeorū strages iuxta Ascalonē 648
Iapha 663. alia Hierosolymis ab Iudumais 689. alia 691. uide Hierosolymitani
Iudeos quae calamitates reperit apud Antiochenes 762
Iudeorū apud Cyrenen interitus 781
Iudeorū gētis antiquitas & mores describuntur 787. et deiceps usq; 824
Iuliani cēturionis fortitudo 741. 742
Iulij Caesaris decreta pro Iudeis 375
eius interitus 379
Insurrexerunt Iudaicum 21
Iuuenum XL. comprehensorum constantia 455
Itatis Adiabenorū regis circumsio, gesta, mors & sepultura 529. 530. 531. 532. 533
L
Laban quā iniquē egerit cū suo genere Iacob 25. 26. 27
Laodicensiū decretū pro Iudeis 378
Lapidum preciosiorū ueste pōtificiali insutorū mira uirtus 72
Leuce 775
Leuitarū officium & fors à Mose distributa 86

Liberi nō ducant ancillas 99
Libya 12
Longeuī primi homines 7
Lōgini militis Ro. facinus audax 724
Longus miles, seipsum occidit 747
Lorica templi, populū à sacerdotibus dirimens 719
Lot ab Assyrijs captus liberatur 15
Lot hospitatur angelos 17
Loti uxor transformatur 17
Lucilius Bassus Herodiū & Machabruntem capit 768. Iudeos interficit & Iudeam diuendit 770
L. Annius mittitur à Vespasiano expugnatum Genasam. 698
L. Antonij decretū pro Iudeis 377
L. Lētuli COS. decretū p Iudeis 377
Lupus occiditur à Claudio 521
Luctus tempus, quale 100
Lydda capitur à Vespasiano 696
Lysias deuincitur à Machabeo 324
interficitur à Demetrio 330
Lysimachus Hellespōtū occupat 304
Lysimachus fratrem suum Apollodorum obtruncat 357
M
Machabeorū martyriū 480
Menes describuntur usq; ad finem 825
Machaberi capitur à seditiosis 636
Madianorū strages p Gedeonē 122
Magnus campus 697
Malchus Arabs Antiochi Thei tutor 341
Malachi uel Malichi scelera, perfidia & interitus 380. 381. 564
Malchus Arabie rex mittit Vespasiano auxilium 651
Manachemus diuinator Herodi ad huc puero regnū uenturū praedicit 417. 418. 419
Manachemus Iude Galilei fil. constituit se principē seditiosorū 633. tyrannidem exercet in suos 634. interficitur ibidem
Manabeni regis sui interfectorē perimit ipseq; fit rex malus 253
Manasses filij Ioānis ad Sanabalath discessio 300
Manasses Ezechiae fil. succedit patri, qui dum suae malitiae poenas luisset resipiscit 261
Manethon Aegyptius refellitur 797
Manna quid 58
Manue pater Samsonis 126

M. Agrippae beneuolentia in Iud. 312
M. Antonij exemplū ad Hyrcanū & beneuolentia in Iudeos 382
M. Antonij beneficia et studium erga Herodem 363
M. Publij decretū pro Iudeis 378
Mardocheus auūculus Hester 293
Mardochei luctus & oratio 295
Maria soror Moysi moritur 86
Maria Eleazar, filiū suū coxit 648
Mariammes pulchritudo 396. accusatur & occiditur à marito 408
Mariamme ueneficij fratrum quod patri struxerat Herodi, cōficia 595
Mariammes turris Hierosol. 716
Marfus praefes Syria 514. 526
Marion Gadileam inuadit 381
Massada capitur & Rom praesidium occiditur à Iudeis seditiosis 631
Massade situs & expugnatio 774. 775. 776. 777. 778. 779
Matathias eiusq; filiorū Zelus prolegis patriae cōsecutione 321. 322
Mathias sacerdos unius diei 456
Mathias à Simone occiditur 734
Mausoleū à Daniele constructū 278
Melchisedech excipit Abrahā 15
Memmonis sepulchrum 615
Mense propositionis descriptio 66
Mensis septimi ratio 74
Meretricis merces non cedat in usum sacrificiorum 96
Mesopotamia quā difficilis sit iter agentibus 22
Metilius Ro. praesidij dux, pacificatur cum seditiosis ut ipsi cum suis militibus detur abire 632
Michee prophetia contra falsos prophetas 232. 233
Michol astutia 151
Michol cōuincitur Dauidi 175
Miles Romanus captus qui aufugerat quomodo puniuit à Tito 756
Milesius ciuitatem Damascum à se proditam Philippo, recipit 359
Miphiboseth filius Ionathae impetrat gratiam à Dauide, & bona auita recuperat 175
Miphiboseth curator infidiatur regi Dauidis 182
Misa Moabit. rex immolat suum filium 238
Mithridatis bellum cum Anileo 506. 503
Monobazus rex Adiabenorū 529
proficitur

INDEX

proficitur Iudaismus	532	Nabuchodonosor quomodo Nethaon	et clauditur	781	
Mons ferreus	697	nem deuicerit	264	Ophni filius Eli	131
Mopsuestia igni concrematur	ibid.	Nabuchodonosor secundus	275	Ophni interitus	132
Mortuos omnes, etiam hostes, sepeli-		Nachor posteritas	13	Oiho imperator trimestris moritur	
endos	101	Nadab et Abiu interitus	71	690	
Mortuus reuiuiscit in sepulchro He-		Naum prophetia de Syris et Niniue		Ozias filius Amasie regnum acqui-	
lisei	249	254		rit	251
Moses	2	Nazareorum institutum	86	Ozee peruersa studia	252
Mosis etas	13	Nethaon quomodo deuictus a Nabu-		P	
De Mose uaticinium	44.47	chodonosore	264	Acorus Parthus Syriam tenet	
Mosis natiuitas	45	Necmias Hierosolymæ et tēpli restau-		383. insidias struit Hircas-	
Moses trimestris expositus quomodo		rationē impetrat a Xerxe	291	no Herodi et Phasclo	384 et 566
seruatus fuerit	46	Necmie sedulitas et mors	292	Pacorus Mediæ præses ab Alanis ino-	
Moses puer calcet diadema regis Aeg-		Necræ ciuitatis descriptio	494	pinato obruitur	772
gypti pedibus	47	Nemrod filij Cham gesta	10	Palestini subigunt Israelitas	126
Moses cū rege Acthiopū pugnat et		Neronis regnū et crudelitas	537.619	Palestinorum clades	134.171.172
filiam eius ducit uxore	47.48	Nero turbatus infelici Romanorum		Palestinorū prelia cum Dauid	191
Moses uidet rubum ardentem ex quo		presidiōrū successu, dubitat quē		Panes propositionis XII	67
ei deus loquebatur	49	presicere possit Orienti tumultu-		Pappi profectio et interitus	573
Moses edit miracula in Aegypto et		tuanti	647	Paradisi plantatio et flumina	4
filios Israel illinc educit	54.51	Neruis cur Iudei nō uescantur	28	Parentū contemptores quomodo cor-	
52.53.54.55		Nicanoris bellum cum Iuda et mors		ripiendi	100
Mosis fiducia in deum	54.55	330.331		Parthi Iudeā affligūt	385.565.566
Moses socerū suum in castris excipit,		Nicanor persuadet Iosepho ut se de-		Pasche sacrificia	74
cumq; obsequitur consilio	61	dat Vespasiano	665	Paulina in templo stuprata	479
Moses leges dei promulgat	62	Nicanor Hierosolymitanis pacē sua-		Pedani equitis Ro. robur et audacia	
Moses purificat tabernaculum	70	dens uulneratur	721	745	
Moses bello idoneos recenset	77	Niger dux Iudeorum	648.649	Pentecostes sacrificium	75
Moses decimas sacerdotibus adscri-		Niniuitis excidium prædicitur	254	Petrata Niger dux Iudeorum	648
bit	86	Nisibis oppidi descriptio	498	occiditur	692
Moses quomodo locutus populo ante		Nochri sententia contra Vasthim re-		Petræ descriptio	650
mortem et que ei prescripserit		ginam	293	Percussorum lex	101
politica	94. et deinceps	Noe quō seruatus cum sua familia tem-		Pergamenorum pro Iudeis decretū	
Moses rursum concionē cōuocat	104	pore diluuij	7	378	
Mosis prophetia	104	Noe preces ad deū, filij et mors	8.9	Petronij Iudeā debellandū missi mo-	
Mosis etas et mors	105	Noe quid propter ebrietatē commi-		destia	495.496. seruat cū deus
Moses propter insidias regis Aegy-		serit	12	a malis que ei minatus fuerat Cali-	
pti aufugit in Madiā, et Rahue-		Noemis Elimelech uxoris reditus ad		gula	498.616
lis sacerdotis filiam ducit uxore		patriam cum Ruth	129.130	Petronij uindicta in Dorienses pro-	
rem	48.49	Numidius Quadratus præses Syrie		pter Iudeos	523
Mulieris fortitudo	283	535.619		Phaceias patri Manahen succedit	
Mundi creatio	3	O		253	
Mundus Paulinam in templo stupraf-		Obed natiuitas	150.131	Phanes rusticus fit pontifex	682
479. relegatur in exilium	480	Ochozie scelerati regis qua-		Phara Gedconis famulus	122
Mutianum conspirat cum Cherea con-		le imperium	236	Pharaonis iniquitas	14
tra Caligulam	508	Odidas propheta	254	Pharaones cur dicti omnes Aegyptiq;	
Mutianus rector provincie sub Ve-		Ogrex cum exercitu suo deletus	88	rum reges usq; ad socerum Salo-	
spasiano 704.705. ducit exerci-		Onie sacerdotis dissidiū cum Ptole-		monis	212
tum contra Vespellium	706	meo et quomodo recōciliatū	314	Phari descriptio	704
N		Onias qui et Menelaus, princeps sa-		Phariseorum secta qualis	344.352.
Abal uir stultus	158.159	cerdotum occiditur	329	445.474.613	
Nabathæi a Ionatha expu-		Onias Onie fil. templū in Aegypto		Pharisei sub Alexandra regnum Iu-	
gnantur	344	construit	337	daicum administrant	360.
Naboth arrogans stultus interficitur		Onias uir iustus occiditur	364	Pheroras fit exosus Herodi fratri	
229		Onie templū Alexandrie diripitur		450. recōciliatur ei	434. accusa-

I N D E X

itur à fratre 446. moritur 447 594	Portius Festus preficitur Iudæ 539. Iudeos deficientes cum mago se/ ductore occidit ibidem	Puerpera legei & purgationes 76
Phaselus Antipatri filius Hierosoly/ mæ prefectus cum fratre Heroac inimicitia exercet 373. Felicē bel/ lo superat 381. 564. capitur 385. occidit seipsum 387	Primi Antonij expeditio cōtra Vitel/ lium 706	Purgationum leges 75
Phaselus, turris Hierosol. 716	Primitiæ frugum quomodo offerendæ 75	Putipharis uxor adultera Ioseph ad adulterium inuitat, renucentiæq; accusat 35. 32
Philadelphorum cum Iudæis dissidium propter stolam pontificalem 528	Principum Iudeorum successio à Io/ nathasq; ad Aristobulum 549	Q uintilia mimæ mulier fortis 507
Philippus Demetrii Euceri fratrē ca/ ptum trāsmittit Mithridati 558	Psephina, turris Hierosolymæ 715	Q. Pompeius COS. militum sustinet impetum 518
Philippus Herodis fil. tetrarchiam Iu/ dæe acquirit 430. restaurat oppi/ da diruta 475. moritur 482. qualis fuerit uir ibidem	Pseudopropheta Aegyptius occidi/ tur à Felice 538. 620	R
Philippi Mædædonis interitus 300	Ptolemaidos situs 615	Aab meretrix benefica in ex/ ploratores Iosue 106
Philo Iudæus, uir qualis fuerit 494	Ptolemaïs obsidetur à Tigrane 360	Raah seruatur in expugnatione Hie/ richuntis 108
Philostephanus dux Ptolemai Lathy/ ri 355	Ptolemai Alexandriæ reges dicti sunt 212	Racematio interdicatur 98
Phineas custos sacre pecunie cōpre/ hensus 757	Ptolemaeus Philadelphi Iudæicas le/ ges in linguam Græcam trāsfundi cu/ rauit 1	Rachelis pulchritudo 25
Phinees mittitur legatus ad Rubeni/ tas 113	Ptolemai Philadelphi studium circa leges Iudæicas, cōuertendas in lin/ guā Græcam quāq; beneficus fue/ rit in Iudeos 304. 305. 306. 307	Rachelis astutia 27
Phinees succedit suo patri in pontifi/ catu 115	Ptolemaus Lagi occupat Aegyptum 304	Rachelis interitus ex partu 29
Phinees filius Ele. 131	Ptolemai Philometoris gesta & quo/ modo insidijs à suo genetro impe/ titus 339	Rahuelis, qui et Ietro, gratitudo erga Mosen 49
Phiolaus Assyriorum rex 253	Ptolemaus Philometor dat filiā suam Cleopatram Alexandro Balai Sy/ riæ regi cōiugem 338. recipit eam et dat Demetrio 340. uulneratur grauiter & moritur 340	Rahuel consulit genero suo Mosi 61
Pbrautes Parthorum imperator quo/ modo à filio occisus 476. 477	Ptolemaus gener Simonis Matabie quā sceleratus uir fuerit in om/ nes suos affines 348. & 549. 550	Rapsaces Exechiæ deditionē persua/ dere cōstat 258
Pitholus seditiosorū Aristobulidum occiditur 560	Ptolemaus Lathyrus Aegyptiorum rex à matre pulsus regno Cypriā habitat 554. uenit auxilio Ptole/ matis 355. obsidet eos 356	Rasin Syriæ rex bellū gerit cū Achaz 254
Placidus tribunus presidij Ro. apud Sephphoritas prefectus 650. Iota/ patam capere conatus repellitur. 653. occupat Itaburium 677	Ptolemaus Lath. Iudeorum ciuitates debellat, et seuit in eos crudeliter 355. 356	Rasin interficitur 255
Placidi pugna cū Gadarensibus 695	Ptolemaus Mitræ, Chalcidis tyrans nus Alexandram ducit 371. 560	Rebecca parit gemellos 22
Politianus tribunus exhortatur Iudæ/ os rebelles ut pareant Rom. 626	Ptolemaus Agrippa procurator spo/ liatur 644	Regina Aegypti & Athiopie acce/ dit Salomonem desiderio audien/ di eius sapientiam 219
Pompeius arbiter inter Aristobulum & Hyrcanum 365. capit Hierosol/ ymam & Aristobulum uinctum ducit Romam 366. 367. & 556	P. Dolobelle & M. Antonij COSS. decreta pro Iudæis 377	Repudijs ius quale Iudæis 410
Pompei reuerentia in templum Hier/ osolymitanum 367. 557	P. Seruiliij decretum pro Iudæis 378	Rex quomodo eligendus 97. 98
Pompilius accusatus apud Caligu/ lam absoluitur 507	Pudens eques Rom. à Ionatha inter/ ficitur 746	Regis fortitudo 283
Pontificatus Hierosolymæ confertur homini rustico 682	Puellis quando cedat paterna heredi/ tas 94	Rhoboth puteus 22
Pontificum Iudeorum ab Aaron usq; ad templi destructionem catalogus 542	Pueri primum discant legem 97	Roboam quomodo exciderit sua ipse/ us culpa regno 217
Pontius Pilatus preficitur Iudæe 476. Iudeos occidit 478. 514		Roboam quomodo suum regnum ad/ ministrarit, & quales extruxerit urbes 220

I N D E X

Ruben oratio pro fratribus ad Iosephum	36	Salomon quomodo in extraneas mulieres exarsit, legesq; Mosiacas preuarius sit, unde dei grauem offensam incurrit	215	expiat Dauid	190	
Rubenite altare construunt	113	Salomonis mors & sepultura	217	Satum quid sit	241	
Rubri maris diuisio	55	Salomonis uxor, prudentia, regni potentia, principes, potestas in demones, et amicitia cum Hira	201. 202. 203. 204	Scaurus Aristobulum ab Arcta obfessum liberat 364. & 555. belligeratur contra Petram	367	
Rubus ardens uisus Mosi	69	Salomon templi extructionem aggre ditur	204	Sedechias pseudopropheta incarceratur	233	
Rufus & Gracchus duces	465. 467. 605	Salomonis preces & hostie	207. 209	Sedechias constitutus rex, male persuasus non credit Hieremie & Ezechieli	266	
Ruta ingentis magnitudinis	769	Samarie descriptio	650	Sedechias capitur	268	
Ruth gesta	130	Samarita unde dicta	225	Seditiosi depredantur regiam	756	
S		Samarita a Syris obfessa quomodo diuinitus seruata	240. 241	Seditionis apud Hierosolymam principes qui fuerint	772. 773	
Sabbatum quid	3	Samarita deletur ab Hyrcano	351	Sciani insidie	488	
Sabbatho pugnare quando Iudei dei primum ceperint	322	Samarita quondam, nunc Sebastia	412	Seleucia qualis ciuitas	503	
Sabei	12	Samaritanorum cum Iudeis disceptatio apud Ptolemeum Philometorem	337	Seleucus Babylonicum regnum occupat	304	
Sabec auctor seditionis contra Dauid, occiditur	189. 190	Samaritarum insidie aduersus Iudeos	286	Seleucus Nicanor quam Iudeis amicus & beneficus fuerit	312	
Sabinus aulam regiam Hierosolymis occupat 461. agit causam Antipatri	462. 605	Samaritae accusantur apud Darium	288	Seleucus Antiochi Grypi fil. nactus paternum imperium, Antiochum Cyzicenum amunculum suum captum occidit	357	
Sabinum reprimere conantur Iudei 464. liberat eum Varus 467. suus ipse manus moritur	522	Samaritarum origo	257. 300	Sellum Zachariae interfectus quomodo interemptus	253	
Sabinus Capitolium occupat 706. occiditur	ibidem	Samaritae deuincuntur a Cereali	663	Sem filij & posterij	12	
Sabinus uirum Hierosolymae cōscendit, & occumbit	740. 741	Sameus accusat Herodem 374. ab Herode honoratur	394	Semei conuita in Dauidem	183	
Sacerdotes, eorumq; uestes Hierosol.	719	Samofata ciuitas qualis	771	Semei interficitur	200	
Sacerdotum uxores	77	Samuelis natiuitas	151	Senatus cōsultum Ro. pro Iudeis	372	
Sacerdotes stoles in templo Sal.	207	Samuel propheta moritur	157	Sennacherib contra Ezechiam praellium, & quō a filiis suis interemptus	258. 259. 260	
Sacerdot alium uestiū descriptio	67. 68	Samuelis umbra Sauli loquitur	161	Sennaar campus	9. 10	
Sacrificandi generis ritus & institutio	71. 73	Samuelis gesta	134. 135. 136. 137. 138	Sentij oratio ad Senatum	515	
Sadoch constituitur sacerdos	200	Samuel oratio ad populum	134. 140	Seon regis interitus	88	
Sadduceorum secta qualis	344. 352. 474. 613	Samuel orat deum pro Saule	145	Sepphorite cum Romanis pacem faciunt, & praesidium ab eis recipiunt	649. 650	
Salmanassar quomodo Israelitarum regnum cepit	257	Samuelem iniuria afficit Saul	146	Septem principes constituuntur in uinaquaq; ciuitate	97	
Salomes Herodis sororis perfidia in maritum suum Custobarum	410	Samuel inuigilauit Dauidem in regē	148	Septuaginta interpretes ad translationem Bibliorum sacrorum mittuntur ab Eleazaro ad Ptolemeum Philadelphum	307	
Salomon constituitur in suopositionem adulterij 431. nubet Alexe 442. Stratonis turris olim, nunc Caesarea	412	Samsonis natiuitas, gesta, & mors	126. 127. 128. 129	Seron uictus a Iuda Machabeo	323	
Salomonis natiuitas	179	Sanabalath genero suo Manassi promittit proprium principatum sacerdotij	301	Serpentis seductoris poena	5	
Salomon rex declaratur & committitur ei structura templi	195	Sanctum sanctorum	719	Serui non testentur	97	
Salomon plebs seditiosos	199	Sardianorum decretum pro Iudeis	379	Serui Romanorum quales	651	
Salomonis regie descriptio	210	Sare mors & sepultura	20	Sextus Caesar Syriam gubernat	373	
Salomon enigma Hira soluit	211	Saul inungitur rex a Samuele	138	Syria principatum Herodi uedit	374. interficitur a Basso Cecilio	379
Salomon quas urbes condiderit, & quas gentes subegerit	212. 213	Saulis praedicatur accessio regni	145	Sextus Caesar quam dilexerit Hyrcanum	562	
Salomonis diuitiae & concubinae, item regni eius diuisio	214. 215	Saulis gesta	139. usq; 164	S		
		Saul demonio corripitur	147			
		Saulis filij	144			
		Saulis mors	164			
		Saulis scelus in Gabonitis admissum				

I N D E X

Sextus Caesar necatur dolo 563
 Sicarij qui sint 632
 Sicariorum ex Hierosolymis in Alexandria ac Thebas profugorū interitus 780
 Sichimitæ luant penas Dine supra te 28
 Siclus quid contineat 70
 Sileus auxilio est hostibus Herodis 434. accusatus dānatur 438. 439
 Siloa, fons dulcis Hierosolymis 714
 Simonis fratris Machabæi uictoria 326
 Simō Matathie, fratris Ionathæ capti partes obit 345. 346. uincit Censuræ debum 348. perit ex insidijs generis sui 348
 Simon seruus Herodis, regnum affertur 466
 Simon Effenus Archelao somnium interpretatur 472. 610
 Simon Canibara pontificatu priuatur 524. 529
 Simon Sauli homo sceleratus, sed maxime excessi animi 635. 636
 Simonis Caibæ Idumæorum ducis oratio ad Hierosolymitanos 688
 Simon Gerasenus nouæ cōspirationis contra Romanos autor 699. pergitur cum Zelotis 700. 702. capitur eius uxor 701. recipit eam 702
 Simon Gioræ occidit Matthiam 735
 capitur 760. 761. reseruatur triūpho 762. occiditur 768
 Sisara uincitur 121
 Sitenna putrus 22
 Sodomitæ ab Assyrijs uicti et abducti ac rursus liberati 15
 Sodomitæ telluris descriptio 698
 Sodomerum excidium 16
 Socrus Herodis custos, regis mandata preedit 407. interficitur 408
 Sol sistit cursum suum 110
 Sol retrograditur 260
 Solomon uide Salomon
 Sopha Raguelis interfectus 681
 Sophaci quæ Barbari dicantur 21
 Spicilegium prohibetur 98
 Spoliorum diuidendorum lex 164
 Stola pontificalis à quibus solita custodiri 418
 Stratopedon incenditur à seditiosis 633
 Suijsius interfectores quomodo decus

puniat 666
 Suffachus capit Hierusalem et spoliatur templum 221
 Syri Samariam obsidentes quomodo diuinitus tenentur 240. 241
 Syllus præfectus in uincula conijcitur 525

T

T Abernaculi structura 64. 65
 Tabernaculi instructura 69
 Tabernaculorum solennitas 74
 Tabule duæ legum dei 64
 Taricheæ obsidentur et capiuntur 670. 671. 672. 673
 Teglatphalassar quomodo Israelitas deuicerit, capti et abduxerit 253
 Templi Salomonis eiusque uasorum structura 204. 205
 Templū à Ioram et Gotholia destruitur, reparatur 248
 Templum Hierosolymitanum restituere permittit Cyrus Iudeis 280. 281
 Templi edificatio impeditur 281. 286
 Templi Hierosolymæ descriptio 717
 Templum quomodo expugnatum est 749. 750. 751
 Terentius Rufus Simonem Gioræ caput 762
 Terra promissa negatur obuentura Israelitis ex Aegypto abductis, sed eorum filijs 80
 Testis falsi poena 97
 Thamar à suo fratre compressa 179
 Tharbis filia regis Acthiopum petit Mosem pro coniuge 48
 Thaumasti officium erga Agrippam 489
 Theatri descriptio, in quo occisus fuit Caligula 510
 Theodas magnus et pseudopropheta à Cuspio Fado occiditur 533
 Theodectus tragicus cur uisu priuatur 311
 Theodorus Zenonis Iudeos trucidat et Alexandri sarcinas diripit 356. 552
 Theopompus quæ factus insanus 311
 Thermuse Phraatis concubine maritalia 476
 Thermut filia Pharaonis educat Mosem 46
 Thour rex inicit fœdus cum Dauide 174

Tiberias ab Herode minore edificata 476
 Tiberiadis oppugnatio et deductio 669. 670
 Tiberius succedit Augusto 476
 Tiberius cur uoluerit magistratus esse perpetuos 487. corripitur egritudine 490. dissimulat suum animum erga Caium, et moritur 498
 mors eius nunciatur 483. 492
 Tiberius Alexandri Galabarchis filius succedit Cuspio Fado 533
 Tiberius Alexander Aegypti et Alexandria præfatus Vespasiano se uolens subdit 709
 Tiberius Alexander ducit exercitum contra Hierosolymam cum Romanis 710
 Tiberiensis lacus 697
 Tigranis Ptolemaidem obsidet 360
 Timotheus à Iuda uincitur 326
 Tiridates Armeniæ rex pugnat cum Alanis uix euadit 772
 Titus Vespasianus, Vespasiani filius mittitur à patre Alexandriam, ut duas legiones inde sibi adducat 648. peruenit cum eis legionibus Ptolemaidem 651. Iapham expugnat 662. clam Iotapatam capit 664. tangitur misericordia erga Ioseph. 667. Taricheos capit 761
 capit Giscalā 678. 679. 680. mittitur à patre ad Galbā imp. 699
 mittitur rursus in Iudeam ut Hierosolymā excindat 707. exploratum Hierosolymā profectus pericula incurrit 710. admouet exercitum urbi 711. propius accedit 715
 irascitur militum temeritati 714
 admouet ciuitati machinas bellicas 721. Iudeam captū crucifigit 722. capit primū et secundū murum 723. 725. 726. cōiugia audit ab obsessis 732. urbem triduo circumdat muro, necui detur effugium 734. alloquitur milites 739. infeliciter pugnat 741. iterum aggreditur pugnam et extruit aggeres 744. 745 sacerdotes occidit, et seditiosos alloquitur 754. capit seditiosorum principes 760. milites collaudat et premijs honorat 760. 761 triumphum instruit et agit unā cum patre 766. 767
 Trachonite latrones Iudeam et Syria

I N D E X

riā depopulatur auxilio Silae 434
 Traianus Iapham expugnat 662
 Triphonis scurræ conuicium in Hir/
 canum 318
 Tryphon dux Alexandri Balais, re/
 gis sui filium cupit sue tutelæ com/
 mittendum 341. belligeratur cōtra
 Antiochiam 342. circumuenit Iona/
 tam 345
 Tryphon Hierosolymam oppugna/
 re aggreditur 345. scelcrate occi/
 dit Antiochum 347. perimitur &
 ipse ibid.
 Tryphon delator occiditur 441. 591
 Tyri obsidio 301
 Tyrij uincuntur à Machabeo 326
 Tyro cum filio occiditur 441. 591
 Tyro pæcon, uallis Hierosolymæ 714

V

Agostis ducis odium in Iude/
 os 300
 Valerianus Tiberiadem oppugnat
 669
 Valerius Asiaticus 514
 Varus Romanos obfessos liberat, &
 seditiones trucidat 467. 607
 Vasthis regina uxor Assueri regno
 priuatur 293
 Ventidius dux Roma. ab Antigono
 corrumpitur pecunijs 387. 569
 Veritate nihil fortius 282
 Vespasiani & Titi beneuolentia in
 Iudeos 312
 Vespasianus præficitur à Nerone ex/
 ercitus in Syria regendis 648.
 collocat presidium in Scythorum
 649. exercitum adornat 653. Gali/
 leam inuadit 654. Iotapatam obfi/
 det 655. usq; 664. uulneratur 659.
 mittit ad Iosephum in puteo delite/
 177

scitem ut ad se ueniat 665. audit
 à Iosepho, se futurum imperatorem
 667. in Cesariā proficiscitur 668.
 Ioppem capit ibid. Tiberiadem re/
 cipit 670. Tarycheos excindit
 673. obsidet Gamalam 675. usq;
 678. prudenter consulit suis mi/
 litibus 693. capit multas ciuitates
 696. reliquas Iudææ toparchias su/
 bigit 701. prudenter & continen/
 ter agit quum Vitellius inuasisset
 imperium Rom. 703. declaratur im/
 perator à militibus 704. Iosephū
 captiuitate liberat 705. proclama/
 tur imperator à populo Ro. 707.
 quō Rome exceptus fuerit 763. tri/
 umphum agit unā cum filio Tito
 767. templū Pacis edificat 768.
 clementer agit cum Antiocho Co/
 magenorum rege 772
 Vincula incidi, & uincula solui, diuer/
 se significationis Romanis 705
 Vinca quomodo plantanda 98
 Vini fortitudo 282
 Vitellius Iudeis stolam pontificalem
 reddit 480. parat bella contra A/
 retam 483. redit Antiochiam ibi.
 Vitellij interitus 699
 Vitellius quomodo Romam inuasit
 ingenti Germanorum agmine co/
 mitatus 703. militū ipsius insolentia
 Romæ 703. oppugnatur & oc/
 ciditur 706
 Vitis aurca quingentorum talento/
 rum 64
 Vniuersi creatio 3
 Vonones à Parthis subditis regno pel/
 litur 477. dehinc capitur ibi.
 Vrius dolose perit insidijs Davidis
 177

Vxores quomodo ducende 99. 100

X

Exeris beneficentia in Iudeos
 Xerxes rex Nemie (288
 concedit & auxiliatur restituere
 Hierosolymam 292
 Xylophoria festiuitas & mos 632

Z

Zabulus Arabs interficiti Ale/
 xandri Balais caput mittit Pto/
 lemeo Philometori 340
 Zacharias Ioiadæ fil. lapidatur 248
 Zacharias filius Heroam dolo occi/
 ditur à Sclum 253
 Zacharie filij Achaz regis interitus
 254
 Zacharias accusatur & occiditur à
 Zelotis 693
 Zamaris Iudeus Babylonius 444
 Zelote qui, & quor sibi hoc nomen
 imposuerint 682. 773. insurgunt
 & pugnant contra Ananum 684.
 clam intromittunt Idumeos in ur/
 bem 689. occidunt Zachariā 79
 Zelotarum crudelitas 692. pugna cū
 Simone Geraseno 700. capiunt uxore/
 rem Simonis 710
 Zelotarum gesta contra Ioannem Ge/
 rasenū 720
 Zelotypie probatio 76
 Zibe donantur à Dauide omnia bona
 Miphiboseth curatoris regij 183
 Ziphæi produnt Dauidem Sauli 156
 Zoilus Stratonis turris tyrannus su/
 bigitur 355
 Zorobabel pergit ad restituendum
 templum 284

F I N I S.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

Quum pro meo more officioq; succurrendi scriptorū monumentis, quę ob superioris seculi partim incitiam partim etiam socordiam, maiorē diligentiam postulant, diu Græca Iosephi exemplaria perquisiuissem, quo instructior ad hanc editionem fierem; nec Antiquitatum libri usquam reperiri quirēt, dedi operā ut saltem reliqua eius autoris opera, Bellum uidelicet Iudaicum, & contra Apionem, sic emitterem, ut eorū studiosis quāmaxime satisfaceret. Itaq; corrogatis ē Gallia, Germania atq; etiā Polonia gręcis codicibus, latina ad illos conferenda curauimus, quo facilius mende per librariorū oscitantiam admissę tollerentur: alicubi etiā quę ab interprete ipso obscurius reddita erant, clarius exprimerentur: hoc tamen obseruato, ut suus illi stilus, quum gręcorū schematum admixtu peregrinum quiddā sonans, tum ex uulgaris sermonis fece nōnihil trahens, ita relinqueretur, ne centonis speciem crebra interpolatio referret. Hanc autē operam nō superuacuat apparebit, uel ex lectiōne nō paulo quā antehac inoffensiore, simul ac dilucidiorē: uel, si quis certius experimentū capere uelit, ex uniuscuiuslibet folij ad ueteres editiones collatione: præcipue uero in duobus libris contra Apionem: in quorum singulis præter alias mendas innumeras, circa finem primi, atq; item circa sequentis initium plusquam centenos uersus deesse deprehendimus, eosdemq; restituiimus. Verum etiam si hæc ipsa editio uigilantiam nostram candido censori abunde approbare potest, euidentius tamen id erit, ubi græca (modo deus quod in animo est secundet) mature subsequetur. Interea præsentibus fruiere ac uale, nostra q; ir.

FLAVII IOSEPHI HE

BRAEI HISTORIOGRAPHI CLARISSIMI DE BELLO

Iudaico libri septimi, interprete Rufino Aquileiensi.

PROLOGVS.

Quoniam bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximū quę nostra ætas uidit, quęq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentesue cōmisisse cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed uana & incongrua narratium sermones auribus colligentes, oratorū more perscribūt: qui uero præsto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiæ: idcirco statui, quę retro Barbaris antea nisi, patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matathiaë filius, Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis conflixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, ut dixi, bellum grauissimū exortum est, Romanorū quidem populum domesticus motus habebat: Iudæorum autē, qui ætate ualidi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli iritabant: nec Germani quiescebant: dissensionēq; plena erant omnia post Neronem: & multi quidem temporum occasione Imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidierant. Itaq; indignum esse duxi, erratē in tantis rebus dissimulari ueritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, & ultra Euphratem gentis nostræ incolas, itemq; Adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde cōpisset bellū, quantisq; cladibus cōstitisset, quoue modo desisset: Græcos uero &

Z Romano

Romanorum aliquos, qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. At qui historias audent eas inscribere, qui prater hoc (ut mihi quidem uidetur) quod nihil sani referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudæorū res extenuant, & in humilitatem deficiunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos pudet, quo bellum tractū est: neque multitudinis Romanorū, quam in ea militia labor exercuit, neque ducum magnitudinis: quorum profecto gloria minuitur, si cum multū pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego cōtentione Romanas res extolientiū, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidē utrorūque sine ullo mendacio prosequar: dicta uero de factis reponā, dolori atque affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgēs. Nam quod domesticis dissensionibus est euersa, & in templū sacrosanctū inuitas Romanorū manus atque ignem Iudæorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellū miseratus quidem populum, quod à seditionis custodiretur: sepi autem assulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatium, dum modo illi premeret auctores. Quod si quis me aduersus tyrānos eorūque latrocinia accusare se loqui putet, uel patriæ miseris ingementē calumniari præter legē huiusmodi censori aeniā tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam ciuitatem contigit ad summū felicitatis fastigiū euadere, eandēque in extremū miseris degeri. Denique omnium post cōdita secula res aduersas, si cum Iudæorū calamitatibus cōferantur, superatū iri nō ambigo. Eorum autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut à questibus temperetur. Si quis autem durior misericordiæ sit iudex, res quidē tribuat historiæ, lamenta uero scriptori: quanquā merito Græcorū disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoriā gestis, quarum comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices residēt aliorum facundię detrahentes: quorum & si doctrinā superant, proposito uincuntur. Ipsi uero Assyriorū & Medorū gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cū in scribēdo tantū eorū uiribus cedant, quantū sententiæ. Erat enim unicuique studiū, quæ uidisset facta, conscribere: quoniā & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleat: mentiri quæ apud scientes, inhonestū esse uideretur. Enim uero noua quidē neque ante cognita memoriæ tradere, sui que tēporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius autem habetur, nō qui alienā dispositionē atque ordinem transferat, sed qui noua dicendo etiā corpus propriū cōficit historiæ. Sed ego quidē sumptu ac labore maximo, quicū sim alienigena, Græcis simul & Romanis gestarū rerum memoriā repono, Ipsi autem indigenis, ad quæstū quidē ac lites, ora patent, linguæque solutę sunt. Ad historiā uero, in qua uerum dicendum est, summaque ope negotia colligēda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus neque scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historiæ ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidē Iudæos repetere, quæ fuerint, quoue pacto ab Ægyptiis discesserint, quasque regiones errando peragrauerint, & quas uel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neque huius esse tēporis, & præterea superuacaneū existimaui: quoniā multi ante me Iudæorū de maioribus huius gentis uerissima cōposuerunt: & nonnulli Græcorū, quæ illi scripserant, patria uoce prosecuti non multū à ueritate deuiarunt: exinde autem historiæ principiū sumā, quo scriptores eorū & prophetae nostri de

stri defierunt. Et bellū quidem meis tēporibus gestū, latius quāq̃ potuero diligenter referā: quæ uero ætate mea sunt antiquiora, summam breuiterq̃ percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexq̃ menses eā tenuisset, ab Asamonæi filijs expulsus est. Deinde quod eorū posterī de regno dissentientes, ad res suas occupandas populū Romanū Pompeiūq̃ traxerunt: quomodoq̃ Herodes Antipatri filius, eorū potentia finē fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio autē Varo prouinciā obtinente. Quodq̃ bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quāq̃ multa per Sosium acciderint: quātaq̃ ad primos impetus armis Iudæi peruascerint: quomodo accolæ permunierint: & quod Nero propter acceptas Cestij ductu clades summæ rei metuens, Vespasianū bello præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quantūq̃ Romanorū exercitū ducens: quantaq̃ manus auxiliorū per omnem cæsa fuerit Galilæam: & quod eius ciuitatū quasdā uiceperit, alias deditione. Vbi etiā Romanorum in bello disciplinā, curamq̃ rerū, & utriusq̃ Galilææ spatia, & naturam finesq̃ Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, lacusq̃ & fontes, captarūq̃ ciuitatū mala, cū fide sicut uidi, aut pertuli, expediā. Nec etiā miseras meas cœlauerim, cū sciētibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudæorū, Nero quidem mortē obierit: Vespasianus autē in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæq̃ signa de hoc ei cōtigerint, Romæq̃ mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublicæ gratia in Ægyptū digresso, Iudæorum status seditionibus agitur sit: quomodo tyrannis succubuerint, eorūq̃ inter se discordias moruerint. Et quod ex Ægypto Titus reuersus, bis Iudæorū fines ingressus sit: quomodo exercitū, & quo in loco congregauerit: uel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso præsentē seditio. Aggressus quoq̃ numerosos, & quantos erexerit aggeres: triumq̃ murorū ambitum & magnitudinē, siue mensuram, & munitionē ciuitatis, & fani templiq̃ dispositionē: ad hæc aræ spatium, mensurāq̃ uerissime dicā: festorum quoq̃ dierū mores aliquos, septemq̃ lustrationes, & munia sacerdotū. Itemq̃ pontificis uestes, sanctaq̃ templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorū in suos gentiles crudelitatem, Romanorumq̃ in alienigenas humanitatem: quotiesq̃ Titus, ciuitatem simul ac templū seruare cupiens, ad concordiaæ fœdera dissidentes prouocauit. Differam uero populi uulnera, & calamitates: quāq̃ multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpepsi, postea capti sint. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittā: uel quemadmodum templū inuito Cæsare cōflagrauerit: quāq̃ multæ opes sacræ flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidiū: & quæ præcesserant portenta, atq̃ prodigia, uel tyrannorū captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinē: aut cui quisq̃ fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorūq̃ munimina funditus eruerunt, Titus uero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemq̃ redditum in Italiam, ac triumphū. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnixus ne uituperationem à rerum sciētibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quam uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

Antor proponit ex ordine quid in his libris dicturus

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER PRIMVS

De uastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT PRIMVM

An. lib. 12
cap. 6An. lib. 15
cap. 4An. lib. 12
cap. 7An. lib. 12
cap. 7.8

Vm potentes Iudæorū inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat aut illis cōtentio de potentia, quod honoratus quisq; grauitè ferret similibus subiugari) Onias quidem ē pontificibus postquam præualuit, Thobiæ filios expulit ciuitate. Illi aut supplices ad Antiochū confugerunt, petentes, ut semet ducibus in Iudæam irrumperet. Idq; regi persuasum est, iampridē sic animato. Quare cum magnis militū copijs egressus, & ciuitatē fortiter expugnata capit, & maximā eorū multitudinē, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataq; passim militibus prædandi licentia, ipse & templū spoliavit, & quotidianæ religionis assiduitatē per annos tres, sexq; menses inhibuit. Pōtifex aut Onias effugit ad Ptolemæū: acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidū condidit Hierosolymis simile, templumq; ædificauit: de quibus iterū opportune referemus. Verūtamen Antiocho neq; præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neq; tantæ cædes satis fuere: sed intēperantia uitiorū, eorūq; memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, ut abrogato more patrio, nec infantes suos circūderent, porcosq; super arā immolarent: quibus omnes quidē aduersabantur: optimus uero quisq; propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidjs ab Antiocho prepositus, ad naturalē crudelitātē suā præceptis impijs obsecundans, omnimodā iniquitatē excessit: cum & singulatim uiros honorabiles uerberaret, & cōmuniter quotidie speciē captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incōmodorum, qui ea partiebantur, ad uindictæ audaciā irritauit. Deniq; Matathias Asamonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidē occidit: & statim quidē præsidiorū multitudinem ueritus, in mōtes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: cōmissoq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis aut rebus potentiā nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorū suorū natus maximus erat. Ille aut (nec enim cessaturū existimabat Antiochū) & indigenarū cōflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitia pepigit. Antiochūq; Epiphanē iterū in fines suos ingredientē, uehemētissima percussū plaga repressit. Adhuc aut feruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetū fecit, necdū enim cæsa fuerant: habitoq; conflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorē cōpellit. Fano aut potitus, & locū purgauit omnē, muroq; cinxit: & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templū intulit, ueluti prioribus profanatis: arāq; aliā ædificauit, & religionibus dedit initiū. Sacro aut ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regi aut eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres existit. Quare coactis peditū milibus quinquaginta, equitum autem propē quinque milibus, octoginta uero elephantis, montana Iudææ per partes aggreditur. Et Bethsuram quidem oppidum capit.

In loco

In loco uero, cui Bethzachariæ nomen est, quâ transitus erat angustior, Iudas cum suis copijs occurrit. Et priusquàm cōgrederentur agmina, Eleazarus frater eius, pro spectro præter alios excelsio elephante, turriq; maxima & munimentis aureis ornatō, illic Antiochū esse ratus à suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie, ad elephantū usq; peruenit. Sed illum quidē, quem regē esse opinabatur, contingere, quod multū superemineret, minime potuit. Beluā uero in aluo percussam, super se deiecit, & obrictus interiit: nulla alia re gesta, nisi quod magnū opus aggressus, uitā gloriæ posthabuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quàm ut sola spe præclari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc autē fratri eius, totius prælii præsagium fuit. Nam fortiter quidem Iudæi, diuq; decertarunt: sed à regis secunda fortuna usis, numeroq; præstantibus superati sunt: multisq; interfectis, Iudas cū cæteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymā profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria utensilium abstinenti relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cætera uero multitudine ad hyemādum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas nō quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud uicum Adasa cū Antiochi ducibus congregitur: factisq; fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidijs eorū caput, qui cum Antiocho sentiebant.

De successionibus principum à Ionatha usq; ad Aristobulum. Cap. II

Cum autem successisset ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suāq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamē horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namq; Tryphon tyrānus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo comprehendit. Eoq; uincto, contra Iudæam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quodq; ab eo superatus esset, iratus, eundem Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem, & Ioppen, & Iamnam capit. Euertit autem & Accaron, subactis præsidijs: aduersusq; Tryphonem Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis auaritiā satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad uastandam Iudæam opprimendūq; seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cum ualidissimis præmisit, parte uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiā in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimaq; potitus uictoria, pontifex declaratur: & ducētos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum, sed & ipse periit in conuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobusq; filijs in custodiam cōclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adolescēs ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ uirtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem

Ptolemæus
ab Hyrcano
obsessus

An. lib. 13
ca. 15

An. lib. 13
cap. 17

tatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, postquam deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumque aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrem eius, fratresque in murum productos, palam ut possent conspici, uerberabat: eosdemque præcipit ados, nisi quamprimum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quam iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem: dummodo ille pœnas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expenderet. Ioânes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerarique conspiciens, effœminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque circuitu redeuntem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis unam cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Coryllas cognominatus est, Philadelphiæ tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibique assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro David, qui regum ditissimus fuerat, ablatisque inde pecuniæ plus quam tribus milibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primisque Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cepit auxilia. Rursusque tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictæ præbuit, cōfestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, uacuas propugnatoribus esse ratus: quod & uerum fuit. Medabam quidem, & Samæam cum proximis, neenon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idumææ non pocas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisan. In Samariâ uero usque progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosque suos Aristobulum & Antigonom obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usque, persequentibus eum memoratis fratribus, effugit: hi uero in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate, ipsam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usque progressi, & ipsam peruaferunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta. Ca. III
Secundarum autem rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit. multique aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. reliquum uero tempus Iohannes cum fortunatissime uiueret, & optime rebus

rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullā dedisset occasionē, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nā & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quin etiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permanfuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namq; mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnum principatus, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octoginta duo annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigonus (namq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat: alios autē uinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Namq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorū pœnas, Antigoni fratris morte perfoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualerudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quammaxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascendit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illū interficeret, eō uenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere: His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta præcaueret, suos quidē satellites in quendā subterraneum & tenebrosum locū transire iubet. Ipse autē iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonus, præcepit, si cum armis adiret. Necnon & ipsi Antigono qui præciperent misit, ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidū cum insidiatoribus cōsiliū capit. Namq; his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilæa ornatumq; bellicum fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditū fuisse: nunc autem, præsertim cum alio discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certūque documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusque naturæ calumnijs cedere, nullāmque optimarum affectionum tantum ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nuncq; diuinando aberrauit, neq; mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autē discipulos siue consultores habebat) Papæ, nunc

Hyrcanus
decedit

III. Ius Joannes dicitur

An. lib. 13
cap. 18

Antigonus
occiditur

De Iud.
Essæo

mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interijt, me autēq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi: Locus autē neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus, & ille quidem sexcentorū abhinc stadiorum interuallo distat. Horæ uero diei sunt quatuor: sed & uaticinationē tempus effugit. Hæc locutus senior, mæsto uultu & mente sollicita secū multa reputabat: Et paulopost interfectus Antigonus nunciat, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Casarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatē fefellit. At uero Aristobulo cōfestim sceleris pœnitundine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitationē sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomere. Hunc ergo unus ē seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia numinis errauit: & ubi Antigonus erat occisus, super extātes adhuc cædis maculas cruorē interfectoris effudit. Ululatu autē eorū qui id conspexerant cōtinuo sublato, tanq; puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis peruenit: causamq; requirebat, & cum eam prodere nullus auderet, ad rescindendū magis ardebat. Ad extremum uero minitanti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerunt: atque ille cum lachrymis opplesset oculos, quantumq; poterat ingemuisset, hæc dixit: Sperandum certe non erat, ut maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quamdiu ò corpus improbum fratri, matriq; damnatam animam detinebis? Quam diu paulatim illis libabo sanguinē meum? Simul totū accipiant, neq; iam meorū uiscerū inferias fortuna derideat. His dictis, illico moritur: cū non plus anno regnasset. Vxor uero fratrem eius

An. li. 13
ca. 19 uinculis dissolutis regē constituit Alexandrū, qui ætate maior erat, & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestatē adeptus, fratrem quidem alterū regnū appetentem occidit: alterū autē priuata uita contentū ablatiis rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro committit: qui oppidum Asochin cepit, & multos quidem peremit hostium, sed uictoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Ægyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem sita erant, ubi preciosissima quæq; bonorū Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudeorumq; ferè decem milia interfecit. Verum Alexander receptis post cladem uiribus, aggressus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, cōcitatur in eum festo die populus Iudeorum. Nam plerunq; epulæ seditiones accendunt. Nec uidebatur insidias posse cōprimere, nisi cōductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nā Syros mercenarios respuebat, propter ingenitā cum Iudeorū gēte discordiam. Cæsis autē supra octo milibus ex turba rebellium, Arabiæ bellū intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitibus subactis, tributūq; his imposito, ad Amathunta regressus est. Cumq; Theodorum metus secum dis eius successibus perculisset, castellū sine præsidio repertū fūdītus eruit. Mox autē cōgressus cum Oboda rege Arabū, qui locum fraudi opportunū in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs totū amisit exercitum in uallē altissimam cōpulsum, atq; obtritum multitudine camelorum. Ipse uero elapsus in Hierosolymam, olim sibi gētem infensam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit.

Fit autem etiam tunc superior, crebrisque praeliis non minus quinquaginta milibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quoniam regni sui vires consumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumque uarietatem intantum oderant, ut percotanti, quonam pacto eos sedare posset, diceret, si moreretur. Nam uix etiam mortuo daturus ueniam, qui tam multa scelerate fecisset. Simul etiam Demetrii auxilium, cui cognomen Acæro accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetque cum exercitu, miscetur auxilijs eius Iudæi circa Sichimā. Utrosque tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autem peditum mercenariorum milibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoque propè ad decem milia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria milia, peditumque milia quadraginta. Et priusquam ueniretur ad manus, intercedentibus nuncijs & præconibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque Iudæi sacramenta, neque fidem Græci cōtemnerent, armis iam cominus decernebant. Superatque praelio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euentus autem pugnae præter spem cedit utrique. Nam neque hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserunt, & immutatae fortunæ misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus praelio sufficere ratus, omnem uero gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est. Nō tamē reliqua multitudo ob abcessum auxiliorum simultates deposuit: bello autem assiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis ceteros in Bemefelim ciuitatem compulit, eaque subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verū inmoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumque filios in conspectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totā Iudæā profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægreque regni otium quæsisset, ab armis requeiuit.

An. li. 13
ca. 20Alexandri
crudelitas

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, de quo
Alexandra & Hyrcano. Cap. IIII

Refusus autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidem frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uero murum ædificauit excelsum turrisque ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisque repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaque posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca suæ nationis commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem praelio commisso, quamdiu quidem supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quāuis eum passim

Arabes

Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrendo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaque pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicem Cana delapsos, alimentorum penuria perire cōtigit, præter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio infensi Aretam sibi sociant: Syriæque Coeles regem constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquam pugna uicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autem Pella capta Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus: triplicique ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen, & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Adhæc autem capto Gamala castello ualidissimo, eiusque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto ex militia triennio: lætusque à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recursu fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animum negotiis occupasset, interpestiue militiæ sese dedit: & ultra uires corpus laboribus uexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno, moritur: idque Alexandræ coniugi suæ reliquit: Iudæos eius uel maxime dicto obedientes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi comparasset. Neque spes eum fefellit. Namque opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea segnior esset quam ut potestate regia molestus cuiquam uideretur, regem constituit. Minorem autem Aristobulum, priuatum uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamque causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitione deseruiens. Illi autem paulatim scemina simplici insinuati, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itemque uincendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regijs commodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaque augendis copiis semper intenta, duplicem conflauit exercitum: neque pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externæ potentia. Imperabat autem alijs, uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Denique Diogenem quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut octingenti (quos supra memoraui) regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autem Alexandræ suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cumque his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisque periclitantium ad Aristobulum confugeret. Atque ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidem data sibi copia, per regionem dispersi sunt. Alexandra uero in Damascum misso exercitu, quoniam Ptolemæus sine intermissione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatræ circumsedebatur, pactionibus donisque sollicitat. Sed illum domesticarum turbarum

barum metus, ingreffo in Armeniam Lucullo, iamdudū inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis, quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore fidiffimos, uniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regem se declarauit. Ob hæc misera querelas Hyrcani mater, coniugem Aristobuli cum filijs includit apud castellū, *Aristobulus in uadit regnum* quod à septentrione fano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus: postea uero Antonia cognominata est, imperante Antonio: quemadmodū de Augusti & Agrippæ nomine, Sebaste & Agrippias, aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur, quā in Aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias uindi caret: quem deñci regno curauerat, quod ipsa nouē annos administrauit. Et hæres quidem omnium fit Hyrcanus, cui regnum etiam uiua cōmiserat. Verum Aristobulus uiribus atq; autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum summa conflictu, pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga peruenit in castellum Antoniam: ibiq; salutis obfides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmisimus, cōiunx Aristobuli cum filijs) *An. li. 14 ca. 1* priusquam grauius aliquid accideret, ea lege in cōcordiam redijt, ut regnū quidem Aristobulus haberet, ipse uero cederet, quasi frater regis alijs honoribus cōtentus. Hoc modo in fano reconciliati, cum in conspectu circumstantis populi benignissimè alter alterum complexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ. Cap. v

Metus uero & alios eius inimicos præter spem dominātis occupat, & maxime *An. li. 14 ca. 2, 3, 4* Antipatrū iamdudum Aristobulo inuifum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanū susciperet atq; in regnū deduceret suadebat, multū obrectās Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanū laudibus prædicans. Simulq; admonebat, quod eū deceret regno clarissimo præsentē, iniquitate oppressis manū porrigere: Hyrcanum autem iniuriā pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cū Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidū quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumq; milia quinquaginta, quibus nequaquā restitit Aristobulus: Sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorū Scaurus, aduersis horū tēporibus imminens, soluisset obsidionē. Nāq; *Scaurus* is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigra ne bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæstum cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisque ut sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intans, nisi ab obsidione desisterent. Itaq; & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculsus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autem, quod captus non

non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequeretur hostes: & circa locum, quem Papyrona uocant, prelio commisso, supra sex eorum milia cecidit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uero & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersario transtulerunt, & cum Pompeius Syriam ingressus Damascum peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam usi fuerant allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: dein
An. li. 16
ca. 6. 7 de offensus obsequijs, neque ferendum existimans abiectius quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cū uero Pellam & Scythopolim prætergressus Coareas uenisset, unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandriū cōfugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclitari potius quàm parere. Sed populum uidebat horrescere: & amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaq; horum consilijs obediens, descendit ad Pompeiū, quodq; iuste regnaret, multis pro se dictis in castellum rediit. Et cum iterū descendisset pro uocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius: & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeiū ut sibi cuncta permitteret, ad montem uero reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisq; præpositos monere literis ut decederent, quibus præceperat, ut nō nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymā cum indignatione discessit: belloq; iam congregi cū Pompeio cogitabat. Ille aut, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hiericuntē Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguißima Iudææ regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymā, ex uulneribus colligant. Cūq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sauientē. Nec tamen quicquam eorum quę promisit effectū est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidē Aristobuli socij receperūt. His cōmotus Pompeius, Aristobulum in custodiā collocat: ad ciuitatem uero profectus, explorabat quæ ex parte facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat, uallēq; pro mœnibus horribilē, sanūq; illic cernebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatū, ut etiam si ciuitas caperet, secundum esset hostibus in eo refugiū. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum geri potius, regēque liberari dignū esse censentibus: Qui uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiā reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, cōcessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur absciso, ut ad ultimum

ultimum usq; resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum regiam tradidissent, ad hæc obtinenda Pompeius unū ē duci bus suis Pisonem cum militibus intromittit. Isq; præsidij in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat. Hyrcano eiusq; amicis ad consilia cōferenda & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero ad partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materiæ per milites comportato, cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi mor dis omnibus desuper obsisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pōpeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere cōpellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiā per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tētabat. Desuper obstantes lapidibus repellebātur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstantes, uim repugnantium sustinerent. Veruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam, & in alijs admiratus est: & præcipue, quod nihil cærimoniarum inter media tela uersantes intermiserunt. sed uelut in alia pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cū ad arā in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinerūt. Mense itaque obsidionis tercio uix una turre delecta, in fanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius: & post eum centuriones duo *Faustus prius murum transcendere ausus* Furius & Fabius, cum suis cohortibus. Et circumsepto undiq; fano, alios aliò confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotū, quam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libādī templumq; adolendi ministerio mactabantur, salutis quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabāt, plurimi semetipsos in rupes præcipitabant. Nōnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succēsis, pariter conflagrabant. Itaque Iudæorum quidem milia duodecim occubuerūt: Romanorum uero per pauci: sed plures fauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudæorum genti uisum est, quàm sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum, alienis esse detectum. Denique Pompeius unā cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem præter pontificē adesse fas erat, quæ intus erāt candelabra cū lychnis & mensis in quibus libare atque adolere moris est, & uascula, ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorū molem, sacræq; pecuniæ ad duo milia talentorū. Nec tamen uel hæc uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attingit: sed postero die post excidium purgare templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum pontificem declarauit: quod se & in alijs rebus *Hyrcanus pontifex declaratur* alacrem obsidionis tempore præbuisset, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore plebem sibi conciliauit. inter captiuos etiam cōprehensus Aristobuli focer idemq; patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit: Faustum uero & qui unā fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam

ti etiam quas in Coele Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat praesidi parere iussit: proprijsq; tantum finibus eos circumclusit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, etiam Gadaram, quam Iudaei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas praeventi non exciderant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemq; Azotum & Iamnia & Arethusa: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quae pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autem ab Herode rege clarissimis edificijs transformata, Cesarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuib; redditas prouinciae Syriae coniunxit. Huius autem & Iudaeae, cunctorumq; administratione ad Aegypti usq; fines & flumen Euphratem, cum duabus legionibus Scauro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducens Aristobulum cum familia. Erant autem filiae duae totidemq; filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

De bello Alexandricum Hyrcano & Aristobulo.

Cap. vi

An. lib. 14. cap. 9. **I**nterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autem circum erant omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aetate familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pacatione deponeret. Itaq; persuasum est Arabi, ut CCC **An. lib. 14. cap. 10.** talenta daret: atq; ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminerebat, Iudaeamq; depopulabatur. Quae quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoq; a Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se praebuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille imperum ueritus, & amplio rem militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditum, & mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est Alexandrium & Hyrcanium, & Machaeruta non longe ab Arabiae montibus, muniebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum praemisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaq; Iudaeorum multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neq; ita multo post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem quod tum in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abcessit. Cumq; Hierosolymis appropinquasset coactus praelio decertauit: amissisq; sex milibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandri um castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia conabatur eos ante praedium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogicarent, plerisq; interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc praedio dux Marcus Antonius multa praecclare gessit: & quamuis semper & ubique uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Deniq; iussu eius & Scythopolis habitari coepit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliaq; multae, laetis ciuib; atq; incolis ad eas concurrentibus. His autem recte

recte dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidiū. Quā re ter-
 ritus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, An. lib. 14
 & quæ sibi parerent castella Machærunta & Hyrcaniū tradere non dubitans: quin cap. 11
 etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidē Gabinius omnia con-
 silio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent.
 Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, uiro suo cæterisq; captiuis
 metuens, qui Romam fuerant abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hiero-
 solymam deducto, eiq; fani cura mandata, cæteris reip. partibus optimates præfe-
 cit. Omnemq; Iudæorum gentem in cōuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis,
 altero Doris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hie-
 rico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem unius domi-
 natione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non mul-
 to post euenit, ut turbarū his fieret initium elapsus Roma Aristobulus, qui magna An. lib. 14
 iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim cap. 12
 dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Dein Elabatur Ro-
 de cognito, quod Gabinius Sisennam & Antonium & Seruiliū duces cōtra se cum ma Aristobu-
 exercitu misit, in Machærunta cōcedit: uulgiq; imbellis onere deposito, solos arma-
 tos prope ad octo milia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secunda-
 rum partiū rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autē seque-
 bantur, habitoq; conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicādo per-
 seuerabat, donec ui Romanorum subacti, cæsa sunt uirorum quinque milia. prope-
 uero ad duo milia in quendam tumulum confugerunt. Cæteri q; mille cum Aristobu-
 lo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum in rui-
 nis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli
 posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, supra
 quā poterat, per biduū remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui
 Romæ secum fuerat uinctus, ad Gabinium atque inde Romā perductus est. Sed Iterū Aristobu-
 illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudæam transmisit, quia bulus capitur
 Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum coniugi Aristobuli et Romam
 spondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedi-
 mento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro
 amicis usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis eū
 & frumento Antipater & auxilijs adiunxit. Et Iudæis in ea parte uias, quæ Pelusium
 ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit. Alia uero Syria discessu
 Gabini commota, & Iudæos item Alexander Aristobuli filius ad defectionem re-
 duxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes qui per eam terram de-
 gerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Aegy-
 pto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentiū præmissis Antipatro con-
 cordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remāserant, & ille ad bel-
 lum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrūt autē Iudæi, & circa mon-
 tem Itaburium congressi, decem milia sternuntur: ceteram uero multitudinem fuga
 dispersit. Et Gabinius ad Hierosolymā reuersus (id enim Antipater uoluit) temp-
 eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithrida-
 tem & Orsanem à Parthis perfugas clam dimittit: eosq; militibus aufugisse dixit. An. lib. 14
 Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptū, cap. 13

& omne aliud aurū templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pōpeius temperauerat, duo milia talentorum. Euphratem uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisq; Tarichæis, prope ad tria milia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditionis Aristobuli colligentem, cuius necis suusor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritateq; conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei cōmendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexādro, ad Euphratem reuersus est, Partho transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem. Cap. vii

An. lib. 14
cap. 14

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq; potitus, solutum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit: & hanc facillime & cūcta Iudææ proxima, per illum subijci posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiā sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio La

An. lib. 14

cap. 15

dæis missum est in monumētis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexāder quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidē sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcefferet, mittit Ascalonem: atq; ille abstractum ab Aristobuli cōiuge Antigonom, eiusq; sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandrā perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quē ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quāuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerum & ipse armata Iudæorum tria circiter milia secum mo

An. lib. 14

cap. 16

uit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoque potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uero & in hac oppugnatione clarius enituit. Efracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit, & Pelusium quidem captum est: ulterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarēt, uerum etiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphis ad manus uenirēt, ultroq; sese traderēt Mithridati, atque ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptijs, in loco cui nomē est Iudæorum Castra: eumq;

eumq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumflexus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeſsus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto cōpositis, ad Syriam rediit, & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimèq; tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani
& Herode bellum mouente.

Cap. VIII

Eodem uero tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantū putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere miseris, ultra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quodq; in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiæ miserint, & ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnerum demonstrabat, & qua fide quidem Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumq; rerum studium uotumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipisci tenter: quem hoc solum oportet contentū esse, quod uiueret. Namque nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pōtificatu digniorem esse pronunciauit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut subuersa patriæ mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidēdos in capitoliū misit, ut iustitiæ suæ uirtutisq; signū Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uero ubi de Syria Cæsare profecutus est in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrando, ne quid in illis regionibus turbatum esset, nūc interminando, nunc etiam suadendo curabat: unumquemq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirēt, in otio atq; opulencia uicturi essent, fortunisque suis & cōmuni pace potituri: sin spe uana ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem sed dominum omnium, Hyrcanum uero tyrannum pro rege, itemq; Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quam uis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem uideret, neque

Antigonus
Aristobuli
filius

An. lib. 14.
cap. 16

tam efficacem quam regni posceret sollicitudo, statum prouinciæ componebat. Et Phaselum quidem natu maximū filiorum suorum, militibus præpositum, Hierosolymis eiusque territorio præfecit: Herodem uero ætate posteriorem, nimisque adolescentem, Galilææ destinat, similia curaturū: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumque latronū principē Ezechiam, quē prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipsum aliosque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris, ut per uicos atque oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, & possessionibus restituta. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autē contumeliose per insolentiam potestatis admittēs. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerū domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quāuis & antea tacite sua sponte mordebatur adolescentium gloria, maximeque rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusque Antipatri eiusque filiorum probitas offiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filijs eius rebus traditis, solo cōtentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit, ut in se reges producat: Nec enim eos uel simulare iam procurationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudæorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi, quā patrijs legibus redditurū, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præfidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adolescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciaret, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumque ab improbis iritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiisse, & ut se contra ipsum instrueret, properasse. Hæc autem rex uera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiores inimicū uidebat. Cum uero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itemque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamque illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namque Herodes intentæ sibi accusationis iracundia, conflata militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset:

ac si

Antipater ob
sequijs regali
bus colitur

sex. Cæsar
pro Herode
ad Hyrcanū
mittit

ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, saluti uero esset ingratus, Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiae consideraret: neque omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sauo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasque uires demonstrare nationi. Et inter haec discordia Romanorum circa Apamiam bellumque domesticum oritur: quoniam Caelius Bassus fauore Pompeij, Sextum Caesarem dolo necauerat, eiusque *Sex. Caesar* militem occupauerat. Alij uero Caesaris duces, mortis eius ulciscendae gratia, cunctis *dolo necatus* uiribus Bassum petebant. Quibus tam interepti, quam superstitis Caesaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti uenit Marcus.

De Romanorum dissidijs post mortem Caesaris & insidijs Malichi. Cap. ix

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos conflat, dolo Cassij & Bruti *An. lib. 1.4* *cap. 20* Caesare interfecto, postquam triennium septemque menses tenuit principatum. Maximo autem motu credis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisque ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat ubi & Marcum & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulque obsidione liberauit Apamiam. Ipse uero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudaeos quoque septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filiis suis & alijs amicis mature pecuniae cogendae curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilaea parte sua, talenta centum attulit, proptereaque inter eximios amicos numerabatur. At uero ceteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoque Gophnam & Ammau, & duas alias ciuitates ex uiliorebus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & ceterarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post abitum Cassij beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem saepenumero memorabat sui seruatorem fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suae impedimentum abolere festinas. Itaque Antipater & uires eius & calliditatem metuens, flumen transiit Jordanem, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam praesidijs appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorum, multis excusationibus & sacramentis circumuentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militum regente, seruatus est: qui Malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Caesare uero adolescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflato, quod magnum momentum, ubi usus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriae procuratorem praeficiunt, *Herodes Syriae praeficitur* equitum illi manu peditumque attributa: si autem bellum desisset, regnum quoque Iudaeae Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autem, ut Antipatro & spes & fortitudo filii, causa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, ministro quodam

regio pecunia corrupto mixtum ei ueneno poculū dari persuadet. Atq; ille quidem iniustitiæ Malichi premiū fuit post conuiuiū mortuus, uir & aliās strenuus rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malichus autem infensum propter suspicionem ueneni populum, negando placabat, si mulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui eum palām minime persequendū esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspicione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hierosolymā remeabat, præmissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob matrem Malicho, denunciāt, ne alienigenas superinducat indigenis festum pure casteq; celebrantibus. Herodes autē, & ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malichus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contraq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescriptis: sed etiam tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodi opem ferrent, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri fore suspicabatur, & filium suum tūc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorum gentem contra Romanos excitaturū se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoq; Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius spes fatale decretū. Exenim quod intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cœnam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit. Sed res erat, ut tribus prædiceret ad insidias egredi: atque illi præceptorum Cassij memores, ad litus ciuitati proximum armatis gladijs occurrūt, ibiq; circumseptum Malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum è tribus unus respondisset, Cassij præceptum: planē, inquit, & me & patriam meā Cassius seruat incolumem: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autē ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato.

Cap. x

An. lib. 14
cap. 20 **P**ostquam uero Cassius excessit è Syria, iterū Hierosolymis orta seditio est, cū Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris pœna uellet necem Malichi uindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumq; ingrati obijciēbat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremq; Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim Herodis potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyrionum tyrannum ex Galilæa

Felix superatur

ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat: Tyrijsq; quos ceperat, uitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, unâ & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonus Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta uero socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ commisso prælio, uictoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymâ, pro merito gestæ rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namq; is Herodes iampridem ex indigenis habuerat uxorem, non ignobilem, quæ Doris uocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudæorum optimates accusatum ueniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam ui possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præsto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire, & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudæorum primates centum uiri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium uenissent, amore Cleopatrz iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regedis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimeq; ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudæam cum Gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes, magistratus Tyrionum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoq; ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usque ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant, quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabât, ut etiâ quos in uinculis haberet, occideret.

An. lib. 14.

cap. 22

Iudei ab Ant.

tonio occisi

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna Cap. xi

BArzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lyfanius patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæ filij, mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonus in regnum

An. lib. 14.

cap. 23

in regnum inducerent, Hyrcanumq̃ deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrj Pacorum excluderūt, cum Ptolemaidem ses eum & Sidonij recepissent. Ille autem quēdam regium pincernā, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudeā iussit accedere, & exploraturū hostium consiliū, & ubi usus exegisset, præsidio futurū Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi ultro ad Antigonom confluent, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: ubi *Pugna Hiero* commissa pugna, depulsisq̃ hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant *solymis* auctiō multitudinem, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro configunt. Ibiq̃ hostes in fugam uersos, pars Herodis in fanū concludit: custodesq̃ his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obrūcat: inq̃ dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus, assidue cædes erant. Instante uero die festo, qui Pētecoste uocatur, omnia circa templū, totaq̃ ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq̃ armata. Et Phaselus quidē muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat, Inuasitq̃ deimproviso hostibus in suburbano, complures quidē peremit, omnes autē in fugam uertit. Et hos in ciuitatē, alios in fanū, alios in extremū uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admittere. Exoratus autē Phaselus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ seditionis uenientem, re autem ueta ut adiuuaret Antigonom. Deniq̃ Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnē legatus de pace proficisceretur: quāuis multa dissuadente Herode, atq̃ ut insidiatorem occideret, neue se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidē negligere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisq̃ relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum cæteris Phaselum prosequeretur. Sed ubi ad Galilæam uenerunt, indigenas quidem dissidentes atq̃ armatos offendunt: satrapam uero cōueniunt satis callide & officijs amicitiae dolo regentem. Deniq̃ postq̃ dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autē in maritimum quendam locum deducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligūt. Ibi enim de promissis mille talentis audierūt: & quod Antigonus plerasq̃ mulieres ex his quas ipsi haberēt, inter quingētas Parthis deuouisset: quodq̃ sibi semper à barbaris præstruerentur insidiæ, ac olim capti essent, nisi mora fuisset dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præscius quæ de his agerētur, cauere. Hæc iam non uerba erāt solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamē Phaselus Hyrcanum deferere non sustinuit, quamuis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atq̃ in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, q̃ pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureq̃ iurando suspicionē deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimq̃ à Parthis qui remaserant, quibusq̃ iussum erat, Phaselus atq̃ Hyrcanus comprehenduntur, petiuriā simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem capere moliebatur: eumq̃ fallere, ut extra murū procederet, sicut

Neut sibi mandatū fuerat, conabātur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebar: quanquā satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptū: & Hyrcani filia Mariammie prudentissima foeminarū, multis eū precibus ne prodiret orabat, neue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clām patraret insidias, nec enim fieri posse, ut tantæ sapientiæ uir ex aperto circū ueniretur, nocte Herodes cum propinquissimis sibi ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequiebantur. Et ille matrem quidem fratresque suos, desponsatamque puellam cum matre, minimoque fratre prætereundum iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauiores autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumque locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornauit regia, arcemque in eo munitissimam cōdidit, ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidē cū fugeret, multos sibi adiungebat. Postea uero quā Thresam Idumææ peruenit occurrit ei frater Iosephus, turbamque sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quā nouem milium multitudo. Itaque paruit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum uiatico, lectissimos autem maximeque necessarios tenuit, atque ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemque commeatu, qui satis esset obsessis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugientium domos ac regiam irruebāt, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uero spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicans, quicquid erat in opibus preciosum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusque sociorum itidem quisque fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram illam bello implacato replerent, Marisa quoque ciuitate uastata: nec solum Antigoni regem cōstituerent, uerumetiam Phaselum & Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, ut ne solutus quidē mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxū fracto capite interficit: atque ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, uiriliter moritur: dignum anteacta uita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autē uerius sit, præclarū habet initium. Denique aiunt eum, priusquā efflaret animā, cognito ex quadā muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorē inimicorū uiuum reliquerim. Ille quidem hunc exitū habuit. Parthi autē, quanquā mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen

Victoria
Herodis

Herodion

tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternae amicitiae, animoque liberali parcior, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praeberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta date decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna preuenierat: & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus rex eorum, praemissis qui hoc admonerent, quamprimum reuerti eum ex sinibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitam negare proposuerat, neque pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae uero suasores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi, Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaque respondit nuncijs, quae dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quoddam agreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die, cum Rhinocoluram peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Accepitque tanto luctu, quantum curatum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaque Arabem sero facti poenituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibique transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam uiri dignitatemque reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, a Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum, ad ea quae parabat, existimante. Posthabitis autem reginae precibus, neque hiemis asperitatem, neque marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphiliam uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariae premeretur inopia, maximam tamen aedificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus Brundisium, atque inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternae gratia primum conuenit Antonium: eiisque tam suas quam totius generis clades exponit: quodque affectibus suis in castello relictis, atque obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantae miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidem iunctae cum Antipatro dexteræ, tum uero ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regem constituere proposuit Iudeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur, Caesarem quidem habebat, multo quam ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum praeter haec ipsius quoque Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eum Attratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem prosequerentur, quo simul hostem Antigonom demonstrarent: non solum quod intra breue tempus dissidere coepisset, uerum etiam quod antea quoque populo Romano

Herodes Romam nauigat

*An. lib. 14
cap. 13*

mano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem com-
moto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret
Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem &
Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs ma-
gistratibus antecedeabant, cæsuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposi-
turi. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est:

De bello Herodis à Roma redeūtis, pro Hierosolyma & cōtra latrones. Cap. xii

An. lib. 14

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, alijs
quidē uictui necessarijs abundantes, aquæ autē inopes. Vnde Iosephus quoq;
frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: au-
dito, quod eorum quæ in Herodem cōmiserat, Malichum pœniteret: castellumq;
reliquisset, nisi citca noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium cōtigisset effun-
di. Aquæ enim repletis puteis, fugiendi causâ non erat, adeo ut etiam ultro in Anti-
goni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nunc insidijs neci-
darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum
aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum
missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam uenit: uerbo quidem, ut Iosepho &
qui unâ obsidebantur, ferret auxilium: te autem uera, ut pecunias auferret Antigo-
no: Itaq; cum non longe ab Hierosolymis tetēdisset, quæstu expletus, ipse quidem
cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum depre-
henderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem sperans item Parthos
sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret.

Iam uero naui ex Italia in Prolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coa-

An. lib. 14

cap. 24.

cta exteriorum atque gētilium, per Galilæam aduersus Antigonum properabat,
Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem
in regnum ducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitati-
bus, quæ propter Parthos euenerat, componebat. Silonem uero Antigonus in Iu-
dæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim singulos,
quo magis iter promouebat, augebantur eius copiæ: nam præter paucos, omnis ei
Galilæa consensit, & propositum habebat præmium necessariū Massadam, ut pri-
mum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimēto fuit Ioppe. Hæc enim pri-
us, quod hostilis esset, eximenda uidebatur: ne dum ipse peteret Hierosolymā, rece-
ptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iūgit agmina, inuenisse
gaudens resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudæorum. Hos
autem Herodes paruæ manus excursionem petterritos, mature in fugam uertit: &
Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus
ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, ali-
os ipsius gloria, nonnullos utriusque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen
spes, ut à rege certissimo. Iamq; ualidissimas quæsierat militum copias: sed Antigo-
nus iter eius impediēbat, loca insidijs opportuna præoccupās, unde nullum aut mi-
nimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autē facile receptis ex Massada
pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis mili-

Herodes Hierosolymam

obsidet

Herodes autem primo circa muros præconis uoce declarari iussit, populi se bono, & salutis ciuitatis aduenisse: poenasque ab nullo quamuis manifesto inimico repetitum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum altercationibus contrarijs pars Antigoni obstaret, quo minus aut præcones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uertunt. Ibi quoque tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamque alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (Nam ciuitati proxima deserta erat, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem sciret à Cæsare, & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulque prospiciens, ne uel in posterum ministrare desiderant, accolæ Samariæ per epistolas ammonerebat (Nam ciuitas eius se clientelæ dederat) ut alimenta & uinum, & oleum, & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes otiosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudæorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem uacuam habitatoribus reperit, quingentos uero cum mulieribus ac familijs, motum occupasse cacumina, & hos quidem captos dimisit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamque diripere, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumque militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses suscipere in Antigoni gratia. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata, ut cætera Galilææ subueneret, atque Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cumque Sephorim, licet uehementissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui pleraque illius regionis incursantes, non minoribus quam belli cladibus incolas afficiebant. Præmissis autem tribus peditum cohortibus, unaque ala equitum in uicem Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimere, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris filii, & ferocitate latronis. Denique prælio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistram Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro, circumgressus, uelociter subuenit

Herodes cum
Romanis Hierichunta uadit

As. lib. 14
cap. 24

Victoria
Herodis

subripit, & factus quidem à fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum perse-
 quentium refrenabat, donec à fronte pugnantes uolentique concesserunt: qui tamen
 eos ad Iordanem cædendo persequiebatur: & magna fugientium parte perem-
 ptam, ceteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in spe-
 luncis latitantes reliquerant, eorumque causa diutius ibi remorandum fuit. Quam-
 obrem primum laboris fructum militibus rependebat, ceterum quinquaginta argen-
 ti drachmas singulis diuidendo: eorumque ducibus multiplicatam summam ad hy-
 berna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū consu-
 leret, muroque castellum Alexædriū cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circū
 Athenas uersabatur Antonius. Vētidius autem ad bellum cōtra Parthos Silonem An. lib. 14.
 atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statum ante compo- Ep. 25
 nerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latro-
 nes in speluncis habitantes mouet exercitum. Istæ autē speluncæ in præruptis mon-
 tibus erant, undique inaccessæ, transuersosque tantum ac perangustos ascensus ha-
 bebant: saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectū ual-
 libus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus
 esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentis-
 simus quisque demissus arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hicque cum fami-
 lijs eos mactabant, ignemque repugnantibus inieciabant. Cumque aliquos ex his con-
 seruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum ne-
 que uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coegerat, multi mortem ca-
 ptiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orātes cum
 matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire
 singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. He-
 rodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret,
 seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam melior
 factus, insuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxō-
 rem: deiectisque desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitē misit. Speluncis
 igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne
 quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præposito, in Sa-
 mariam rediit: scutorum quidem tria milia, sexcētos uero equites in Antigonum
 ducens. Tuncque propter eius abscessum nacti licentiā, quibus Galilæam turbare
 mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros
 autem uastabant, in paludes atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis
 Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consu-
 mit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causā multam
 exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso e-
 tiam Pacoro, Ventidius Antoni literis monitus, equitum mille auxilia duarumque
 legionū, aduersus Antigonū mittit Herodi. Eorum autem ducem Macheram, ut se
 adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa con-
 questus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negli-
 gendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in prodicione quidem ei
 non paruī, simulata uero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admissio
 Herodis cōsilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsensit quid cogita-
 ret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex incenibus, donec Ma-

Machabæ insolentia chazarim incepti pudit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat, quoscūq; Iudæos offendisset interficiebat, ut nec uel Herodem parcerent, sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret, Herodes in Machæram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem; iracundiam uero oppressit, & ad Antoniū properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem cōsequitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neque tamē Herodes à proposito suo reuocatus est, quo minus ad Antoniū pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicuus demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisque placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte sibi destinata, ut Antonius quidem, quam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus uero tradere Samosatam cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

Cap. XIII

An. lib. 14
cap. 25

DUm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suū, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditū suū aduersus Antigonum moueret, quia non firmum esset auxilium Machære, quantū ex delictis superioribus appareret. Verū Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursu autem hostium per montana atq; aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriā consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autē lectæ de Syria cohortes erāt, nec ueteranorū quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eō processit iracundiæ, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quibus quaginta talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta uero nouitas post Antigoni uictoriā Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multa q; in Idumæa quoq; mutarētur, ubi Machæra castelli cuiusdā instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatæ Antonius, & præposito Syriæ Sosio iusso ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cetera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus profluisset è stratis, ecce nunciū cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit, & assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperriua hyeme coactus, in uicū proximū recepit exercitum.

Paucis

paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis praesidio, quā Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte desererēt. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei mostriq; similis casus euenit: unde praeter spem liberatus, opinione quod deo charus esset adeptus est. Nam cū multi honorati uespera illa apud eum coenauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim coenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quā salutis praesagium quantū ad futurum bellum pertineret, esse cōsciens mane primo castra mouet: hostiumq; sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina, & manum quidem cū Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autē ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant, ubi Herodes quoq; ipse praeteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus autē se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernaliibus suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidē Machæra erat praemium uictoriae. Herodes uero terrā peruagatus hostilem, quinq; municipia capit, duocq; habitatorū milia cōsumit. Exustisq; domibus, ad exercitum redit, circa uicū qui appellatur Cana tendentem. In dies autē singulos magna ei multitudo Iudaeorum uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis preclara facinora. Enimvero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autē congregari festinante, Pappi milites neq; multitudine hostiū, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina cōfluxerunt, ceteri quidem paulisper restiterunt. Herodes autē fraternae cedis recordatione periculosius dimicans, dūmodo eius ulcisceretur autotes, aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediēdo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occumbentū strages, cū alij quidem in uicū unde uenerant cōpellerentur, nouissimus autē ipse instaret, atq; infinitos occideret: postremo ruens inter fugientes hostes in uicū irrupit: cum omnes domus armatis essent refertae, plenaq; propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando aedes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis trāsitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, ut confluentium turba, conspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Haec enim perficiēdae uictoriae fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauātū ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum petueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac laetantes ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cum inermis esset praetereunt: exitus uero quā fugerent cursu petebant. Itaque cum alius casso qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, ab-

De ruina coenaculi

Pappus dux Antigoni

Victoria Herodis

Bona fortuna Herodis

Pappus occiditur

scisso capite obtruncat: idēq; Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perem-
 pti fratris ultionem. namq; Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem ri-
 gor hyemis cessit, Hierosolymam repetiit, murisq; admotō milite (annus autē ter-
 tius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quā
 facilior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatē. Exercitu autē in ope-
 ra distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres
 ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse
 in Samariam uadit, uxorem accepturus Alexandri filij Aristobuli filiā, sibi despon-
 satam, ut diximus: & dum obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam
 An. lib. 14. hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum
 cap. 12. copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterrā-
 neo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congre-
 gato, ad peditum legiones undecim, equitumq; sex milia, præter auxilia Syrorum
 non pro minima parte ducenda, propē à septentrionali muro castra collocarūt: He-
 rodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius uero Anto-
 nio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudæorum autem
 intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infir-
 mior multitudo conueniens, furore agebatur, multaq; ueluti diuinitus de temporib;
 dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latro-
 cinabantur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neque
 aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem cōstantiores, obsiden-
 tibus oppositi, ē muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppu-
 gnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æ-
 que ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas ex-
 cogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero ali-
 mentorum longinquis trāsuectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnae intenti, quam-
 uis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia uince-
 bantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex im-
 prouiso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quā mū-
 ri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque ma-
 nibus neque machinis deficiebant, quoniam usque ad ultimum repugnare decre-
 uerant. Denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolera-
 uerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgre-
 di, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fano prox-
 ima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidē pro-
 pter obsidionis moras iratis: Herodis uero manu Iudaica summo intenta studio, ne
 quis penitus ex aduersarijs euaderet. Maetabantur autem quā plurimi, & per an-
 gustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam cōfugissent:
 nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex
 ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dextram continuit: sed ueluti fa-
 rentes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem
 neque præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosterni-
 tur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter do-
 risit, & Antigonom appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit ut for-
 minam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem quum iam hostes
 uicisset

uicisset, ut externa quoque auxilia compesceret prouidebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbior, quam si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sositum, si uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium caede, totius orbis terrarum imperium, uile precium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, ut pro labore obsidionis praedandi licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se asseuerauit. Atque ita redemptis patriae reliquijs, promissa compleuit. Nam & militum quenque liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sositum regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post haec Sositus aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctum Antigonom ducens. & illum quidem uana spe uitae cupidum usque ad ultimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidem partium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatram amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognitionem suam saeuitia persecuta est, ut neque propinquus sanguine superesset, cedens rationem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreretur. Postea uero quam in Iudeos atque Arabes usque extendit avaritiam, ut reges eorum Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cum uerbotenius annuisset Antonius, occidere quidem bonos uiros tantosque reges iniustum esse duxit: uerum inter amicos ultra non habuit: sed multa terra ex eorum praecisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates praeter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potius dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem prosecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudaeam uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus insensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequijs placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatrae ducebat. Nam cum pecunijs omni praeda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatrae in Herodem, & Herodis praelio contra Arabes, & ingenti terramotu.

Cap. XIII

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudaeam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uicissim Antigoni soror tenebat: ueruntamen a Cleopatra callide, ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si uicisset, Arabique, sin autem uictus esset, Iudaeae domina constitueretur: alterumque potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem conflauerat equitatum, circa Diospolim in

eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. Qui cum iam uicti essent, ma-
 gno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriae Coeles Canathan cōgre-
 gati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellū con-
 sultius administrare tentabat, castraq; muro cingi præcipiebat. Nō tamen ei parua
 multitudo, sed priore uictoria freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam
 uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periculatur Herodes, Canathensibus
 ab Athenione immixtis, qui ex Cleopatre ducibus semper ei fuerat inimicus. Nāq;
 horum incurſu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxo-
 sa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cede prostratis. Qui uero ex præ-
 lio seruari sunt, in uicū Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum ho-
 minibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo post acce-
 pta clade, Herodes aderat cum auxilijs, serius quā usus poposcit. Huius ei uulneris
 causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt.
 Non enim repentino commisso prælio ullum Athenio insidiandi tempus habuisset.
 Rursus tamen ultus est Arabas, assiduus fines eorum incursionibus infestans
 quodq; semel uictus est, saepe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei
 diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Namq; ueris
 initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta uero hominum milia perem-
 mit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq; Arabas
 in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affin-
 gens. Vnde uelut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem super-
 esse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se uenerant à Iudæis.
 Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magni-
 tudine quā assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitate tentabat,
 hæc dicens. Rationem habere non uidetur, cur uos præsens formido perculerit.
 Nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori uobis esse nō miror. Ignauum
 est autem perpeti idem, etiam cum incurſus hominum repellendi sunt. Ego enim
 tantum abest ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim de-
 um hanc illis illecebram immisisse, ut pœnas redderent. Non enim tantum manu
 armisq; freti, quantum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autē spes est, quæ
 non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neque uero uel secundæ res uel contra-
 riæ, apud homines certæ sunt: sed in utranque partem uideas fortunam nutare ui-
 cissim, & exempla uobis propria demonstrabant. Nempe prælio superiore uictor-
 res, post ab hostibus uicti sumus, & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capi-
 entur, uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autē pro-
 uidentiam docet. Itaque mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit.
 Nam cum ferociores quā opus erat fuistis, & præter uoluntatem meā in hostes
 egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autē uestra cunctatio, & mi-
 nus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamē an-
 te præliū sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exerere: consceleratisq; ho-
 stibus planū facere, quod neq; humanū aliquod malum, neq; ira coelestis unquam
 deprimit fortitudinem Iudæorū, donec spiritum uitæ ducunt, uel eorum quisquam
 in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penè captiuos abduxit.
 Nihil autem uos terreat rerum anima carentiū metus: neq; arbitremini, terræ con-
 cussionem, alicuius futuræ cladis esse portentū. Naturalia namq; sunt elemētorum
 quoq;

quoque uictam nullumq; damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenierit. Nam pesti-
 lentia quidem, uel famis uel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præcesse-
 rit ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis ampli-
 us, quàm terræ concussio, bellum nocere poterit etiā uictis? imò enim uero maximū
 imminētis excidiū monstrum, non sponte sua, neque alienis manibus inimicis acci-
 dit, qui legatos uictos præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt,
 talesq; deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugiēt maximum eius
 lumen inuictamq; dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu,
 in uindictam uolati foederis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugi-
 bus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultor-
 es. Illi melius quàm nos qui uiuimus exercitum regent: uobisq; mihi obediētibus,
 periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem uestram sustine-
 ri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sa-
 cra deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris
 autem Philadelphię positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castel-
 lo contenderet, pugnam eminus iritabat, quamprimum cupiens congredi. Nam &
 hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regn̄ facile repule-
 runt, collemq; tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad prælium milite, instru-
 ctasq; acie, Arabes laceſcebat. Cum autem nemo cōtrā procederet (quædam enim *Congreditur*
 eos uehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obri- *Herodes cum*
 guerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti ad pugna confu- *hoste*
 sis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superio-
 res, Iudæis tamē alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictorię despe-
 ratio. Et quamdiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uero
 terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi uero à semetipsis conculcati perierunt. De-
 nique milia quinque in fuga ceciderunt, cæteraq; multitudo in uallum cōpulsæ est,
 eosq; statim circumſeptos obſidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidi-
 um, tamen aquæ penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum lega-
 tos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instar-
 ret: denique ardescēte siti, cæteruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut
 quinque diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam de-
 sperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem milia circi-
 ter sternit: tam magna plaga ukus Arabiam, extincto uiroꝝ eius spiritu, tantum
 profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

Cap. xv

MOx autem illum excepit defuncta rerum sollicitudo propter amicitiam Anto- *An. lib. 14*
 ni, post uictoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habet *cap. 7*
 bat, quàm ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec
 Herodes cum eo superesset. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: Rhodumq; trās-
 missus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem
 cultuq; priuato, sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego
 quidem, Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regem Antonio. Ne-
 que dissimulauerim, quod omnimodo armis quoque me grauem expertus esses,
 nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis misi, & mul-
 ta frumētī milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui.
 Nam

Nam cum auxiliū minus commodarem, optimum ei consiliū dedi, unam esse dicēs Cleopatraz mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & metuet ipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores, & deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnā ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cū eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute præsūmens: & ut in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uero salua esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permaneas: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamē fecit Antonius, qui magis Cleopatraz quā tibi paruit. Te namque lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quantum apparet, quē aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere, ut non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regē ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem cōmemorauit. Ille autē prius eum muneribus delinitum rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracūdia Cæsaris, multa illū & grauiā pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primū cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo uectus est, cenamq; illi cum omnibus amicis exhibuit. atq; insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiā ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atq; inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruū esse Herodi regnum, tam Cæsar q; milites existimabant. Ideoq; postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, nō solum cæteros eius honores auxit, uerū etiam regno partem finiu addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq; insuper ciuitatū Gazam, & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autē magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quā magnus animus accipientis. Post primā uero Actiada, etiā regionem quæ Trachon uocatur, eius ditioni subdidit, eiq; continentem Batanzam, itemq; Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysaniē conductor erat, non cessauit unquā ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autē ad Varonem tunc rectorē Syriæ confugerunt, eūq; deprecari sunt, quo suas miseras Cæsari declararet. Cæsar autē his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autē milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamq; Zenodoro abstulit, quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorē constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnē quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidem post Agrippā amabatur, ab Agrippa uero

*Responsio**Cæsari**Herodi Cæsar**diademam**ponit**An. lib. 15**cap. 9*

uero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleua-
tus animum, maximam prouidentiae partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode: Deq; munifi-
centia, qua usus est erga exteras gentes, eiusq; felicitate. Cap. XVI

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplū terræ spa- An. lib. 19. ca. 10. 11. 12. 13. 14
tium quàm fuerat circa templum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magni-
ficentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à
septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re-
minus, quàm regni sedes largis opibus renouatū, Antoniam uocauit, in honorem
Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas æ-
des in ea maximas atque pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam cōfer-
ri posset, ædificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsaream, Agrippium alter-
ram nominauit. Nec uero solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscri-
psit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica
regione, oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten ap- De Sebastia
pellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terraq; fecundissima his attributa: condita
ubi templum quoq; maximum inter ædificia, & circum id aream trium semis stadio-
rum Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia
præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templū circa
Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi mon- Panion
tis quidam uertex in præcellum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit
umbrosus, quā profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ recepta-
culum concuatur, ut stagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terrā in-
ueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriūtur fontes:
& (ut quidam putāt) hoc est Iordanis principiū. Sed ueri fidem in posterioribus in-
dicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos
regias, meliores alias, & quæ commodiorem usum præberent aduenientibus fabri-
catas, eorundem amicorum nominibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni lo-
cus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea uero quàm fines suos templis
repleuit, in prouinciam quoque honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa
quæ Cæsaria uocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset
unam uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura
munificentiae suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia
decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam
inter Dorā & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit
importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent, in salo fluctua-
re cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas unda-
rum moles ad scopulos erigit, ut remeante æstu gurgitis, per aliquantum spati-
um maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Pi-
raeo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fe-
cit altissimas. Et quanquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficul-
tate certauit, ut firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo
uero tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quan-
tum diximus portui spatium per uiginti uolos in profundum saxa demisit, quo-
rum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis
decem

decem, nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod unda ce-
 labat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant flu-
 ctibus ante constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo por-
 tus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima
 atque pulcherrima ex nepote Caesaris Drusium cognominata est. Crebri autem for-
 nices ad deducenda quæ portus haberet: præque fornacibus, & circum eos, pila saxea,
 & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentriona-
 lis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium uero co-
 lossi tres, utrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida tur-
 ris sustinet: dextra uero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magni-
 tudinem superantes. Domus autem portui connexa, candido itidem lapide: paucis
 mensura spatiorum, ciuitatis uic tendentes in portum. Contra ostium uero portus,
 in colle, Caesaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoque
 Caesaris colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar fa-
 ctus est, Romano autem par, & Iunoni, quæ Argis est. Oppidum autem provincie
 dedicauit, rebusque aduectis portum, Caesari uero conditoris honorem, unde tunc
 tati Caesareæ nomen imposuit. Quinetiam & cetera opera, forum, theatrum, am-
 phitheatrum, digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen
 ei Caesaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade
 maxima præmia proposuit: ut non solum uictores, sed & proximi & tertij successi-
 fores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quam
 bella subuerterant, Agrippium uocauit: nimiaque beniuolentia, nomen amici etiam
 portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam
 dilexit: nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, flu-
 minum arborumque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit, & super Hierichuni-
 ta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atque in hono-
 rem matris Cyprum uocauit. Fratrique Phaselo turrim cognomine Phaselidæ Hier-
 osolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabi-
 tur. Aliamque ciuitatem in regione quæ à Hierichute in boream tenditur, Phaselum
 nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit im-
 memor: sed castellum contra morem Arabici lateris propugnaculo permutatum,
 de suo nomine Herodium uocauit: tumulumque in mammae formam manu factum
 qui stadiorum sexaginta spatium ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, mu-
 nificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus
 est. Ambitum autem compleuit ædibus regijs liberalissime exornatis: ut non solum
 interna membrorum facies elatior esset, uerum etiam foris parietes ac maceræ ter-
 etaque largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex
 longo intervallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabrica-
 uit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & uehementer excelsus. Quia
 & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere
 possent, ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur ca-
 stellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis ædificijs,
 animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nam
 que apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymna-
 sia dicunt: Bibli autem murum, exedras uero & porticus, forasque & templa Beryti ac
 Tyri.

An. lib. 15. ca.
 10. 12. & lib.
 17. cap. 5

Agrippium

Antipatris

Cyprus

Phaselus

Herodium

Tyrinon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uero Nymphaea siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusq; præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem uero thermarum alijs reditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & Rhodijs ad instruendam classem pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem: perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nonne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergæus, Herodis sunt plena donarij? Nonne Antiochenisum Syriæ plateam, cum plena cœni ab omnibus uitaretur, per uiginti stadia prolixâ, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidenisibus præstitit, non solum Achaiæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; solum ex ueteri Græcia restabat collabi, non solum agonotheia ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum reditus instituit, ut nunquam eius memoria agonotheiæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balaneotas aliæq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi pericia quæ cuperet assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terreat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisq; uirtutem, fortuna quoq; secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli celsit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundâ aut temeritate militum factum est.

Frumenta ab
Herode egen-
tibus adminis-
trata

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo Cap. xvi

AT uero publicam ei felicitatem moerores inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, quàm maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxore ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris uocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uero postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorû causa quos Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eo commeandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter infidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzafanes abduxerat: miserati uero gentiles liberauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorû paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verum mor-

An. lib. 15. c. 4.
3. 8. 9. c. lib.
16. c. 15

Mors Hyrcani

Cc tis eius

tis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq; amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamme susceperat, duæ foemine, cæteri mares erant. Horumq; minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores nam, & propter matris nobilitatē, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariamnes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorū nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum nanque in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsi, inimicitiarū probabiles causas, ex amore uero fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auctore suo fecisset obieciatur, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quam puer erat parcebat, quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq; ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in Hiericūta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, sororemq; eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui aut indignatione mulieres sæuebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insinulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Ægyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatraz sequitiam, cuius gratia & Lysanias rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaq; profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, comendabat uxorem: mādato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Ex illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurāte, quodq; nunq; esset alterius mulieris amore captus: ualde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur, amens erat Herodes ilico: nec unq; Iosephum mandata sua proditurū fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exiliisset, in regia spatiatur: ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tēpore criminandi, suspicionem de Iosepho cōfirmavit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, cōfestim utrunq; iussit interfici. Deinde pœnitudo sequebatur insaniam, & postq; iracundia concidit, amor iterum calefcebat. Tanta uis aut cupidinis erat, ut ne mortuā quidem putaret eam, sed præ ægritudine tanq; uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ aut iracundiæ succedunt filij, & immanitatē sceleris reputantes, non aliter suspectū patrem q; si hostis esset, habebāt: idq; & antea, q; diu Romæ in studijs erant, & multo magis postq; in Iudæā reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorū, mentiū quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amicitæ suæ Salomes, quæ matrē amborum accusauerat, filiā duxit: alter Archelai Cappadocū regis. Vnde accessit etiā libertas odio

odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatae sunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebantur, quod ei per utrumque filium struerentur insidiae: & alter quidem ultices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Caesarem accusatum Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisque illum proponere modis omnibus coepit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre auditum proficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, & uarias in fratres suos calumnias conferebat, quodam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittebat, donec omnino spe regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam rex etiam ad Caesarem missus est, cultusque regio & ceteris obsequiis praeter diadema utebatur. Tempore autem uoluit etiam suam matrem in cubile Mariam inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus, blanditijs & calumnijs, regi obrepit, ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstractum, ueneni sibi datum reum apud Caesarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus & licet apud imperitissimum iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiore, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniurijs questus est: cum praeter innocentiae conscientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo, postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit, & lachrymas quidem cunctis excussit: uerum Caesarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi uerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam praeternauigans Elcusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi gratiam referens, & redintegratae concordiae causa laetus: quippe nihil moratus amicis Romae scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usque ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea uero cum Hierosolymam peruenit Herodes, populo conuocato, tribusque filiis prope astantibus causam reddit profectionis: multasque deo gratias agit, multas etiam Caesari, qui domus suae perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, concordiam filiis praestitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea comoditate illi gratias refero, tresque filios meos reges designo, huiusque sententiae meae socium primum Deum fieri precor, deinde uos. Namque huic aetas, illis nobilitas successionem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Caesar iunxit, & pater instituit obseruare: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum laetitia, cui praeter aetatem obsequitur, quantum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis conuinctos esse oporteat propinquos atque

amicos ego distribuam, & concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum contentionumque causas ex contubernaliu nasci malitia: hosque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spe habeant in presentia. Non enim regnum, sed regni honorem filijs meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores porientur, pondus autem rerum tametsi nolim, meum est. Consideret autem quisque uestrum etatem meam, uitaque institutum, nec non etiam pietatem. Nam neque senex adeo sum, ut de me cito desperetur, neque uoluptatibus assuetus, quae adolescentium quoque uitam spatio breuiore concludunt. Diuinitatem uero ita colimus, ut in longum nos aetui progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto: sed quia noui haec adolescentibus studia ferociae nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse praemium, seditiosis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, instructum fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filijs meis sentient. Namque ipsis expedit me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem ob honorem filij sacrum primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluae sunt, deinde Caesarem qui nos redoxit in gratiam, meque tertium qui ea quae iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem uobis & uestimenta & obsequia dabo regalia: Deumque oro ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hec locutus, singulos benigne consalutauit, populumque dimisit: alios convenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namque Alexander & Aristobulus aegre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum, Antipater autem succedebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio multa fraude coelabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferrebatur. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adolescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur, si cubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum iritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid commutatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitiae dixisset arcanum. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quae contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum autem caute uersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiaffent fauore simulato, id quod primo reprehendisset mox otiose astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniaque ad insidias referebat, & ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggererebatur quam si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu

Delationes

Antipatri

& fratribus

perdendis

de affectu adolescentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant hi uolentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorū clarissimus; regisq; fratres, ac tota progenies. omnia namq; in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorū perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sæuior erat, multoq; plus q̃ priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquā omnes, ut Antipatro magis obsequerentur, spes inducebat nō minus tamē præcepta regis quēq; ab adolescentibus separabāt, qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autē regalibus erat formidini, uerum etiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quāuis ex ciuitatibus nō subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur incautus. Nullus enim palām inculsabat a patre: sed affectu refrigercente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabātur. Eodem autem modo etiā Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore fermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoq; uxor Glaphyra, multa de sua nobilitate cōmemorans, cunctarumq; se quæ in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & uxorū Herodis: quarum quæq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Namq; multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicā sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sæuientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodq; ipse priuatam, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autē, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnū obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoq; uicorū scribas, scilicet irridentes, quod literarum studijs operam darent. His cōmota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodī cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. An. li. 18
ca. 7. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cū gemitu atq; imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariammes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerētur. His de causis, Herodes licet constantem animum adolescentium formidaret, tamen ne spem correctionis abscederet, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiā deprecando, fictas eas esse dicebāt, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum ipsum quoq; debere, omīssa facilitate credendi, adiutum maledictis obstruere. Nuncq; enim calumniatores de fore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placauissent, quippe ut patrē, præsentī metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infen-

sam & patrum Pheroram: uterque autem saui & graues erant: sed amplius Pheroras. qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono data. Quinetiā tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; cōiugio dignatus erat, sorore uxoris suæ nuptū ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancille amore captus, refugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodē opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorū quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremo ad Pheroræ amicos uenit, quorū nulla quidem fuit de maleficijs aperta cōfessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ consciū esse Aristobulum Salomes maritū, cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta aut & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrum transiit, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminē id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius aut dormitū eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexāder cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ut tormentorum coacti, & stuprū statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerūt: quomodo eos fefellisset Alexāder, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, cōmemorans, & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis poenas repeteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ ceteris ipsos. Quin & ob sequia potentiū Alexandro clām parēte, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum cōuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut nō auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuque submittens, dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suæ quisque odio uel inimicitijs, calumnias finxere, multique regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio quidē confestim fides habebatur, erant aut criminationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad poenā. De uita namque periculum regis quæstiones breuiore cōpendio terminabat. Ad hoc aut sauitie processerat, ut nec eorum quem quam humanius aspiceret, qui accusati nō essent: uerum etiam amicis immicissimum sese præberet. Itaque multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sequebat. Accessit malis Antipater, collectaque propinquorum caterua, nullū criminationis genus omisit. Tātus aut ineptia sua regem cōmentisque delatorum

delatorum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in uincula coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientiam prodita. alij uero, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt, tempusque obseruare, ut illo dum uenaretur occiso, Romam profugerent. His tamen uerisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingebantur, libenti tamen animo rex credebat, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quodam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa & grauia de optimatibus clamantes, cum matre in Iudæam Archelaus uenit, metuens genero simul ac filiae, quibus etiam prouidentissimo consilio succurrit, regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo con-

As. lib. 16
cap. 8. 9

gressus, ubi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamque filiam meam bono marito nouro? Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit, inquit, nata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego namque ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quaestionem tecum habere, quam tu tuarumque dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroque nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorum filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiae uicarij succedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei praebet, singulisque capitulis insistens, cum eo deliberabat. Unde

Astutia Archelai regis

occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, considerandum est, inquit, ne forte adolescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab adolescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriore partem lubricum aetatis impellerent. Ab eiusmodi namque hominibus non solum adolescentulos falli, uerum etiam senes, domosque clarissimas totaque regna solere subuertere. Consentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namque hic erat librorum quatuor argumentum. qui ubi propensorem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai praeualere, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit. relictoque Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negasse uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumque malorum praesentium adolescenti causa fuisse: nisi malit omisis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus inmularetur omnia confiteri, & a fratre, praesertim cui dilectus esset, ueniam petere: namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraque ueste cum lachrymis, ut qui miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamque meruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur:

namque omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoque à fratre multo grauiora perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse vindictæ. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. Ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulit ultro pro adolescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus cui uellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, uxor quoque ab adolescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem namque fieri audaciã, si domesticis affectionibus distrahatur: uix tandem cessit, unaque & ipse redijt cum adolescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cæsare collocaturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastrum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate conuictus familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoque aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Panychis uocabatur: itemque amicorum eius quæque pro merito. quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eumque tam ipse quam optimates Antiochiam usque profecuti sunt. Non multo post quidam in Iudæam uenit, Archelai consilijs multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quæ sitam fecit irritam: uerum etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, uelut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circūtenit: matureque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias, & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio preuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepfit. Moxque ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores Alexandrum uero, quod regina creatus, & regis uir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelaum: quæ quidem adolescenti bona fide suadere uidebatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Unde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur

An. lib. 16
cap. 11
Eurycles

quereretur: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum inteteretur, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrum secreta discedit: afflicto quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adesset Herodem, uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrū exacuisse in eum gladiū, & confirmasse dextrā uerum sceleri tāto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorū necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret heredem, autumque ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successionē regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat: si uero laudet, cauillatorem appellari, & prorsus ubique immitem sibi patrē inueniri, soli quoque Antipatro indulgentem: ob quæ uel emori non recusare, nisi ex uoto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primū salutis occasionē fore Archelaū socerū suum, ad quem facile posset effugere: deinde Cæsarem, qui tunc usque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris præsentia formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem usque tributis opprimeret uulgaturū. Deinde in quibus delicijs, quibusque actibus patris sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturū & aui & matris necē, omniaque scelera regis resecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit patricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequeretur, illum solum qui patrem diligeret esse confirmans, quicque adhuc insidias retardasset. Rex autem nodum præteritæ suspicionis dolore cōpresso, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur. Iterumque hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Lucundo & Tyrannio clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam uelut ad præfectum castelli Alexandri ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quam alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclen uero domus suæ pestem, ac totius

*Lucundus &
Tyrannius
accusati*

ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususque dicere, quod Herodem reconciliaisset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaïam transgressus, ad similia facinora male quaesitis abusus est. Postremo apud Caesarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaïam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo poenae Alexandri & Aristobuli persecutae sunt. Hoc loco dignum est Cum Euaratum huic Spartiae conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quae ille insimularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse affirmauit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumque gratissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, ipsidemque moueretur. Incitabat praeterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, ut salutem suam confuleret: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quod Sylaeo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tantumque tempestate oppressi adolescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eique monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumque filium uinxit, & sepeatos asseruari praecipit. Deinde Volumniū militum magistrum, & ex amicis suis Olympū, descripta ferentes indicia, proficisci iussit ad Caesarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderant, uehementer quidem Caesar ob adolescentes indoluit, uerum potestatem in filios a patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrii: melius tamen facturum dicens, si in communi confesso propinquorum suorum provinciarumque rectorum de insidijs quaereret: eosque si delato crimini repetiret astrictos, occideret. si uero fugam tantum esse meditados, mercedi supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes, cumque Berytū, quod Caesar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Praesederunt autem rectores, quibus a Caesare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriae, praeter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim quod si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum praesentibus ageret, commouebatur, & insidias quidem timide obiebat: nam probationibus deficiebat. maledicta uero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contra diceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus condemnandos esse adolescentulos, sed non morte pronūciauit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis aemulatione, uel odio: neque indignatione quicquam necandos esse adolescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudaea

sa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usq; processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atq; inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere periret cogitabat. Interea uetus quidã regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro assuetum atq; amicum, & ipse diligebat adolescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, ueritatem perijsse, naturam esse confusam, uitamq; hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori uitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi uero, inquit, omnium uideris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidẽ Pheroras & Salome fidẽ apud te aduersus filios tuos habent, quos sepe ipse mortis supplicio dignos esse indicasti: necq; aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes, Veruntamen cogita, ne ille quoq; militibus odiosus sit, propter cædem omniũ fratrum. Nullus enim est, qui non adolescentiũ misereatur, principum aut plurimi etiam palàm grauitè ferunt, Hæc dicens, simul eos quibus res indigna uideretur nominabat. Rex aut statim illos & ipsum cū filio cōprehendi iubet. Ibiq; tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus insania, semetipsum indicans proflit: ac mihi quoq; Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione condendi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrũ daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusq; filium, & tonsorẽ subdidit quæstioni. Cumq; illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem uehementius torqueri iussit: tumq; filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturũ promisit. Eoq; relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adolescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tirone pro concione accusatis ira in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, præfocari iubet: eaq; te mature perfectã, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro uitæ fuit.

Audacia Tironis increpantis Herodem

*An. lib. 18
ca. 13
Tryphon regis tonsor*

Filios suos Herodes offocari præcipit

De conspiratione Antipatri contra patrem

Cap. XVIII

Antipatrum uero, cum iam sine cōtrouersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum nõ mediocri sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tygranes & Alexander: itemq; Aristobulo ex Beronice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiaq; Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Beronice autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomeh, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excoGITauit. Idem uero etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atq; amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat, cunctis quo plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu

*Odium omnium in Antipatrum
An. lib. 17
cap. 21*

sed metu consumeret. Itaque eveniebat, ut nec accipiendum benevolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis poeniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiatur itaque ut & si pater infortunatissimus fui, auus tamen sum providentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pheroræ maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbata. Sororem uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumque nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteris iunxit, benignissimeque consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. Namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filijs præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens flectebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omni modo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, seuiienti acriterque uigilanti ad suspicandum, palam uero eum supplex adire ausus est, coraque deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia proge-

*Vxores &
proles Hero-
dis earumque
coniugia*

nies, nuptias permutari. Nouem namque regi uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamne pontificis filia: itemque Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat: ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, unam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasque uxores sine filijs, consobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, qui de pupillis cogitaret, uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem seuioribus dictis eum protelat. Postea uero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uero eius iungit filiae Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedere Iulia uxore Cæsaris postulasset, Arabi Sylleo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio

hoc studio destitisset. posteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimo-
 nium dedit: eiusq; filiarum unam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tra-
 didit. Natarum autem Mariammes una, sororis filium habebat Antipatrum, alte-
 ra fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commodi-
 tate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fidu-
 cia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium uitare non poterat,
 securitatem sibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei ueluti iam cõfirma-
 to regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas
 excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, nec non & matre Anti-
 patri, multa in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias cõtumeliose tra-
 ctare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuisæ essent, alias
 quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordia:
 quodq; non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius dela-
 tione mulieres, quodq; Herodes ægre tulisset, apetto quidem conuentu & familia-
 ritate abstinerunt, contrà uero discordare inter se rege audiente simulabant: cum
 his adeo colluderet Antipater, ut palàm Pheroram minime dubitaret offendere:
 occultos autem coetus & nocturnas comessationes agebant: earumq; cõsensionem
 fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cum-
 cta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ cõiugem,
 quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumq;
 concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodq; Pha-
 risæis mercedem contra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset expugna-
 tum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem
 uellet optare? Cumq; ille se citius uita dixisset quàm coniuge cariturum, incertus
 quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniuge,
 aut quouis alio, qui ad eam pertineret, unquam colloqueretur edixit. Verum il-
 le palàm præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat, metuensq; obser-
 uationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effe-
 cit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem
 mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eū misit, cunctis quæ
 usus forent, magnaq; pecunia liberaliter instructum, testamentumq; unà portan-
 dum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Hero-
 des, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Ro-
 mam, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de
 quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autē cum Areta rege suo cer-
 tamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido po-
 tentissimum, redemptoq; Fabato procuratore Cæsaris fautore utebatur etiam in
 Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per
 eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud
 Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi ex-
 pedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autē apud Herodem
 in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regi q; indi-
 cavit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asserua-
 ri oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula re-
 gis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum

An. lib. 17
cap. 3An. li. 17
ca. 4

corripī, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, unum Syllae amicum, alterum Phylarchū. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atq; etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato, & quomodo compertum sit Cap. XIX

AT Herodes Pherorę uehemētius imminebat, ut repudiaret uxore: neq; quomodo mulierem plecteret inueniebat, quū multas in eam odi causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modū indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unū sibi exitū finem fore mortem Herodis, neq; ad eum reuersurum esse dum uixerit. Deniq; nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrē uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidē præter spem conualuit. Postmodum aut Pheroras in morbū incidit, tumq; Herodis patientia demonstrata est.

Pheroras moritur Nam & uenit ad eū, & humanissime curatū uoluit: sed morbū superare non quinit: intra dies enim paucos est mortuus. Quē licet usq; ad ultimū uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illū quoq; ueneno peremisset, fama uulgatū est. Verum eius corpore in Hierosolymā deportato, luctū maximum cunctę genti denunciavit, clarissimaq; funus sepultura dignatus est. Vnus quidē interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitū uitæ sortitus est. Transiit aut in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principiū. Quidam enim ex eius libertis, cū regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendā ei cibum obtulisse coniugem suam, nō eo quo solebat modo conditū: eoq; sumpto illū morbo protinus esse correptū. Venisse aut ante biduū, matris ac sororis eius accitu quandam ueneficā mulierculā ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Syllae cōsilio: nancq; illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terręq; rector, in matrē Antipatri, quæ horum nobis malorū causa est, uindictet. Hoc rex initiū nactus, persequebatur ulterius indagine ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; mulieribus, & occultos eorū conuentus aperuit: quodq; Pheroras & Antipater redeuntē à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerētur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras uero trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorūque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariammę eiusq; filiis minime pepercisset: ideóq; melius esse, ab hac belua quā longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, scq; fortasse priusquam regnare incipiat moriturū: aut si unquam ille decesserit (quando autem istud futurum?) uoluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea Hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autē filiorum quoq; spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariammes filium scripsisset hæredem, qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamēto suo

suo standum arbitretur. se nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturus. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerunt, odio vincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos laedebatur? respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si uirorum spiritum manusque habeamus, Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Ut omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matræ furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosque innocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Ægypto Antipatrum uenenum malum petrisse, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroræ uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, ut eo modo probationes & regis tormenta præueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portataque ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eum perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiutante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: si falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi rex, & tecum deus testis mihi ueritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morituro lachrymans assiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit, cōiunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitauit: qui tanto nunc mei, quamuis nec dum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis præcium fero: tu uero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc affer propere, meque uidente consume, ne ad inferos quoque ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli: & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uero mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruauit. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert: rex uero in matrem fratremque Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Ægypto attulisse pyxidem fatebantur, illumque uenenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinā accepisse dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertatum rerum exploratores atque indices, & à suspitionibus remotissimos ad probationes trahabant. Denique etiam pontificis filiam Mariammen, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc

*Antipater
Samarites*

*Mariamme
neficioꝝ
conscia*

Dd 2 enim

enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorē scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & ultis. Cap. xx

Post hæc etiā Bathyllus, nouissima consiliorū Antipatri fides documentis accepsit. Namq; is erat quidem libertus eius: aliud aut uenenū ferens, hoc est, aspidum uirus, aduenerat, aliorūmq; serpentū succos: ut si prius fuisset inualidū, hoc se Pheroras cum sua cōiuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam cōtra salutis patrem audaciā, uelut operam subcisiuā, habebat epistolas aduersum fratres cōpositas ab Antipatro. Erant aut Romæ in studijs Archelaus & Philippus, iam adolescentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipater uelut imminentes spei suæ remouere festinās, quasdā in eos literas ipse finxit, amicorū nomine Romę degentium. Nonnullis autē corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quereretur, seq; accitos esse grauitur ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq; maxime sollicitabat Antipatrum. Quineriam priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq; adeundo uitandæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quædam falso scripta, quædam uero adolescentiæ peccata esse cōmemorans. Quo quidem tēpore scriptoribus epistolarū, quas in fratrum perniciē simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuū confundere tentabat indicia, uestem preciosam uariacq; stragula, poculaq; argētea necnon & aurea comparando, aliaq; plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas cœlaret. Deniq; ducenta talenta retulit expensā, & eorū maxima fuit occasio causa Syllæi. Vniuersis aut malis eius tunc minoribus maiore cōtectis, cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistolæ uero de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortunæ domus essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluntas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Denique Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodq; honorifice dimissus esset a Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præcisset, forte caueret, ipse quoq; literis beneuolētiā simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoq; offensionem posset cōponere, quam expulsam, esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolā apud Tarentum, eumq; uehementer luxerat: id aut nonnullis de patre laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro uoto non cesserant: neque tam Pheroram flebat, quā maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ cōfecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memorauī, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderim delatus est, subit eum quædā materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quā pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namq; timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & uisendæ patriæ cupidi magis

Bathyllus ap/
prehensus

Doli Antipa/
tri in Arche/
laum & Phi/
lippum

An. lib. 18
cap. 8

Antipater
euocatus

Roma

Male sibi con/
scijs Antipa/
ter dolet Phe/
roræ mortem

magis,quàm quid Antipatro esset utile considerantes,ut properaret monebant,ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniaribus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenquam id auferum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes eum deuiterent, nullusque auderet accedere. Nam & si semper æque inuisus erat, odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusque de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, uel ignobilius inde susceptus est. Enimuero clades ille domesticas intelligens, calliditate cœlabat, metuque penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum: aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluaturum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusque audacia, uelut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc patricidæ est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs inuolutus sis. dispareas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quem admodum te purges in diem crastinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescens Antipater quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumque recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiusmodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his una cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidisset: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu Vare, & quiuis iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omniū calamitate dignū deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeat, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus amulandosque constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod iuuenis & successor meus futurus esset, maxima securitas quærebatur. at uero hic belua, patientia mea supra quàm satis erat expletus,

*Antipater ad
patrem ingre
ditur*

*Herodes ad
pud Varum
accusat Ant
ipatrum*

in me satietatem suam profudit: et quod diu uiuere sum uisus, meamque senectutem grauiter tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui quæ ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filiis, regni mei uicariū declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios iritavi, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus: cui uiuus etiam potestatem meam pene concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta reditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemque solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari commendauī. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt: quod due de his habui tale indicium, quale demonstraui huius insidias: etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursusque ueritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam beluam noui: & quàm sit uersutia dicturus, iam nunc prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quondam mornebat, ut uiuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias, Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorum, & uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit, & quem admodum singula simulasset, uix me credo uiuere, tamque grauem insidiatorē quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam, mihique amicissimi semper insensī sunt, ego quidem fatorum iniquitatem flebo, & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem stertit elabetur, etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defecisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatorem te habuisse commemoras? Aut si ficta, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, celestem latere iudicem omnino non posset, qui utique præsto esset, & cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui seruans, alius timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestiae animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerem: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totque filiis anteposueris, uiuusque regem declaraueris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam, quàm longum liuori tempus magnumque insidiantibus spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrarum Cæsar, qui me patris amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas. hæc fictis in me criminationibus ueriores. his me defendo. hæc affectus erga te mei argumenta certissima

*Respondet
Antipater*

tissima. Recordate quàm inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta pœnarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululatu uociferans & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem, quo minus fleret, iracundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse demonstrans, etiam superstitibus eū insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cū autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinē proferebat indicia, etiam de Phæroora crimen exaggerans, ueluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis & probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quàm, deus testis est innocentiae meae, silensq; iaceret, uenenum petijt, idq; cuiusdam damnatorum capitis ex custodijs bibendū dedit: eoq; statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilōq; minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suae nuntios ad Cæsarē misit. Post hæc Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è seruis Antiphili Roma uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clam ei beneuolentiæ causa misisse. Ipsius autem Salomes in epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ, isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regē sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si cōsummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regem subijt cogitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omniū causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem, ac propterea testamēto mutato, exemit nomen Antipatri, regēq; scripsit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propè quinquaginta: cæterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

*Profertur
uenenum*

*Epistola Ac-
mes ad Anti-
patrum*

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

Cap. XXI

Dd 4

Morbus

Morbus autem ingrauescebat, quod cum senectus pariter ac moror urgeret,
An. lib. 17 & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animum adeo ha-
cap. 8 bebat afflictum, ut nec bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Actio-
 rem autem faciebat ægritudine, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere
 superuacuo, sed cum ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates ac-
 cidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe sci-
 re leges patrias uidebantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria præ-
 dicabantur: Iudas filius Sepphoræ, & alter Margali Matthias. Hos non pauci ado-
 lescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exerci-
 tum congregabant. Qui cum regem audissent morore ac morbo tabescere, apud no-
 tos loquebantur, oportunum iam tempus esse, ut deus uindicaretur, fabricataque
 aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines
 aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea
 dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream.
 Eamque tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod
 inde periculum immineret, pro legibus patriis mori non recusare: sic enim deceden-
 tibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseverare perpetuo:
 minus aut fortes & sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisque morbo
 cupere, quam uirtute defungi. Dum hæc illi dissererent, rumor subito peruenit,
 regem ferè iam mori: unde etià confidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsosque
 meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam
 ex tecto auream securibus abscidebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua
 ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehen-
 sos, regi exhibuit. Qui primū interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent,
 fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cum uero, quid exul-
 tarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreret: quia post mortem bonis plu-
 rimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ mor-
 bum superat, atque in concione procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus
 & quod occasione legis patriæ quedam maiora tentassent, uelut impios supplicio di-
 gnos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos questio iret, precabatur, ut
 primū facinoris suorum, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indi-
 gnationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant
 cum sophistis uiuos incendi, & reliquos qui unam comprehensi sunt, obtruncandos car-
 nificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum uariis doloribus dis-
 ferebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis ha-
 bebat omnem corporis superficiem. absiduis autem uexabatur coli tormentis, per-
An. lib. 17 desque tanquam ex intercutis uicio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoque
cap. 9 uirilis membri uermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta cum
 suspiria membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem
 referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum
 cruciatibus luctaretur, uitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem spera-
 bat. Denique Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quæ in
 latum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui
 sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solum
 plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta tor-
 queret

queret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hiericunta uenisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minitabatur, factumque nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexandra marito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusque rursus uictus (nam inedia tussisque pariter uiolentia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoque malo, etiâ cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cû uero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumque continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoque propere audito, Antipater fiduciâ recepit: lætusque iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat, ut se solueret, atque dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit, sed etiam regi uelociter nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quàm uires ægrotantis ualebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumque sepeliri præcepit in Hyrcania. Deinde rursus corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natum maximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem triginta quatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero & septem, postquam rex à Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciret mortem regis exercitus, cû marito progressa, uinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & unumquemque iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hiericunta collectis, Ptolemæus anuli regis curatos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudinē consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo Philippum quidem heredem Trachonis, proximarumque regionum: tetrarcham uero, sicut supra diximus, Antipam: regem autem Archelaum scripserat: eidemque anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamque regni administrationi notitiam. Omnium namque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Cæsarem esse uoluit, cætera uero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto, cōfestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesque per cuneos & populos adeuntes, suamque promittebant, deique beneuolentiā precabantur.

Hinc

An. lib. 17
cap. 10An. lib. 17
cap. 11

*Pompa fune-
bris Herodis* Hinc ad sepeliendum regem operam cōtulerunt. Nihil autem munificentiae prae-
misit Archelaus, sed omnem ornatū extulit regium in funeris pompa ducendū. Le-
ctus quippe totus erat gēmis auroq; distinctus, thorus aut purpura uariatus, cor-
pusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti aut diadema erat impositū: coro-
na uero desuper aurea, sceptrumq; in dextera, & circa lectum filij cum propinquis,
praeterea satellites agmenq; Thraciū, Germaniq; & Galli, uelut ad bellū instructi
omnes antecedeabant. Caetera uero militū manus armata, ducesq; suos ordinumq;
principes sequebātur decenter. Quingenti aut serui ac liberti odores ferebant: cor-
pus autem per ducenta stadia portatū est in castellum Herodion: ibiq; secundum
ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER SECVNDVS

De successoribus Herodis, & ultione direptae aureae Aquilae.

CAPVT PRIMVM

*An. lib. 17
cap. 11*

Vrbarum autem nouarum principium fuit Archelao Ro-
mam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lu-
gendo patrem consumptis, epulisq; feralibus prolixè po-
pulo exhibitis (Hic autem mos apud Iudaeos necessario
multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, im-
pius estimabatur) candida ueste indutus, procedit ad tem-
plum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse quoq;
in excelso tribunali, solioq; aureo residens, humanissime
uulgus admisit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias egit, &
quod sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ac
non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cae-
sare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium do-
minus constitutus. Idcirco enim se apud Hiericunta uoluntati exercitus restitisse,
cum sibi diadema uoluisset imponere. Caeterū alacritate ac beneuolentia, aequè mili-
tibus ac populo plenam se uicissitudinē relaturum, si ab his, quorum etiā esset im-
perium, certus rex declaratus fuisset: studiūq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus
patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare
petitionibus coepit. Namq; alij tributa leuari, alij uestigalia tolli, quidam solui custo-
dias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Ar-
chelaus. Deinde celebratis hostijs, cū amicis erat in epulis. Ecce autem subito post
meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus
de rege cessauit, propria lamenta suscipiūt, flentes eorum casum, quos propter ab-
scisam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autē
non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuq; iusto & planctu ciuitas persona-
bat, uitorum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patris interijisse dicebant.
Eorum aut mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse
clamabant: ac primū, quem is constituerat pontificem reiiciendum, alij imq; pieta-
te prestantem, magisq; purū optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad
ultionem, tamen eum profectionis festinatio continebat, metuentē, ne si multitudi-
nem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis
quā

quàm ut experiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militū, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illū seditionis autores, ubi ad templū uenit, priusquā uerbum faceret, lapidibus proturbarunt: & alijs post eū mulcēdi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neq; si numero aucti fuissent, ociosi fore uidebantur. Itaq; instante azymorū die festo, qui apud Iudæos Pascha uocatur, plurima uictimarū copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cū illi qui sophistas lugebant, in tēplo consisterent, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autē metu Archelaus, antequā omnē populum morbus iste corrumperet, cohortē militum & tribunū qui etiā seditionis principes comprehenderent, eō dirigit: contra quos omne uulgus excitatū, multos lapidum ictibus interfecit. faucius uero tribunus uix elabatur. Et illi quidem statim, ueluti nihil mali actū esset, ad celebrāda sacra cōuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iā multitudo cōprimi non posse uidebatur. Quamobrem totū illis immisit exercitū, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cū sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propē ad tria milia hominum occidūt, reliquam uero manum per montes proximos dissecerunt, Præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquēq; ut domum recederet admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnā uero egressa est cum filijs suis Salome, fratrisq; regis filijs, generq; specie uelut Archelao ad obtinendā successionem adiumento futuri: certa uero causa, quæ contra leges in templū admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari; neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea uero quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, hoc est Archelaus, Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodūq; principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarū discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Nō tamen immemores Archelai mandatorū custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseuerabant, causam custodiæ magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Ad hoc autē Antipas quoq; de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentū firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm multi alij cognati, qui cū Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autē secum matrē, fratremq; Nicolai Ptolemæū, in quo pro fide apud Herodem probata, nō nihil uidebatur esse momenti. Nāq; illi fuerat amicorū charissimus. Oratori autē Irenæo propter dicendi acrimoniā plurimū confidebat: unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quiq; præcipue liberi omnes sui: iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc nō impetratē, Antipam regē habere. Ad hoc etiā Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam uero multum laudauerat. Itaq;

*Nauigatio
Archelai*

*An. lib. 17.
cap. 13*

digesta

digesta crimina Salome & cæteri qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt: & post eos Archelaus gestorū suorum perscripta capitula, patrisq; anulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, petlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad conciliū uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filiū adoptiuum: atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (nau-
Antipater que is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationē pro-
pro Antipa posuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uera iam dudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris can-
 laretur, quem iudicem successionis expectare noluisse. Nam post Herodis mor-
 tem, quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solio
 aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promo-
 tiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut à rege impetranda petis-
 set: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cū ista
 fecisset, modo regni umbrā à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse
 rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret.
 Ad hæc ei, quod etiā luctum patris assimulasset, obijciebat: cum interdū quidem
 personam componeret in mœrorem, noctu uero ad comessationes usq; potaret.
 Deniq; seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat, Totius enim
 orationis suæ uires, eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant, astruebat.
 Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uero, quas ipsi mactandas
 uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum,
 quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaq; huius
 crudelitatis Herode præscio, ne spe quidē regni unquam eum dignum esse uisum,
 nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius egrotante quàm corpore, & quem
 in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testa-
 mento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq;
 ultio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis
 arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra le-
 ges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam
 acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Anti-
 pater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testi-
 bus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante om-
 nia cædem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur,
 non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum
 autem criminum suasores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum uero testa-
 mentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui fir-
 matorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum saperet, ut rerum domino pote-
 state sua cederet, nec unquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem con-
 stitueret elegisse, qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omni-
 bus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad ge-
 nuā Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem
 successionē dignus esset, ostendit: certū uero nihil pronunciauit. Sed illo die dimis-
 so con-

so concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his qui testamēto continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorē, an toti familiæ distribui principum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianos. Cap. II

Sed antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Maltha An. lib. 17
 sce, morbo correpta moritur. Et uariæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos dese- cap. 14
 cisse nuntiantes: quod Varus fore prospiciēs, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut intentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legionibus, unam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cū postea in Hierosolymam uenisset, causas nouarū rerum Iudæis præbuit: modo uim custodibus, ut sibi arces traderēt, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis uocatur, septies septem diebus exactis rediēs, ex eorum numero uocabulum nacta, non religionis solennitas populum sed indignatio congregauit. Deniq; cōcursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa & Hierichunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigneret ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, una in septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum uersus, tertiāq; in occiduo prope regiā tractus, circumsessosq; Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumq; spiritu perterritus, crebris quidē Varum nuncijs precabatur, ut quā maxime ferret auxiliū, quasi occisione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse uero in altissimam castelli turrim, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descendere audebat. Eius autem præcepto milites obediētes, in templum uolant, uehementiq; cum Iudæis pugna confligunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli pericula superabant. Postea uero quā multi Iudæi porticibus occupatis, à uertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neq; ex alto iaculantes ulcisci facile poterant, neq; cominus dimicantes ferebant. ab utrisq; tamen afflicti succendunt porticus, opere, magnitudine atq; ornatu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebātur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebātur: alij retrorsum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendi periculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex moenibus obrepēdo in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerūt, & quadraginta ex eo talenta diripuerunt: quorum quæ furto sublata non sunt, cōquisiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq; pugnaces, tam uirorum quā opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaq; his regia minitabantur exitum, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si uellet, unā cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regionū plurimi, qui ad eos spōte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia, hisq; Rufus Rufus & Gratus
 & Gratus præpositi, unus peditum rector, at uero equitum Rufus: quorum uterq;

Et ui cor

ui corporis atq; prudentia, etiam si nullam manum obedientē haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaq; Iudæi quidem instare obsidioni, simul & castelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamātes, ut discederet, neu impediter habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quāvis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxilium Vari sperans, obsidionis *An. lib. 17* periculum perferebat. Eodē tempore per Iudæā plurimis locis tumultus erat, mul- *cap. 15* tosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidē duo milia ueteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisq; instructi cum regijs decertabāt: quibus Achiabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechie latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentiæ cupidos manus mouebat. Trās flumen quoq; Simon quidam ex regijs seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hierichunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corrupti, facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos duceas, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonē compendio præuenit, ardua ualle fugientem, & ex transuerso percussum in ceruice deiecit. Incensæ sunt autem & quæcunq; Iordani proximæ fuerūt sedes regiæ, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiā pastor quidam, cui nomē erat Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod, ut speraret, ui corporis animæq; fiducia mortē contemnētis impulsus est, ac præterea fratrum sibi similium robore, quorū singulis tanquā ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursus utebatur. Ipse autē ueluti rex maiora negotia procurabat. Et tum quidē etiam diadema sibi imposuit. Nō paruo autē post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; regios, perseuerauit: cum nec Iudæorum quisquā effugeret qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus, Ausi sunt etiam apud Amauntem repertum Romanorum agmen circunuenire, qui frumēta legioni atq; arma portabāt. ubi Arium quidē centurionē & quadraginta fortissimos iaculis confecere: cæteri uero in eodem periculo cōstituti, auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modū contra indigenas, itemq; alienigenas per omne bellū gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natus quidem maximus ab Archelao, duo uero qui ætate sequebātur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cūctantē inflammabant Iudæam.

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos.

Cap. III

An. lib. 17 *cap. 16* **V**arus autem, acceptis Sabini & principum literis, toti legioni metuens, opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos

gentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemæi di propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam uertit: & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autem aduicium positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, altetum uicum tutissimum: quem similiter, omnesq; reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquā obstabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii cæterorumq; indigne ferētis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudæorum castra disiecit: & alij quidem per agros abiire fugientes: qui uero intra ciuitatem debebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferebant, nihil quidē se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducētes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispersitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum, multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uero nocentium propē ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam supetesse decem armatorum milia nunciato, confestim Arabas domum abire iubet: quod eos nō auxiliantiū more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse uellet agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquam in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam redijt.

De Ethnarcha Iudæorum instituto.

Cap. IIII

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante sedi- An. lib. 17
tionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petiti. Erant au- cap. 17
tem numero quinquaginta qui uenerant, & astabant eis plusquā octo milia Iudæo-
rum Romæ degentiū. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romanorum amico-
rumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædifici-
um admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum le-
gatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraq; parte
secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiā recusabant,
& cum accusatoribus cōspici pudore Cæsaris prohibebātur. Inter quos erat etiam
Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Vato,
ut & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset,

Ecce 2   set, partem

set, partem aliquā mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quānam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnium qui usquā fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiore mortui putarētur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exterius ornauisse, populisq; alienis Iudææ sanguinem cōdonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patrijs legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quā omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpeSSI sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verum se tamē ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse, ut etiam successionem uoluntariam acerbissime seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & unā cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium milium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias, misericordia dignas existimarent: neue quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriā suam cōiungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari nūc decernerent: hoc enim modo probatū iri, Iudæos qui ueluti turbulenti ac bellici cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset cōtra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erāt proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturaq; regibus uix parēret. unā etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerāt, insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturū esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam in duas tetrarchias diuisit duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: unā Philippo, alterā Antipæ qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat transflumen regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa uero & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniā, Philippo destinatæ sunt: quæ talento centum redditus ministrabant. Archelai uero ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatā, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaſte, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominā & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebātur. Domū uero eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autē cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit.

Diuiso

Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditicio falsoꝝ Alexandro eoꝝ deprehenso. Cap. v

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romano-
rum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Hero-
des necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem
facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime sci-
entem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobu-
li occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos.
Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic ac-
ceptus, Melumꝝ inde transmissus, ibiꝝ ampliore quæstu cumulatus, etiam hospi-
tes suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. postremo de-
latus Dicæarchiam, multisꝝ muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à pa-
ternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui
Alexandrum illum uiderant, planeꝝ nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur om-
nes etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita mul-
tudo per uicorum angustias, quocunque ferebatur, conueniebat. Tanta namque
dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei
sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultū optime sciens (accusatus enim
apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam uideret hominem, fallaciæ similitu-
dinis aduerterat, hiliori tamen animi spei nonnihil indulgendum putauit: & Ce-
ladum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem
deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehen-
dit. Maxime uero, ubi corporis eius duritiam, & seruilem formam considerauit, in-
tellexit omne commentum, ualde autem commotus est dictorum eius audacia: de
Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse cōmemorabat: cōsul-
to uero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se
circūueniri posse disiunctos. Itaque ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præ-
mium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollici-
tus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus
esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse do-
cuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem
Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suaforem
uero eius interfici iussit. Melijs autem sumptum detrimentum pro amentia præ-
tio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

Caput VI

EThnarchia uero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum
Iudæis, sed etiam Samariēsisbus crudeliter abusus est. Nonoꝝ principatus sui
anno legatis contra se ab utrisque ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pelli-
tur Viennam Gallia ciuitatem: patrimonium uero eius fisco Cæsaris adiudicatur:
quem quidem priusquam euocaretur ad Cæsarem huiusmodi somnium uidisse
commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat:
accitos deinde uates, Chaldeorumꝝ nonnullos, quidnam illo putarent indicari so-
mnio, consuluerat, Alijs autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essenus ge-

Ee 3 nere

nere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quod agros arando uerterent ac mutarent. Ideoq; regnaturū quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarū: uarias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinque diebus post, ad causam dicendam est *Interpretatio* *somnij* uocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filiae Cappadocum regis, referre: quā cum Alexāder prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, a quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nuptam, eoque defuncto domum reuersam, domiq; apud patrem in uiduitate degentē, Ethnarches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamme, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam rediit, uidere uisa est superstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Liby, cum matrimonium: sed tu illo non contenta, rursus ad meos penates reuerteris audissima uiri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem nō dissimulabo contumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, uix biduum superuixit.

De Simone Galilæo, De tribus sectis apud Iudæos. Cap. vii

An. lib. 18 *cap. 11* **I**gitur Archelai finibus in prouinciā redactis, procurator Coponius quidā eque Romanus missus est: ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptāte, Galilæus quidā, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post deū ferre mortales. Erat autem propriae sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducæi, tertium uero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore cōiunctissimi: & qui præter cæteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent: continentiam uero seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximā ducerent. Itaq; nuptias quidē fastidiūt, alienos uero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia uel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauēdam putent intemperantiā foeminarum, nullam earum uni uiro fidē seruare credentes. Quin & diuitiarum cōtemptores sunt, rerūq; apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona cōtubernio publicarent: Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Probrio autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dūmodo semper in ueste sint candida. Designatos autem cōmunium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante uiderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta cæteraq; usui necessaria tneatur. Amictus autē cultusq; corporis

poris omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec uero uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut uendunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deum religiosi sunt. Namque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam uota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in unum congregantur: liateisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quò neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibū sacerdos anteuenit: neq; gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij uota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem uictus, deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usq; ad uesperam uersantur. Similiterq; inde reuersi cœnant, considentibus etiam hospitibus, si quos forte interuenisse repperint. Neque uero clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs aliq; cedant: eorumq; silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidē rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando & miserendo, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Idem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periuurio deterius uitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitratur, cui sine deo non creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamq; uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ uero suæ studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annū integrum extrinsecus commoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quàm incipiat communem habere cibum, magnis exerationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoq; erga homines seruare iustitiam, & neq; propria sponte nocere cuiquam, neq; ex præcepto obesse: quin immo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare maxime uero principibus. Neq; enim absq; uoluntate dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si uero ipse cæteris præsit, nun-

quam se abuturum uiribus potestatis ad cōtumeliam subiectorum, sed neq; ueste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs, & neque aliquid de mysterijs consecratos coelare, neq; profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se dogmatibus aliud quàm ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi premuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerunque morte consumitur. Illis quidē sacramentis ac ritibus obligatus, neq; capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas uero pœcudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunque miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum, quæ usque ad mortem adduxerit, pœnam luisse censentes. In iudicijs uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in unum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deū magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uero obedire & pluriū quorumq; decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoq; operationem aliquam contigisse, omnibus Iudejs diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uide licet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam *σκαλίη*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idcō ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, ut si aliquos eorum cōtigerint, quasi à contactu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longissime, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem uictus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij, Mortem uero, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidia autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neq; deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quin imo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiāque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper

per manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus releuatae uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronunciant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfruitio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neque æstibus, aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum sine fine poenarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequitiae: bonos quippe fieri in huius uitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniam & si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram inenitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adhærentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio cõsequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesq; si miles cum prioribus habens, distans uero opinione de coniugio. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si in eadem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent ualeitudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris perizomatium inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiores legalium rituum notitiam profitentur: & hi primū *Pharisei* dogma habent, ut fato & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt, uel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animā autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & deum *Sadducei* extra omnem mali parrationem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alter utrum unicuiq; contingere. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa exteros inhumana: Hæc sunt quæ de Iudæorū philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati

De Pilati regimine

Caput viii

An. lib. 18
cap. 5 **A**rchelai ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iuliae Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniam, & in Phaselde palmera testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliae filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui praefuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, ex quibus Iordanis flumē exoritur, in Paeade condidit ciuitatem, quam Caesaream uocitauit: aliamque in inferiore Galilaeate, quam Iuliadem nominauit. Herodes uero in Galilaea Tiberiadem, in Peraea atque in Iudaea cognominem Iuliae. Missus autem à Tiberio in Iudaeam Pilatus cum curadatem accepisset regionem, nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Caesaris, quae res post triduum grandem inter Iudaeos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas uiderent, nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant subito etiam ex agris multitudo confluit, Euntes autem ilico Caesaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruantur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinem Iudaeorum, quasi qui eis uellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat praeparatum) armati circumsteterunt Iudaeos: circumdataque triplici acie, Iudaei quidem stuporis erant pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidaturum se omnes, nisi imagines Caesaris susciperent, annuit militibus ut educerent gladios. Iudaei autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus parauerunt, uociferantes uniuersos se interfici magis uelle quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uero conturbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadijs trecentis, ob hoc itaque uulgi oriebantur querelae: ita ut etiam Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem praeviderat tumultum eorum: siquidem populo permisit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: praecipitque ut gladijs quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicque compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimque caedebantur Iudaei: quorum multi quidem plagis, multi uero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romae & reliquorum quidam potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum coepit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam familiaribus

familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorum duorum & uiginti, sex mensium, trium dierum, successit De C. Caligula
 in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Irritabat autem An. lib. 18
 tem eum maxime in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicens Cap. 15
 quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiam uehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atq; ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De superbia Caij & Petronio præside,

Cap. 1x

Caius uero Cæsar intantum cõtumeliose abusus est fortuna, ut etiam & deum An. lib. 18
 se putaret, & uellet uocari. Patriam quoq; suam multorum nobiliũ cæde trun Cap. 14
 cauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium deniq; cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, cõtradicentes quidem ex his interficeret, reliquam uero multitudinem captiuaret. Per mouebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliariis properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum uero quidam non credebant famæ bellum nũciant. qui uero credebant, nihil de resistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruenit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galileę littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Car. Ptolemaidos
 melo, qui abest stadijs centum uiginti: à septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem uocant incolæ scalam Tyriorum: & hic autem distat stadijs centum. Ab ea autem urbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quẽ uocant Belem, exiguus prorsus: cui prope est sepulchrum Memnonis, habens iuxta se centum sepulchrum
 re cubitorum spatium, sed admiratione dignissimum: Est enim specie uallis rotundæ, Memnonis
 uitream emittens arenam: quam cum exhauerint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehant illuc de circumstantibus supercilijs arenam istam, utique communem: locus autem metalli, statim in uitrum quod susceperit mutat. Mirabilius quoq; mihi illud uidetur, quod iam conuersæ arenæ in uitrum, quæcunque pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in communem arenam denovo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filijs collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uero etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & cõuocans in Tiberiadem tam populum Iudæorum quàm omnes eorum nobiles, & uim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his addens, quod & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cum omnes siquidem gentes quæ parent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaris locauissent

locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab impetio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uero contra hæc legem moresque patrios allegantibus, & quia ne dei quidem simulacrū, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripies dictum Petronius respondit. Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, uobisque parcam, iuste animaduersionē subibo. Impugnabit sanè uos, non Petronius, sed ille à quo sum missus. nam & ipse æque ac uos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationē omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miseratioque perualet, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratū. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimque compellans, populum quoque publice alloquens, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum uideret etiam somnientem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta pene continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur) ad ultimū conuocatis omnibus, ait, sibimet periculosam rem se uelle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libèter: aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit, exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens, & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis uehementer obistere. His epistolis respondit Caius immodice, cominans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum legis executor fuisset. Sed scriptorū talium uectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alii autem exitum C. Cæsaris nunciantes, prospere nauigauerūt: denique ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

Cap. x

An. lib. 19

cap. 3

Caius igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pōponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis ut essent præsidio ciuitati, & ipse frequens in capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: reuidentem Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexerat: quem ille

An. lib. 19

cap. 4

Ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquū esse, si militum erga se studia tam religiosa defereret, imò tutam aliter suam non esse fortunam, iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum uocatus sit. Deinde administrare paratum esse rem pub. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negocijs communem omnium stare sententiam, nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ militi suo bonisq; consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutē. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus configere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo configerēt. neq; enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cæde foedari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit. Inter hæc unus ex illis militibus, qui cum patribus erāt, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus imperatorē quem in nulla re culpāre possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus quā cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediā egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt: ac deinceps uidentes sibi aduersationē tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebāt autem eis promuris strictis gladijs hi qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: & pene accidit ut progressi quinque interficerentur, ante scilicet quā militum impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quod nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furentem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, cōtinuit militū impetum. Suscepit autem in castris aduenientē senatū, & indulgenti honore cōplexus, egressus cum patribus cōfestim obtulit deo uictimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippā quoque protinus donat regno paterno uniuerso, adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidē scilicet & Auranitidē: præter hæc autē aliud quoq; regnū, quod Lyfania uocabatur. Et populo quidem donationē hanc per edictū indicauit. Patribus autē præcepit, ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiā fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, Berenicæ iūctus reginæ Chalcidis. Opinione autē celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: quā sapientia pecunia, nō ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleret opus, decessit in Cæsarea. Regnauit autē annis tribus. Ante quoq; cū Tetrarchiā regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres ē Cypride natas, Beronicen, Mariammen atque Drusillam: filiū autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procuratoriem missus est Cestius Festus: post hunc autē Tiberius Alexāder: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc uero & Hero-

Ff des

An. lib. 19
cap. 5An. lib. 16
cap. 7. 8

des, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquēs ex fratris quidē filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autē Mariamme, Aristobulum. Alius quoq; eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi qui dem erant (sicut diximus) libeti Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi ē Mariamme, quos ipse parēs occidit. Alexandri autem posterī in maiori Armenia regnauerant.

De uarijs tumultibus in Iudæa & Samaria.

Cap. xi

Post obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrui sui regno constituit, Alterius autem prouincię suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Cōueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) unus ē militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc habitum uocem emittēs similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam prosiliebant: continuo quippe saxa rapientes, percutiebāt milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. Statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de cōstipatione obtritio facta est, ut concalcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autē uniuersæ gēti luctuosa festiuitas, & plāctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantiū tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam uehebat, quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehēdissent: qua occasione, quidam militum in uico quodam libros sacræ legis offensos discidit atque combussit. Iudæi autē quasi totam religionem inflammata uiderent, undique confluxerunt. & uelut machinamento aliquo ita ui superstitionis attracti, omnes ad unam euocationem ad Cumanum Cæsarem concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legiq; eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitudinem nequam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicq; Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem Geman uocāt, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero Iudæorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, ut cum Samaritanis configerent. Horum autem nobiliores cōuenerūt ad Cumanū, rogātes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Galilæam: & in eos, qui autores essent homicidij, uindicaret. Cumanus uero his negotijs quæ habebat in manibus postponēs illorum petitiones, sine effectu precatōres remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymā, omnis multitudo cōmota est: & relicta diei solennitate, in Samariam uulgus impetum fecit, sine ullo

duce

De illo qui ser-
uos libros
combussit

duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dinæi filius Eleazarus, & Alexander, principes erāt: qui in Acrabatenæ regioni conterminos irruentes, promiscuā edidere cādē, & à nullius letatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorum, ut auxilio his qui uastabantur esset: sicq; eorū multos qui Eleazarum erant secuti, cōprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, quæ in uastādos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: operitq; cilicij, & aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab incepto desinerēt: nec propter exercendam in Samaritanorum ultionē, ad Hierosolymæ perniciem Romanos cōmouerent: misererentur autē patriæ suæ atq; templi, filiorumq; & coniugū propriarum, neq; omnia pariter in discrimen adducerēt, neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autē per idem tempus in latrocinia cōspirabant: sicut ferē solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebātur rapinæ, & audaciss. quisque reliquis uim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorum deprædati fuerant postulantes. Præsto autē fuerant etiam Iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritanorum fuisse, qui primi homicidiū perpetrassent: causam tamen calamitatū postea secutarum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis nolisset ulcisci. Tunc Quadratus utranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones uenisset, diligēter singula inquisiturum: deinceps uero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus uiuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam uenisset, de nouo audiuit Samaritarum querelas, & accitos Iudæorum decem & octo uiros, quos cognouit pugnæ fuisse participes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Jonathan & Ananiam, eiusq; filium Ananum & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter autē & Samaritarum nobilissimos quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romā nauigare, reddituros Claudio rationem, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendeat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorū celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam redijt. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudæorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentiū aderant) pronuncians aduersus Samaritanos, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, Iudæis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorum prouinciā cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoq; prouinciā, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Tracōnitis & Batanæa, & Gaulanitis, Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorē regni Neronem relinquēs, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimū haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octa-

De cōspiratio
ne latronum

Claudio mor-
tuo Nero suc-
cedit

uiant filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamque perueniret, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap. XII

An. lib. 20
cap. 11

Conuertar autem ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per uiginti annos regionem fuerat deprædatus, aliosque cum eo multos cepit, uictosque Romam misit. Aliorumque quos in crucem sustulit, latronum uel in communi sceleris deprehensorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarii uocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficientes.

Sicarii

Potissimum uero diebus solennitate festiuis immiscebantur uulgo, ficas sub ueste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latebant. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebatur: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicariorum felicitatem urbis statumque corripuit. Seductores namque homines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebatur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, propheta opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregauit, quos uana seductione deceperat. Et circuducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis uero his etiam, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum

An. lib. 20
cap. 12

De Aegypto
pseudopro
pheta

tur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebatur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, propheta opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregauit, quos uana seductione deceperat. Et circuducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis uero his etiam, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum

manorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerteret eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentium domos, eosque insuper trucidabant: inflammabant etiam uicos, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingrauescebat. alter autem tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Aemuli uero, conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliū uindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterque iurgabat. Procedebat autem usque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutrae prosiliebant. Neque enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant autem hi quidem diuitijs & corporum uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat congregata, & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehensos, taureis ulciscabantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque urbe discedere: non parerium autem immissis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt: manente autem seditione, nobiles utriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam solícite persecutus, latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De præsidibus Iudææ Albino & Floro.

Cap. XIII

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit. neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictī, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione redimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem inter ceteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipatoribus uero suis ad dirptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem quorum uastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs: in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparationem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palam quasi gloriaretur exercuit: ac

Ff 3 uelut

velut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neque rapinarum ullum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neque commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiricim illatis dispendijs lucra quærere exiguum uisum est: sed totas simul dispoliabat urbes, & labes populis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum assiperet portionem, Denique ob illius auaritiam contigit totam penè deseri regionem, ita ut sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria *Cestius Gallus* prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudæorum est aduersum *Florum* ad eum mittere legatos. Cum uero instante *Azymorum* solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ *Florum* ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. *Cestius* tamen compescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis *Florum* redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Cæsaream *Florus*, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos: uerum si defectionem negociatus fuisset, maiore utique malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur impetio, sedulo indies augebat calamitates. Per idem tempus apud *Neronem* Cæsarienses gentiles uictores extitere, decretumque istud contestantes attulerunt: per hoc bello Iudaico dabatur *As. lib. 20* exordiū, *cap. 15* duodecimo scilicet anno regni *Neronis*, septimo decimo autem regni *Agrippæ*, mense Maio.

*Exordium
belli Iudaici*

De *Floro* saeuiente in Iudæos Cæsarienses & Hierosolymitas. Cap. xiiii
AD magnitudinē autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidā Cæsariēsis. & frequenter quidem egerant, ut ad eorū ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius preciū quàm res meruerat offerētes, dominus autē loci preces eorū despexisse non contentus, ad maiore dolorē ædificauit in loco tabernas, ita ut angustū eis trāsitum & prorsus coarctatū relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum profluentes, ædificationem uetabant. Cū uero *Florus* hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam *Ioannes publicanus*, inflectunt *Florum* oblatione octo talentorum, ut ædificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, uenitque in *Sebasten*, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnae spatium Iudæorum summatibus uendidisset. Sequenti autem die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis uas samium ante ingressum eorū ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute

& iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq̃ continuo est pugna commissa. Interueniens autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitū, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsariensium uiolentia, Iudæi statim libros legis sapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autē eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonētes. Ille uero ilico comprehensos eos uinciri iussit, arguēs cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: ueruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tūc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iacebant ultima: & canistrum circumferētes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum iritatus est. Deniq̃ cū deberet Cæsaream ueniens ignem belli illic nascētis extinguere, causasq̃ tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atq̃ peditum Hierosolymā contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore & minis urbem circūdaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille uero præmittēs cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Nēue eum, in quem tam grauiā maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animiq̃ constantis, etiam in præsentem effundere cōtumelias: nec solum in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere: His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone uenerāt, in medium uulgus irruentibus, diffugerunt antequā Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cū metu atq̃ humilitate peruigilem duxere noctē. Florus autē tunc quidem deguit in regia, postridie autē aduersum eos exstructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq̃ sacerdotum principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eū succlassent, protinus dederēt: edicēs in ipsos esse, nisi reos produxerint, uindicandum. Ad hæc respōdent Iudæi, populū quidem pacifica quæq̃ sentire, illis uero qui errauissent in uerbis, ueniā conferendā postulabāt. In tāta siquidē multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos temerarios, & per ætatē insipientes: esse autē impossibile, eorū qui deliquerint, discrimē agitari, cū & singulos nimirū pœniteat, & præ timore ad negandū sint parati. Debere tamē illū, si consuleret gētis quieti, & uellet Romano imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios dare ueniam etiam paucis delinquentibus, quā propter paucos improbos perturbare multitudinē tantam bonorū. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus,

militibus exclamauit, ut forum rerum uenaliū, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarēt. Illi uero ad lucri sui cupidinē addita auctoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immissi, sed in uniuersas insilientes domos, interficiebāt habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum, qui comprehendebātur: direptionis quoq; nulla species præteribatur. Multos autem etiam nobiliū comprehendentes adduxerūt ad Florum, quos ille uerberibus laniatos in crucem sustulit. Deniq; omnis numerus illo in interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neq; enim uel lactantibus pepercerāt) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatē uideri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo unquam prius, tunc Florus ausus est, ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæderet, ac paribulis affigeret: quorū etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori. Cap. xv

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenice, Hierosolymis inuentam, & iniquitatem militū uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat, & frequēter quidem præfectos equitum suorum, custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur, ut à cæde desineret. Ille uero neq; in multitudinem interfectorū, neq; in nobilitatē precatricis, sed tātum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, cōtempnit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosq; multabant atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi cōfugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta custodia egit, uereus utique irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, ut uota deo solueret: His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orate per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque uino, & capillos radere. Quem morē Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiosæ in Florum uoces erant: quod ueriti primates quiq; & pontifices, disruptis uestibus, & uiritim singulos cōprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorū causa mala tanta pertulerant, desinerent, neq; in maiorem indignationem Florū mouerent. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quàm spe quod nequaquā Florus ultra in eos sæuaret. Ille autem uidens multitudinis tumultum fuisse cōpressum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque unum ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendū, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & Dolus Flori ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditioni quiq; abnuebant, & ob interfectorum dolorē reliqua multitudo iungebatur audaci

audacibus. Tunc uero omnes sacerdotes omnesq; leuitæ, sacra uasa proferentes ornatumq; templi, citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabatur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosq; nobilium compellare, ac denuo in cômune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatē uel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessarent? At contra, si officiose susciperent solenniter uenientes, auferri Foro occasionem pugnæ: ipsos uero saluare patriam suam, & prouidere ne quid ultra quàm pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos, cedere fustibus adorti sunt: *Gravis opus* atque in fugam uersos persequentes equites proculcabant. *pressio populi* Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cæderentur, plures autem cum se mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoq; alterū præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha uocatur detrudebant multitudinem, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne uenientibus sagittis uiucerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem uerentes, ne superueniēs denuo Florus templum occuparet, per Antoniam extemplo ascendentes porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiā Flori desperatione compecerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conquieuit. Et conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

Cap. XVI

Aliud

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudaeos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quaecunque eos pertulisse constabat. Nec sane principes Hierosolymorum quae gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quae Florus in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis utriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudaeam Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudeos eorumque accolae. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis praere, qui & negotia & consilia Iudaeorum posset ei fideliter nunciare. Mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippae circa Iamnam occurreret, & a quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudaeorum etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerant, ut circa regem scilicet officia nouarent. Postea uero quam illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quam potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uasre tamen inuectionem suam in Iudaeos transtulit, quorum maxime miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quod uiderentur nihil perpeSSI iniuriae, ab ultionis de sinerent appetitu. Ad haec ergo quicunque egregii erant, & propter sua praedia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadiis obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretque quae essent a Floro gesta: & ita ostendebat forum desertum domosque uastatas, deinceps uero per Agrippam suafere Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usque totam circuitet ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudaeos omnibus quidem alijs parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factae crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum quod etiam multitudinem conuocauit, & cum plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est. uulgius autem Iudaeorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta caede tacentes suspicionem suae defectionis preberent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuinentes offendissent illum esse qui de disset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad haec Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despiciere autem Iudaeos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamonaeorum domo (ea siquidem xysto imminabat contra superiorem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit. Si quidem uiderem uos omnes ad pugnam cum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem syncerissimamque partem pacem uelle seruare, neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem:

*Politianus
hortatur po-
pulum ad con-
cordiam*

*Oratio regis
Agrippae*

super

superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum cōspirat ad deteriora cōsensus. Quoniam uero aliquos quidem etas, malorū belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nōnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & nō per paucorum improba consilia etiam boni dispereāt, extimaui oportere, ut omnibus uobis in unū coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepat autē nemo, si nō ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionē irreuocabiliter incitati, licebit etiā post meos monitus manere in pristina uoluntate: mea autē etiam ad illos qui audire cupiūt interceptetur oratio, nisi ab omnibus uobis silentiū præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantiū prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquā discutiam qui sitis, & cōtra quos bellum suscipere tentetis, primū separabo causas, quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissimē agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Cōsiderate autem sigillatim, & uidete quā exiguua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum consideranda sunt crimina. Colere siquidem officijs, nō exasperare oportet iurgijs potestatem. Cū uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam uerecundia nocebant, palām uos confidenterq; populantur: nihil autem ita plagas coercet ut patientia, & uiolatorū quies uiolantibus inijcit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquā uenit: neq; possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspicerē. sed neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle cōfligere. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. neque enim unus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neque deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis uero bona sitientibus prouidendum atque certandum est, ut principio non ea careāt. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utiq; subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quā amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperētur Romani, cū in prouinciam Pompeius intraret. Maiores uero nostri eorūq; reges, pecuniā, corporibus, animis multo uobis meliores, exiguæ parti potentiæ Romanæ obistere nequuerunt, uos autē qui hereditariam obedientiā suscepistis, rebus autē omnibus illis qui primi paruere lōge inferiores estis, cōtra omne Romanū regnū obistere posse arbitramini. Et Athenienses quidē, qui ob Græcorū libertatē patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimū illum Xerxē per terram nauigantē, per mare uero ambulantē, & cuius classem nō caperet amplitudo pelagi, latiorē autē Europa duceret exercitū, hūc inquam cū una naue fugientē gloriosissime persecuti sunt: circa paruā autē Salaminam, qui tantas opes Asiæ cōfregere, nunc tamen seruiūt Romanis, & illam regiam Græciæ

Lacedæmonij Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoq; post Ther-
Macedones mopylas, & Plateas, & Agefilaum Asiam perscrutatum, eosdē dominos ueneran-
 tur. Macedones uero, qui adhuc pene imaginātur Philippum uidere cum Alexan-
 dro promittentem sibi orbis imperium, serunt tamen rerum mutationem, & ado-
 rant eos, ad quos fortuna migravit. Aliæ quoq; multę gentes ad libertatem fiducia
 subnixæ, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: uos autem soli seruire de-
 dignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus cō-
 fiditis armis? Vbi est classis uestra, quæ peruagetur Romanorū maria? Vbi autem
 qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios forte aut Arabas existi-
 matis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non meti-
 mini uestram imbecillitatem? Nōne scitis uestram ciuitatem à conterminis genti-
 bus frequenter esse superatam? illorū autem uirtus per totum orbem inuicta per-
 currit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neq; enim sufficit eis ad orien-
 tem quidem totus Euphrates, ad septentrionē uero Ister, neq; in meridie solitudi-
 ne tenuis perscrutata Libya, neq; in occidente Gades: sed ultra oceanum alium quæ-
Britanni sierunt orbem, & usq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtule-
Galli runt. Quid ergo? Vósne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis?
Germani postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduer-
Greci sum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto ma-
 gis id Græcis, qui uniuersis sub sole habitantibus uidebātur præstare nobilitate: &
 tam latam quondam prouinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorū
 obediunt, totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo uobis
Asia iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid
 non absque ullo præsidio, uni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis ob-
Heniochi sequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum
Colchi gentē: Bosphoranos quoq; & habitantes circa Ponti littora nationes, Mæoticasq;
Tauri gentes: apud quas nimirū olim neq; domesticus aliquis dominus noscebatur: nunc
Bosphorani uero militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longæ, in-
Mæotici nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappado-
Lydi cia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoq; & Cilices pro libertate dicere ualerent? ta-
Thracæ men nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thracæ? quinque quidem die-
 bus in latum, septem autem in longum cōmeabilem prouinciam possidentes, aspe-
 rioremq; multo quàm uestra est, ac multis partibus fortiotem, altissimoq; gelu eos
 qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus
Illyrici obsequuntur. Post hos Illyrici usq; ad Dalmatiam, & Istro tenuis incolentes, dua-
Dalmata bus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compescunt Daco-
 rum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq; capti, rur-
 sum cum maioribus opibus rebellant, nunc sub una Romanorum legione agunt
 quietem. Veruntamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent,
Galli Gallos potissimum oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura
 cinxisset: ab orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, à
 meridie Pyrenæis mōtib; ab occidente uero Oceano. sed tali munitione gauden-
 tes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ut ita dixerim) felicit-
 atis domesticæ habentes, omnibusq; bonis totum penè orbem irrigantes, serunt ni-
 hilominus uectigales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate re-
 ponere

ponere: idēq; sanē ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Romanorum admirati sunt horrueruntq; cum uirtute fortunam, qua illi plura sēpe obtinere quā bellis, deniq; sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penē plures habuerunt ciuitates. Neq; Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neq; tanto terrarū marisq; spatio à Roma diremptæ gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri: nec uicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctati uertices, ditioni suæ hos quoque subdiderunt Romani: atq; ita bellicosæ gentibus, tantoq; (ut dixi) spatio diremptis, legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germanorum, uirtutem quoq; & magnitudines corporum (ut arbitror) sēpe uidistis. siquidem ubiq; Romani earū gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptricem mortis, indignationes autem uehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiūt quidem qui capti sunt, reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & pene non minorem quā noster orbis est habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionē suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circūdati, obsides tamen mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penē, qui sub sole incolunt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis? Neque Carthaginensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neq; Marmaridarum genus usq; ad Dipsadem protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoq; & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neque numerare quidē nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis Herculis usq; ad rubrū mare infinitos numero & locis Aethiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas, quibus Romanā multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoque uectigalia pendūt, expensas quoq; deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut uos, cōtumeliosum putantes. & quidem una cū illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam possitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usque ad Aethiopas porrigatur, opulentamq; Arabiā, contigua quoque sit Indiæ, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen uectigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum æstimari licet, deuotissime penditans, Romanum non dedignatur imperium: & certe quā magnum stimulū defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitijs abundantem, magnitudine quoque non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uero non minus quā decem: tributorum uero multo amplius per men-

ses singulos infert, quàm uos toto anno penditis: & præter pecuniam quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undique, aut incommodabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Ægyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuenda cum Romanis amicitia, & arbitrabitur foedus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ut ad diuinum cõfugiatur auxiliũ. uerum & hoc apud Romanos est. sine deo quippe impossibile esset imperium tale cõsistere. Considerate autem, quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficilima, atq; eadem transgrediendo offendatis deum, per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actũ moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid ad reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultũ ei debitum sponte uiolatis? Assumunt autem singuli quicq; bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraq; hæc, quantum ad ipsam pertinet cõsequentiam, deseruntur, in manifestam utiq; captiuitatem uolentes pugnare prosiliunt. Quid autem prohibet proprijs manibus filios uestros coniugesq; laniare, & hanc pulcherrimam inflãmre patriam? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonum est ò amici, bonũ est, dum adhuc stat nauis in portu, præcauere tempestatẽ futuram, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui uero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis uestrum æstimet secundum pacta conflictum ire Romanos, aut postquam uicerint, moderate uobiscum acturos, & non in exemplum aliatum gentium sacram hanc urbem inflammaturos, interfecturos autem uniuersum uestrũ genus. Neq; enim qui superfueritis armis, usquam locum fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel iam habentibus Romanos dominos, uel habere metuentibus. Periculum autem non solum uos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellatibus, cæde crudelissima diuersi quicq; conficient, & propter paucorum uiroꝝ praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uero eadem exequi superfederint, considerate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos misratio, & si non filiorum uestrorum atq; coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium

ter urbium uestræ regionis uocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templūq; uobis & sancta sanctorū seruate, neq; enim ulterius uictores Romani his abstinebunt, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; cōmunem, quod nihil eorū consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autē decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: si uero protuleritis iras, absq; me periculis subdemi. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multā partem de eorū impetu lachrymis infregit. Succlamabant autē non se aduersum Romanos, sed aduersum Florū, ob ea quæ pertulissent, bellū gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantū. Neq; enim Cæsari uectigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopietis autem causam defectionis, si & porticus denuo cōstruatis, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Berenice ascēdentes in templum, porticus ædificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quicq; decurionesq; dispersi, uectigal colligebāt: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uero per suadere populo tentabat, ut parerent Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt, ausiq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, & cōquerendo quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum unā cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream, ut ipse ex eis eligeret qui de tota regione uectigal exigerent, ipse uero discessit in regnum.

Rex Agrippa
pa Hierosolymis
pellitur

De cepta rebellionē Iudæorum contra Romanos

Cap. xvii

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, congregati iruebant in quoddā præsidium, quod uocabatur Massada: & oculte eo peruaso, Romanos omnes interfecerunt: alios autē de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiæ pōtificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente susciperetur. Id autē erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ pro Romano populo offerri solitæ erant. Plurimum autē super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quicq; cum pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & uidentes q; grauib; malis pēgerent subijcere ciuitatem, decreuerūt seditiosorum animos experiri: & ante portam quæ ærea uocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quæ respicit ad solis exortū) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione cōquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non pro-

Eleazarus ad
tor nouæ con
spirationis

Gg 2 hibuisse

hibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quæ uisitentur permanerentque ad præsens usque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos qui Romana arma irritarent, & desponderet eorum bella, nouum statuere morem religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudæos, nullus alius immolet externus, neque ad orandum sinatur accedere. Et si quidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde uerendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque uere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscences reddiderint hostias, ac priusquam ad eos, in quorum contumeliam id tectum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebant in medium scientissimos morum patrumque, sacerdotes quoque, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eodem iam processisse, ut eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus & Antipas & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, uolensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus & his aduersum quos bellum mouebatur, uolensque & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanæos & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce uero Philippo Iachimi filio. His ergo ueniētib, optimates quinque cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis inde sinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. erat autem quando ex insidijs procurentes cominus dimicabant. Præstabant autem

Committitur audacia quidem seditiosi, belli uero scientia regis. Et his quidem erat propositum
pugna maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosis uero qui cum Eleazaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat, esca (semper enim inextinguibilis perseuerat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter infirmiores autem uulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequerentur opus quod adorti erant. Regis autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus intrantes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflama-

uerunt

uerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, uolētes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, utq; omnem sibi debitorum adiungerent multitudinē, & aduersum locupletes, egenis præberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicatū custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atq; ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruebant. Quo loco pontificum atq; nobilium quidā in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in superiorem regiam confugerūt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippā functos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & inflāmate contenti cessauerunt. Postridie autem, quinta decima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atq; interfecerūt, præsidiumq; incenderunt. Postea uero transierunt in regiā, ad quam confugēre Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebāt, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditionis uidelicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam uictus: regijs uero credētibus, oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis quod post deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdā nobilium, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armauit, hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palām suffodere muros, superne hostibus tela iaciētibus. cuniculum igitur longe cœptum sub unam turrim agentes, suspenderūt eam materie subiecta: ac postea in sustinētia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regij, quippe molitiones eorum præsentientes, forte etiam de cōcussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerūt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se uictores credebāt, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regijs eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autē qui soli relictī erant, grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinem pares erat: & precari ut exire liceret, ignominiam iudicabāt: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum unā appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi uero qui cum Manahemo erant protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatū diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

Antoniam capta incenditur

Stratopedon incenditur

De cæde Ananiæ pōtificis, Manahemi & militum Romanorū Cap. XVIII
Sequenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regiæ domus latēs capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circūsidentes autē etiam turres
 Gg 3 seditionis

seditionis; custodiebāt ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & militum locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negotiis arbitrans, intolerabilis erat tyrānus. Insurrexerunt autē duo de socijs Eleazarī: & mutuo collocuti, quod non deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, & si non uiolentum, tamen se ipsis humiliorē: nam si oporteat cunctis aliquē præesse, quemuis magis alium q̃ illum decere: atque ita pacti, adoriūtur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarū erant, in illum profiluissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quod illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autē stipatores Manahemi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinē irruere, quisq; quod potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autē latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerūt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autē Manahemum, cum confugisset in locum qui Ophlas uocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerūt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autē sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Denique cum populus multum precaretur ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant: donec ulterius resistere nō ualentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorū pacisceretur uitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittūt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadducæū, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum duros, Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditionis fraudis aliquid molitus est. postea uero q̃ secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posuerūt, neq; quicquam ulterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu stipatores Eleazarī, comprehensos trucidabant, neq; resistentes neq; supplicātes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & usq; ad circumcisionem Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium uidebatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirum diuina indignatio imminebat, etiam si à Romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autem quicq; quasi pro seditionis causas reddituri, turbabantur. Si quidem sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoq; operibus agunt quietem.

De Iudæorum maxima strage Cæsareæ & in omni Syria Cap. XIX

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti prouidentia, Cæsarienses quoq; Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut uno tempore super
pignit

viginti milia hominum caderentur, & cunctis Iudæis uacuata Cæsarea remaneret. Nam & eos qui effugerant cōprehendēs Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uero cladem, tota gens efferata est. Diuisiꝑ Iudei, Syrorum uicos ac finitimas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiā, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt & in Gadarā & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Cedasam Tyriorū & Ptolemaidem, Gabam quoqꝫ, Cæsareamꝫ tendebant. Obstitit aut̃ eorum incursum neqꝫ Sebaſte, neqꝫ Aſcalon: sed his quoqꝫ flāma uastatis, Anthedona & Gazam euerterunt. Multa aut̃ circa fines harum ciuitatum diripiebantur, uici scilicet & agri, eorumꝫ qui capiebantur uirorū immensa cædes fiebat, neqꝫ tamen Syri minorem numero multitudinē de Iudæorū gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totā Syriam peruaſerat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaꝫ alterutris salus erat, si præuenissent alteros cæde faciendā: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet uiderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliorum gentium Iudaizantes cogebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguum, neqꝫ temere eos placebat interficī, & rursus ob ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant. Pro uocabat autem ad cēdes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, auidia. siquidem substantias cæſorum paſſim diripiebant: & quasi uictores eorū prædam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos paſſim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neqꝫ pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus quā quæ peracta erant, facinorum imminebat. Et hactenus quidem Iudæis aduersus alienigenas cōſlictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem utilitati propriæ postponentes, aduersum Iudæos cū gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auditas. Deniqꝫ Scythopolitæ ueriti ne ciuitatē noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibꝫ excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cum omnibus filiis suis in lucum. quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoꝫ omnes interſecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postꝫ eorū bona cuncta diripuerunt. Dignum aut̃ etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoqꝫ corporis & audacia animi insignissimus: quibus utriſꝫ ad incōmoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obruncabat, & frequēter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circūfusi Iudæis, paſſim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamant

Syria à Iudeis
 uastata

Misera strage
 ges Iudæorum

Tredecim milia
 Iudæorum
 interemptus

autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde civium meorum, benignitati erga uos nostræ fidem feci. digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere. iste autem ipse finis mihi & sceleris digna poena, & idoneum uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam, erat autem ei uxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. ille igitur primum quidem patrem à cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetravit: post quem non sanè inuitam matrem suam interfecit. super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in uiscera sua ensen demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudæorum alia graui interfectione Cap. xx

*Uerum cædet
Iudeorum*

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque urbes in Iudæos apud se habitantes irruerunt: & duo milia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autem duo milia interfecit. Vixerunt quoque non paucos Tyrj: multosque trucidauerunt: plures autem eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarenses similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solícite adseruabant. Reliquæ quoque urbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonj, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quempiam Iudæorum, neque uinculis tradiderunt. forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos pernicies, Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soemo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia civium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Noarus, quosdam armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus præter consilium Agrippæ: & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corrumpit, perseverans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soemi, procuranda tamen eum regione summoiit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminens finibus Hiericuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudæorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deserere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur cogitantes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentius coeperunt Machæruntij custodijs obtinere.

*Iudeorum per
necies in re/
gno Agrippæ*

*Cæsi sunt se/
ptuaginta*

*Machærunte
seditiosis
capitur*

Iudæi

Iudæi Alexandriæ occisi

Cap. XXI

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tēpore, ex quo strenuis Alexander contra Ægyptios usus Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitadi apud Alexandria facultatē, & ius ciuitatis æquale cum gentibus. permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationē per omnia mundiorē à cōmunionē scilicet gentium sequestratā: præstiteruntque eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uero cum in ditionem Romanorum Ægyptus uenisset, neque Cæsar primus, neque post eum quispiā, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penē cōtinuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab utraque parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc uero cū & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionē uenissent, ut ordinarent pro certis negotiis legationē ad Neronē ferendā, concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorū. Quos cum uidissent æmuli, extemplo clamare coeperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidē fugientes dissipati sunt, tres uero ex his cōprehensos, trahebant quasi uiuos incensuri. Cōmoti sunt autem uniuersi Iudæi ad opem ferendā: & primū quidem in Græcos saxa iaciebāt, postea uero etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, cōminantes quod in ipso loco tantū simul populum concremarent: & penē minas implessent rebus, nisi iras eorum cōpressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principiū ab armis sumpsit, sed nobiles eorū quosque submittens, hortabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos cōmouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse cōpesci, immisit in eos duas Romanorū legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque milia milites, casu ad Iudæorum interitū de Libya uenientes: præcepitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflāmarent. Qui protinus cōcurrentes in locū qui uocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequébantur strenue iussa, nec sanē sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positos, aliquandiu quidem restiterūt: semel uero in fugam uersi martabantur: nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in cāpo deprehenderentur, in ædes aut alij cōcluderentur, & eas quoque succēderēt Romani, unā etiam diripiēdo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde sæuirent. Vnde totus quidē ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uero congesta sunt milia mortuorū: nec tamē saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se cōtulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, uixque à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

Seditio Alexandria orit

Iudæi Alexandriæ occisi à Tib. Alexan.

Strages Iudæorū quinquagies mille

De strage Cestij in Iudæos

Cap. XXII

Cestio uero iam quiescendū esse nō uidebat, infensis ubique Iudæis: sed duodecimam legionem integrā ex Antiochia secum ducēs, & ex reliquis bina milia lecta

Cestius populum Iudæorum inuadit Iudæam

lecta peditum, & quatuor alas equitum: in supercibus regum auxilia, hoc est, Antiochi duo milia equitum & peditum tria milia, sagittarios omnes, Agrippæ uero tantumdem peditum & equitum mille, cum & Soemus sequeretur, IIII. milibus comitatus, quorum tertia pars equitum erat, pluresque sagittarii, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itemque alacritate suppletes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ conduceret simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in ualidissimam Galilææ ciuitatem cōtendit Zabulon, quæ appellatur uirorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumque offendisset eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum uero oppidum, quamuis admiratus esset eius pulchritudinē, quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sidonā & Berytum ædificatas, incēdit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflāmarisque etiam circum eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inhærentibus, & præcipue Berytīs, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanserant irruunt, & propè ad duo milia cædunt. Cestius autē ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsareā peruenit: in Ioppen uero partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, ut oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetum præstassent, tam suum quam cæterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, utrinque Ioppen facillime capiunt: ita ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Narbatenen toparchiam non paucos misit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimonijs, etiam ulcos igni dederunt.

Zabulon
incenditur

Ioppe ca-
pitur

De pugna Cestij contra Hierosolymam

Cap. XXII

IN Galilæam quoque misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: Ieiūque tantam militum manum attribuit, quantā genti expugnandæ sufficere posse credebatur. eum ualidissima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium secutæ ciuitates aliæ, quiescebāt. Qui uero seditionibus & latrocinijs operam dabāt, in Galilææ montē undique medium recessere, qui est contra Sepphorim: & uocat Asamon. Aduersus eos Gallus ductabat exercitū. Illi autem quamdiu superiores erant, facile Romanos ad se ascēdentes arcebāt, & ex his plures quam ducentos interfecerunt. ubi uero eos uiderunt circumacto itinere ad celsiora progressos, mature uictoriā cōcesserunt: & neque pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitum poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uero quam duo milia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæā uideret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni manu reuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitoque non paruum multitudinē Iudæorum in turrim quæ Aphæci uocabatur esse collectam, qui cum his congregarentur præmisit. Sed priusquam in manus uenirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt.

Ex Anti

Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuam uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uero quos ibi cōprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomē est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi uero cum iam cinitati propinquare bellum uiderent, omisis diebus festorū solennibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incompoti ad pugnam & cum clamore prosiliebat, ne dierū quidem septem habita ratione feriatorū. erat enim sabbatū, quod apud eos religione maxima curabatur. idem aut furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoq; superiores effecit. Tāto nāq; impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum & aciem perrūperent, uiaq; aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militū parti, quæ necdū locū amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondū defecerant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt aut quingēti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant: Iudæi uero uigintiduo. fortissimi autem uidebantur Monobazi regis Adiabenzæ propinqui, Monobazus & Cenedæus, & post hos Peraita Niger & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege trāsfigerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos aut ad Bethoron ascēdentes Giorē filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores lanāuit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatē reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cōpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage Cap. XXIIII

ITaq; dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudæos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sentētia discreparēt. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbū, quos illi sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitiz, certamq; pro peccatis à populo Ro. ueniam pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cūcta multitudo spe securitatis ad Agrippā sese conferret, legatos obtrūcate statuerūt: & Phœbum quidem, priusquam uerbū faceret, peremerunt: nam Borcæus uulneratus effugit: populares aut, hoc indigne ferentes factū, cædendo fustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero, quia intestinam eorum discordiam, opportunū ad irruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam uersos, usq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris aut in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorū à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperās fortasse intus degentes aliquid remissuros. in uicos autem circa ciuitatem, non paruā militum manum ad rapiēda frumēta dimisit. Quarto aut die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidū introduxit exercitum. Populus quidē à seditiosis custodiebatur: ipsi aut Romanorū disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partē interiōrē templi refugerunt. Cestius uero trāsgressus Bezethā, quæ sic uocatur, & Canopolim & forū quod appellat materiariū incendit. deinde cum ad superiorē ciuitatē uenisset, prope aulam regiā castra posuit. Et si tūc uoluisset intra muros uiolenter irrumpere, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus

Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleti cladibus contigit. Interea plurimi populariū nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant. ille autem & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tam diu id neglexit, donec proditione cōperta, seditiosi Ananum quidē cū cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere cogerunt: ipsi uero per turren dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis undique tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaq; Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebatur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem cōtexerunt. unde sagittæ in eam delatæ, irritè delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. uehemens autem seditiosus stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti cōtinuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritū, reciperet, appropinquabant. Et profecto si paulum in obsidione perseuerasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neque animis populi, neque obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos affecuti multos necabant, tum utraque itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium uim repellere sufficebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemq; interrompere formidarent: uiderent autem Iudæos leues, & ad excurrendū faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala perpetenterentur, cum nihil contrā inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Aemilius Lucūdus alæ præfectus, uix in Gabao peruenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius bi diuum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, & omnia circū loca plena Iudæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisq; mulis atq; asinis alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodessent) Bethoron uersus antecedebat exercitum. At Iudæi latioribus quidē locis minus instabant: contractos uero in angustias atque descensus, alijs ab exitu prohibebant, alijs postremos agminis trudebant in uallem: fusaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent

nirent, hęstantibus, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate uia prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus aut rupes ac ualles tenebatur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, flexusq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudęorum exhortatio, cum clamore latandum pariter atq; sauientium. totusq; penę qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudęi uero obfessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebāt. Deniq; ubi Cestius apertito itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propę ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; pręcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudęi omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. ipse autem cum cęteris otiose usq; ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudęi locum in quo Romani tetenderant desolatum uidissent, in quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem siue mora iaculis confecerunt: mox autę Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehementius quoq; fugiebat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itęq; balistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudęi rursus cōtra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntē & machinas secum asportarunt mortuosq; spoliarunt, & prędam quę remanserat collegerunt: & pręuocantes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorū autem & auxilium quinq; milibus peditum ac trecentis, itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hęc quidę Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorū sauitia in Iudęos, deq; Iosephi studijs in Galilęa Ca. xxv

Post Cestij uero casus aduersos, nobiliū Iudęorum multi, tanq; e nauis pestumitura, ex ciuitate enatabant. Deniq; Costobatus & Saulus fratres, unā cū Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippę, inde dilapsi ad Cestium transfugerūt. Qui uero cū his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quęadmodū a seditiosis interemptus sit, aliās indicabimus. Cestius aut Saulū & cęteros in Achaia ad Neronē misit, & propriā necessitatē indicaturos, & belli causas deriuaturos in Florū. sperauit enim, & irā in illū excitaturum iri, & sua pericula summouēda. Tunc aut Damasceni, cęde Romanorū cognita, Iudęos apud se degentes opprimere studuerunt: & cū eos in publicis thermis collectos haberent (nāq; id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidę sui conatus exitum fore putabant. uerebantur aut mulieres suas, ferę omnes pręter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent. Iudęorū aut decem milia, quippe ut in angusto loco, atq; omnes inertes aggreffi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestiū fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorū studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pōtifex Ananus: omnia quę in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent

*Callidū Cestij
consilium*

*Damasceni Iudęos decem
milia interi
munt*

*Eliguntur du
ces Iudęorū*

Hb

gerent

*Iosephus huius
historiae
scriptor*

gerent. Filiū namq; Simonis Eleazarum, quamuis Romanorū prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrānidis superbia uiderent efferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, unde Peraïtes cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. namq; in Hiericuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumē Manasses, & Tamnam Ioannes effæus, toparchias administraturi missi sunt. huic aut Lydda, & Ioppe, & Ammaus erāt additæ. Gophniticæ aut & Acrabatenæ regionū Ioannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius aut præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorū igitur rectorum, pro alacritate ac prudētia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus aut, cum in Galilæam uenisset, primū curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde cōsiderato, quod potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem uero multitudinē si pleraq; per indigenas & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ cōstituit: septem uero per singulas ciuitates minorū litum iudices, nam maiora negotia causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. ceterū disposito per ciuitates iure quo inter se uterētur, etiam quemadmodū extrinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galilæam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & Selamin: necnō & Perekcho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nōmen est Itaburio, & Tarichæas, & Tiberiada: ad hæc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea quæ inferior Galilæa uocabatur munīuit. Superioris autem Galilææ Petrā quæ Achabrorū dicitur, & Seph, & Iamnich, & Mero: in Gaulanitide uero Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto uideret. Similiter aut Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioānes Leuiæ filius. Cæteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem ferendo. Quin & exercitū ex Galilæa, supra centum milia uirorum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorū inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinā quidē urgente necessitate desepxit: parendi aut facultatem ratus regentium multitudinē posse cōtingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinū principes. Diuersisq; militum generibus cōstitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorū rerū administratores dedit. Docebatq; signorū disciplinas, & prouocationes reuocationesq; buccinarū, & principia cornuum, & circūductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cū defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinē animi, corporisq; tolerantiam pertine

pertinerēt, instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellū, usquequaq; Romano rū referens disciplinā: & quod cū uiris essent prēliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totū penē orbē terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculū se facturū, si cōsueris delictis, hoc est, furtis & latrocinijs & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gētilibus fraudē facerent, aut consuetissimorū damna proprium quæstū putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonā cōscientiā gererent: qui uero per se prauī fuissent, his non solū inimicos, sed etiam deum hostē futurū. Multa in hunc modum admonendo perseverabat. Et iam quidē quantum prælio parandū esset, cōflatum erat. Nam sexaginta peditum milia, ducentos quinquaginta equites, ac præter hos etiā mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atq; satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile cæteri milites à ciuitatibus alebātur. Nāq; singulæ quas enu merauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictū tenebant: ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus dirigereretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus commeatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscæli malicia Cap. xxvi
Iosepho autem hoc modo administranti Galilæam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uero pauper, & aliquandiu maliciæ suæ impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaq; aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædium: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatū inuenit audaciæ, primo quidē paruū, ampliorem autem proficiens. Curæ autem habebat, neminem ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia præstarent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; omnē Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudū regendi milites cupientē, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret. in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, uelut oleo, quod nō à gentilibus suis tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriā Iudæi, ut ad cōfinia oleum mitteretur depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem precio amphoræ dimidiū uenundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multūq; mittendo, infinitā summam pecuniæ cōgregauit: qua mox in eū usus est, qui hoc sibi beneficiū præstitisset. Deniq; existimans si Iosephum depouisset, rectorem se Galilææ futurū, quibus præerat latronibus imperauit prædam uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorē perimeret, si cui ferret auxiliū: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudū autē rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis proderet cogitaret, multaq; in hunc modū ad eius pernici-

*Impetus Iude
orum contra
Iosephum*

em cōparabat. Itaq; illo tempore, cum quidā ex uico Damaritarū, in magno campo custodias agentes, Ptolemæū Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant nō paucae uestes pretiosæ, plurimæq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neq; hanc prædā occulte administrare potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum cōportarunt. Ille autē reprehensa uolentia, quam regis intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimū iubet, paratus eas dominis opportune remittere. unde maximum ei periculum cōparatum est. namq; raptores earum, quia prædæ nullam partem acceperant, ægre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborē suum regibus cōdonare, per uicos nocte discurrent, omnibusq; prædicant Iosephū proditorē esse; eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centum armatorū milia contra Iosephum prima luce cōcurrerent. Deniq; multitudo quidem, in circo apud Tarichæas cōgregata, plurima per iracundiam cōclamabat, partim deponi, partim cōcremari uociferans proditorem: plerosq; autē incitabat Iohānes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tantæ multitudinis incursum perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse uero dormiens, propē cū iam ignis admoueret exurgit: & monentibus eū quatuor qui remanserant ut fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorum qui contra se uenerant copiis perturbatus, in cōspectum illorū prosilit, ueste discissa, infusoq; capiti puluere, auersisq; post tergū manibus, suoq; ceruici gladio annexo. Hæc autē amicos ei, maxime Tarichæatas ad misericordiā cōmouerant. rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iubebāt publicas proferre pecunias, & facta prodicionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorū de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturū: & impetrandæ ueniæ causā fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas cōsiliū præstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irasceretur, inter se ipsi discordarent, omnia cōfessurum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate cōcessa, ego, inquit, has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabā, neq; in propria lucra cōuertere: absit enim, ut amicū putē unquam, qui uobis sit inimicus: aut quæstū ex re capiā, quæ uos cōmuniter læderet. Sed quia uidebā ō Tarichæata, maxime ciuitatē uestram munitionis egere, & ad extruenda moenia minus habere pecuniæ, timebāq; Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecuniis inhabitantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circumdarē. Si hoc nō uidetur, profero quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin recte consului, bene de uobis meritū coerces. Hæc Tarichæata quidē ab eo dicta, cū fauore receperunt: Tiberienses uero cū alijs deprauando, insuper etiam minitabantur: utriq; autē relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autē fretus iam secum sentientibus (erant enim propē ad quadraginta milia Tarichæata) cū multitudine liberius loquebat: multūq; in eorū temeritatē inuectus, ex præsentī quidem pecunia Tarichæam ait esse muniendam: curæ autē sibi fore similiter, ut etiā cæteræ tutæ sint ciuitates. nec enim pecunias defore, si cōcordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaq; tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo uero armatorū milia impetum in eū fecere. Cumq; se ille tecto ante recepisset, instabant ei minitantes. Iterū autē Iosephus in hos quoq; altera fraude utitur. cumq; ad fastigium culminis euasisset, compresso dextera strepitu, nescire ait se, quid peterent

*Iterum sit
impetus in Iosephum*

terent sibi præstari: uoces enim se non exaudire confusas. omnia uero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædiũ partes inductos, clausa ianua tamdiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat aut interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cū subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit, unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugerēt. Ob hæc Iohannis etiam atq; etiā crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus aut, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut & hospitium, & utensilia Iohanni præberēt. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: & his fraude circumuentis, alijs uero pecunia corruptis, ut Iosephum desererēt, persuasit. His aut cognitis Silas quem Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidijs ei scripsit: atq; ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiā ei processit. Iohannes autem, quāuis eum cōtra se uenturū esse suspicaretur, tamen misso quodā ex notis infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus aut à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loquerentur, missis armatis Iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atq; ita cōuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferum propè iugulo suo imminere prospexit, in litus desiliit è tumulo, excelsi cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat, ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illic applicauerat, in medium lacum refugit. milites uero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruerant. Mox autem ueritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorū inuidiam ciuitas consumeretur, nuntium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neque uero quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorū. Et illi quidē dicto parentes, conqueuerunt. qui uero circū ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Iohannem ueniebant. sed ille prius in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. & cum multa essent armatorum milia cōgregata, qui se aduersus Iohannem cōmunem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum aut cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiens, q̃ perimere. His uero, qui de singulis ciuitatibus cum Iohanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconū uoce denunciabat, intra quinque dies eorum qui Iohannem non reliquissent, patrimonialia diripienda, domosq; eorum cum familijs exutendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autē Iohannes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam missos, Iosephū accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur uī, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidē præsciens, negligebat: liuore aut potentes, nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad cōparandos mercenarios milites

*Iosephus nix
gladiū insidijs
antis euadit*

*Fuga insidia-
toris*

misere Iohanni, ut per eos bellū cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: nō tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Iosandrū, & Ananiam Sadduczum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturū esse perscripserūt, causam uero non indicauerunt, quoniam secretū fuit inimicorū eius cōsiliū. unde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala & Tiberias: quas tamen cōtinuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces cōsilijs armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

Cap. XXVII

Iohannem uero iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem uocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, tegij ciuitatem occuparet. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consiliū suū illis proderet, cōtra quos suscipiebatur. omnibus aut scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nauis non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem cū inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proijciunt: manusq; supplices agentes, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus aut, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit, primū quod bello contra populū Ro. suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent, inimicorūq; uota compleret: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; nō erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: nō repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his autē in unam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: utq; mature Tarichæas recurrent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnē curiam, quæ sexcentos haberet viros, duoq; milia popularium cōprehensa in Tarichæas scaphis adduxit. Reliquis aut uociferantibus, Clitum quendā esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satari, nullū quidem Iosephus uolebat occidere

dere: suorū uero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cum uero is prætimore solū se globo inimicorū cōmissurum negaret, eaq̃ causa indignari Iosephū stantem in scapha uideret, ipsumq̃ uelle descendere, ac de se suppliciu sumere, ut saltem unam manum sibi cōcederet, orabat. neq̃ hoc abnuente Iosepho, dummodo alterā sibiimet Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis aut̃ diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permisit: omnemq̃ prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere uoluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deq̃
Simonis Gioræ tyrannide

Cap. XXVIII

HActenus apud Galilæam motus erat: iamq̃ ab intestinis dissensionibus quiescente, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis aut̃ Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorū parte sentiret, muros instaurare propebant: multaq̃ bellica instrumēta, perq̃ omne oppidū sagittæ, aliaq̃ arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenū operā dabat. Erātq̃ uniuersa plena tumultus, magnaq̃ tristitia moderatos occupauerat: multiq̃ futuras clades prospicientes, fletū cohibere non poterant, infestaq̃ pacē cupiētibus omnia uidebantur. Belli aut̃ incentoribus, quæ illis placerent, ex tēpore fingebantur: statusq̃ iam tunc quasi perituræ ciuitatis erat, antequā Romani uenirent. Anano aut̃ apparatus belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas uocabant, amentia ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatenā toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarū rerum cupidis congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletū irrumpebat, uerum etiā corpora uerberibus cōficiebat: iamq̃ tunc palām tyrannidē inceperat. Ab Anano aut̃ missis aduersus eum militibus magistratuū, ad latrones qui erant Masadæ, cū his quos habebat, effugit: ibiq̃ manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis, propter cædium multitudinem & prædarū assiduitatem, collecto milite, uicos præsidij tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER TERTIVS

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum

CAPVT PRIMVM

NEronem autem, ubi res apud Iudæam nō prospere gestas accepit, latens quidē quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte aut̃ superbiā simulans ultro etiam indignabatur: magisq̃ ducis negligentia, q̃ uirtute hostiū quæ contigerāt facta esse dicebat: decere se putās, propter pondus imperij tristiora cōtemnere, uideriq̃ malis omnibus superiorē animum gerere. ueruntamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cū deliberaret cuiam cōmotum

Hh 4 crederet

crederet orientē, qui unā & Iudæos rebellantes ulcisceretur, proximasq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solū Vespasianū his necessitatibus parē, & qui tanti belli magnitudinē suscipere posset, uirū ab adolescētia usq; ad senectutē bellis exercitatū, & qui populo Romano iam pridē pacasset Occidentem, Germanorū tumultu concussū: armisq; ante illud tempus incognitā Britāniā uendicasset. unde patri quoq; ipsius Claudio præstiterat, ut sine proprio sudore triūpharet. Itaq; his omnibus fretus, ætatēq; illius cū peritia stabilē cernens, obfidesq; fidei liberos, eorūq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iā tum fortasse de tota repub. deo aliquid ordināte, mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tēpore blandimentis atq; obsequijs animatū, qualia necessitas imperare cōsuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret, ipse uero transmissus ad Hellespōtum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas uires, multaq; à uicinis regibus auxilia cōgregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorū impetus cohibere non poterant: sed tanq; fortuna eos exagitante perciti, bellū ulterius producebant. Deniq; omni, quāta fuit, manu pugnacissima cōgregata, Ascalonē petierūt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum & uiginti stadiorū spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuila: quæ res fecit, ut etiā tunc primis eorum incursum propior uideretur. tres autem uiros aggressiōis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam, & Silam Babylonium, & Iohannem Essenum. Ascalon uero ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penē præsidijs. una enim cohors eam peditum, & una equitū ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa uelocius itinere peracto, ac si ex propinquo uenirent, præsto erant. Antonius uero (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; multitudinē ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properātes aggredi refrenauit. Itaq; Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi q; consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligātur. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatæ sunt acies, fugam petunt: & murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursum equitum uicti, per totum campū dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuat, ut magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebāt: & quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uero alios quocūq; se uertissent circundatos, exagitantē facile iaculis opprimebāt. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationē salutis, solitudo uidebatur: Romani uero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiā superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperāt: Romani aut, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usq; diei partem pugnam protrahūt: donec Iudæorū quidē perempta sunt decē milia, duoq; duces Iohannes & Silas: cæteri uero pleriq; fauci, cū Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Sallis dicitur cōfugēte. nonnulli tamen etiā Romanorū in illo prælio uulnerati sunt. Sed nō Iudæorū spiritus clade tanta sedatus est, multoq; magis eorum

eorum dolor incitauit audaciam: & contemnentes quantū ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. deniq; paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonē recurrebant, eadem se præter imperitiam aliaq; belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius q̃ se ad pugnam componerent, iterū super octo milia procubuerunt: ceteri uero omnes aufugerunt: cūq; his Niger multis dū fugeret magni animi facinoribus demonstratis. & quoniam hostes instarent, in turrim quandā tutissimam cōpelluntur cuiusdā uici, cui nomē est Bezedel. Antonius uero cū suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducē hostium fortissimū uiuum relinquerent, ignem muro supponunt: turriq; inflāmata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro cōsumpto: ille aut in castelli specus intimū ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit oēs Iudæos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliaq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentū suum regē Agrippā cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autē ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quā Romanorum uirium gnari, etiam prius quā Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, præsidiumq; militare susceperant, tunc quoq; benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: quibus interim Vespasianus præsidij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerum tradidit, quantum obstare posse arbitrabatur incurisibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilææ, Samariæ, & Iudææ. Cap. II

DVæ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt. Discernit uero ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyrriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usq; ad flumen Iordanem. Ab oriente uero Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiā regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autē eius tractus Tyro, itemq; Tyrriorū finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ lōgītudo à Tiberiade usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem paret à uico Xaloth, qui in magno campo situs est, usq; ad Bersabben: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca uicum, qui terram ditimit Tyrriorum. Longitudo uero eius à Thella uico Iordani proximo usq; ad Meroth extēditur. Sed cū tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tēpore plurimi, neq; aut formido unquam uiros
aut

aut eorum penuria regiones illas occupauit : quoniā totæ opimæ ac fertiles sunt, omniūq; generum arboribus cōstitæ, ut etiam minime agriculturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; exultæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earū otiosæ. *Fertilitas Galilæe* quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubiq; multitudo uicorū propter opulentiam populosa, ut qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat : prorsus ut etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim uniuersa colitur, tota fructuū ferax : at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraq; tamen aspera atq; deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum uarijs arboribus confitos tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis exultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Syrio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Machærunte in Pellam : latitudo uero à Philadelphia usq; ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus : occiduus uero Iordanis : meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. *Regionis ultra Iordanē descriptio* Samaritensis aut regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est : incipiens enim à uico in planicie posito, cui nomen est Ginæa, in Acrabatenam desinit toparchiam : sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utræq; montosæ sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnon & arboribus plenæ : pomisq; tam syluestribus q; mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt : boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant : quodq; maximum uirtutis atq; opulentiae specimen est, utraq; uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à septentrione. Meridiana uero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uero eius est Hierosolyma : unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem usq; locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est : quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter oēs accolæ eminens, uelut caput in corpore. *Indæe descriptio* alijs uero post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda, & post eā Acrabata, ad hoc Thamna, & Lydda, iteq; Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hiericus : deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis : quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, usq; ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à uico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit : & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari

Cap. III

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positus bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuenda causa

de causa, equitatus uero in castris degebat. utrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuita. unde etiã spe frustratus est, cum nec ui nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis uero & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitalis aut cladis erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manum militum cuius causa missus fuerat suscepit: contraque usus itinere, mature ad Ptolomaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinque cum una ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites, & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Soemus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malchus, præter quinque milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritiâ neque uiribus, à quoquam nisi à dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non in bello incipiunt: neque solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à uera cōtentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercet: quo etiã facillime prælia tolerat. neque enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus stupor facit, neque lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent, quos non itidem cōfirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes cōflictus esse dixerit sine sanguine, contraque prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium incursu opprimi possunt: sed quocumque in hostilem terram irruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neque iniquo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inæquale solum fuerit, cōplanatur:

quatuor

quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. nam & fabrorū multitudo, & ferramentorū copia quæ usus extructionis postulat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorū tabernaculis distribuitur, ambitus aut eorū extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarū intervalla capitulis atq; balistis, & alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusq; instrumentis missilium cōplent, ut cuncta scilicet iaculorū genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quàm ipsis, siquid urgeat, intrò currentibus latas. intus autem castra uici spatij interpositis dirimunt, mediâq; rectorum tabernacula collocant, & inter hæc ducis maximi diuū templo simillimum: prorsus ut quasi repentina quædā ciuitas existat: forum quoq; & opificū stationes, & sedes militum primatibus, ordinumq; principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse uero ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communiter. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata: Armis autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt: omniaq; ab his ordinate etiam alia cauteq; per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquæue opus sit aut frumento. nec enim cœna uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusq; est, simul autem omnibus somnus est, excubias & uigilandi tēpora buccinæ significant, neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi uero ad tribunos conveniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes. ille autem his signū aliaq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac uniuersi pariter incurrunt itemq; sese recipiunt. Cum autem castris egredendum est, tuba indicium facit: nemoq; otiosus est. sed uel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniaq; ad profectiōē instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curuli certamine signum expectant. Castra uero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deferat. Dexterq; duci præco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent, interrogantemq; præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisque ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroque latere gladijs accincti. leuus autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, ferramq; & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaq; in phatetra uel amplius dependēt lata cuspidē iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas peditibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum ducem uersantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorū uarietas. Nihil uero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed

sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur ante decretis. unde aut minime peccat: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illiciat: quæ uero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristium uero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consultata uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. maior autem illis est extimoræ diligentia. namq; leges apud eos non desertionis solum, uerum etiam minime negligentiae sunt capitales: ducesq; magis quam ipsæ leges terribiles: namq; bonos honorando, redimunt ne in coercendis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumdoci sunt mobiles & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & ea certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, item à meridiano tractu Africæ fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo profecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quam solatio deuictorū, & ut nouarum rerum cupidos deterterem: fortasse autem & ad experientiam prouderunt bonarum artium studiosis, Romanæ institutæ militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam

Cap. IIII

Vespasianus quidem una cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galilæam peruaferat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficientes: pugnacissimos autem uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatā, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnāq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus si quæ ualidissima esset, occupatam uidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressiq; cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserant, septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi quoq; magis eminus iaculari, quam manus conferere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

Ii

Galilæa

Galilæa à Vespasiano inuaditur,

Cap. v

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiēs inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemq; sagittarios præire iussit, ad repētinos incursus hostium cohibendos, & ut suspectas atq; opportunas insidijs syluas scrutarentur. hos sequebatur Romani pedatus equitatusq; pars: post quos ē singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum. post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasq; obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq;, necnō & lancearios secū ducens, equitumq; præterea suorū agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & uiginti equites deputatos habebat. hos sequebantur qui expugnādis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemq; præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & uniuersarum auium regnum habeat, & sit ualidissima, itaq; illam & principatus insigne putant, & omen uictoriæ, quoscūq; bello petierint, sacras uero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionum cuncti cum pedibus erant, mulis alijsq; iumentis uehentes militum sarcinas. postremū agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebāt armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, unā & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit duceis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosephi enim focij, qui non longe à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos contidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quàm longissime autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadaræ expugnatio.

Caput vi

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solū ciuitatem, sed etiam omnes circū uicos, & oppidula quædā penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autē, quam tutionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neque in hoc eos uoluntatis eius

eius fallebat opinio. uidebat enim res Iudæorum quorsum euaderent: unamq̃ illos niam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuendam, mori tamen sæpe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus. Deceuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur: uel minus aliquid nunciando, fortasse cœpti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: utq̃ si fœdus ei placeret, cito rescriberent: aut si bellandū esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

Cap. VII

Vespasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coequarent, saxi asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino uero equitibus inuium. Et hi quidē quadriduo fecere quod iussum est, latamq̃ aperuere exercitui uiam. quinto autē die, qui mensis Maij uigessimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosq̃ Iudæorum spiritus erigit. Cum uero transitū eius Vespasiano quidam transfuga nūciasset, utq̃ mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudentissimus uideretur, ultro se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaq̃ decadarchum Ebutium, tam manu quàm prudentia uirum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clām inde Iosephus elaberetur, postero autem die cunctā manu comitatus ipse consequitur, & post meridiem usq̃ acto itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq̃ in septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadijs septem. Consulto autem quàm maxime cōspici ab hostibus affectabat, ut uisu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosque tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulādo fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaq̃ postridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant: postea uero quàm Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemq̃ iaculatorum multitudinem adhibita, missilibus in eos permisit uti: atque ipse cū peditibus in aduersum collem, unde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudæorum prosiluit multitudo: omnesq̃ in Romanos pariter irruētes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrando facinora, neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantū pudor incendebat Romanos. & hos quidem pericia cum fortitudine, illos autē duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset, prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum sexcenti essent uulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilōq̃ mi-

nus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoq; fortius restite-
 runt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. sed
 eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat,
 uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab
 aggressionē cessantibus, etiam Iotapatenorum excursus agebantur, muriq; fortis
 us oppugnabantur. & neque Iudæi uires hostium formidabant, neque Roma-
 nus Iotapatae difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes
 est, ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immensis præceps, ut earum altitudi-
 nem oculis deprehendere cupientium aspectus antè deficiat. Ab una uero tantum
 Boreæ parte adiri potest, ubi per transuersum latus desinentis montis ædificata est:
 quod quidē ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent
 hostibus superiora cacumina. alijs uero circum montibus tecta, prius quàm in eam
 perueniretur, à nullo poterat conspici, Iotapata quidē sic erat cōmunita. Vespasia-
 nus autē & cum natura loci simul certandū putās, & cum audacia Iudæorū, incipere
 obsidionem acriter statuit: aduocatisq; rectoribus sibi subditis, de aggressu delibe-
 rabant. Cumq; aggerem fieri placuisset, qua parte murus facillime accessui, totum
 ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus ex-
 cis, magnaq; ui lignorum & lapidum comportata, cratibusq; ad euitanda iacu-
 la desuper missa per uallos dispositis, his protecti aggerem construebant: nulla au-
 tem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alijs terram
 ex propinquis tumultis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisq; trifa-
 riam distributis, nullus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia &
 omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos
 tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur
 Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexa-
 ginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela cōtendi: simulq; ex catapultis la-
 tæ percurrerant: saxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum fre-
 quentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiam totū intra iactū earū spa-
 tium Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores,
 itemq; funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi pro-
 hibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrento per cuneos more la-
 tronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebant: & ubi illi cessissent,
 aggerem dissipabant, uallorumque munimenta cum cratibus igni tradebant: do-
 nec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigis-
 se, quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina:
 coniunctisque pariter uiribus obreptiones hostiū præpeditæ sunt. Erecto autem
 propemodum aggerē, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus
 Iosephus, nihil contrā moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murum
 que altius iubet extolli, cum illi tam multis obstantibus iaculis minime ædificare
 posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos boum
 coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent,
 quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; an-
 te fabros oppositis, illi mutum die noctique operando, ad uiginti cubitorum alti-
 tudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidis-
 simis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus,
 magna

magnum mœrœrem comparauit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi, deq; Iudæorum excursione in Romanos.

Cap. vii

AT Vespasianus & calliditate cōsilij, & hostium audacia magis iritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabant: inq; dies singulos prælia cateruatim, & cuiusq; modi latrociniales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à purgna, statuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorū penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumēdos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnato fore, si post interuallum rursus anxijs incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumq; omnium rerum intus habebant cōpiam, præter salem. aquæ uero penuria eos affligēbat: quia neque fons erat intrā ciuitatē, & imbre cōtentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus plūuia. quæ tempore obsessi etiā hoc uehementius afficiebantur, quod arcendæ sitis fuerat excogitatum: quodq; fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem uideret abūdare alijs rebus, fortesq; animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionē faceret, quàm sperabant, iam tum potum mensura ciuib; ministrabat. illis autē conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioremq; cupiditatē mouebat, quod ius bibendi liberum non haberēt: ac uelut ad extremā sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quod etiā balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidē non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditū iri ciuitatē sperabat. Iosephus autē, ut hanc eius spem frāgeret, iussit quā plurimos per murorum minas demersa undis atq; humida uestimēta suspendere, ut omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebāt. Deniq; dux belli etiā ipse quia penuria ciuitatē posse capere desperasset, iterum cōsiliū ad uim atq; arma cōuertit: Iudæis quoq; id maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatē saluam fore credebāt, & priusquā fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiā aliud cōsiliū, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiā, proptereaq; minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos uellet Iudæos, extra ciuitatem degētes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in ciuitate defecerāt, accipiebat: mādato cōmeantibus, ut plerunq; ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quo si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idq; factitatū est, donec eius fraudem uigiles persenserūt, uallemq; cinxerunt. Itaq; tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suāq; pariter salutem, si uellet remanere, desperās, cum oprimatibus de fuga tractabat. uerum id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati manentē, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi, quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autē illū nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex navi tempestate oppressa

defilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui confiderent. *Prudentia Iosephi* Iosephus autem quod sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manēdo, neque seruatis grāde aliquid se profuturum: & si caperentur, unā cum his esse frustra periturum: obsidione uero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nunc autem nō uidere, quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populū Iosephus, sed hoc consistere se magis incendit. deniq; pueri & senes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cū ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe, nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. cōmuniq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usq; ad Romanorum castra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursum male affectos aspiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorū pondere tardabantur: cū Iudæi semper aliquid agentes, priusquā paterentur, in ciuitatem refugerēt) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis audis manū confererent. Nihil esse fortius desperatis, restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius quætere uictoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perq; saxa tormentis emissā plerumq; repellebat Iudæos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autē his quidem male accepti cedebant: uerum eminus missa intra iactum subeuntes, sauius Romanis instabant: cum neq; corpori, neq; animæ parcerent: sed per uicem utrinq; pugnarent, suorum quisq; laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani cōtra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis.

Cap. IX

Aries **I**gitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incursum obsideri, cum prope iam muris aggeres æquarentur, arietem ad mouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis assimilis: cuius summum grauiter ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam nomen accepit, dependet aut funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinq; fultus, bene fundatis. retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdemq; simul rursus impellentibus missus: in fronte prominēte ferro moenia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut & si priores ictus fortiter susti-

nerent

uerit. assidue uincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, ut ca-
 pere oppidum properanti: quoniam perniciofa uidebatur obsidio, Iudæis minime
 quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisque missilium machinis, ut fa-
 cilius ferirentur qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque
 sagittarij aut funditores longius aberant. cum uero ea causa muros nemo auderet
 ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus desuper itemque pellibus septum, tam
 pro sui defensione quàm machine. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt:
 clamorq; oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus au-
 tem eundem locum sæpe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospici-
 ens, quo commento uim machine paulatim falleret excogitauit. Saccos enim pa-
 leis confertos, quæ semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut
 eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur.
 Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit. nam quocunque hi machinam
 conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traduentes saccos, li-
 ctibus supponebant: nihilq; murus repercussione lædebatur, donec etiam Roma-
 ni aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis
 falces quibus saccos abscinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax esset o-
 pus arietis, ac murus (quia recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum
 erat, Iosephus eiusq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumq; totum
 quod aridæ fuit materie, tribus ex locis pariter inflammant, unaq; machinas &
 propugnacula Romanorum & aggeres concremant. Illi uero non sine malo sub-
 ueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiumento essent, flammis prouenti-
 bus impediti: quæ aridum nactæ fomitem & præterea bitumen ac picem, necnon
 etiam sulfur, opinione citius uolitabant: operaq; Romanorum multo labore cura-
 ta, unius horæ spatio pessum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudæus, prædicator
 ne ac memoria dignus inuentus est, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ pa-
 tria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta ui super arietem ex muro de-
 misit, ut machine caput abrumperet, idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatum
 auferret, nullôq; metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quò tela
 mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus
 est: earumq; nulla respecta, ubi murum ascendit unde iam uideri ab omnibus poterat,
 sua audacia ibi constitit, contractusq; dolore plagarum cum ariete decidit. Post huc
 fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilæi. qui
 cum super milites decimæ legionis prosilissent, tanto impetu uique irruerunt, ut
 & aciem Romanorum pertumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam
 uerterent. præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus ma-
 chinas & refugia, cum operibus quintæ itémque decimæ, eius quæ terga dederat
 legionis, incendunt. cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & om-
 ne genus materie obruerunt. Rursus autem Romani sub uesperam, erectum a-
 rietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibiq; pro-
 pugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia
 uis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his e-
 nim qui propè aderant uiso sanguine perterritis, per omnem fama eucurrit exer-
 citum: relictaque obsidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem bel-
 li concurrebant: & ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut &

De Eleazaro.
 quodam forti
 indigne signi

Machine Ro-
 ma. incensa

Vespasianus
 uulneratur

benivolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile enim pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitū. superato enim dolore uulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sauius incitauit. nam uelut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autē cum suis, licet assiduis balistarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos appetebant, qui arietē protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quo tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cadere non poterant. Ergo propterea tam catapultarū quàm iaculorum uel simul multi transigebantur: missa quoque machinis saxa & murorum minas auferēbant, & frangebant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter cōstipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uolentia sternerentur. Sciet autē aliquis, huius machinæ uis quantum ualeat, ex his quæ illa nocte contigerūt. in muro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusque ad tertium stadium ueluti funda excussa caluaria. Interdum quodam prægnantis foemina transiecto utero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus: crebri autē motui, cum per muros deicerentur, sonabant, & acerbissimus quidē intus excitabatur mulierum clamor, extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusque ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamque ascendere poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam fauciatii sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidem corporibus atque armis eam partem quæ delecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

Cap. x

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemque cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, contosque præterderent: & cum pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites ualidissimos ordinauit, reliquam uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare præcepit: ut qui hos prohibere tentassent, delectæ partis defensionē relinquerent: ceterique omnibus simul telis oppressi, uolentiae irumpentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi laedi non possent: in parte uero collapsa ualidum & potentissimum quemque senosque ante omnes uiros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisque præcepit, ut agminum ululatus

ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum vero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarii pharetras exinanirent. Si uero pontes à Romanis apponerentur, ipsos pro-
 filire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquemque
 vero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam
 patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque
 suas propemodum ab hostibus capi: uimque futurę cladis iam nunc collectam in au-
 tores eius effundere: ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus imbel-
 le, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum (nullus eni-
 nim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisque gladijs ad partem muri de-
 iectam hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Ara-
 bum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extempululatu quasi capta urbe
 consonuerunt, non ut impedere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus
 mulieres, ne misericordia suorum animos effceminarent, intra domos cum intermi-
 natione concludit, silere iussas: ipse uero ad partem muri quę sibi obtigerat transi-
 uit: & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur
 impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersarum legionum consonue-
 runt, & grauitur infremuit exercitus: signoque dato, missis undique sagittis lux obscu-
 rari coepit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis
 auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admonerentur
 pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occu-
 pant: eosque ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itemque animi faci-
 nora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur,
 qui sine periculo fortes contra se essent, curabant: nec prius à Romanis diuelleban-
 tur, quam uel caderent uel occiderent. Itaque Iudæis perpetuò dimicantibus, cum nec
 unde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue sub-
 stituerentur: proque his quos uolentia repulissent, alij succederent: inuicem se adhor-
 tati latera copulauit: protectique desuper longioribus scutis: inexpugnabilis globus effe-
 cti sunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem po-
 nebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis
 excogitandis cum desperatione stimulat: feruentique oleo perfundi milites iubet,
 scutorum coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent,
 & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bul-
 lientibus. Hęc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sauis-
 simo deuoluebantur à muro. siquidem facile à uertice ad pedes usque sub armatu-
 ra oleum per totum corpus fluebat, carnemque non secus ac flamma depasceba-
 tur: quod natura facile calefceret, seroque pro sui pinguedine refrigeret. thoraci-
 bus autem & galeis illigatis incendiij fuga non erat. nunc autem salientes, nunc in-
 curuati dolore, de pontibus decidebant. ad suos autem contranitentes tutò recede-
 re non poterant, quoniam facile ab insequentibus uulnerabantur. Sed neque Ro-
 manis uirtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudētia defuit. Romani enim licet oleo
 perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præce-
 dentem quisque incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi uero progres-
 sum eorum dolo altero deceperunt, cum foenogræco decocto pontium tabulata per-
 funderent: quibus illi dilabentes retraherentur, ut neque fugientium quisquam, neque
 aggredientium

*Astutissimum
Iosephi consi-
lium*

*Romani oleo
feruenti per-
funduntur*

aggredientium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres dericerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quàm trecenti sauci translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidè altius tollit. tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undiq; rectas, ut & pòdere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turriū & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neq; à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neque ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turriū, librata manu iacula superante: ferro autem, quo erāt septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque contra mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Cap. xi

His autè diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatē euocatus, cui nomē est Iapha, nouas res affectantem, & propterea, quod Iotapatenos præter spem restitisse audierat, insolentem, mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosq; paulisper relictos, in fugā uertit: quos uestigijs consecuti Romani exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murū petentibus, ciues sui claudere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum moenibus proprijs, ad interitum hostibus dedit auidissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos in clamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uero à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fegerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim milia. Unde Traianus uacuam esse ciuitatem pugnatotibus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit: eumque per nuncios rogauit ut filium suum Titum mitteret, finem uictoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus

profectus sic ordinavit exercitum, ut in leuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidioni præflet. Itaque militibus scalas muris undique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo mœnia reliquerunt. Titus uero eiusque comites saltu demissi, mature ciuitatē obtinuerūt. Tumque uehementes cum his, qui se intus congregauerunt, pugna commissa est: nunc per angusta uiarū irruentibus ualidissimis, nunc foeminis ex tectorū culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usque ad sextam horam sustinere cōflictum: absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim milia, captiuorum autem duo milia cxxx. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis.

Cap. XII

Sed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namque in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: nec saltem uicinorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum uirium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum uoluntate pendebant. Vespasiano autē placebat motus antecapere, eorumque impetus præuenire. Nam etsi præsidij tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conspiratio timebatur. Eaque causa Cerealem quintæ legionis rectorem, cum sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congregari nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites uero circumuallatis undique montis radicibus tota eos die custodiebant. Euenit autē aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur, multi uero eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseverarent, malis infractos, montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad foedera hortabatur, atque ut salui esse mallerent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc Iunij mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium.

Caput XIII

Iotapatenis autem diu durantibus, & præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuntiās: quodque diuturnis uigilijs, & prælijs assidujs consumpti, minime quidem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam namque uigiliam, quando & malorum requiem habere uiderentur, & maxime defatigatos custodes maturinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademque hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudæorum, quantaque superbia poenas cōtemnerent, trāsuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur

ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamē proditori coniectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominē iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusque incedebat Titus cum uno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamque plane dies esset, ne tunc quidē illi qui capti tenerentur, adhuc excidiū sentiebant, multo labore somnoque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tūc plurima se circa oppidū fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exuscitati sunt, morientesque demum se perisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebatur cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoque negaret copiam resistendi. uiarum namque angustis pressi, ac per decliua dilabētes, fluente desuper bello obterebantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lectierant, ut manibus proprijs liberarentur incitauit. nam cum se uiderēt Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent preueniunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumque tamen uigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrim septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde circūfusi hostium multitudine, sero dextras dedere, hisque instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset cetrurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antoniū, dextrā sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumque is manum porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimque confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sæuebant ætatē, præter infantes ac foeminas. Itaque captiui quidē mille ducenti congregati erant: quadraginta uero milia connumerata sunt excidij tempore pugnisque superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaque eius omnia exurit. Iotapata quidē ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit facto & uerbis. Cap. xiiii

Romani uero Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ præciū uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemque abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quēdam profundum puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offendit, rerumque utilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdiu quidem se occulauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fingeret. Cumque omnia undique ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset, in speluncam iterum descēdebat, biduumque ibi delituit. Tertio uero die, capta quadam

quadā muliere, quæ cū ipsis fuerat, indicatus est. Tumq̃ Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanū, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibustamen ille rogantibus, postquam ad eū uenerunt, fidēq̃ pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quā ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenā euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoq̃ tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim consuetum misit. Is autem, quā mite in eos Romanorum esset ingeniū, quos semel subiugassent, referens: quodq̃ ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, quā inuisus ducibus haberetur; essetq̃ imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione tibi liceret exigere, sed cōseruare potius uirum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimā, hoc est perfidię prętexeret amicitiam: necq̃ semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturū fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabāt, sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoq̃ somnijs idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, & recentium somniorum, quæ horrenda uiderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, la-^{Iosephus} befactari tibi rē creator placuit, fortuna uero ad Romanos tota migravit; animāq̃ ^{se dedit} meam, quæ futura prędiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & uiuō. restor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq̃ his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unā confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq̃ pateris intueri seruientem? quā cito tui oblitus es? quā multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamq̃ prudētiā, si salutē apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu uero siquidem sponte moriare, dux Iudæorum: si uero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladijs, occidēdum illum cominabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præceptorum proditor rem esse ratus, si ea non renunciaisset morte pręuētus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tā opere, inquit, o socij proprię cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionē uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à uictoribus trucidari. Proinde siquidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio meaq̃ manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea-

circa nos admittere, pro quibus ab illis diffensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuerunt: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum servitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imò vero ignavissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis navem sponte submergit. Quis etiam propria manu perire, à comuni omnium animalium natura discrepat, coque modo in creatorem nostrum deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Siquidem naturæ lex validissima, ut velint vivere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus poena persequimur. Deum vero indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima vero semper immortalis est: deique particula in corporibus collata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractaverit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit æstimabit? Ex servos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamvis nequam dominos fugerint: ipsi vero deum fugientes, & optimum deum, impie facere non videbimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumque deo debitum solvunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt: puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cælo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, voluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum vero manus in seipso insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit, pater autem illorum deus autores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo iniustum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarēt. Pulchrum est igitur, ô socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate lædamus. Si salvi esse volumus, salvi sumus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutem operibus demonstravimus. Sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sum, quam qui ad hostes ultro profugiunt. siquidem illi salutis suæ causa id faciunt: ego vero interitus, & quidē mei. Romanorum tamen insidias votis expeto. nam si me & post iunctas de xtras petimant, magno animo paratoque moriar, mendacj perfidiam pro victoriæ solatio mecum auferens. Multa quidē in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autē obstructis auribus desperatione, qua se iam dudum morti deuoverant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignaviā exprobrabant: & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autē cum alium nominatim uocaret, alium vultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus

um precibus exbraret, uaria mentis affectione (ut tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cæde sua prohibebat, non secus ut feræ bestiæ circumclusæ, ad eum semper qui se cōtingeret, ora cōuertens. Illorum autē, qui ducem in extrema quoq; clade reuerendū putabant, debilitabantur dextræ gladijq; de manibus elabebantur: multi cum manus ei affertēt, sponte frameas dimittebant. Iosepho autē nō defuit in desperatione consiliū, sed fretus dei prouidentia, salutē in periculū mittit. Et quoniam mori decretū est, inquit, agite, cædes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atq; ita omniū fortuna perambulet, neque sua se quis dextera feriat. iniustum est enim cæteris interemptis, ex alijs quetiquam, si pœnituerit, saluum esse. Visus est ueta dicere, & quod persuasit agitū: ut fors cuique obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiam duce perituro. cū Iosepho enim perire, uita dulcius æstimabant. Remansit autē ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoq; prospiciens, ne uel sorte grauaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret persuasit: ipse uero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianū per Nicanorem ducebatur. Omnes autē Romani uisendi eius gratia occurrebant: & cū se circa ducē premeret multitudo, uariis tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis autē propius eū uidere certantibus. Et qui longius quidem aberāt, hostem interficiendū esse clamabant: qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutationē stupecebāt. Rectorum autē nemo fuit, qui licet ante irasceretur nomini eius, uiri aspectu nō mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pridem fuisset in prælijs temerulentus, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortunæ potentia, quamq; uelox belli momentum, humanatum autē rerum nihil firmū atq; perpetuum. quamobrem multos ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimāq; salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missus eum Cæsari, ut cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait. Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuium: ego autem maiorum ad te nuncius uenio, præmissus à deo, alioquin Iudæorum legem sciebam, & quemadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem me mittis: quid ita: quasi qui Neroni usq; ad te successuri sunt, maneant. Tu es Cæsar Vespasiane & imperator, atq; hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidem non mei solius es tu Cæsar, uerum etiā terrarū marisq; ac totius hominum generis: me autem ad maiorem pœnam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominum ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere uidebatur, eaq; Iosephum existimabat salutis gratia cōminisci. paulatim uero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium deo, sceptraq; multis præmonstrāte alijs portentis. Sed & in alijs uerum esse Iosephum deprehenderat. Altero namq; amicorum qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramenta sint) neq; Iotapatenis de excidio, neq; sibi de captiuitate quicquam diuinasset, ut à se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prædixisse, quod post diem septimum & quadragessimū eos maneret exitium, quodq; ipsam Romani uiuū essent in custodia re-

tenturi. Hæc in secreto posita, Vespasianus ubi uera esse competis à captiuis, etiã quæ de se dixisset credibilia coeperat existimare, sed neq; custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eũ donare benignissimèq; fouere non desinebat, etiã Tito magnam honori eius operam cõmodante. Quar
Caesariensis
odium in Iose
phum
 to autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca mariti-
 ma Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum
 partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenę omni fauore ac
 benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorũ
 qui excisi fuerant odio: unde etiã multi simul, ut de Iosepho supplicium sinneret,
 cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab
 inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionũ uero duas qui-
 dem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem
 Decimam uero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsa-
 ream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quantum æstatis calori-
 bus æstuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

Cap. xv

DVm hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus
 seditione defecerant, uel ex ciuitatibus euerfis effugerant, Ioppen sibi recepta-
 culo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arce-
 batur, migrandum in mare consueuerunt, ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam
 ac Phœnicen, itemq; in Aegyptum commeantes, plurimos latrocinijs prædaban-
 tur: omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarũ partium pelagus. Sed Vespasianus
 cognito quid constituissent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hiq; nocte
 in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autẽ habitatores, postquam
Ioppe situs
 irruptionẽ præferant, ne tũ Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petie-
 runt: & in his ultra contiguum sagittæ spatium, pernoctauere. Cum uero Ioppe na-
 tura esset importuosa (namq; in asperum cæteraq; arduũ litus desinit ac summis
 utrinque cornibus leuiter incuruũ, quæ uaste supersunt, & ingentibus procellis pe-
 lagus turbant: ubi etiã nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulę ue-
 teris fides ostenditur: aduersus autẽ aquilo feriens littora, summos in obiectas can-
 tes fluctus affligit, solitudineq; intutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus
 Ioppenis, prima luce uolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant,
 flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias uero collisit in scopulos. multæ
 autem cum magna ui aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & litus saxi infes-
 tum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublime gurgite mergeban-
 tur. & neque fugæ uspiam locus erat, neque manentibus spes salutis: cum & mari
 uentorum, & ciuitate Romanorum uolentia pellerentur. Itaque multi ululatus col-
 lis nauibus audiebatur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autẽ fluctibus pars
 obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficien-
 tes, uelut id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopu-
 lis carpebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueri-
 bus oppleretur: cum etiã ad litus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarent.
 eiectorũ autem corporũ quatuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo præ-
 lio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore
 bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, ca-

stris in arce munitis, ibi cū peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uero omne circū territorium peragrantes ad fines Ioppes, uicos & oppidula simul exurgerent. Illi igitur præceptis obediētes, in dies singulos, incursando, excindebant totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quæ iactabantur aduenerat, non credebant, nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, uelox nuncia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiā rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemq; cognationes, amissorū quisque lugebatur à suis, luctus uero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant. Iosephum autē uniuersi, adeo ut per diēs triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines nāniarum. Tempore autem ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauie, apud alios prodicionis arguebatur: totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione, atq; conuicijs. Vltro autē his uulneribus excitabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautiōnis & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulis incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. deniq; maiore in Romanos impetu ferebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

Cap. xvi

VEspasianus autē studio uisendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorum cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoq; rerum gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquam uero Tiberiada qui dem nouas res cupere ac deficere Tarichæas audiuit (ad regnum autē Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudæos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsaream, ut inde militem Scythiopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quò cum ipse uenisset, ibi filiū præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigésimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarū rerum studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarchum Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret: audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogētib; seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desilijt, & suos comites idem facere iussit: ne laceflendi præli causa, potius tenisse uideretur.

Kk ; Sed

Sed priusquam verbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobiae filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autē, neque prae ter mandata ducis praelio cōgreditum ratus, etiā si de uictoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cū multis pauci, & instructis imparati confligerent, inopinata praeterea Iudaeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, ueluti pugna non infidijs captos, laeti in oppidū adduxerunt. Id autē ueriti seniores, & qui eminere in *Tiberiadis* populo uidebantur, in Romanorum castra profugiūt: adhibitoque sibi rege, ad *Vespasianus* *deditio* Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: nēne quae paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque ultum iret defectionis autores, a quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes, nūc usque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit. nam & Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada cōsistere, ad Tarichaeas confugiūt. Posteroque die Vespasianus in arcē praemittit cū equitibus Traianum, qui multitudinē, an omnes pacem cuperēt, experiretur. cognito autē populum eadem sentire quae supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autē portis ei patefactis, cū faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cū uero milite angustis aditus remorarentur, murorum partē durui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eosque pacto dilatauit ingressum: ut praedatamen & iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa muris periret, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore cōcordes: alijsque moris malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichaeorum obsidio.

Cap. xvii

Vespasianus mouet exercitum cōtra Tarichaeos **D**Einde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichaeas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbarū cupiens multitudo ad Tarichaeas conflueret, munitione cōfisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatē ita ut Tiberias sub monte positam, qua lacu nō alluebatur undique muro ualidissimo, sed minore tamen quā Tiberiada, Iosephus cinxerat. nam illam quidē in principio defectionis, pecuniarū itemque uirium copia cōmunierat: Tarichaeis uero largitatis eius reliquiae profecerunt. Scaphas autē plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet, si terrestri praelio uinceretur, refugerent: simulque ad nauale bellū, si opus esset, instructas. Romanis autē castra munitibus, Iesus eiusque socij neque multitudine hostiū, neque disciplina militiae perterriti, cursu in eos irruunt: primoque impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua aedificij dissipata, ubi armatos cōgregati uiderunt, antequā mali aliquid paterentur, ad suos refugiūt: eosque insecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantū prouecti, unde Romanos contingere missilibus possent, ancoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauale praelio decertabant. Audito autē Vespasianus magnā eorū multitudinem in proxima ciuitati planicie cōgregatam, filiū suum cum sexcentis equitibus lectis eō mittit. Qui cum infinitū hostiū numerū reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uero equitum plerosque, etiam priusquam subsidia uenirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudaeorum formidarent, unde

exaudiri

exaudiri posset conſtitit: & ó Romani, ait, pulchrum eſt namq; in principio ſermo: *Oratio Titus*
 nis admonere uos generis ueſtri, ut qui cū quibus pugnaturi ſumus ſciatis: noſtras *ad milites*
 enim manus nemo unquam toto orbe hoſtis ullus euasiſit: Iudæi uero, ut etiam pro
 his dicamus aliquid, ad hoc uſq; tempus uicti non defatigantur: itaque oportet illis
 in aduerſis rebus conſtanter dimicantibus, etiam nos in ſecundis perſeuerantius la
 borare: aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis ineſſe cōſpiciens, gaudeo
 uereor autem, ne cui ueſtrum tanta timorem multitudo hoſtium latentem incutiat.
 Igitur quiſq; iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quod q̃ Iudæi, licet ſatis
 ſint audaces, mortemq; contemnunt, incompoſiti tamē bellorumq; imperiti ſunt,
 uulguſ recte potius quā exercitus appellandi. de ueſtra uero peritiā atque ordina
 tionē reſerre quid opus eſt: Nempe idcirco ſoli armis exercemur, pacis etiam tem
 pore, ut ne in bello nos cum hoſtibus numero cōferamus, nam quod perpetuā mi
 litia cōmodum, ſi pares cum rudibus congregiamur: Quin reputate, quod armati
 cum inermibus, & equites cū peditibus, & duciſtuti conſilio cū uagis neq; rectorem
 habentibus decertabitis: quodq; nos hæ uirtutes multo plures efficiant, multū au
 tem uitia de hoſtiū numero detrahant. Nec ſola hominum multitudo, quāuis pu
 gnaciſſimi fuerint, in bello obtinet: ſed etiam ſi uel in paucis ſit fortitudo, hi enim &
 ordinari faciles ſunt, & ſibi met ſubuenire: numeroſæ autē copię plus incommodi ex
 ſemetiſſis, quā ex hoſtibus capiunt. Itaq; Iudæos audacia & ferocitas ac deſper
 ratio ſue mentis ſauitia ducunt: quæ rebus ſecūdis aliquantū ualent, minimis uero
 offenſionibus extingūtur. nos autē uirtus regit, & morigera uoluntas, itēq; fortitudo,
 quæ & in proſpera fortuna uiget, nec ad finē uſq; inter aduerſa decipitur. Ad
 hoc maiores nobis ſunt, q̃ Iudæis, cauſæ certaminis. nā ſi illi pro libertate ac patria
 belli pericula ſuſtinent, quid eſt nobis inclytā fama præſtantius: & ne poſt orbis ter
 ræ imperiū uideamur hoſtium aduerſariorum loco Iudæos habere: Præterea con
 ſiderate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus eſt. multos enim
 eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autē uictoriā poſſumus: &
 quos à patre mitti nobis ſperamus auxilio, cōuenit antecapere, ut & maior ſit & for
 cium nō habeat uirtutis effectus. Equidē puto nūc de me ac patre meo uobisq; pa
 riter iudiciū fieri, ſi ille quidem rebus ante glorioſe geſtis dignus fuit, ego uero eius
 ſum filius, uoſq; milites mei. nā illi uincere conſuetū eſt. ego uero reuerſi ad eū per
 petiar uictus: quo pacto autē uos nō puduerit, duce ueſtro periculis occurrente, nō
 ſuperare: appetam enim pericula, mihi credite. primuſq; in hoſtes irrumpā. nemo
 aut ueſtrū à me diſceſſerit, perſuaſum habens, impetū meū ſuſtentari ope diuina:
 & maniſeſtiſſime præſumite, quod multo plus mixti hoſtibus efficiemus, q̃ ſi ex
 trinſecus pugnaremus. Poſtq̃ Titus hæc proſequutus eſt, diuina quædam alacritas
 militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cū cccc equitibus ante præliū conti
 git, ægre ferebāt, tanquā minueretur uictoriā ſocietate. Miſit autem Veſpaſianus
 & Antoniū Silonem cū duobus milibus ſagittariorum: ut occupato monte, qui ex
 aduerſo erat oppido, murorū propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut
 præceptum fuerat, circumuenti ſunt, ex ea parte ſubuenire tentantes. Titus autem
 primus perrexerat citato equo in hoſtes, & poſt eum ceteri cum clamore, tanto ſpatio
 fuſi, quantum aduerſa acies occupauerat, unde multo etiam plures quā erant ap
 paruerunt. Iudæi uero, licet incurſu eorum & diſciplina conterriti, pauliſper quidem
 primos ſuſtinuere congreſſus. Petculſi autem contis, equorūq; impetu deturba

et conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in civitatem, ut quisque velocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos autem, aliū super aliū lapsos inuoluens, cōficiēbat: omnesque ad mœnia cōfugiētes præueniens, detorquebat ad campū, donec vi multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio. namque indigenis, & fortunatū suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maximeque quod male pugnātū fuerat, non placebat. sed populus aduenarū qui plurimus esset vim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid motamur cōmilitones? deo nobis dedente Iudæos, suscipite uictoriā. Non auditis clamores? qui manus nostras exarsere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properatus. Verūtamen cū uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solū autem hostiū concordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præuenire debemus: ut præter uictoriā, qua tantas copias pauci superamus, etiā ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equū, atque ad lacum decurrit, & per eū propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri cōsecuti sunt, paucior autem eius audaciæ tutorū defensores inuasit. & pugnare quidē, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit, relictis autem excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uero decurrētes ad lacum, in manus hostiū contra uenientiū incidebant. mactabantur autem alij cū scaphas scāderent, itēque alij, cū iam prouectas assequi nātando cōnarentur: plurimaque per ciuitatē fiebat hominū cædes, aduenarū quidem resistentiū, qui nō effugissent: indigenarū uero sine pugna, quoniā spes eos fœderis, & cōscientia quod belli consiliū non habuerūt, à prælio deterrebat: donec Titus nocentibus intetēptis, miseratus indigenas ab internicione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quā longissime ab hostibus recesserunt. Titus uero missis equitibus res gestas patri nūciat. Quibus ille cōpertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodū lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidem statim circumdati ciuitatē custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædetique euaderet. postero autem die cum descendisset ad lacū, rates aduersus illos, qui eō refugerant, fabricari iussit. quæ tam materia tum copia, quā artificum multitudine mature contextæ sunt.

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Cap. XVIII

Lacus autem Genesar quidem à terra continente appellatur. quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centūque in longitudine, aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undique in littora ac arenas definēs, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendū. & fluuius quidē siue fonte lenior est. semper autem frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstibusque noctibus, eius aquæ sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo pisciū genera, ab alterius loci piscibus tam sapore quā specie discreta: mediūque fluuius Iordane secatur. Ceterū Iordanis fons Paniū esse uidetur, sed reuera huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc autem est, quā in Trachonitidem ascenditur ad centesimumuigesimalū stadium à Cæsarea, ad dexteram nō longe à uia. Et proprie quidem ex rotunditate Phiale dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur unda, nunquam

anquam deficiens uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principiu ne-
sciretur, a tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is namq;
missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea fluuius na-
sci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus & Agrippæ di-
uitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc an-
tro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat coenofas: centum autem ui-
ginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium trans-
mensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar uē *Mira fertili/
tas terra Ge/
nesara*
ro lacum eiusdem nominis terra præteriditur, natura simul & pulchritudine admi-
rabilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbutum, totamq; plantis conse-
uere cultores. coeli uero temperies etiam diuersis aptissima est. nûces enim, quæ ar-
borum maxime frigoribus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palmæ, quas nu-
trit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: ut natu-
ræ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unum cōueniant in-
ter se repugnantia, anniq; temporum contentionem bonam, ueluti singula peculia-
ri studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria, sed
etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sativæ & caricas si-
ne intermissione decem mensibus suggerit, cæteros uero fructus, anni spatio sene-
scentes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoq; irrigatur uberrimo, qui Capet- *Fons Capet/
naum*
naum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur,
quod similes coracino Alexadrino generat pisces. Longitudo autem regionis secū-
dum littora cognominis lacus triginta stadiis extēditur, & latitudo uiginti. Horum
quidem natura eiusmodi est.

Taricheorum excidium.

Cap. XIX

VEspasianus aut perfectis ratibus, imposita manu militū, quanta in eos qui la-
cu effugerant satis esset, unā prouehitur. Illi aut neq; compulsi ad terram eua-
dendi facultatem habebant, infestis omnibus, neq; nauali bello pari conditione pu-
gnandi. nam & scaphæ parue, atq; piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cū pau-
ci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metue-
bant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiā propè accedendo,
lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam iritando seriebāt: plus
aut ipsis utroq; modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus
agebant, quoniā contra septos armis iaciebantur, cōtiguicq; sagittis eorū efficieban-
tur: & si accedere propius aucti fuissent, priusquā facerent aliquid, patiebantur, cūq;
ipsis nauigijs mergebātur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis con-
tingi possent, alios desiliendo in scaphas Romanis gladijs transfigebāt: nonnullos,
cōcurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cū nauticulis capiebant. Sub-
mersorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus oc-
cupabātur: & si desperatione cōpulsi inimicis adnatatē tentassent, eis uel manus uel
capita truncabantur, plurimusq; passim ac uariis erat interitus eorū: donec in fu-
gam uersi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauticulis suis. Exclusi aut multi qui
dem in ipso lacu telis confgebantur: multos uero in terram egressos peremerunt
Romani. Mixtum aut sanguine, plenumq; cadaueribus cerneret totum lacum. nul-
lus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppres-
sit & facies. nam littora quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumi-
dis

dis,calescentes autē ac tabefacti mortui,coeli tractum corrumpebant,ut nō Iudæis solū ille casus miserabilis uideretur,uerum etiā autoribus ipsis esset iniūsus. Iste qui dem illius prælii naualis exitus fuit. Perierūt cum his,qui pridē in ciuitate cecidere, sex milia & quingēti. At Vespasianus,pugna peracta,pro tribunali apud Tarichæas residens,aduenam populū ab indigenis secernebat,qui autor belli extitisse uidebatur:& an hi quoque seruandi essent,cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorū liberationem detrimēto futuram:nec enim dimissos quiescere posse homines,qui & patrijs carerent,uimq; adhibere ac bellū inferre possent ad quos confugissent:Vespasianus salute quidem indignos esse eos,cōtractq; seruatores suos nouerat euasuros:sed de eorū mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderētur,non perpeffuros suspicabatur indigenas,tot apud se supplices obtruncari:fideq; interposita deditis uim pigebat afferre:uerum ab amicis superabatur,nihil in Iudæos non licere dicentibus:quodq; utile esset,honesto debere præpoti,cum utrūq; obtineri nō posset. Indubitata igitur cōcessa licentia,solo eos itinere,quod Tiberiada duceret,exire permisit. Cūq; illi facile his quæ cupierāt credidissent,& quod iussu fuerat comitati,neq; pecunijs suis quicquā metuentes abirent: totā ad Tiberiada usq; uiam Romani,ne quis euaderet,occupauerūt:eosq; in ciuitatem conclusos,mox insecutus Vespasianus omnes in stadio cōstituit. Et seniores quidē cum imbecillibus, qui mille ducēti erāt,iussit occidi:iuuenū autē ualidissimos sex milia lectos,ad Isthmon Neroni trāsmisit.cæterā uero multitudinē triginta milia & quadringētos uendidit,præter alios quos Agrippæ donauerat.nam his qui ex eius regno essent,facere quod uellet ipse permisit.uerū & istos rex uendidit. Reliquū uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni,pluresq; Gadaritæ,seditiosi & fugitiui,& quibus probra pacis bellum conciliant.capti sunt autem sexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER QVARTVS

Obsidio Gamalensium.

Caput I

Gamala situs

VICVNQVE autē Galilæotū Iotapatis exciſis à Romanis defecerant,hi se ad eos poſtquā Tarichæata ſuperati ſunt,applicabant:omniaq; Romani caſtella & ciuitates ceperāt,præter Giſcalam,& qui montē Itaburiū occuparāt. Cum his autē reſellarat Gamala ciuitas, contra Tarichæas poſita ſupra lacum,quæ ad fines pertinebat Agrippæ,itemq; Sogane & Seleucia.Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erāt ambę:Sogane ſuperioris partis cui nomen eſt Gaulana,& inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semechionitē,triginta latum,& ſexaginta ſtadijs longum, paludesq; ſuas ad Daphnen uſque tendentem:Quæ regio cum alias ſit deliciſa, præcipue tamen fontes habet,qui minorem (quem ſic appellant) Iordanem alentes, ſub aureo Iouis templo in maiorem deducunt.Soganen quidem ac Seleuciam colentes,in principio defectionis Agrippa ſibi fœdere ſociauerat:Gamala uero ei non cedebat,freta locorum difficultate,amplius quā Iotapata.Iugum nanq; aſperum, ex alto monte deductum,mediam ceruicem erigit:& ubi ſupereminet,in longitudinem

tudinem tenditur: tantū contrā decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur. Pars uero qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. uerū & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioq; præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiē uergens. Australis uero collis immensa æditus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat: rupesq; superior ad profundam pertinens uallē. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quāuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmitiorem. Eius autem habitatores, natura quidē loci confidentiores erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnares: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabāt, nam plena erat ciuitas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque premis- sis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex *Aquæ calidæ* Ammaunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aquæ calidæ uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitij idoneus) Gamalam peruenit, & totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circunvallare nequibat. qua uero fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circumdatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quintadecima legio, necnon & quinta contra meridiem ciuitatem operabatur: fossas autē decima repleuit & ualles. inter hæc Agrippā *Agrippa fuisse iactat Iosephus* regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, fonditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circūseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes prætermissem ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorum quæ ipsis conducerent suasorem, tam immanes fuissent. Aggeribus autē manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinauere: & quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis autē tormentisq; perculsi, in oppidum recesserunt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi, murū arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoque insuper ululantes cum oppidanis conflagabant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultra progredieretur obstabāt. Cæterū ui & multitudine superati, undique ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliua, locorū difficultate & angustia depressos interficiunt. Romani autē cum neq; à uertice imminētibus repugnare, neq; in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæc repletæ labebantur, quod pōdus sustinere nō poterant: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabāt. Ea res plurimos

Romano

Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamvis subsidere tecta uiderent, tamen eò conuolabant. atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autē puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabāt: propriāq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellebant. qui uero per angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinā quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. cæsorū enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat. uiarum namq; ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscetes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. *Vespasianus inter hostes relictus* Vespasianus autem qui laboratibus semper interfuit, sæuissimo dolore perculsus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriæ tuitionis oblitus, clām paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tūc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat, rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ uitutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat, & cum his bellum unā a uertice defluens sustinebat: & neque uirorum neque telorū multitudinē formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse perdem referens, nō prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, uir non eo tantum prælio quo perijt, sed ubique antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna cēturio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autē habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. *Vespasianus solatur exercitum* Vespasianus autē moerere exercitum aduersis casibus uidens, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autē inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atq; ut iactantium esse nimis secundis rebus inolescere, ita esse ignauorū, in offensionibus trepidare. uelox enim est, inquit, in utrūq; mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque infelicitate gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neq; mollitia nostra, neq; Iudæorum uirtus effecit. nam & illis pugnæ melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestræ temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autē immoderata festinatione uiocendi

cendi,quàm id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiâq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet nos igitur ad propriâ uirtutem recurrere: atq; indignæ offensionis irasci potius quàm moerere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium querat. ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse aut, ita ut nunc feci, experiar æque ac uos pugnâdo primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitū. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeq; prouenerat. mox autem reputantes ablata sibi esse fœderis spem, quodq; minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolebant, animosq; remiserant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quàm integras, cæteri amplexi custodiebant. Romanis autem construentibus aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi in ciuitate per ualles deuias, quæ nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia cōsumebat. solis enim undiq; alimenta qui pugnare possent, congeriebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido

Cap.

II

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerāt, inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadijs confurgens, septentrionali tractu inaccessa est. in uertice autem, uiginti stadiorum planicies patet, tota muro circumdata. Hunc aut tantum ambitū quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerētib; locis inferioribus. solam enim incolæ pluvialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autē subeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac ueniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoq; insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obediētes, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi. cœpto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit. semotam uero multitudinem cæteram, ab ascensu prohibet. Itaq; alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebāt. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ

Cap.

III

Apud Gamalam uero degentium audacissimi quicq; fuga dispersi latebant, imbelles aut fame corrumpebantur. At uero pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secundo & uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decima quinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirēt: eâq; occulte suffoderēt: cū appositi ei custodes neq; adeuntes eos (nox em erat) nec postq; adiere, sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinq; saxis durissimis euolutis, resiliunt. subitoq; turris cum magno fragore decidit, unaq; custodes præcipitat. At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosq; euadere ausos, peremere Romani: inter quos

Ll etiam

etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor, atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncq; Chares egrotus & iacens defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, usq; ad uigesimam & tertiam diem supradicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. eoq; prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur. qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsidjs incidebant. ubiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum: Erat autem saxosus & accessu difficillimus uertex, in immensum editus, & undiq; circū rupium multitudine præceps: unde Romanos ad se aduantes partim telis partim saxi deuolutis arcebat. Iudæi, cum ipsos in excelsio loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitū, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neq; in præruptis consistere propter uiolentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem uehementius sæuiebant, illorū memoria quos in primo aggressu perdidierant. Multi autem undiq; circumdusi, desperatione salutis, filios & cōiuges, & semetipsos in uallem præcípites dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracūdia Romanorum. ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uero se præcipitauerunt, quinq; milia sunt reperti. Neq; quisquam præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere, nec enim uel infantibus pepercere, quorū multos singuli raptos ex arce projiciebāt. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis octobris: quæ uigesimo & primo die mensis Septembris coeperat rebellare.

Giscala à Tito capitur

Caput

IIII

IAmq; solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. nō paruæ autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atq; conflabat, Leuiæ cuiusdam filius, nomine Iohannes: homo ueneficus, & fallax, uariuscq; moribus, & immoderata sperare promptus, miroq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentiæ causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabantur. At Vespasianus contra hos quidem Titum

cum

tam equitibus mille, decimam uero legionem circa Scythopolim mittit: cū reliquis
 autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore cōtinuo requiem
 putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itēq; animos ad futura certamina
 existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hieroso-
 lymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctę nationi præstaret. His autē
 qui ex bello fugissent in eā confluentibus, etiā naturalis munitio, itēq; murorum
 eius constructio, non minimam ei sollicitudinem comparabat: cum uirorū spiritum
 & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eāq; rem milites,
 uelut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitan-
 do enim ad eam accesserat) aggressione capi facilis uidebatur: sciens tamen quod ea
 ui capta, passim à militibus populus absumeretur (nanq; satius erat ipse iam cedi-
 bus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intere-
 untē, pactione magis subigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominum muris,
 quorū pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quonam freti consilio, cunctis
 iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum uiderent, multo
 quidem munitiora oppida uno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis
 potiri, qui Romanorū dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se por-
 rigere, neq; ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendū putaret: non
 tamen, etiam si quis impossibilia uelle perseveraret. Quod si dictis humanissimis
 non paruissent, fidēq; dextris nō habuissent, experturos arma crudelia: iā iamq; co-
 gnituros esse, moenia sua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, soli
 ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, popularium qui-
 dem neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere:
 quia totum latrones occupauerant & custodes erant portis appositi, ne quis uel ad
 foedus prodiret, uel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Iohannes autem ac-
 cipere se conditiones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus ad-
 hibiturum. Illum tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut ar-
 ma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire,
 quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non mi-
 nus coactos, quā qui cogerent, piaculum cōmissuros, ipsumq; Titum: nullū enim
 illi ex mora esse dispendium formidandum, quod unius noctis spatium propter fu-
 gę consilium ceperit, præsertim cum id obseruare circūsedentem nemo prohibeat:
 sibi autē magnū esse lucrum, nulla in re despiciere patrios mores. Et illum decere, qui
 pacem nō sperantibus indulget, legem quoq; seruare seruatis. His Titum Iohānes
 fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantū pro suā salute so-
 licitus. uerebatur autē, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totā in nocte
 ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidiū Hierosolymo-
 rum Iohannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causa-
 tionem Titus admitteret, uerum etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad
 Cydceßam, qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus, Galilæis semper
 exosus. Nocte autem Iohannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum
 uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam
 senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usq; ad
 uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamq;
 multitudinē secum duceret, homo quem captiuitatis, itēq; salutis metus urgeret:

Titus recipi-
tur à Giscala-
nis.

Occisi bis mil-
le fugientes

ultra uero procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium flamma: quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, & circa uiam plurimos certamen praecedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iacerent uocem, nonnullae uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut seipso seruari in clamoribus: eoque confugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis peteret. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirum fuit, cito dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulque Iohannis fugam significantes, ut & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Iohannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuerunt, quod antequam uenerant, in Hierosolymam sese receperat. unam uero fugientium prope ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Iohanne poenas frangis exactas. irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abruptum, minitendo magis quam puniendo reprimebat perturbatae ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentiae fore credebat, si dignos poena discerneret: meliusque noxium relinquere metu suspensum, quam immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum uel metu supplicij, uel quod erubesceret praeteritorum criminum uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Praesidijs tamen ciuitatem circundedit, quae tam nouarum rerum studiosos compesceret, quam pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilaea quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium

Caput v

A Pud Hierosolymam uero, ad Iohannis introitum, omnis populus erat effusus: & circa singulos, qui unam confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autem seruēs quidem ad huc atque interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoque sibi arrogabāt: non Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent. inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quae captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnumque id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Iohannes eorum quidem quos fugientes reliquerat causa minus erubescerebat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque uires extollens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas fumeret, nunquam

nunquam Hierosolymorum mœnia transgrederentur Romani, qui pro Galilæo-
 rum uicis tanta mala pertulissent, atq; in eorum muris machinas contriuis-
 sent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem
 atq; seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem
 lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium ma-
 nus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coepe-
 rat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autē à Cæsarea Iamnam & A-
 zotū profectus, utranq; subegit: Impositisq; illic præsidijs, reuertebatur, maximam
 ducens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates
 tumultus bellūq; intestinū exagitabat: quantumq; à Ro. respirassent, in semetipsos *Intestini
seditione*
 manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset sæua cōtentio: du-
 dumq; discordium pertinacia primo inter domos accēderetur: deinde inter se ami-
 cissimi populi diffiderent: & ad similia uolentes quisq; conueniens, aperte iam coa-
 cta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis
 autem armorumq; cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atq; audacia præstabāt.
 Primo autem indigenarum singuli prædari coeperunt: deinde ex composito cōfer-
 tis cuneis, per territorium latrocinabātur: ut quod ad crudelitatem atq; iniusticiam
 spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atq; ipsis qui uastabantur, illatum à Ro-
 manis excidium leuius uideretur. Ciuitatum uero custodes, partim quia defatigari
 pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: do-
 nec rapinarum societate undiq; cōgregati collegiorum latrocinaliū principes, atq;
 in agmen conflati Hierosolymis irrumpunt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more
 patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc præcipue cunctis existi-
 mantibus, uniuersos qui superinfluere, adiumento ex beneuolentia uenire. Quæ
 quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eo quod iners &
 inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimēta cōsumpsit: hisq; præ-
 ter bellum etiam seditionem, famemq; cōparauit: aliq; latrones ex agris eò trans-
 gressi, ac multo sæuioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus inter-
 mittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, sed usq; ad
 cædes ruebant: non clām, neq; per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce pa-
 lām nobilissimos quosq; adoriendo. Nam primum Antipam regij generis uirum,
 & adeo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permisos ha-
 beret, comprehensum custodię tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, in-
 signem uirum, & Sophā filium Raguelis, regalis similiter utrūq; familiæ, omnesq;
 præterea, qui præstare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat:
 & uelut capta ciuitate, salutē propriā quisq; curabat. Illi autē clausorum uinculis nō
 fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potentia uiros diutius custodire. nam
 & ipsos, & domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum
 esse idoneos, & præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotum.
 Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohannem, ad cædes
 promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; aliq; decem ar-
 mati gladjs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Finge-
 bant autem *Primores
occisi*
 huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collo-
 cutos fuisse, communisq; libertatis proditores interemis-
 se dicebant: prorsus ut au-
 dacia sua tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autē
 LI 3   populum

populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentia progredi ut in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituebant, ut impiorum facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos prestitera: quonia & dignitate preditos, uarijs machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum persecutione fatiati, in diuinitatem contumelias transstulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam uero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus, a quo maximus pontificum, itemque sapientissimus: & qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam caecillatio, quae praeter ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque uires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autem uera, legis erat abrogatio firmitioris, per eos qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararet. Itaque una sacratarum tribuum accita quae Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casusque sors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem pernitens nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornare persona indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri uero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauitur ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui praestare ceteris uidebatur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circueuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irerent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt: ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum aemuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concione populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & caedes, nodum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelotae putabant, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit mori potius deberem, quam dei domiciliu uidere tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque animae amore teneor, nec pro se nequitie quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro deo. nam quid opus est uiuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala praesentia nemo prohibet: si quidem

Phanes rusticus pontificatus adeptus est

Oratio Anani pontificis

quidem spoliati patimini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisq[ue] prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querat[ur]? Nunquid non à uobis uestra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos fecistis: atq[ue] illis armis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis: cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad depredationem noxios iritastis, quia uastataru[m] ædium nulla ratio erat. Itaq[ue] iam domini ipsi rapiebantur, eisq[ue] cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit, restabat eosd[em] uidere trucidari. hoc etiam uidimus: uelut è grege brutorum animalium cum præcipua quæq[ue] duceretur hostia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemi[ni] ergo, patiemi[ni], etiam sancta conculcari uidentes. Cumq[ue] omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subieceritis, eorum præstantiam reueremini: nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrânide munita, & inimicis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis: aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res, eoq[ue] iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis ô miseri respectisq[ue] uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisq[ue] recordabitur clades, & ante oculos positis quæ pertulerit, ad ultionem animos acuet? Perijit apud uos (nisi fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis. seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atq[ue] illi quidem multa & maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentia cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum comode an contra incomode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obediens ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. ac uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, nō uos coelabo, quid dum loquor interuenerit, mentemq[ue] retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quàm isti nos affecere. Quo pacto autē non lachrymis dignum sit. illorū quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis cōpilauerunt: eosq[ue] uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nuncq[ue] transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum aut[em] ambitum, quamuis procul aspectū perhorrescere: quosdā uero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi uocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externū bellum metuat, ex cōparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis, nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur,

legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum: atque ipsis uos rebus quas pertulistis, in eos esse commotos. plerique autem fortassis multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & preterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur: nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque superiore utentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficiū, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiecti sunt: quantum pulchrum est, ut etiam si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur, ac si non liberis & coniugibus, pro deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiam: & neque consilium uobis ullum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinem ac iuuentutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ perpetrauerant, sperabant: ueruntamen quiduis perpetrati præstabilius existimabat, quam in tanta rerum perturbatione rempuh. negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quicunque pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciaret habebant) in pontificem commouentur: ac modo per cuneos modo simul uniuersi prosiliunt: neque obuio cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uero, quod deerat, in utrisque supplebat. nam & ciues, armis iram concepérant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi uero nisi uicissent nullum se non subito

*Committitur
pugna* ros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obediētes motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate ac pro templo, eminus missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si uero aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. cumque plurimi fauciarentur, multæ cædes utrobique fiebant. Et populares quidem in domus referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus præualebant. Irati uero populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparēt, quicunque à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrum pit unā cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoque in murum interiorē fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus asserre non placebat, hostibus quoque

quoq; desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si uicisset, non instra-
tum prius populum introducere. ex omni autem suorū multitudine sex ferè arma-
torum milia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent,
in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorū ab optimatibus ad id
electi, mercede conductos pauperes uice sua præsidijs destinabant: Fit autem his
omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. Is enim do-
lis plenus, & uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iam du-
dum rebus communibus moliebat inſidias. Itaq; tunc eadem quæ populus senti-
re se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti cōsiliū, quā
noctibus peragranſti custodias: omniaq; secreta Zelotis renunciabat: nullumq; po-
puli cōsiliū non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indicio, immoderatis
uero & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquā suspicionem
ueniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium uertebatur, erat enim
ex adulationū uarietate suspectior: eoq; ipso quod etiam non accitus assiduus erat,
arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua cōsilia ho-
stes intelligere: & quæ Iohannes faceret, suspicionem prodicionis habebant. submo-
uere autem illum non erat facile, neq; possibile, quod malitia præualeret: ac præter
hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniū succin-
ctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; du-
bitans, & fidem populo se seruaturū iurauit, neq; factum eius inimicis ullum, neq;
cōsiliū proditurum, unaq; deponendis rebellibus, & manu & uolūate operam
collaturum. Itaq; Ananus eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam su-
spicione suis eum cōsilijs adhibebant: moxq; ab ijsdem cōcordiæ causa legatus in-
tromittitur ad Zelotas: curæ nanq; habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, ne
ue quisquam in eo procumberet Iudeorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non con-
trā pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & sæpe quidem
se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ
in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subitu-
rum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam
morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mitte-
re, ut ad capiendum ciuitatem quāprimum uenire properaret, indixisse autem lu-
strationem postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam ui prælio manus
confererent. se autem non uidere, quāmdiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum
tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quod ipsa dei prouidentia tranſ-
actionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil su-
spicantes eos subito aggrederetur. Itaq; oportere, si quis habendam uitæ rationem
duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos au-
tem si uicti essent, ueniæ spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac
factores pœnituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpeſsi sunt redituros.
Sed nocentium quidem sæpe inuisam etiam pœnitudinem fieri, læsis autem iram
in licentia sæuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognat-
os, totumq; populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem:
ubi etiam si qua pars misericordiæ fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram.
Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. externum uer-
o auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autem

*Iohannes Gif-
scalenus con-
siliorū Ana-
ni proditor*

significabat

significabat: utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta

Cap. vi

*Eleazarus
suadet Zelo-
tis qd Idumæa-
is petendum
auxilium*

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere, & quæ consulisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, uterq; à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter cōmunes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentia sibi comparanda causa Romanos accerferet (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quidē quid agerent dubitabant, angustijs temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant, externi uero subsidij facultatē, insidiarum sibi celeritate præreptā: priusq; fore ut omnia pateretur, q̃ auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamē Idumæos placuit, scriptaq; breuiter epistola, quod circūuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi aut pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimumq; temporis salutē sibi promitteret: ac nisi mature subuenirēt, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uero ciuitatē Romanis ilico subiugandā: pleraq; nūcijs ad rectores Idumæorū referenda mandāt. Ad hoc aut lecti sunt duo uiri strenui, & dicēdi peritissimi, & ad persuadēdū satis idonei: quodq; his rebus esset utilius pedum uelocitate præstantes. nam Idumæos confestim parituros certū erat, quod turbarū cupiens & incondita esset natio, semperq; ad motus facilis atq; suspensa, & rerum mutationibus læta, minimisq; petentiū blanditijs ad bella promptissima: & uelut ad festorū quandā solennitatē, sic ad prælia properās: celeritatem autem nuntij exigebant, atq; istis nihil deerat alacritatis, uterq; autem Ananias uocabatur. Iamq; apud rectores aderāt Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circūcursare gentem, militiamq; denuntiare cœperunt. Itaq; mox & dicto citius multitudo cōuenerat, omnesq; pro liber-

*Idumæorū ni-
ginti milia cō-
tra Ananum*

tate metropoleos arma rapiebant, Congregati autem propē ad uiginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sossæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananū autem profectio legatorum, itemq; uigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumæorum. hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen uisum est bello cum his congredi, sed uerbis eis ante persuadere cōcordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananū æuo pontificū maximus: Cū multa, inquit, & uariæ turbę tenuerint ciuitatē, in nulla re sic mirāda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante uos metropoli uenire de- cuiisset. Et si quidem uiderem cōsensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc uero illi quidē, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & putramenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postq; in uicis & ciuitatibus proximis audaciā exercuere, postremo in sacrā ciuitatē clām influxere ut latrones, solūq; religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosq; uideās sine metu inter sancta ebrios, & auditate uentris petemptorū spolia consumentes. uestra uero multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos cōsilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi for-

rûnæ iniuriâ: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma ui
 deantur conspirare: Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnâ fuerit quod uos
 tam cito cômouerit. nec enim sine magna causa, fieri potuisset, ut arma pro latroni-
 bus aduersus cognatum populû caperetis. quid? Romanos audistis & proditiônē?
 his enim quidâ uestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa uenisse
 dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiorum tale cōmentum. uiros enim natu-
 ra libertatis amatores, eoq; cū externis hostibus pugnare paratissimos, aliter cōtra
 nos efferare non poterant, q̃ uastatē libertatis proditiōe mentita. Sed enim uos
 considerare oportet, qui nos insimulauerint, fidemq; in nos ueritatis ex rebus com-
 munitibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedi-
 mus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus,
 cito uenire in gratiam, prius q̃ circa nos omnia uastarentur: nanq; iam, ne uolenti-
 bus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iu-
 gum missa: morteq; grauiorem afferat turpitudinē, appropinquâtes placare. Equi-
 dem quod in me est, pacem morti antepono. semel aut bello appetitus, postq; pu-
 gna cōmissa est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiorē. Sed utrum nos
 populi principes aiunt clâm misisse aliquem ad Romanos. an etiam totum popu-
 lum cōmuni suffragio? Siquidē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fue-
 rint proditiōis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, lite-
 ras nacti sunt: Quemadmodum aut tantam ciuium multitudinem lateremus, cum
 quibus omni hora uersaremur? Paucis autem, atq; his inclusis, qui de templo ne in
 ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciui-
 tatem fierent? An uero nunc cognouere, quando auctorum pœnæ reddendæ sunt?
 donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabatur? Sin ad
 populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat cōcio-
 ni: ideoq; manifestior ad uos nuncius fama citius properasset. Quid aut opus erat
 legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus
 sit dicant. Sed hæc quidem male periturorū, & instantes pœnas euitare cupientium
 causationes sunt. Quin etiam si ciuitatē prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos
 criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse prodit-
 io. Vos aut oportet, quia semel cum armis adestis, primū (id quod est iustissimum)
 adiuuare metropolim, & una nobiscum tyrānos eximere, per quos iudicia dissolu-
 ta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permiscere: deniq; nobiles uiros nō incu-
 satos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: deinde non uoce neq; pre-
 ce eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis nō belli lege ingressis, horum
 uidere argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri
 ac familias peremptorum, & per totam ciuitatē ululatus & fletus. nullus enim non
 persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insaniæ prorupere, ut latroci-
 nalem audaciam non solum ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput
 & facies gentis est, sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi &
 ad excursus & ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos compa-
 rantur: & locus toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extrē-
 mo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt porten-
 ta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos cōmitti populis, & ciuita-
 tibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi)
 quod

quod factu esset optimum ac deceret, nobiscum nocētes eximere: atq; hanc ipsam fallaciā ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere iudices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatē: medioq; inter hostes atq; auxiliares suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quanquā reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbū quidem facere permisere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neq; nobiscum indignari neq; iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrū suspicamini Romanis collocutū, obseruate uobis itinera licet: tumq; demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si cōuincti fuerint, uindicare. Non enim uos praeueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autē ducum Simon filius Cathlæ, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, nō iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaq; iubeant pro libertate arma proijcere: cognatisq; non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. deniq; urbem omnibus alienigenis religionis causa patētem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellū: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos seruaremus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis læsere, tamq; uerisimiles puto suspiciones in illos quoq; colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenq; potentiæ alijs, qui uos tyrānos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnātiā uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludētib; ciuitate (namq; ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uitos nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inceperint, summaq; proditoris membra præciderint? Sed licet illi molliores q̃ res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quā intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta

Cap.

VII

HIs dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquā sentire moderatū, & duplici bello oppugnari

Oratio Simonis ducis Idumæorum ad Hicrosolymitas

pugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescendum, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redēdi, pœnitundinem superabat. Itaq; ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenti, uentiq; uiolenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terræ nati mugitus: certumq; erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neq; paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci deum malitiæ causa, existimantibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; sociis, etiam sine prælio uicisse, deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisq; contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectiq; deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus uidebatur, ui armorum custodes inuadere: atq; ita in ciuitatē impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisq; propter hyemem cōtineretur. quin & si periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satius, quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato duce interirent. Namq; iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratis portarum uectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra tonitrua: fanoq; egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratamq; portam, quæ uersus Idumæos erat, aperiunt. Illi autē primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisq; dextram ad gladiū quasi repugnaturi applicant mature: deinde his qui ad se uenerant agnitis introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoq; multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis obsessos, quorū gratia uenerant, neq; his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos cōtineri non posse, qui si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis uisum est: iamq; in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolarentur. Deniq; his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nōnullis, quos somnus opprefferat, omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est, rapisq; armis ad repugnandum nō sine stupore properabant. Ac primum quidem

Horrenda tempestas

Idumæi clamant a zelotis in urbem intro missi

M m Zelotas

Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero cōfidebant: ubi uero foris alios circumfundi uiderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animisque depositis in questibus erant. pauci uero iuuenum fortiter cōmuniti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum aut auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoque irrita uociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusque mulierum ululatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculū aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini aut Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauius afficiebatur: proptereaque his qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quam repugnantibus infensi. Multos etiam cognationem referentes, utque cōmune phanum reuererentur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, nec spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis quam ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores a cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autem milia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemque fortuito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacua esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, & in illos plerique ferebantur, statimque cōprehensos obtruncabant: astantesque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quæ de muro dixerat exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euerfos remque publicam Iudæorum perisse, quo pontificem rectoremque salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem & aliàs uir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs communes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autem breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uero impediētes bellantesque subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Haic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem deum, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgarique sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaque paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, qui undique in ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij fientem

Ananus
pontifex

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER TERTIUS

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumque crudelitate. Cap. i.

Nano quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotæ quàm Idumæi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et uulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos aut nobiles, & adolescentes, uinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent:

Exuissima tamen ante cædem uerbera sustinebant, exulcerati plagis atque tormentis, cumque iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebatur. Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant: extractosque inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut uinctis alius locus esset. Tantus autem populum pauor occupauerat atque formido, ut ne flere quidem palam quisquam, siue sepelire proprium funus auderet: sed erant occultæ clausorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant. paria namque his qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exigua uero nocte sublata terram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij uim & cognitionis cauillando imitabantur. Iamque cum illustrium quendam Zachariam Bafuch filium interficere decreuissent (irritabantur enim quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemque locuples) neque solum fortunæ eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri uirum ad se deriendos potentem, septuaginta plebeiiorum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicium specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant, quodque ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed neque argumentum, neque ulla probatio criminis erat, ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse uidit, per insidias non in iudicium sed in carcerem ductus, uitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem persecutus est, multaque de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ uero obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem cauillationemque iudicij sui usque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices ex periri, an periculoso tempore iusticiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluere. Illo uero absoluto Zelotarum clamor tollitur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant: duo uero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquit, & à nobis de absolutione sententiam certiorē: Eumque statim in subiectam uallem de templo proijciunt. Iudices uero, contumeliæ causa uersis gladijs ferientes

Itrem XIII
nobilium
trucidato

Zacharias ad
censatur à zel
lotis

Zacharias in
templo occi
sus à zelotis

res, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum pepercerant, ut disiecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse poenitebat, neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarū quidam secretò indicabat uniuersa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pōtificibus metropolis prodere-
 tur, reperisse aut nullū prodicionis indicium. Illos uero qui tutari eā simularent, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verū quia semel in societate intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendū, neq; uires hominibus suggerendas morē patrum destruentibus. Nam & si portas grauer ferrent sibi atq; in oppidū aditum esse præclusum, poenas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananū quidem peremptū, una uero nocte populū totū penè consumptum. Quatū rerum multos quidem suorū poenitere sentirent: eorum aut uiderent, à qui bus rogati essent, crudelitatem inmensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescētū. in oculis enim auxiliatorū pessima facinora cōmittere, illorūq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniā de prodicione quæ dicta sunt, calumniā fuisse patuisset, nullusq; Romanorū impetus timere, aduersus ciuitatē uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domū recedere: malorūq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorū nō spōte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primum eos qui erant in custodijs soluunt, propè ad duo milia populariū: statim p̄ relicta ciuitate, ad Simonē ueniunt, de quo paulo post cōmemorabimus: de inde domū ex Hierosolymis abiere. Euenit aut eorum discessum utrisq; pariter inopinatū uideri. Nam & populus nescius poenitudinis, paululū fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarū creuit insolentia, quasi nō auxilijs caruissent, sed
Zelotarum crudelitas ijs essent liberati, quorū pudore ac reuerentia criminibus tēperabant. Deniq; nulla iam erat facinorū mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem cōsilijs in rebus singulis utebantur: quæ uero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime aut in uiros fortes atq; insignes, cædibus sæuebant: cū inuidiā nobilitatem absumerent metu uirtutū: unamq; cautionē putarent nullum optimatū superesse. Itaq; occisus est cū multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populū gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudæorū, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Peraita quidē Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sepe uociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autem
Gorion occiditur prius interminati, quod humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores impræcatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam quā primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro cōtemp-
Niger occiditur toribus: qui uero obsequētes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum
 crimi-

criminum & mediocrium poena, mors erat. neq; euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum.

Cap. II

Romani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium dissensionem lucrum sibi esse censes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat incitabant, diuinæ prouidentiae dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quam secum quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum namque melius quam ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus propriis interuentibus inimicis, maximoque malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quam cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insaniensibus configere. Si quis autem putauerit uictoriae gloriam sine praedio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu praeclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Praeterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriae claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quam ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatem consideret, siue dos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum sed discordiae fuisse uictoriam. Haec Vespasianus: etiam dicenti rectores militum consentiebant: moxque apparuit quam utile fuisset eius consilium. Namque in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias coaceruabantur innumeri, multique etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire praecipitabant. nam spe sepulturae in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiant, ut neque intus neque per itinera occisis hominum concederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiam naturae iura disturbare pepigissent, suamque in homines iniustitiam diuinitatem quoque pollueret, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis, imminebat supplicium mortis: statimque sepultura indigebat, qui hanc alteri praestitisset: & ut breuiter dicam, nulla tam bona, quam misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque iritabantur noxii, quae miseranda uiderent, a uiuis in mortuos, a mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modum autem

Mm 3 excedenti

excedente metu,superstitibus mortui adepti requiē beatiores uidebantur: & quierant in custodijs,comparatione sui cruciatus, insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabant.Omne quidem ab illis ius hominū calcabatur,ridebatur etiā diuinitas,prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant.Cum uero multa contempsissent de uirtute ac uitijs statuta maiorū,etiam quæ de patria olim prædicta fuerant,uera esse exitu probauere.Vetus enim quidam sermo ferebatur,tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoq; flammis exurenda esse lege belli,cum seditio fuisset exorta,sanūq; dei proprię manus ante uiolassent. Quibus Zelotæ,nihil de eorum fide dubitantes,ministros se præbuerunt.

De Gadarensum deditione & strage. Cap. III.

AT Iohannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur non nulli metu,alij gratia(mirus enim erat oratione atq; fallacia persuadere quæ uellet)multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebant,priorum delictorum causas uni potius adscribi quā omnibus.Ad hæc quia manu strenuus erat,& bonus consilio,satellites non paucos habebat,etsi magna pars eum contrarię factionis reliquerat.apud quos etiam liuor nōnihil ualebat, graue putantes ut paulo ante parī succumberēt.Plus autē metus eos,ne sub unius potestate uiuerent,exagitabat.nec enim facile sperabāt eum,si semel obtinuisset,deseri posse: occasionemq; in se habiturū timebant,quod in principio restitissent. Proinde quisq; bello potius quiduis pati decreuerat,quā sponte seruiens mancipij loco perire.Hinc igitur seditio diuiditur,& Iohannes in contraria dissentientibus parte regnabat.Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus:nihilq; aut parū agebatur,si quando armis prælium lacebent.in populum uero uel maxime contentionem susceperunt,& quis maiorem prædam caperet,utrinq; certabant.Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret,hoc est,belli, dominationis,itemq; seditionis,eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur:denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant:& Romanorum beneficio salutem,quam inter suos desperauerant,asquebantur.Quartū uero præterea malum cōmotum est gentis exitio.Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimū,reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus edificatū,quod Massada dicebatur:ad occupauerant qui uocantur sicarii,quod à rapinis amplioribus timore continebantur.Hi cū Romanorum exercitum otiosum esse uiderent,apud Hierosolymam uero Iudæos dominatione atq; discordia secessisse,maiora facinora aggrediuntur.Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis,qua ex Aegyptiorum seruitio liberati,in terram patriam deuenerunt,solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi,municipium quoddam Engaddi inuasere:ubi pugna quidem Iudæos ante præuentos atq; dispersos,quā arma caperent siue concurrerent,ciuitate pepulere.eos uero qui in fuga defecerunt,mulieres uidelicet ac pueros,supra septingentos interfecerunt.ædibusq; deinde compilatis,fructus quoq; iam maturos depopulati in Massada portauerunt.& illi quidem omnes circum castellum uicos,totamq; regionem populabantur,non paruo undiq; perditorum ad eos numero in dies singulos confluente

fluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ægrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædarum inuenere licentiam. Singuli uero uicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quam latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petissent. uerum præueniebatur ultio, cum mox latrones à præda refugerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non una cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur. nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset, interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum opem ferre ciuitati, & reseruare populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis uellent, perisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transamniarum regionis metropolim ualidissimam, mensis Martii quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quam suis patrimonijs metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos. si uero fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaque à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (namque is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis auctor erat) interficiunt: nimiaque iracundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius accedente Romano exercitu, Gadarensium populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumque & peditum præsidia contra fugitiorum excursus. muros enim priusquam id Romani peteret, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur. Vespasianus autem misso Placido cum de equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum cæteris militum copijs Cæsaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusquam in manus uenirent, in uicem quendam, cui nomen est Bethenabrin, se receperunt. ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisque partim uolentibus, partim ut armatis, temere contra Placidum eiusque milites prosiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportunum circumdatos, telis agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus præueniebantur Iudæi, qui uero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciæ demonstrantes. condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neque sufficiebant aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, & immanissimis feris similes ruebant nullo in ferrum, & sternebantur; alij gladijs ora percussi, alij ab

Gadara tradidit se Vespasiano

Gadarensium fuga

equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à uico interfcludere: assidueq; prætercurrēs ea parte, cedentesq; reflectens, una etiā libratīs sagittarum ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat. metu uero lōge fugiētes auertebat, donec elapsi qui fortiores erant ad murū effugēre. Eius autē custodes quid agerent nesciebant, Nec enim excludi Gadarense suorum causa patiebantur, & si eos recepissent, unā cum his se perituros uidebāt. quod etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, plenē cum his Romanorum equites irrupere. Portis enim antē præclussis, admoto milite Placidus ad uesperā usq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibiq; tunc uulgus quidem iners occidebatur, fortiores uero fugam petebant. domus uero à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus est. Qui uero inde euaserant, totam secum illam regionē ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; cōmouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hiericunta secesserunt. hæc enim etiam tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus, rebusq; ante prospere gestis fretus, eos insequēbatur. & usq; ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat. omnem uero ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadū transire nō poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugæ locum non haberent: præteritq; ad ripę longitudinem, tela equitum & incursus excipiebant, à quibus multi percussi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim milia fuerunt. alij cum uim sustinere non possent, in Iordanem sponte desilierunt. erat autem numerus infinitus. & præterea capta sunt circiter duo milia uirorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum, itemq; camelorum & bouum. Iudæis quidem hoc uulnus inflitum quāuis par superioribus, maius tamen seipso uisum est: non solum quod eam totam regionē quā fugerant, cædes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius nō erat. & Asphaltites quoq; lacus repletus erat cadaueribus, quę per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autē secūda fortuna usus, in uicos proximos & municipia contendit. captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusq; ad lacum Asphaltiten usq; idoneos ex transfugis ubiq; collocat. deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis cessit. & ubiq; omnia usq; ad Machærunta deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Hiericuntinę Cap. iiii
Dum hæc autem agūtur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Viudex una cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianū uero ad impetum belli quę nunciata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq; imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis ante pacasset, minus Italię metuendum existimaret. obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atque oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quę uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem uenit: ibiq; per bīdium ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamniam proueniebat. Ex cū sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat,

Quintaq;

Quintaꝑ in his relictâ legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaꝑ & uicina regione itemꝑ circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quàm decem milia hominum peremit: prope autem ad mille cepit. exactaꝑ inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incursando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam redijt: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibiꝑ positis castris, postridie in Hiericunta peruenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hiericunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: nō pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam uero offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemꝑ longissimus. à septentrionali enim regione usꝑ ad Scythopolitanos agros: à meridiana uero usꝑ ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iulade ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem usꝑ ad Bacra, quæ Petram determinat Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usꝑ longus. Inter duos autem montes regio, quæ magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uero centum & uiginti, medi usꝑ ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura contrarij, namꝑ alter salus ac sterilis est, Tiberiensis uero dulcis & fœcundus. æstatisꝑ tempore illa planicies ardore solis incenditur, & uitioso opprimitur aeris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. unde euenit, ut palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, & fertiliores sint: minus aut, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hierico largissimus fons est, rigandisꝑ aruis uberrimus, iuxta ueterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorū terra bello possederat. Hunc fontem aliquando ferunt nō solū terræ atꝑ lignorū fructus, sed etiam fœminarū partū obtundere solitum, cūctaꝑ pariter morbo ac peste corrūpere. Postea uero mansueuisse, cōtraꝑ saluberrimū ac feracissimū esse factū ab Helisæo quodā propheta, qui Heliz notus fuerat atꝑ successerat. Receptus enim hospitio ab Hiericuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnē illā regionē perpetua gratia remuneratus est: progressusꝑ ad fontē, lagenam fictilem salis plenam in profluētē aquā misit. Iuxta deinde ad cœlū dextrā tendens, fontisꝑ inuergēs blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluenta leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: deum uero ut fœcundioribus auris flumina temperaret orabat: tamꝑ ubertatem fructuū quàm successionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac fœcunditatis autor est effectus. Deniqꝑ rigationis eius tanta potentia est, ut si argerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseverantibus. unde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ uero parcius, plurimum. Amplius

*Hiericunta
situa*

*Ferreus mons
Magnus campus.*

*Asphaltitis lacus
& Tiberiensis*

*Immutatio
fontis in Hiericunte*

plius tamen quam cæteri fontes spatium rigat. & septuaginta quidem stadijs longam, uiginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam sapore, quam nominibus uaria: quarum pinguisime calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt. nō multum alio melle deterius: quamquam & mellis alrix est illa regio, & opobalsami ferox, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. itemq; cyprū & myrobalanū gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generatur quæ sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Huius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis læta, & aeris calor: cū hic prouocet quæ nata fuerint atq; diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, uiresq; suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigerescit, naturamq; contrariam aeri sumit. hyeme uero contepescit, eaq; meritis mitissima efficitur. Tanta est aut coeli temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantū indigenæ uestiantur. Distat aut ab Hierosolymis centumquinguenta stadijs, & ab Iordane stadijs sexaginta: totūq; habet à Hierosolyma spatium desertū atq; saxosum: ad Iordanem uero & lacū Asphaltiten: licet humilior, æque tamen in cultum ac sterile. Sed de Hiericho, quàm sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites.

Cap. v

Commemoratione autē dignum puto, Asphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Is enim salus quidem ac sterilis est: nimia uero leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus, qui eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi inscios, uinctis post terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam ui spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata resplendet. Multis aut locis uomit nigras bituminis glebas, quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas aut cū lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestū est, ad naues trahunt: & quia lentū est, repletas eas abrumpere nequeūt: sed quasi religata scapha, pēdet à cumulo, donec menstruo mulieris atq; urina soluatur. Est aut utile non modo ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. longitudo lacus est quingentorum & octoginta stadiorū, qui ad Zoara usq; Arabiæ tenditur. Latitudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra uicina est: olim quidem tam fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc in ea diuini reliquias ignis & oppidorum quinq; uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis. Cap. vii

AT Vespasianus Hierosolymorū habitatores concludi undiq; cupiens, apud Hiericho & Adidā castellis erectis, utrobicq; auxiliariū pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit aut Gerasam L. Annium equitatus ei parte multisq; dediti

peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent praeuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus praedari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusque tam montanis locis quam tota planitie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes a Zelotis auerterentur: eos uero, qui etiam tunc a Romanis dissidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Caesaream reuerso, & cum omnibus copiis in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permessa republica: quodque horum captus insidius, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibique semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant poenas dederint: bellumque per Galliam quo pacto deserit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus a militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesque suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum capitoliū pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumque civile sedauerint: haec omnia recusavi narrare, confidens quod a multis Graecorum itemque Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summam singula designaui. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem: deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quam ille quoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & ut de Iudaeis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis nauibus praeteruehuntur, interfici Galbam cōigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa uero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & mature inde Caesaream uenit ad patrem. Suspensi autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudaeorum militiam negligebant: patriae quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

*Gerasenorum
mille iuuenes
occisi*

Galba

Otho

Vitellius

*Titus mittitur
ad Galbā*

De Simone Geraseno nouae conspirationis principe

Cap. VII

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Giorae filius patria Gerasenus, aetate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, a quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciaque praestantior. ob quam ex Acrabatena quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam & ductor erat praedatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massade populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat

Pugna Simonis & zelotarum

metuebat. dominandi enim cupidus magnorumque appetens, quia mortem Anan comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemque liberis præmio, cunctos qui ubique fuerant nequissimos congregauit. Iamque ualidis conflatissimis copiis, montanos uicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus sociis, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosque potentium uis eius & prospere gesta sollicitabant, nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem usque Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas uero paratas inuenit, atque his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaque cateruæ diuersabantur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copiis & apparatu præluderet. Unde insidias ueriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissoque prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes mature ex agris uiginti quinque ferè milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter licariorum qui Massadæ uersabantur incursus: Simonem in finibus præstolabantur: ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque uictor neque uictus abscessit. Et ipse quidem in Nain uicum, Idumæi uero domum regressi sunt. Non multo autem post, Simon cum maioribus copiis eorum fines petebat, castrisque in quodam uico cui nomen est Thecue positis, ad custodes Herodis, quod non longe aberat, de sociis suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora suscipere custodes, causæ nescienti cur uenisset, mox autem de traditione prolocutum, strictis gladiis persequiebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello cōgrederentur explorare hostium copias. ad hoc se autem ministrum obtulit parato animo Iacobus, unus è rectoribus, cogitans prodicionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumque se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem cœnatus, amplissimisque promissis animatus, ubi ad suos rediit, primo Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eisque sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, & cum sociis corruptionis effugit. paucior autem occupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon uero præter opinionem sine sanguine Idumæam introiuit: primumque aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosque fructus diripuit. Chebron autem

autem indigenæ ferunt non eius terræ modo ciuitatibus, uerum etiâ Aegypti Memphi antiquiorem. denique duo milia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoque parenti Iudæorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiæ sedes reliquit: eiusque posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima terebinthus, eamque memorant ab initio mundi creati nunc usque durare. Hinc totam Simon perualit Idumæam, non modo uicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam præter armatos quadraginta eum milia sequebatur, ut his ne uictui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis uastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam qua Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo delebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili durior, prorsus ut ne signum quidem uastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello configere pertimere: insidias uero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt, continuo namque sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. cumque ad muros Hierosolymorum uenisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. denique olerum sarmetorumque causa progressos ex porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignationi id solum abesse uideretur, quod non etiam uesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscissis manibus dimittebat in ciuitatem, unum perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisque mādabat ut dicerent, iurare Simonem per deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierem. atque ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

Uxor Simonis à Zelotis capitur

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano. Cap. VIII

Non solum autem per Iudæam erat seditio bellumque ciuile, uerum etiam per Italiam. In medio namque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quæ Germanicæ tunc legiones elegerat. Habito autem apud Bebriacum Galliæ cisalpinæ prælio cum Valente & Cecinna Vitellii ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresque menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellii ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunii mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibique præsidis collocatis usque Hierosolymam equitabat. mul-

Mors Galbe

Mors Othonis

tos uero tunc deprehēsos necabat, multosq; capiebat. Ducum autē unus Cerealis cum equitum parte ac peditum superiorem, quæ dicitur, uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit. alterū uero quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimā tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irruens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum uero ipsam exurit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodiū & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

De Simonis gestis contra Zelotas.

Cap. ix

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit, persequēdas: & undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosq; fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius oblesso, si quem operatorum ex agris aduentē multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populus foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; sæuiores, quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpabant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro potētia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autem uirorū & foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma placeret, oculos illiciti, non solum ornatum, sed impudentiā quoque mulierum imitabātur: & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autem uultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incessu eneruati, subita incurfione bellatores fiebāt: & de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quiq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentiæ quàm crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna cōgressi, multos Zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autē fuerat cognata Izatæ regis Adiabenorum. Vnā uero irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in fanum pulsus, Ioānis pecunias prædabantur. in aula enim supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autē Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erāt, ad illos qui in templū fugerant aggregati sunt: eosq; Ioānes aduersus populū & Idumæos educere cogitabat. Istis autem nō tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, q̄ confidentia, ne de templo nocte subreperent, seq̄ue pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Ita que collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, & interitu acerbior excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deiicerent, Simonem recipere statuerunt

statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtentū peratur: missosq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem saepe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisq; suæ desiderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorē sui populi clamor designaret. ubi uero cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiā quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, percq; propugnacula stantes impetum propulsabant: multiq; ex Simonis parte oppetebāt, multi saucijs referebantur, quoniā Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoq; ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerāt, ut ex alto uidelicet missilia torquerent: unam ad orientālē angulum, ad septentrionalem alterā, super xystum terciā, in angulo alio cōtra ciuitatē inferiorem, Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorū cōdita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantē post meridiem, quod septimus quisq; dies inciperent, tuba significare: rursusq; uesper, quod desineret, nunc ferias populo, nūc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autē disposuerunt balistas saxorumq; tormēta, & sagittarios & fundarū scientes. Itaq; tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cū suorum pleriq; mollescerent: amplioribus tamen copijs fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo.

Cap. x

PER idem tempus Romanos quoq; saeuiora mala circunueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentē multitudinē secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnēq; domum repleuit armatis: illi autem conspectis Romanorū diuitijs oculis insuetis, & auri argentique stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui ob stare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiūt Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominūq; dedignabatur eum, qui ueluti desertum intrauisset imperium. Doloꝛe autem saucius cruciatum ferre nō poterat, neq; alijs uacare bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum lōginitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere priusquam ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse trāsiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, incusabant Romæ constitutos milites, & in delicijs agētes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe quæstus imperatores crearet. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs cōdonare potestātē, cum apud se digniorem habeāt imperio, cui si hanc amiserint, quam iustiore, uel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam. Tanto autē Vespasianum quāmi

Nn 2

Vitellium

Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi præstarent. nō enim se minora pertulisse bella, quā qui ex Germania uenissent: neq; illis qui tyrannum inde deducerēt, in armis deteriores esse. Nullum autē in creādo Vespasiano fore certamen. non enim senatum populūue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannū, aut filiū pro patre optaturos principem. Maximū enim pacis totamē esse, ueram in imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeatur imperiū, habere se Vespasianum: siue adolescentiæ uiribus, Titum. ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones regumq; habeant auxilia: sed etiam totum orientem partemq; Europæ extra Vitellij timorem constitutam: atq; insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atq; alium filiū: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissæ præfectura: quæ pars ad imperij principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quem cōseruatores milites dehonestarēt. Hæc primo per cuneos milites loquebantur, deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumq; ut in periculo cōstitutum imperium cōseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimās, priuatæ autem uitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponens. Recusanti autē rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Aegypti descriptio & Phari.

Cap. xi

Aegypti
limites **M** Vtiano autem cæterisq; rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerāt, & ex
Mercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionē: eaq; si potitus esset, ui quoq; si perstaret, Vitellium deſcendum sperabat. nec enim perpeffurū esse populum fame oppressum. Simul etiā duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiā propugnaculo sibi fore illam regionē, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, mariq; importuosa est: & ab occidēte quidem aridam Libyam habet obiectā, à meridie uero limitem qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. itemq; ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usq; diffusum. Septentrionale uero munimentū habet terram usq; ad Syriam, & quod dicitur Aegyptiū pelagus, totum portibus carēs. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tata est. Inter Pelusium uero & Syenē, per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autē ad Pelusiū, nauigatio est stadiorū trium milium & sexcentorū. Nilus autē ad Elephantinem oppidū usq; manibus ascēditur, namq; ulterius progredi, ut supra diximus, cataractæ nō sinunt. **Portus Alex-**
andrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostiū perangustū habet, saxisq; latentibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera uero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta usq; stadia nauigantibus igne lucentem, ut quā longissime difficultatē applicandarum nauium præcaueāt. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri

transiit: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiorē faciebat, eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadiis magnus, in quem tā quæ defunt illi terræ ad beatitudinē deuehuntur, q̃ quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerū erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberiū Alexandrum literas dedit, qui Aegyptū & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operā atq; adiuuentum eius assumeret. Alexander autē, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramēto rogauit & populū: utriq; autē libentissime parere, uirtutem uiri ex proxima administratione sciētes. Et ille quidē permissa sibi potestate, oīa quæ imperij usus exigeret, aduētui quoq; principis necessaria iā parabat.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Cap. XII

Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem, ubiq; fama nuntiāuit. Et cū uersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; læticiam pro eo simul & sacrificia celebrabāt: legiones uero apud Mœsiā Pannoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulo ante fuerāt concitatae, iustum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem ē Syria, multeq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataq; per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cepit, quod non sine dei providentia sumpsisset imperium, sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circunduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autē signa, & alia (multa enī sibi contigerant imperium præmonstrātia) & Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatq; Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quā strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse fictas: tempus autem diuinas fuisse, & rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestū esse ait, ut qui sibi augurasset imperiū, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunāq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea grātia quam alienigenæ retulisset, præclara etiā de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater nātum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant, & quidam interueniens securi catenas abrupit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famę donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus.

Cap. XIII

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Ex quonam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ ageretur curare. Ale-

Nn 3

xandriam

*Cecinna defu-
it à Vitellio*

*Sabinus occu-
pat Capitolium*

*Sabinus
occiditur*

xandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittitur igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumque copiis, qui tamē propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Capadocas & Phrygas ducit exercitū. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœsiam morabatur (illam enim regebat prouinciā) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Gallie Antonium cōsequitur, quæ confinis Italiae ciuitas est: ibique cōspecta hostium ordinatione ac multitudine prælio quidem congredi non audebat, discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uirēs extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum uirtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumque se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicanda: Vitellium uero ne cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod uoluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites poenitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisque gladijs Cæcinnam obtruncare uoluerunt, fecissentque nisi his aduoluti tribuni supplicassent, quamobrem cæde quidem se abstinerunt, uinctū autē quasi proditorem Vitellio transmittendū habebant. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosque cū armis in defecturos ducit, illi autem instructi ad præliū, paulisper quidem restiterunt, mox autē loco pulsi, Cremonam fugerunt, Primus autem comitatus equitibus cursu eorum præuortit: & ante ciuitatē circūclulam plerumque multitudinem peremit, aggressus autē reliquos, oppidum militibus prædari permisit. In quo multi quidē hospites mercatores, multi uero indigenæ patiēte, totusque Vitellij exercitus, uirorum triginta milia & ducēti, quia & Antonius eorū quos de Mœsia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit, solutū autem uinculis Cæcinnam, rerū gestarū nuncium ad Vespasianum mittit, qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus in speratis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est, collectisque uigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat, his autem iratus qui cū Sabino defecerāt, & nobilium sanguinem pro ingenua crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secū adduxerat militum manū, ubi multa ab his itemque ab illis qui templū tenebāt pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autē Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidē cum multis Romanorū uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uero multitudo tota lanietur. Et Sabinus quidem ad Vitelliū ductus occiditur, milites autē direptis donarijs, templū incendunt. Tumque postero die cū exercitū uenit Antonius, eūque Vitellij milites excipiunt: & trifario cōmisso intra urbem prælio, omnes interiere. Procedit autē ebrius de palatio Vitellius, & ut assolet in extremis longiore luxu prodigæ menses refertus, tractus autem per populum, uarioque contumeliarū genere dehonestatus, in media urbe lugulatur, octo menses ac dies quinque potius imperio: quem si uiuere diutius contigisset,

ut

ut opinor, eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium. aliorum uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidē gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autē die Mutianus cū exercitu Romā ingreditur, & Antonij militibus à cede repressis (adhuc enim hospitia perscrutādo, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo senserāt, occidebāt, examinationis diligentia iracundia præuenientes) Domitianū productum populo rectorem insinuat, usq; ad patris aduentū. populus autē iam timore liberatus, imperatorē prædicat Vespasianū, si mulq; & illum confirmatum, & Vitellū esse deiectum festa læticia celebrabat.

*Occisi quinque
quagies mille*

*Domitianus
populi rector*

Titus mittitur contra Iudæos à patre.

Cap. XIII.

Cum autem Vespasianus Alexandria uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe cōgratulantes affuerunt. cūq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudinē uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq; populi Ro. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidē exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq; apud Alexandriam mature componere proponebat. filium uero Titum, cū selectis copiis ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolin usque progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum intervallo distantē, inde militem longis nauibus imponit. Nilōque flumine post Mendesium tractū, Thmuin usq; uehitur, hinc autem egressus in terram, apud Tanim ciuitatem diuertit, unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusiū tertia. Hic autē milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt, unāq; mansionem profectus per solitudines, ad Casijouis templū castra posuit. posterōq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduecticia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocoluram, requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonē, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

Titus mittitur in Iudæam

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER SEXTVS

De triplici seditione apud Hierosolymam.

Caput I

ITVS quidem ad eum modū quem prædiximus, emens ultra Aegyptum ad Syriam, usq; solitudine, Cæsaream uenerat. ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandria unā cum patre imperium, quod nuper ei deus permiserat, disponente, contigit etiā seditionē, quæ apud Hierosolymam erat, auctā, trifariā diuidi, & aliā partē in aliā uerti, quod ut in malis optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ. nam Zelotarum quidem in populū dominatio, quæ autot erat excidij ciuitatis, unde coeperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est. hanc autem nō errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera seuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indi-

Na 4 gnari

guari simulans ob ea quæ dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à ca-
 dibus quiesceret: re autē uera sese posteriori tyranno subiectū esse, minime ferens,
 summæ rei desiderio, propriæq; potētiae cupiditate, ab alijs defectis: ascitis etiam Iu-
 da Chieleæ filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Eleazar
 as Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur,
 occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponū.
 & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarū enim rerum copia sup-
 petebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, pleriq; in for-
 cis suis otiosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine,
 tanto loco superabatur: hostesq; habēs à uertice, neque sine metu conabatur intro-
 fus, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferēs, quā Eleazari
 partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilia
 iactus, rotarūq; polluebatur cadibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem
 rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij, populus introducebat:
 & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Io-
 annem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarētur: subiectus autem
 illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex præli-
 um perferentem, lædi pariter ac lædere: quantoq; vincebatur, eo quod Eleazari es-
 set humilior, tanto plus lædebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggre-
 sus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper uero ex sano iaculātes, machi-
 nis deterteret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormen-
 tis: quibus non solum bellantes ulciscabatur, sed multos etiam sacra celebrantium
 perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen
 eos qui sacrificare cuperent recipiebāt, cum suspicione & custodibus indigenas per-
 ferutando. Hospites enim etiam qui exorāssent eorum crudelitātē, post exitum sub-
 tiliya seditionis opera consumeabantur. Missilia namque machinarum. uel ad aram
 usque templumq; peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi,
 qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent, ante ho-
 stias procubuerunt: aramq; uniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine
 imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani misceban-
 tur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tan-
 tum passa es o miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flā-
 mis introierunt. Iam enim dei locus nō eras, neq; manere poteras domesticorum fu-
 nerum facta sepulchrum, & quæ sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris
 autem denuo fieri, poteris, si unquam uastatorē tui deum placaueris. Sed enim re-
 primenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quod nō domestici luctus, sed exponen-
 darum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo di-
 uisisti trisariam insidiatoribus, Eleazarus quidē eiusq; socij, qui sacras primitias con-
 seruabant, in Ioannem ebris ferebantur. Qui uero huic parentem, plebem diripientes
 in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ partis sediciosos
 adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraque parte appetebatur Ioannes,
 obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex portibus telis,
 de templo uero iaculantes, machinis ulciscabatur. Quoties autē desuper instantium
 molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Si-
 monē eiusq; socios cū pluribus iruebat. Semper autē quantū in ciuitate depulisset
 in fugam

Templi et li-
 bus pollutum

Exclamatio

in fugam uersos, ædes frumenti plenas omniumq; utensilium incendebat: idemq; hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: ueluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis erant præparata, suarumq; uirium nec nos absclinderent. Deniq; contigit unâ exuri omnia circû templû, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugnae fieri ciuitatē: concremari autē paulominus omne frumentum, quod nō paucis annis sufficere potuisset obsessis: deniq; fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibimet cōparauissent. Vndiq; autē insidiatōribus & cōfinibus oppugnātibus ciuitatē, medius populus uelut aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis uota faciebant: externūq; bellū, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autē metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neque cōsiliū capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutarent, neq; pactionis aut fuga spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesq; latronum principes, quoscūq; Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: solumq; in occidendis uita dignis cōcordes erāt. Et pugnantiū quidē nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autē includebat ululatus: atq; obmutescēte dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulture adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi cōtinuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi cōgesta in tumultum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciā, quos sub pedibus cernerent, immanis saniemiebāt: semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uia prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica cōficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templū populo itemq; pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directā proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinē reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedrā occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum ita sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquā in his quicquā poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquā partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tūc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictā properabat. Harum quidem quintam legionē iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam uero ascendere per Hierichūta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regū quoq; auxilia plura q; dudum, multiq; Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autē quatuor legionum quātum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tiro accesserant. duo namq; milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia

uero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentiâ simulq; prudentiâ, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur.

Cap. II

Progradientem uero in hostilem terram Titum, antecedeiebant regia omniaq; auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumq; metatores. Deinde rectorum sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde æies senū uirorū ordinibus dilatata, Seruile autem uulgus à tergo cuiusq; legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarii, eorumq; custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem uenit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidij tenebatur. Ibi autem unam moratus uesperâ, mane inde proficiscitur: peractaq; diei mansione, castra ponit in loco quē Iudæi sermone patrio Acanthonaulona uocitant; iuxta uicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadijs fere triginta. Hinc sexcentis propè lectis equibus comitatus, perrexit in ciuitatē, quam tuta esset, Iudæorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquā ad manus ueniretur, metu cederet. audierat enim quod erat uerū, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem, sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equitum duxit, infiniti subito prosiliunt, quā Muliebres turres uocantur: & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt, atq; alios quidem etiam tunc uia currentes, ne cū his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uero cū paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant horti, multisq; maceris impediti: ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum pleriq; imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autē in sua tantū fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equū: & ut se sequerentur, cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidē tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorū pericula deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis, quī neq; galea neq; thorace sepius esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpus delatum est, sed tanquā ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant. gladio uero semper à lateribus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertēs, super cadentes agebat equū. Illorum autem clamor erat, propter audaciā Cæsaris, ut eum aggredieretur, cohortatio: fugaq; & discessio repentina, quocūq; diuertetet cursum. Huic autē se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant, una enim erat unicuiq; spes salutis, uiam eum Tito patefacere, priusquā circumuentus opprimeretur. Deniq; duorū ex nimis

nimis pertinacibus, alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uero cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressionē prima superiores fuerāt, incōsulta spes animos extulit, magnāq; his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes. Cap. III

Cæsar autem, postquā ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara tēpli magnitudo conspicui poterat: qua parte septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distās à ciuitate stadijs septē: ibiq; duab. legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. Titus admo-
net milites
urbi laborē namq; nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem cœpto ædificio, decima quoque legio per Hierichunta aderat à Vespasiano præoccupatam: ubi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab oriente situs est, altaq; interiacēte ualle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniungere concordiam: rationemq; inuicem requirebant, quidnam expectarent, quid uē perpeffi, tres muros contra uitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquā spectatores bonorum operum sibiq; utiliū residerēt moenibus clausis, remissisq; armis manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus: Romanorum autē lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios cōgregantes exhortabantur: raptisq; armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; uallem facto impetu, cum ingenti clamore murū ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam plerique depositis (nec enim excursus Iudæos ausuros esse credebant, & si maxime uellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati sunt: atq; opere quisq; derelicto, cōfestim aliq; recessere: multi autē ad arma properātes, priusq; se in hostes conuerterent, feriebātur. Plures autē Iudæis semper adijciebātur, eorū freti uictoria qui præcesserāt, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus uidebantur, quod secunda fortuna uterentur. Romani autē maxime ordinari cōsueti, & cum decore, atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabāt. unde tunc quoq; præuenti aggressionē cedebāt. Si quando tamē sese conuerterent ab insequētib; occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetū minus cautos feriebant. Iudæi irruunt
in Romanos Semper uero excursionē gliscente magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum uentura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauiam & suos à fuga reuocasset: Iudæisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures uero sauciasset, omnes autē in fugā uertisset, atq; in uallem præcipientes compulisset. Illi autē pronq; in loco multa mala perpeffi, postquā in aduersam partē euasere, flectunt se iterum, & ualle intercedente cū Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autē post meridiem, Titus his qui secū erant in subsidio collocatis, alijsq; de cohortibus aduersus Romani è ca-
stris pulsi excurrentes

excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis edificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu prosiliit, ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in adversa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquā machina percussi, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiant. In ascensu autem medio Titus cum paucis reliquis est, multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudæis cederet, neq; pro his in discrimen ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, uerum & belli & orbis terræ dominus esset: neue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens, cum uis obtraherentur, occidebat, & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & uiribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem surgere: sed in utrunq; latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequabantur, quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoq; impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiā illos qui superiora castra muniebant, ubi fugere inferiores uidere metus agiturba occupat: totumq; agmen dispergitur, suspiciū excursū quidem Iudæorum ferri nō posse, Titum uero in fugam uersum: nec enim unquā illo manente alios fugituros fuisse. & tanquam Panico terrore circumdati, alius aliō ferebātur: donec quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis uiribus in Iudæos utebantur, & semel impulsos urgebāt per decliua. Illi autem paulatim recedētes pugnabant, cumq; Romani plus possent, eo quod superiores erāt, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cū his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentem obsequio, neq; inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

Fuga Iudeorum

De intestina pugna azymorum diebus

Cap. III

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudæi ab Aegyptiis esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias uisus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum pleriq; imputi erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autem postq; intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa templū ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uero sibi met solum insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conferrerent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderēt. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et qui

cunq;

cumq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonē. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidē lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium uero exercitum insit totum quod erat usq; muros spatium complanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierāt, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditum, saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usque ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum cōtinentia, quod olim Bethara uocabatur.

Titus castra propius urbem admoct

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Cap. v

His deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alij uero per muros dispositi, populūq; se esse simulantes, clamore pacem implorabant, foedusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unā etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se in periculum aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. tumq; ad Romanos sepiissime ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebātur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos sperarēt, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem nō haberet. pridie namq; pronocatos eos ad pactionem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiā tunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidē cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquarebant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequuntur. qui uero in muro stabāt, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos uero sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uiolenter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerāt, itemq; metus, in delicto perseverare suadebat. Quamobrē cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes usque ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebātur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum læticia uociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio, omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrā peccant, & intemperantia manuū

debelq;

debellantur: quod omnium est pessimum, presente Caesare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiae leges, plurimum patet, cum hoc unum audierit, ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid praeter ordinem mouerint, morte vindicta, tunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui atroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine praeepto ducis, infamia est. Haec Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri, circumfusae uero legiones Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obedientiae precabantur: emendaturos enim peccatum praesens, futurae compensatione uirtutis. Placatus est Caesar utilitate simul ac precibus, namque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, motum monens ut post haec prudentius agerent, ipse uero, quemadmodum Iudaeorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Intervallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quadriduum coaequato, sarcinas aliamque multitudinem cupiens transducere, militum ualidissimos a septentrionali tractu in occidentum septemplici ordine contra murum praetendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie cerna dispositis, mediisque inter utrosque sagittariis. Excursibus autem Iudaeorum tanto praesidio praclusis, impedimenta trium legionum, itemque alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidem Titus cum propere duobus stadiis abesset a muro, ad anguli eius partem contra turrim quae appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. altera uero pars exercitus eam turrim uersus, quae appellatur Hippicos, muro circumdatur, decimum stadiorum spatio similiter a ciuitate discedens, decima tamen legio in Elaton monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Cap. vi

Tres muri Hierosolymorum C iuitas autem trino muro circumdata erat, nisi qua uallibus inuis cingebatur. Ex ea namque parte, unius muri habebat ambitum, & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrariis frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimae desinebant, collium uero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quonia tutus erat, castellum a David quondam rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui prius templum aedificauerat) a nobis autem forum superius, alter autem, qui appellatur Acra, inferiore sustinet ciuitate, & undique decliuus est. Contra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quam Acra, & alia lata ualle ante diuisus, uerum postea qua tempestate Asamonae regnabant, & uallem aggeribus repleuerunt, ut templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem caesam humiliorem fecerant, ut ex ea quoque fanum supereminens cerneretur. Vallis autem quae Tyropoeon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam pertinet, ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebantur, & utrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminentemque his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco praestabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis

lomonis, aliorumque interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac ac-
 tem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus
 pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occidentem templi porticum desinebat. parte
 autem altera ad occidentem ex eodem loco ductus, per eum qui uocatur Betiso, de-
 scendens in Essenorum portam: deinde supra fontem Siloam in meridiem flexus,
 atque inde rursus in orientem uersus, qua stagnum Salomonis est, & usque ad locum
 pertinens, quem Ophani uocant, cum orientali porticu templi coniungitur. *Secundus*
 murus, à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant. *murus*
 hæc autem fuerat muri prioris. septentrionalem uero tantummodo tractum ambi-
 ens, usque ad Antoniam ascendeat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat,
 unde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Psephinam turrem ueniens, contra mo-
 numentum Helenæ, quæ Adiabenorum regina fuerat, Izatæ regis mater, & per spe-
 lunças regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita flectebatur contra
 Fullonis quod dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus in Cedron
 uallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addi-
 derat Agrippa cinxerat, cum esset omnis antè nuda. exuberans enim multitudine
 paulatim extra moenia ferebat: templique septentrionali regione colli proxima ciui-
 tati adiuncta non paululum procefferat. quin & quartus collis incolebatur, cui no-
 men est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis separa-
 tus, quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, &
 accessui facilis sit, & minus edita: unde etiam fossæ altitudo plurimum turribus cel-
 situdinis adijciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena Beze-
 tha, quod latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi de-
 siderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita ut præ-
 diximus inchoarat. ueritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constru-
 ctionis ad nouarum rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantum
 modo iactis ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset mu-
 ros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ
 neque ferro facile suffodi possent, neque machinis dimoueri: hisque murus dilataba-
 tur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia qui ædi-
 ficium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam lu-
 dæorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit, & minas quidem binis cubitis,
 propugnacula uero trinis habebat: totaque altitudo ad uiginti quinque cubitos eri-
 gebatur. Murum autem supereminebant turres, uiginti quidem cubitis in latitudi-
 nem, uiginti uero in altitudinē, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ
 ac solidæ, præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. *Turres mure*
 post altitudinem uero turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac coe-
 pacula erant, aquarumque pluuiarum receptacula, & tortuosi latique singularum
 ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem
 interualla cubitos ducentenos. medius uero murus in quatuordecim turres, & anti-
 quus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spacium triginta tribus
 stadiis finiebat. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus, admirabilior
 Psephina turris ad septentrionem occidentemque surgebat in angulo, qua parte *Psephina*
 Titus castra posuerat. ex ea namque per septuaginta cubitos ædita, sole orto Ara-
 bia prospici poterat, & usque ad mare, itemque, ad ultima finium Hebræorum.

Erat autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, & iuxta duas, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæque magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, uniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: personisque tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa petem

Hippicos præter, ipsæ autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem uiginti quinque cubitos in latitudine itemque longitudine habebant, & excelsæ triginta cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatem uero saxiisque adunatam compaginem puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, uiginti quinque cubitis alta, in quatuor uaria membra diuisa: & desuper eam minæ quidē binis, propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeraretur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phasaelon appellauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pilæ modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis ædita porticus erat, instructa brachijs, itemque propugnaculis septa. In media uero porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autem propugnaculis minisque erat ornata, cum omnis eius celsitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur, & specie quidem uidebatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem prout ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium ex

Turris Mariammæ habebat Simoni. Tertia uero turris Mariammæ (sic enim regina uocabatur) usque ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisque ornatiores diuersoria sustinebat: cum id proprium, seque dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quæ uirorum nominibus uocatae sunt: sicut illæ hac munitiones erant, cui foemina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque cubitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores. nam & ipse antiquus murus, in quo erant excelso loco fuerat conditus, & ipsius collis uelut quidam uertex altius prope ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres positæ multum sublimitatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus saxi, aut quæ homines ferre possent, uerum secto marmore candido, & singulis per uiginti cubitos longis, latisque decem, ac per quinque altis erant ædificatae. quæ ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa uiderentur: sic autem manibus artificum in faciem angulosque formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His autem in septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratione omnino præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte superari poterat: sed tota quidem muro per triginta cubitos edito cincta erat, equalis autem distantia turribus ornatissimis ambiebatur, ornata uirorum receptraculis & coenaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum uarietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubique rara uidebantur, & fastigia simul proseritate trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam multitudo, & innumera species ædificij, plenaque omnia suppellectilis, cum pleraque

in sin

in singulis ex auro essent, atq; argento. ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulo flexæ, colūnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dio patebāt spatia, cum essent atq; uicidarijs syluisq; uariata, sū prolixas ambulationes habebat, altis euripis ciuitas, & cisternas ubiq; signorum æneorū plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetarum circum latices columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatum, referēs, quātas res latrocinialis flamma cōsumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut supra memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimū collem. Et initio quidē uiuix templo atq; areæ sufficiebat iacens in summo planticies, quod undiq; præceps erat atq; decliuus. Cum autē rex Salomon, qui etiā templum ædificauerat, muro eius partē ab oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudū, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis latior effectus est. Pertupto autē septentrionali quoque muro, tantū assumpserit spatiū, quantū postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autē muro colle circūdato, spe maius opus extructū est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa deo munera repleuerāt, tam in superiore ambitu, q̃ inferiore tēplo ædificatis: cuius quod humillimū fuit, trecentis cubitis munierāt, in quibusdā uero locis pluribus, non tamē omnis altitudo fundamentorū uideri poterat, multū uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi coæquarent. Saxa uero quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nuncq; posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile uidebatur. Tantis autē fundamentis digna erāt opera imposita. Duplices porticus omnes, quas colūnæ sustinebant quinīs & uicenis cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia sedrina protegebant. quorū naturalis magnificentia, quodq; ligno rasili erant, apteq; cohærebāt, opere precii spectatibus exhibebat nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latē aut per triginta cubitos erāt: omnisq; gyrus earū, sex mensura stadiorū cum Antonia cōcludebatur. Totū autē sub dio spatium uariabatur, omniū quidem generū lapidibus stratū: quā uero ad secundū templum ibatur: cancellis septem saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis ubi quis depositę interuallis columnę stabant legem castimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctū transire alienigenas nō debere. Sanctū enim uocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascende-
FANUM
 batur: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circundatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autē uiginti quinque cubitorū erat: quoniā in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle oblecta. Post quatuordecim autē gradus, spatium erat usq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursus alij quinque gradus, & scalę ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaternę utrinque uidelicet, duæ uero ex oriente. Necessario namq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebatur. Contrā primam uero, secreta erat ex alijs regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mu-
lieres

lieres non licebat. Sed nec suam portam inreiecto muro transgredi licebat. Pater
 bat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis, religionis causa ueni-
 entibus. occidua uero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat
 extructus. Inter portas autem porticus, à muro intrò propè à thesauro aduersa,
 magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter
 magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem au-
 ro & argento undiq; tectæ erant, itemq; postes ac frõtes: una uero extra templum
 ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et bi-
 næ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinifidenis etiam late-
 post introitum uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis exedras habebat.
 exemplo quidem turrium longas & latas, supra uero quàm uiginti cubitis cellas.
 singulas autem binæ columnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et
 aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ uero supra Corinthiam posi-
 ta, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio ma-
 ior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat,
 ornatumq; magnificentiorem: quoniam crassiori argento atque auro uestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus au-
 tem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant.
 namque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores.
 Ipsum uero templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim
 gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubi-
 tos habebat: ponè autè quadraginta cubitis angustius erat: aditus enim, ueluti qui-
 busdam humeris, utrinque uicenum cubitorum producebatur. Prima uero eius por-
 ta septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque fores habebat: colum-
 enim undique conspicuum lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inaura-
 tæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auroq; circum interiorem sanæ par-
 tem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars con-
 tignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetu-
 am: perq; nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos esset, ac ui-
 ginti transuersa. Interior uero porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auri-
 tus paries, desuper autem habebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis
 dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius
 uidebatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim
 uero latas, & ad hæc aulæ longitudine pari: hoc est, uelum Babyloniū, hyacinthos
 & bysso, & cocco, & purpura uariatum, mirabili opere factum, neq; contemplatio-
 nis expers colorū permixtione. sed uelut omnium rerum imaginem præferens, coc-
 co enim uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare pur-
 pura: partim quidè coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum
 quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratq; in eo perscripta omnis cœli ra-
 tio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo qui-
 dem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo uiginti. rursus au-
 tem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubi-
 tos aulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, can-
 delabrum, & mensam, & thuribulum. Septem uero lucernæ, stellas errantes si-
 gnificabant: tot enim ab ipso candelabro oriebatur. Duodecim uero panes in men-
 sa po-

Aulem

Candelabrum

Mensa

sa positi, signorum circulum, atq; annū. Thuribulum autē per tredecim odotes, qui
 bus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia dei esse, de
 oq; seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitorum erat. discernebatur autem si
 militer uelo ab exteriorē, nihilq; prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inuisi
 lata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctum uocabatur. Circa latera ue
 ro inferioris templi, multa erant mēbra peruia, triplici tecto suspensa: & ad utrūque
 latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra nō ha
 bebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut infe
 rior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo uniuersa, cum in solo
 x. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi miraren
 tur, non habebat. crustis enim aureis gtauissimis undique tecta, ultra primos ortus
 igneo splendore lucebat: cum intuerentur contendentium oculi, quasi solis radijs
 auertērentur. Hospitibus quidem aduentibus, procul mōti niueo similis uidebatur:
 nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem au
 reis ueribus horrebat acutissimis, ne ab obsidentibus auibus pollueretur. Nonnul
 lotum autem saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubitorum erat, altitu
 do quinq; & latitudo sex. Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero et
 longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans, ueluti cornutis angulis eminebat, & à
 meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constr
 ucta erat, nec unquā eam ferrū tetigerat. Templū autem arāq; cingebat ex pulcher
 rimo saxo lorica gratissima, usq; ad cubitū surgens, quæ populū à sacerdotibus se
 gregabat. Gonorrhoeos, hoc est, semine fluentes, itemq; leprosos tota ciuitas arce
 bat & foeminis menstrua soluentibus clausa erat, prædictum autē limitem, ne puris
 quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti
 fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebātur. Qui uero
 ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatē causa munere non spongebantur,
 cum incolamibus intra limitem aderant, partesq; generis consequebātur: uestibus
 tantū utebantur plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amicieba
 tur. Ad altare uero templūq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes, ueste qui
 dem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne
 quid rem diuinam faciēdo peccarent. Pontifex autem cum ipsis nō tamen semper
 ascēdebat, sed diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Calēdis: uel si quan
 do patria festiuitas atq; annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamī
 ne præinctus, eoq; tectus femora usq; ad genitalia: lintheū uero habēs intrinsecus
 demissum usq; ad pedes, & hyacinthinū desuper indumentū rotundū. ex quo fim
 briæ pendebrāt, alternis nodis aut ea tintinnabula, malaq; granata sustinētes: tintin
 bulis quidē tonitrua, malis uero fulgura designātib. Pectoris autē uestimentū ui
 tæ cingebāt, quinq; uariatæ coloribus, hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacin
 thi: quibus etiā uela tēpli diximus esse cōtexta. isdem autē habebat etiam epomis
 dem temperatā, in qua plus auri erat: & habitu quidē indumento thoraci similis ui
 debatur: duabus autē fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erāt
 optimi maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis ludææ nomina præferen
 tes. ex altera uero parte, duodecim pendeabant alij lapides, in quatuor partes terni
 diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: acha
 tes, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula

Thuribulum
sancti sanctū

Lorica popu
lum à sacerdo
tibus discer
uens in tēplo

Sacerdotes
corūq; uestes

item cognomina erāt scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa uero si quādo adyta introibat. Solus autē atq; semel in anno intrabat, quo die cūctos ieiunare deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum *Arx Antonia* in angulo quidē duarum porticuū sita erat prioris templi, quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & undiq; prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenti sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obregebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonie in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regie latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quātum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatiū. instar per totam turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri posset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes commeabant. semper namq; in ea Ro. milites residebant: & cum armis appositici custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositū oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploq; septentrionali, solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur. Cap. VII

Pugnacissima autem maximeq; dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cū essent numero quinque milia, duces decem habebāt. Horum autē principes uidebantur, Sosa Iacobus, & Cathla filius Simon. Ioannes autē qui templū occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos uiginti duces regebant: tunc autē illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadringentē qui Eleazar, quem ante habuerāt, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerētibus, populus erat præuium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidē superiorem ciuitatem, murumq; maiorem usque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usque ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabenæ gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itemque Ophlam, & uallem quæ Cedron appellatur. & alijs quæ interiacebant incensis, medium

medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusque discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quam ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur, qui uero eam debellarunt, maius aliquid per fecere. Dico enim, quod seditio ciuitatem, Romani uero seditione cepere, quæ multo erat moenibus tutior. & res quidem aduersas suis, iusticiâ uero recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quod dies cuique suggererit. Verûtamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, qua muros aggrediretur explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quæ ualles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum leuum sagitta percutitur: cum propius unâ cum Iosepho accessisset, pacemque in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret, Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitatur in obsidionem: simulque suburbana militibus uastare permittit. collectaque omni materia, iuber aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasque machinas atque tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt: Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant: populû quidem in rapinis ac cædibus constitutû fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socij sui irrumperere properarent, metu tamē Simonis manebat. Verû Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murû dispositis, quæ pridē Romanis abstulerat, quæque apud Antoniam capta fuerat. Sed horû possessio, propter imperitiâ plebisque non erat utilis. pauci autem à trāsugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perque cuneos excurrentes, manus etiam cōferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebāt, omnibusque legionibus cōtra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles, præcipuæ uero decimæ legionis ballistæ uehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solû irruentes, sed etiam super murû stantes auerrebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modû torquebantur. ictus autem non solû primis quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxumque ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit, itaque præsciebant, in quos ueniret, atque ita

Nicanor pacem
suadens uulne
ratur

Machinæ bel
licæ muris
admota.

Filius uenit
uita,

uitabant: & hinc eueniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus intereideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosq; simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instruendi Romanis copiam dabant. omni uero eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbis & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiuntur: nec enim alioqui id fieri poterat, quoniā desuper telis petebantur. Cumq; pares intervallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autē circumstrepente ciuitatē, clamor ingēs ciuium sublatu est, itēq; seditiosos paucior inuasit. Et quia periculum cōmune utrisq; uidebatur, cōmuniter iam repugnare cogitabāt, uociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro cōmoditate hostiū facerent: cū si non perpetuā concordiam sibi deus præbeat, saltem in præsentia cōtra Romanos oporteat cōspirare. Simon autē præcone misso, uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idēq; & Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autē obliuio odiorum, ac discordiarum suarum, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant cōtra machinas Romanorū, contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebāt. audacissimi uero catenatim profliētes, machinarum tegmina dissipabant: hisq; appositis irruētes, periticia quidē pauca, plura uero audacia, perficiebant. Semper autē aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta utraq; machinas equitibus ac sagittarijs ordinatis, ignem quidē ferentes prohibebat: iaculantes uero a turribus, reprimebat, nocēdi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus nō cedebat, nisi quod quintæ legionis aries commouit angulū turris: murus autē stabat incolumis. nec enim statim cū turri periculum sensit, quæ multo altius eminebat, nullamq; partē muri secū trahere poterat in ruinam. Cū autē ab excursibus paululum quieuissent, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitrarentur, excurrunt omnes quā turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. Usq; ad castrorū quoq; munimenta, in Romanos animati procedebāt. Horū autē periculo mature, & qui erāt propius excitati sunt, & qui procul aberant cōuenire. Romanorū autem disciplina uincebat audaciam Iudæorū: & quos prius offenderant in fugā uersis, alijs qui colligerētur instabant. Grauis autē circum machinas pugna cōmissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus, incertusq; clamor utrinq; tollebatur, & multi qui in fronte steterant, ceciderūt. Sed Iudæi cōfidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. incensaq; omnia cū instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent pleriq;, præter opinionem sui uiriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec imperator equitum ualentissimis comitatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autē cladis eorū cætera multitudine in fugam uersa, omnes compulsi in ciuitatē, eoq; modo aggeres liberant incendio. In hac autē pugna, unū ex Iudæis uiuum capi contigit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui uel hoc spectaculo territi concederent. Post eius uero discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cū noto milite loquitur, a quodam Arabe pectus sagitta percussus, continuo periit: magnumq; & Iudæis luctum, & seditiosis mœrorum em reliquit: nam & manu promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu. Cap. viii

NOcte uero quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugâ ueteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uero sonitu facto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant; eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat. cūq; nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus hostibus semetipsos timebant: signumq; diligenter singuli à proximis requirebant, tanquā Iudæi iam castra possiderent. Panicoq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uetū cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio cōquiescit. Iudæi quidē cetera fortiter sustinētes, male turribus affecti sunt: machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorūq; tormentis inde feriebantur. Sed neq; harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat. cumq; neq; eueriti propter gravitatem, neq; incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactū telli fugientes, arietum impetus non uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebāt. Itaque muro iam cedente magno arietī Romanorū, quem Iudæi Niconā uocabant, quod omnia uinceret, quāuis & antea defessi erāt pugna & uigilijs, cū longe ab oppido pernoctarent: tamen etiā negligentia, uel quod male cōsulerent, murū sibi superuacuum esse credētes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere: cum autē Romani, quā primū murum Nicon pertraxerat, ascēdisent, ad secundū omnes Iudæi relictis custodijs refugerūt. portis autē Romani qui transierunt patefactis, exercitū receperunt. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruūt, & septentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius uastauerat. Titus autem notato quā Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatio: & ultra sagittæ iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterūt. Et Ioānes quidē, eiusq; socij ex Antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autē manus iuxta monumentum Ioannis aditū clauserant, usq; ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autē profluentes ē portis, cominus dimicabāt: cōpulsiq; intra muros in conflictu quidem Romanorū disciplina, propter imperitiā uincebantur: in murali autē certamine superabant. eos enim fortuna atq; scientia, Iudæos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus dari. Ad hæc autē, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ uictoriæ. neutros autē lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorūq; oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaq; præliorum species aberat, cum à prima luce incipentia utrisq; insomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudæi castra peruaderent, Itaque in armis pernoctantes, prima luce utrique pugnae parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia emereret apud duces suos, maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoq; modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoq; interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, & quia uinci

Casus unius
turrisPrimus mu-
rus ab arietē
diruptusRoma potiti
primo muroOppugnatio
secundi muri

nunci nō assueuerāt, crebraq; militiæ, exercitationesq; perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia uero Titus semper ubiq; præfens. nam & inertia, spectante atque opitulante Cæsare, granissimū facinus uidebatur. & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmiū. præterea fructus erat, uel cognosci solum principi nūrum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis *Andacie cuiusdam equitis Romani* ipsis diebus, ualidissima Iudæorum acie instructa pro moenibus, relisq; utrinq; missis, quidam Lōginus de numero equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hisq; disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, unus obuiam tendentis ore percussio, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantūmodo qualiter afficerent cōsiderabant: morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, q̃ uictoriæ cōsulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam uero esse uirtutē, si quis prudenter & caute sine proprio incōmodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum nō haberet, uiros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

Cap. ix

Dolus cuiusdam Castoris Iudæi Itaq; à septentrionali parte, medię turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam Iuersutus ac subdolus, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarū. Hi cū pauidi sub loricis aliquandiu quiescissent, concussa turri surgunt, extentisq; manibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimans belli poenitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid uellet eloqui permittit. Cumq; ille respondisset, ad fœdus uelle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire uoluissent: paratōq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem supplices esse, simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamāt, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut ægre ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisq; percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere nō potuissent: mirabanturque simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorē ad natem quidam sagitta percutit, tumq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. uerum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex perfugis Aeneas, iturum se dixisset ad eum, inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Cæsar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate scuitiam: arietisq; impulsio

pulsionibus, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusque socii turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammam in eiusdem missi cuticulos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisque inde Iudeis, intro cum lectis mille transit, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas & lanx uenditores erant, fabricque erat, uestiumque mercatus, & ad murum angustae uiae transuersae tendebat. Enimvero si uel statim muri disturbasset maximam partem, uel quae ceperat lege belli uastasset, nullum credo damnum uictoriae fuisset admixtum. nunc autem Iudeos exoratum iri sperans, cum liceret capere facilem discessionem aditum non dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

Secundus murus a Rom. captus

De secundo muro bis obtento à Romanis Caput x

DEnique postquam ingressus est, neque occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendiis: sed tam seditiosis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quam ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namque petebant sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quae hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod caeteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denuntiantes, & si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacem uel nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex aedibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare coeperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisque turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernaliis metuentium. crescente autem numero Iudeorum, & propter locorum peritiam uiarumque scientiam praualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumben-
Titus clementia sua nocuit
Romani rursum urbe perluntur
tibus pellebantur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustiam muri patebat: omnesque penè qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astas, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo praelio comprobatus: durauitque tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque uinci se posse, si ad praedium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententiae deus: & neque Romanorum uim, multo maiorem illa quae pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iamiamque serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iam dudum inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quique uiuere contra Romanos optarent. contrariam uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum premunitis: ac per triduum

Pp sustinere

*Titus iterum
secundo muro
potitus est*

sustinete fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt, sed ui coacti, rursum quò antea refugerunt, ille autem interim muro potitus, totam eius septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana uero per turres præsidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro
deditione facienda, & fame obfessorum

Cap. XI

IAmq̃ tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumq̃ consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio cõmode utebatur. Nam cū dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in cõspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autē prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq̃ suburbana per multum spatium auro argentoq̃ lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uidebatur. Spectantibus enim & uetera plena erāt mœnia, & septentrionalis regio, quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullamq̃ ciuitatis partem quam nō infusa multitudo tegebat. metus autem quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumq̃ pulchritudinē conspicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in populum cõmiserant, dandā sibi ueniam à Romanis desperassent: imminēte aut, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebāt. præualebat etiā fatū, quod innocētes cū nocētibus & ciuitatē cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta cõsecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam uersus ad Ioannis monumentū aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuitatem captū iri cogitās, & per Antoniam templū. namq̃ hoc nisi cepisset, ne oppidū quidem tutū erat obtinere. In utraq̃ aut parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumentū quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebātur: ad Antoniam uero ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarū, nō solum quia de superiore loco pugnabāt, uerum etiā quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam. Habebāt aut balistas trecētas, & quadraginta tormenta saxorū, quibus difficiliore aggerum extructionē Romanis efficiebāt. Titus aut sibi salutem fore fortunā sciens, & periturā esse ciuitatē, unā & obsidioni uehementer instabat: nec poenitudinem Iudæis suadere cessabat: consiliumq̃ factis admiscens, & orationem saepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, q̃ & Iosephum allegabat, patria lingua uerba facturū, sperās eos hominis gētilis monitu aliquid remissuros. Itaq̃ Iosephus murum circuiens, simulq̃ extra teli iactū stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusq̃ suas ad hoc usq̃ cohibere, ipsos uero in his edoctos, cū seruare possent, sponte ad eorum interitum ruere. quin potius uiderent muros concidisse firmiores, excisis uero infirmiores superesse: Romanorūq̃ uires cognoscerēt sustinere non posse, hisq̃ seruire non esse nouum, neq̃ inexpertū Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate

libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. Semel autē subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugū excutientem, malæ mortis cupidum non libertatis amatorem uideri. Debere autē dedignari dominos humiliores, nō quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile: imō uero trāsisse ad eos undiq; fortunam, decumq; per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autē ualidissimam legem, tam feris bestiis quā hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriā, apud quos robur fuerit armorū. Id circo etiā maiores eorum, quanquam multū & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores, celsisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nunq; perpepsi fuissent. ipsos uero qua tunc re fretos resistere, cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autē etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem consumi populū, cōtinuo uero etiam bellatores interituros: nā et si Romani desierint, & ab obsidiōe cessauerint, neq; ciuitatē strictis gladijs iruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte cōtra famem quoq; arma caperent ac dimicarent, soli q; possent etiam infortuniū superare. His addebat, optimū esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dūq; liceret, salutare consiliū sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem usq; insolentes essent, natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autē putare, neq; ciuitatem uacuum uiris, neq; desertam habere prouinciam: idcirco uelle imperatorem cū his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutē daturum si ui ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autē murum quoq; tertiū captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quamuis pertumputamina nō possint, famem pro Romanis pugnaturā. His monentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero cōuicijs, nōnulli etiam iaculis appetebant. Ille autē cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: O miseri, uociferās, uestrorumq; auxiliatorū immemores, armis & manibus cū Romanis bellum geritis, quasi quem aliū sic uicerimus. Quando autē non deus omniū conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatis, quantūq; auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentū, atq; hunc sanctū locum, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autē facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias, qui tunc erat rex Ægyptiorum, idemq; Pharao uocabatur, cū infinita manu descendit, regināq; Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriā? Atqui ccc & xviij præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absente deo? puras autē manus ad hunc locum tendens, quem uos polluitis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiā legit? Nōne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans autē quem uos gentili cæde cruenta stis locū, ac tremens nocturnis somnijs Ægyptius exagitatus aufugit, auroq; & argēto amatissimos deo donauit Hebræos. Dicā translata in Ægyptū maiorū nostrorū domicilia. Qui cū annos quadringentos tyrānis an regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius permiserunt. Quis ne scit Ægyptū repletam omni genere ser-

pentium, omniq; morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili deflectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cum praesidio incruentos, & sine periculo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducbat? An non ab Assyrijs raptam nobis sanctam arcam, Palaestina & Dagon simulacrum genuit, & tota gens quae rapuerat corruptis uero occultis corporum, ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? deus erat qui haec parentibus administrabat, propterea quod omisis armis ac manibus, eius se iudicio permisere. Rex Assyriorum Senacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in uotis erant, & angelus dei in una nocte infinitum deleuit exercitum? posteroq; die excitatus Assyrius clxxxv milia reperit mortuorum, atq; ita cum reliquis Hebraeos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos lxx. populus exulans, non ante libertatem recepit, quam eam deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumq; auxilium tori suo sacerdotum more seruiebant. Breuiter dicam, nullum esse operamptum quod armis parentes nostri fecerint, aut non sine armis deo permissa potestate impetraverint. Domi autem manentes, ut placebat iudici superabant. Pugnaes uero, semper despe deciderunt. Nam ubi rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Hieremiam praedicationem Sedechias rex noster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem uidit excindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, eiusq; populus uobis erat moderatior. Denique Hieremiam uociferantem, inuisos esse eos deo propter delicta quae in eum commiserant, captum iri autem nisi traderent ciuitatem, neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta praetermittam, neq; digne possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeam, querimini, telisque appetitis irati, quod uos uestrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidere ciuitatem, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidem in pugna perempti sunt, oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumq; per triennium sexq; menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est: Ipsos Romanos quis contra Iudaeorum gentes ad militiam prouocauit? nonne indigenarum impietas? Unde seruire coepimus? Nonne a seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit? Denique tres menses obsessi, quando nihil quale uos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidij utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Solum & Romanum adduxit exercitum. circumdati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependissent: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohaeret excidium. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudicium deo de omnibus permittere, manusq; tunc humanas contemnere, cum a superio ipse iudice non recedant. Vos autem quid ex his, quae legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, praetermisistis? Quantum autem illos, qui cito periire, impietate superastis? nam occulta dedignantur peccata, hoc est furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, caedibus certatis, nouasq; maleficiorum excogitastis uias. Sanctum

ctum uero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quem Romani ex tā longinquo adorabant, multa per legē nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hęc in quē fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorem uestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyriū supplicauit, cū magnum illū exercitū deus una nocte prostrauit: Similia uero Assyrijs Romani cōmittunt, ut etiam similem ultionem speretis: Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendiū templi descendit: Romani autē solenne poscunt tributū, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant, Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omnino tangunt. Concedunt autem uobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim ulcisci nouerit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiā uestrā progeniem liberaret, Romanos uero dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo gēti manus Pompeius attulit, quō post illū Sossus ascendit, quō Galilæā Vespasianus excidit, postremo nō nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sossus quicq; passi sunt, & ciuitatē uictoria ceperunt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscū gessit, etiam imperiū adeptus est. Nam Tito quidem etiā fontes nunc uberiores profluunt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentū scitis & Siloam & oēs extra ciuitatē fontes adeo defecisse, ut ad utrūq; aqua mercaretur. nunc autē ita hostibus nostris largi sunt, ut non modo ipsis & iumentis eorū, sed etiā hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculū factū est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu aduenit, qui & captā ciuitatē incendit & templū, quamuis ut opinor nihil tunc illi tantū, quantum uos impie nunc, cōmisissent. Itaq; sanctis relictis, deū fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum geritis. An bonus quidem uir domū flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deū uero malis uestris inherere arbitramini, qui etiā occulta conspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autē apud uos tacetur? quid cœlatur? quid nō etiā inimicis planū factum est? Iniquitates enim uestre uelut in promptu neminē latent, inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitia, ut uirtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uelitis, & diuinitas cōfessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proijcite, pudeat uos patriæ iam dirutæ, cōuertite oculos, & aspiciate eius quam proditiis pulchritudinem, quale oppidū, quale templum, q̃ multarum gentium munera. Quis in hæc flāmas adducit? quis hæc iam nō esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? ô duri & lapidibus stupidiore. Si hęc nō ueris luminibus cernitis, saltem familiarū uestrarum misere mini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulo post aut bellū aut fames absumpserint. Scio quia unā cū his periclitabitur mihi mater & cōiunx & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquam hæc suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedem salutis uestre sanguinē meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me respiscitis. Hæc Iosepho uociferante cū lachrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerunt, neq; tantam sibi mutationē fore iudicauerūt. Populus uero ad profugiendū cōmotus est.

& alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguo precio uenundatis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant. quum uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebat usui necessaria. Titus enim plerosq; per agros, quod uellet quisq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruebant. Ioannes autē & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quā Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditiorebus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat pereundi: nam quasi trāsfugere uoluisset, propter patrimonium quisq; occidebatur. Cū fame autē crescebat desperatio feditiosorum, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebatur. Et palām quidem nulla erant frumenta, irrumpentes autē scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant uerberabāt: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius cœlauissent, tormentis itidē afficiebant. Habendi autē argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis uiribus starent, abundare cibo putarētur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim fame morituros occidere. multi uero clām uniuersa bona sua uno frumētī modio, qui ditiores essent, itēq; pauperes ordeī permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium tectis, quidam summa penuria infectū triticum comedebant. panē alij conficiebant, ut nēcessitas metusq; monuisset. Et mensa quidem nusquam apponebatur, sed incoctū subtrahētes igni cibum diripiebant. Miserabilis autē erat uictus, dignūq; lachrymis spectaculū, cum potentiores quidem plus haberent: infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil enim sic perdit hominē ut pudor: nā quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Deniq; uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimū, matres eibū infantibus ex ipso ore rapiebāt: & marcescētibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia nō latebant, sed ubiq; aderant qui ista diriperent. Nā sicubi clausam domū uidissent, eos qui intus erant, cibū capere hoc suspicabantur indicio. statimq; ruptis foribus irruebant, uictūq; iam tontusum dentibus, ex gutture penē reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabant autē senes ne cibū defenderent: lacrabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occultantes: nullaq; miseratio uel cœni erat capitis, uel infantia: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autē incurrentes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanq; læsi cruentiores erant. Acerbissimos autē cruciatus excogitabant, dūmodo alimenta reperirent, nunc excruciantes genitaliū uias, nūc uirgis acutis podices transfigendo. horrendaq; etiā auditu quis patiebatur, in unius panis cōfessionem, & ut unū pugnū farinæ abditū indicaret. Tortores autē nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod nēcessitas imperaret) exercentes autē dementiam suā, sexq; sibi dierū com meatū præparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarūq; gratia colligendarū nocte erepsissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant: multūq; supplicantibus, & horrible dei nomē implorantibus, ut aliquam partē sibi cōcederent eorū, quæ cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabāt: gnatūq; uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidē humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorū alij insidiarū falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatē. Et plerunq; delator subornatus indicabat, quod profugere uoluissent

fuissent. Si uero quem Simon expilasset, eum ad Ioannē remittebat: & quem Ioannes expoliasset, eū Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinē popularium, miserorūq; cadauera partiebantur. Et dominādī quidē causa erat in utroq; dissensio, scelerū uero cōcordia. Nam qui ex alienis malis partē alteri sibi totū uendicans nō dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui non accepisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sigillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero, ut aut breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unq; talia perpeffam puto, neq; ullam nationem post hominū memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiā genti Hebræorū maledicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erāt, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Deniq; ciuitatē ipsi euertere, & Romanos inuitos hāc tristēmittere uictoriam coegere: tardiusq; uenientem in templum ignem penē traxere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatē uidissent, neq; doluere neque illachrymauerunt: sed apud Romanos qui hāc paterentur inuenti sunt. Verum hāc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis

Cap. XII

Tito aut aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte uero equitatus missa, iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime praeda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere nō patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores aut faciebat ad exeundum fames, restabatq; iam latitante egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaq; uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnulli etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutū erat, tantamq; assere uare multitudinem custodū uidebat esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanq; similia passuros, nisi se dedidissent. Milites aut diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrii causa: & propter multitudinem quam cepissent, iam spatium crucibus deerat, & corporibus cruce. Seditiosis uero tantū defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis celsit, ad deterrendam reliquā multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant populariū prouiores ad pacē, & quę paterētur quā ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui cōprehensi tenebant, eos supplices non captiuos esse dicebāt. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerū cognosceretur inhibuit. Fuerunt aut qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerū supplicium properantes. Illatā enim ab hostibus mortem, cōparatione famis requiem esse dicebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi pręcepit, eosq; ad

*Manus abscidi
se multis captiuorum*

Pp 4 Ad hęc

Conuicia Iu-
deorum in Ti-
bi & milites

Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemq; se
contemnere clamabant, eamq; seruituti recte præferre: multa uero mala Romanis
facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundūq;
deo templū hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos
quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus fa-
cta non adfore: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur.
Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum du-
cens, & præterea cæterua stipatus qui Macedones appellabatur, omnes statura pa-
res & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eru-
diti, unde etiam nomen habebant, pleriq; tamen famam gentis æquare non pote-
rant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri
contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit aut ille quoq; in senecta ætate,
nullum ante mortem beatū dici oportere. Cæterū filius eius adhuc eo uigente præ-
sens se mirari aiebat, quidnā esset quod Romanos adire pigebat mutos. erat enim
bellator ipse naturaq; promptissimus, tantusq; uiribus, ut multū peccaret audacia.
Cū uero Titus ad hoc subriisset, laborēq; cōmunem esse dixisset, sicut erat Antio-
chus cū Macedonibus in murum impetū fecit, & ipse quidē pro uiribus suis ac peti-
tia cauebat tela Iudæorū, sagittis eos appetens: adolescentes aut omnes præter pau-
cos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extre-
mū multi sauci recessere: hoc reputantes, quod etiā uiris Macedonibus uincere cu-
pientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis
Marj aggeres inchoati, uix uno & uigesimo perfecti sunt, cū totos dies septem &
decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & unus quidē qui erat ad An-
toniam, & à quinta legione fuerat extructus, cōtra mediū stagnū, quod Struthium
uocatur: alter uero à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ su-
pra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, ubi stagnū est quod
appellatur Amygdalon. Ab hoc aut quindecima legio triginta discedentem cu-
bitis aggerem fecit ad pontificis monumentū. Iam uero ad motis aggeribus, Ioan-
nes sub fossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus, dispositis per cunicu-
lū sudibus, opera suspendit: illataq; sylua pice ac bitumine illita, ignem immittit:
succensis aut fulcimentis, fossa repente subsedit: cumq; magno sonitu in eam agge-
res decidere. ac primo quidem cū puluere fumus ex alto excitatus est, cū ignem rui-
na concluderet. peresa uero materia qua premebatur, flamma iam clarior appare-
bat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: molitionem uero Iudæo-
rum egre ferebant: iamq; se uicisse credentiū & spes eo casu refrixit, & in posterum
subuenire aduersus ignē minus utile uidebatur, etiā si esset extinctus semel aggeri-
bus deuoratis. Biduo uero post, alios etiā aggeres Simon cū socijs aggredit. illa e-
nim parte Romani ad motis arietibus concutere murum cœperāt. Tephthæus aut
quidā ex Garli ortus, ciuitate Galilææ, & Magassarus ex regalibus famulis Mari-
ammes, cūq; his Adiabenus quidam, filius Nabatæi, nomē habēs ex fortuna Agi-
ras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisq; uiris
neq; audaciores in illo bello extra ciuitatē apparuere, neq; magis horrendi. nam ue-
lut in amicos, non in agmen hostiū excurrerent, nihil cunctati sunt aut subistere:
sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti aut missilibus, &
gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt, q; ignis instrumenta corripere.

Sublata

Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes è castris, auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eos prohibebant, manusq; cum his conferebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidē arietes igni subtrahere, cū eorum tegmina cremarentur: Iudæi uero etiā per flammam eos retinere certabant. & quamuis feruens nacti essent ferrum, tamē arietes nō amifere. Hinc autē flamma transiit in aggeres, & auxiliantes præueniebat intendiū. Itaq; Romani flamma circumdati, quoniā seruare posse opera desperabāt, in castra discedunt. Iudæi uero magis instabant, cū semper eorū numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uictoria, progressi autē usq; ad munimenta castrorū prælio cum eorum custodibus decertabant. est enim statio pro castris per uices succedentium armatorū, & acerbissima in eos sanctio Romanorū, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur: hi pœnali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter: eorūq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiū redierunt: balistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinē prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentē. nam quoscunq; obuios habuissent, cum his cōgrediebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neq; his actis magis quā fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quā quod male tractarentur, cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quō secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere cōtra se dimissis Iudæis, obsessorū paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uero acie, puluis quidē lumina, clamor uero aures exuperabat, neq; aut amicum quisquā internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiā Romanos pudor armorū & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuento pugnæ momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autē aggeribus Romani moerore tenebantur, quod tam longum laborē una hora perdidere, & multū quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circū Hierosolymā ttiduo Ca. xlii
Titus autē cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudæos cū exercitus parte dimicasse, uniuersi uero militis imperum tolerare nō posse, uerū sagittis esse obruendos. Prudentiores autē rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, gressus eorum tantūmodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neq; cum hoste manu configere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quæ sæuior est cupiditas. Ipsi autē Tito, cessare quidem prorsus tanto cū exercitu, honestum non uidebatur: & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus uero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorūque difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam, occultas
uias

Urbs circum-
datur muro

uias excogitaturos Iudæos, tam necessitate quàm locorum scientia. Si quid autem clàm esset illatum, diutius obsidionem trahendâ, uerendumq̃, ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidē effici posse, sed celeritatem ante gloriâ duci: debere tamen si celeritate uti uelit & cautione, totam muro cingere ciuitatē. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos. aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile uideatur, eum considerare debere, quod neq̃ paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere, ne deo quidē facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumq̃ partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabāt. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq̃ chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorū, ubi ipse tenebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleōn montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq̃ ad saxum quod Peristeronos uocatur, eiq̃ proximum collem, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Ananipontificis monumentum, circundato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad uicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentū ab oriente clausum castris suis coniunxit, unde cœperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uero fide careret. Muro autem circūclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primā quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam uero Alexandro permiserat: tertia uero obtrigit legionū ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur, totaq̃ nocte per castellorum spatia circuibant.

Ambitus muri.
Castella

De fame Hierosolymorū & secundo aggere extructo Cap. XIII
Iudæis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: aut itaq̃ iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atq̃ infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorū, per fora uersabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neq̃ poterant præ labore, & eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Deniq̃ super eos quos sepelierāt, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, & uiui properabant: neq̃ luctus in illis calamitatibus, neq̃ fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autē oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem, plenaq̃ mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & uelamina corporibus detrahentes, cū risu egrediebantur. hisq̃ gladiatorum mucrones probabant: nonnullosq̃ iacentium adhuc spirantes

tantes, ferro experiendi causa transuerberabāt. Si quis autem mahum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero efflātium quisq̃, in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cum foetorem ferre non possent: deinde quod non sufficebant, in ualles eos ex muro præcipitabāt. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altāq̃ sanienem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uero, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos mœror, famesq̃ tangebat) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq̃ rerum necessarium habentes copiam, de Syria proximisq̃ prouincijs. multi autē iuxta murum stātes, magnamq̃ alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas syluas, opera prima consumpserant. à nonagesimo uero stadio milites alias congebant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atq̃ opus urgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis pœnitudo planè perierat: & animis ac corporibus separati, utrisq̃ uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tægebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq̃ languentibus carcerem.

Iterū extruuntur aggeres

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam

Cap. xv

DEniq̃ Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, extruciātū peremit. Boethi filius erat, ex pōtificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Iohannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postq̃ obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atq̃ alios esse dicebat, qui pro se cōsiliū dederat, uelut hoc simplicitate suasisset: productumq̃ eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filijs suis. quartus enim ad Tivum ante profugerat. Prius autem se occidi, quā filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatē ei aperuisset, gratiam postulantem, ut augetet eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in cōspectu suo filios ingulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuarēt, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariotes necantur. Iosephi uero patrem conclusum

Matthias à simone occiditur

*Ananias pōtifex occiditur
Iosephi pater*

hæc mala

hæc mala sustinebimus: quàmue salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penè intus sunt. Simon autè bene quoque meritis infidelis est: metusque etiam apud eum poenæ, & apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatē. Nihil autè graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, poenas citius pendet. His ubi decem assensi sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimque uelociter occupat. Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibi que circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimque attonitus cadit. Excursus autè ad eius casum factus est Iudæorum: abreptusque esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens: seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex qua residuam multitudinē morror tenuit, uere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabāt. Audito autè Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas: hunc, inquit, fœcunditatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus respuuit: progressusque clamabat, illos sibi non multo post uulneris poenas datuos. populum autem rursum ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate prosiliebant: alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulant, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sæuior ea quàm intus pertulerant fortuna cōsequebatur: & fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebāt ad exitium satietatem. aderant namque inflati ex inedia, & uelut morbo intercutis aquæ turgidi, deinde uacuata replētes corpora disrumpebātur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimque cibum desueto corpori obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, è simo uentris aureos colligens. Transglutientes autè (ut supra diximus) eos ueniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. denique duodecim atticis comparabāt, quod antea uiginti quinque ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni uenirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo sæuiorem contigisse Iudæis: una denique nocte duorum milium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset autores circūfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum, multoque plures puniendi, quàm qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliariis ducibus, itemque militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hæc tangebatur inuidia) utrisque iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argētoque facta: Arabes autem

autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæis odia Romanis ascriberet. hac enim quosdam suorum milites infamia participare. & his quidem mortē interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atq; ad se deferrent. Verum profecto auaritia contempnit omne supplicium, sæuisq; hominibus lucrādi amor innatus est: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò uero hæc aliās, & modum habent, & metu subiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: deniq; id quod cum pœna interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romano- rum uideret, eos scindebant, & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. in paucis autem reperiatur, & plerosq; sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relatis ex urbe cadaueribus & fame Ca. xvi
Iohannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: *Donaria templi à Iohanne rapta*
 Multaq; donaria templi retinens, multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atq; ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. nanq; in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Nō equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios uenire tardassent, aut hiātu terre deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuiο periturā, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. deniq; cum eorum pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quæ sibi credita fuerat, centum & quindecim milia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad Calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa, & frumenti quidem modium uenisse talento. post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut cloacas rimarentur, boumq; ueterem fimum alimentum haberent. stercoq; collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, ci- *Stercore bouū nesci coacti*
 bus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uident, tes quidem pœnitebat, sed patiebantur usq; ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IUDAICO LIBER SEPTIMVS

De suffossione murorū, succensione aggerum & Sabino oppugnate murū

CAPVT PRIMVM

Lades quidem Hierosolymorum in peius quotidie proce-
debant, cū & seditiosi magis accēderēt aduersis indisti,
postquā populū fames ipsosq; iam possederat. Quin &
multitudo congestorū in ciuitate cadauerū, & uisu horren-
da erat, odoremq; pestiferū emittebat, cū excursus etiam
pugnantiū moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plu-
rima cæde excitata, cōculcare mortuos cogeantur: & qui
super eos pedē ponerēt, neq; miserabātur, neq; horrebāt:
nec saltē sibi augurio fore putabant contumeliā mortuorū. Gentili autē cæde pollu-
ti, dexteris ad externū bellum præparabant, tanquam exprobrantes deo (ut mihi
uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriæ maior pars eorū, sed despe-
ratione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggregan-
da materia laborarent, tamen intra uiginti & unum dies aggeres erexerunt, atton-
sis omnibus ad nonaginta usq; stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis
terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta
præcisus undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudæam uiderat alieni-
gena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, cōtine-
re lachrymas poterat, uel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset.
Omnia nanq; insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenis-
set, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæretet ciuitatem. Roma-
nis autem ac Iudæis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. nanq; hi,
nisi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autē, fortasse nec
uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiæ defecerant: & labori
quidem corpora militum, crebris uero offensionibus animi cesserant. Verum ciuita-
tis cladibus tristius Romani q̃ ciues in ea degentes afficiebātur. ad mala enim quæ
hinc accidebant, etiam pugnantibus nihilo segnioribus utebātur. Sed eorum spes
frangebatur, cum aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus uero cōflictus
audacia pugnantiū superaretur: & præcipue, quod cum seditione fameq; ac bello
totq; malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, uirorum quidem in expu-
gnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinē quæ
calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtu-
tem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabāt. Ioannis autē
factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disiceretur murus caue-
bat, & antequā arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorū irris-
tus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerē, spe decepti remeauerunt. Nam primū
ne concordare quidē eorū uidebatur consiliū, paulatim & per interualla, & cōstan-
ter, non sine metu proflientiū, neq; Iudæorū more, ut breuiter dicam, deerant enim
quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omniū simul impetus: & ut non sine
offensione recederent. Languidiores uero progressi q̃ solebant, etiam Romanos
solito promptiores offendere: qui corporibus quidē atq; armis ita undiq; aggeres
leptere

sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum uero ita confirmauerunt, ne quis loco anteq̃ occumberet moueretur. nam præter omnium rerū desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut caliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudeis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebāt in prosilientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui uero intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostiū & dēsitāte perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autē inde digressis, Romani machinas ad mouere: quis ab Antonia saxi atq; igni ferroq; peterentur, & quodcūq; hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multū moribus Iudæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi aut Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur, & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus & uestibus suffodiebāt. Itaq; saxi quatuor obstinato labore concussis, quietē utriq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verum præter spem utroq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mororem esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersam eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia cōfidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiā ex celeri subuersione natā, conspectus alius murus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Veruntamen priore facilius oppugnatio uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiorē murum qui recens erat, citoq; destrui posset arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uero spe atq; oratione putans alacritatem pugnatium excitari, & adhortatione atq; promissis sæpe quidem periculorū nasci obliuia, interdum autem mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum nō afferunt, aperte & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauit̃ reprehensionem parit. exhortatione aut opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quenq; gerere dignum est. Itaq; difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autē uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulchrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autē uincere consuetū est, à Iudæis manu uel animo superari turpissimum est: idq; in fine uictoriæ, cum etiam dei nitamur auxilio. namq; offensiones nostræ, Iudæicæ desperationes sunt. Illorum autē clades, fauore dei uestrisq; uirtutibus crescūt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine machinis casus, quid sit aliud q̃ in illos ira dei, nostrumq; adiumentum. Igitur non solum de terioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non conuenit

Tentata ex
pugnatio

Casus muri

Oratio Titi
ad milites

uenit. Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerunt, quo minus in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non uictorie spe, sed ostentationis gratia: uos autem totius penè terræ marisque uictores, quibus etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri? maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Denique in Antoniā si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium insedere uictoriam nobis plenissimā repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus improcor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorum fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat, manesque se bonos ac propitios heroas, uidendos offerunt posteris suis? Quas uero morbus corporis tabesque consumpserit, & si maxime probris ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altaque obliuio suscipit, corporis simul & uitæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non uideatur ignauum negare usui, quod debito redditurus sit. Ex hæc quidem ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, prosecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirilem animum gerunt. Primum enim quod decedit patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: uestraque obstinatio breui animos hostium frangat: ac fortasse nobis, si eam tantum coeperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si uero clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Ne autem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit quidem nunc equalibus præsit: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque angustiore uiribus suis habitabat. Cum primus itaque surrexisset: dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atque opto quidem, ut uires ac uoluntatem meam sequatur fortuna tua. quod si cepto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum læua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undique infinitis appeterent, atque ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem milibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quæ summa muri prehenderet, hostesque in fugam uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresque ascendisse rati, non steterunt. Quam in re fortunam quis, ueluti

Sabinus murum conscendit

uirtutibus

uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat, non inculcauerit? Siqui-
dem hic uir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cū maximo crepitu pronus
decidit, Vnde factū est, ut Iudæi reuersi, ubi solum & iacentē uidere, ex omni eum
parte iaculis peterent. Ille uero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidē ulci-
sebatur hostes, multosq; ad se appropinquantēs sauciauit: uulnerū aut multitudi-
ne remisit dexteram: & ad extremū priusq; redderet animā sagittis est obrutus, uir
dignus p fortitudine qui meliori fortuna uteretur, p mēsurā uero cœpti facinoris ce-
cidit. Ceteri aut tres penē iā summa tenentes, obriti lapidibus perierūt, & octo sau-
ciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Sabinus occi-
ditur

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur Cap. II

BIduo autem post, uiginti de numero excubantium per aggeres militum cōgre-
gati, signiferum ordinis sui, & duos quosdā ex ala equitum, & tubicinē unum
ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniam otiose procedūt. occisis
autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signū da-
ri præcipiunt, quo ceteri quidem uigiles subito exsuscitantur, & fugiunt priusquam
multitudinem quæ murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imagi-
nem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederēt, ostendit. Cæ-
sar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum
cateruā comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent,
ipsi quoq; per cuniculum irruerunt, quem Ioannes aduersum Romanorum agge-
res aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditiosi, tam Ioannis quā Simo-
nis, arcebant eos summa ui atq; alacritate repugnandi. siquidem excidij finem pu-
tabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principiū fuit.
Ad ipsum autem adytum ualidissima pugna committitur: his quidem templum
ui occupare certātibus, Iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ
quidē ac hastæ utriusq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neq; con-
flictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis uiris, & propter an-
gustias permutatis, cum & uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors
esset utrinq; armaq; simul & cadauera iacentium conculcata frangerent prælian-
tes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhor-
tatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fugæ aut persecutioni locus e-
rat: sed propinquæ mutationes cōfligentium, & inclinationes permixtæ fiebant ex-
ercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriēdi necessitatem ha-
bebant, quod refugere nō dabatur. nam & posteriores utriusq; partis, suos in fron-
tem urgebant, nullumq; inter dimicantes bello uacuū interuallū reliquerant. Cum
autem Iudæorum animi Romanorū peritiam uincerent, iamq; omnino tota acies
pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam usq; diei pugnabant) hi quidem
simul omnes excidij periculum pro nutrimento uirtutis habebāt: Romani uero ex-
ercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium niteba-
tur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

Vincuntur
Romani

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine Cap. III

Iulianus uero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & armorum peritia & uiribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse
cognoui, ubi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit (propter Titum
autem apud Antoniam stabat) subito prosiliit, iamq; Iudæos uincētes solus adhan-

Fortitudo
Iuliani

Q 1

retiolem usque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo, neque uim eius neque audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios rues, quos alios alio disiecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaque facie nihil Cesari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata persequerentur, quae ab homine uitari non possunt. Calceos namque habens, creberrimis atque acutis clauis, ut ceteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoque cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentium: Iudaei uero multis simul gladijs & hastis undique feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: saepe autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. namque diu cervicem commotraxerat, donec concisis alijs eius membris remisit uires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimiis autem dolor Caesarem tenuit, ubi tantae fortitudinis uirum in conspectu tantae multitudinis uidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impendebat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, aggreperemptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Caesarem, uerum apud hostes quoque relicta. Iudaei uero etiam mortui rapti corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo praelio decertauere, Alexas quidem & Gypthaeus, ex agmine Ioannis: ex parte uero Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Sose filius Iacobus, dux Idumaeorum: Zelotae uero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Fortes Iudeorum

Iosephi oratio pro deditione Iudeorum & profugium eorum Cap. IIII

Fundamenta Antoniae diruntur

Iosephus rursus hortatur ad deditionem

Itus autem militibus suis imperat Antoniae fundamenta diruere, facilemque accessum cuncto exercitui praeparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namque audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinam obseruantiam quae enteuchismos uocatur uirorum penuria defuisse, eaque re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni praecipit quae ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi sauius amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dum modo non una secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctum tamen locum uiolare desineret, neue in deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudeos quos ipse delegisset. Itaque Iosephus, ne soli Ioanni haec intimarentur, sed etiam pluribus: unde exaudiri posset constitit, & mandata Caesaris Hebraico sermone disseruit. Multum autem eos quo patriae parceret precabatur, ignemque depellerent iam templo contiguum, deoque uota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autem conuictis tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunquam sibi excidium esse metuendum, quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione: sane uero, inquit Iosephus, eam puram deo conseruasti, inuiolataque sancta mansere: nec in eam cuius speras auxilium, quicquam impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium eum hostem putabis: deum uero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurum? Et Romanis peccata imputas: qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quae ipse intercidisti sacra, deo reddi compellunt. Quis non inopinatae mutationis causam gemat, ac desleat

ac defleat ciuitatem: cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuā corrigant: tu uero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoq; in has sæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiam poenitere malorum, non est turpe in rebus extremis: bonumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est. Iechonias rex Iudeorum: qui quondam Babylonij bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquam caperetur excessit, & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri. ob hoc sacra Iudeorum commemoratione laudatur: eumq; memoria transmissa per secula semper noua immortalem posteris tradit. Bonum ô Iohannes exemplar, & si periculū præsto sit: ego autē ueniam quoq; tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis ista promittam, spectariq; oporteam, qui sit autor, & unde consilium. absit enim unquam me ita captiuum uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, q; hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia condemnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & respōsum impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum nō ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletū est. Deus planē, deus ipse cum Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerū plenam exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, uox eius singulibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autem eiusq; socij magis contra Romanos irritabantur, illum quoq; capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo patre & ciuitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthiæ quatuor alterius uero Matthiæ unus, qui post interitū patris aufugerat, quē Simon Gioræ cum tribus filijs, ut supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecere: eosq; imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuiq; peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. his aut in ciuitate non uisis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos deterrerēt. Et paulisper quidē hæc caliditas eorum sicut antea ualuit, timor aut profugere cupientes inhibuit. Rursus aut postquā eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabant, primo quidem ut in ciuitatem Romanos susceperent, patriāq; seruarent. si hoc displiceret, saltem de fano exirent, templumq; sibi liberarent: nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum fanum spatium multitudine mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cū armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebāt: & ad

*Multi Iudeos
rū profugere
ad Romanos*

hanc processere legis iniuriam, ut quam Iudæos indignationem oporteret exercere si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria sacra temerâtes, uterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atq; adoraret: latronesq; optaret, antequam intolerandum malum cōtingeret, pōnere. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Ioānem eiusq; socios increpabat, dicens: Nonne uos ò sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nonne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Nonne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis ò nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si quis unquā hunc locum ante aspexit, (nunc enim neminem credo) itemq; testor & exercitum meum, & Iudæos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod non ego uos uiolare hæc compellam: quin & si locum acies uestra mutauerit, neq; accedet ad sancta quispiam Romanorum, neq; quicquam in eorum contumeliā faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum *Ca. v*

HÆc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebātur. Titus autē, qui neq; seipsum miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militē, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autē de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiā chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autē ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præsentē militum certamini facturum esse dixerunt, quā si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti cæteri ceteruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenq; sine discretionē feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos proflientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti, tam impetus, quā recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium alijs alijs demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientē exciperet. Deniq; plures à suis quā ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisu iā pugna discernetur, & in acie stantes ordine, sagittis atq; telis uterentur. Neutri uero cedebant, neque labore

*Iterum Ro. in
nadit hostem*

*Titus spectat
torpugne*

labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in cōspectu imperatoris de uirtute certabant: illumq; diem sibi quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & propriū cuiusq; periculū, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autē plerunq; pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabātur. neutra enim pars proximum fugæ spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: *Anceps* eratq; ueluti quoddam belli theatrum. nec enim uel Titum uel alios, qui unā erant *pugna* quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto prælio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga cessissent, uerum mediam in ancipiti prælio uictoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorū uero partis quidē Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæiq; Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sosæ: de Ioānis autem socijs Gyphthæus & Alexas: & de Zetorib; Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonia fundamentis, latam uiam usq; ad templum fecit. admotæq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: unum contra interioris templi angulum, qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum unum contra porticum occidentalem templi exterioris, alterum contra septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miseris proficiebat, cum materias à centesimo usq; stadio deportarent. Interdum autem insidijs lædebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate minime cauerent, Iudæis uero propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaq; cum id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat uerum, negligentia suorum magis quàm Iudæorū uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorū custodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera uero die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerant & fames urgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Elzôn montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere uiolenter ambitū conatis. Conflato autem uehementi prælio, & alia multa ab utraq; parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi uero immoderato impetu & effrenatis animis uterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam uersis, atq; in uallem coactis equo in aduersum montē à latere incitato præteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem

Pedanius

petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undiq; septum, talo comprehensum. tantū se inclinauit equo currente, tantamq; dexteræ uim itemq; cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia mutum tentauerat aggredi supplicio tradito, ipse templi opugnationē curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis prælijs male tractati, tumescere paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, præuenientes ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens Antonia iungebatur, incensa, deinde ad uiginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis uicesimo & quarto die, Romani porticum inflāmauerunt: & usq; ad quartūdecimum cubitum igne progressi, Iudæi similiter culmen abijciunt: neq; omnino recedentes ab operibus, & Antonia cōtinentia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, uir & corpore breuis, & uultu despicabilis, tamq; genere quā rebus alijs uilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimū haberent ad singulare præliū prouocauit. At qui contra steteret, multi quidem dedignabantur: erant aut inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere configere. nam qui de salute desperassent, eos neq; cautos impetus habere neq; deum uereri: & cum his in discrimen uenire, quos neq; uincere magnum sit, & uinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaq; Iudæus eorum timidi tati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine *Pudens* cadit, insolentiam eius exolus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte prosiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, læua scutum, dextraq; cruentum gladium coruscabat: armisq; cum fremitu cōcussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & uana iactantem, Priscus centurio sagitta transiit: eoq; facto, & Iudæorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carentem quā uelox ultio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam Cap. vi
Seditiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positis repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac bitumine repleuere. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidē temerarij fugientibus instabāt, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur, qui uero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq; undiq; subito flamma, Romanos & qui

& qui extra periculū steterunt ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendium repperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidū, alij uero in hostes præcipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conātur, præueniebat incendium: alij uero flāmam anteuertebant. statim uero & alios fugientes ignis cōprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem uero licet morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumq̃ nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. nociferans enim & ante alios prosiliens, & comites suos q̃ possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. eiusq̃ uoces & affectiones quisque, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. obfessi autem à Iudæis, cum diu saucij restitissent, postremo uniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabātur. frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq̃ militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq̃ alius gladio, ut ab utrisq̃ partibus cerneret, semetipsum occidit. Eorū aut quos ignis obsederat, Artorius quidā, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, commilitone & cōtubernali suo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autē ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum prolecerat, uixit: Lucius uero ponderate oppressus, constrictoq̃ lapidibus solo allisus, cōtinuo moritur. Ea calamitas paup̃lisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterū tamen cautiore effecit, & aduersus Iudæorum insidias iuuat, quibus plerunq̃ loca moresq̃ hominū nescientes lædebantur. Exusta est uero porticus ad turrinū usq̃ Ioannis, quam ille bellā tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystum ducerent ædificauerat. reliquū uero Iudæi, postq̃ consumpti fuerant qui ascenderant, absiderūt. Postero autem die Romani quoq̃, porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad orientalem usq̃ totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super uallem ædificata: unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudæorum

Caput VII

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebāt. Per singulas nanq̃ domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuissent, bellum ilico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uiaticum. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiā quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autē spes egestate uictus hiātes, ueluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in ostia, tanq̃ ebrii ferebantur, easdemq̃ domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabāt: omniaq̃ dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes quæ nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq̃ nec cingulis nec calciamentis abstinere, coriaque scutis detracta mandebant. Quinetiam fœni ueteris laceramenta uictus habebantur

habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uentundabāt. Et quid opus est famis improbitatē ex rebus anima carentibus demonstrare: factum enim relaturus sum, neq; apud Gręcos, neq; apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaq; libenter hęc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posterī æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam patrię referrem gratiam parcius ea differens, quorum fata perpeffa est.

De muliere quę per famem filium coxerat

Cap. VIII

Mulier quędam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Marię nomine, Eleazari filia de uico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hierosolymam recepta, cum cæteris obsidebatur. Huius alia quidē bona tyranni diripuerunt, quę ex transiordanis locis in oppidum comportauerat. reliquias uero conditorum, & si alimenta reperissent, irrucentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaq; sæpissime raptoribus maledicens, & increpans, eos contra se uehementius iritabat: cum neq; iratus, neq; miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undiq; autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas, famesq; uisceribus & medullis irrepserat. plus uero quàm fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsā, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptoq; filio, quem lactētem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uero seditiosi sæuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanę uitę fabula, quę sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit, ad opertum uero reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa uero bonam partem se reseruasse respōdens, aperit filij reliquias. Illos autē cōfestim horror cepit atq; dementia, uisuq; ipso dirigerūt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meū. comedite: nā & ego comedi. Nolo ut sitis aut fœmina molliores aut matre misericordiores. Quod si uos pietatē colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidē comedi, reliquū eius me manebit. Post hoc illi quidē tremantes exierunt, ad hoc solū timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autē repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi cladem illam proponens, tanq; hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autē quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabātur, qui priusquam id paterentur interisissent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumq; alij non credebant, alij miserabantur, multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc deum placabat: siquidem Iudæis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionem quę commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulentia famem optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere coeperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patrię operturum: neq; relicturum in orbe terrę, ut sol inspicat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hęc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat

mabat, qui cūcta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi.

Cap. ix

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum diebus ante sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autē portæ aliq̃ fundamenta suffodiebāt: multūq̃ fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ sustinebantur. tamq̃ diu mansere, donec instrumentorum & uectium conatibus de *Scale muris* *admota* speratis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi uero præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabāt. multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant, nonnullas autē scalas armatorum plenas, in latus declinātes, deieciabant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorū grauissimæ fore turpitudini dicentes. postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui unā ascenderant interficiunt, cæteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnauerūt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subijci iussit. Inter hæc autē ad eum profugi ueniūt, Anaous ex Ammaus, Simonis satelles crudelissimus, & Archelaus *Transfuge* filius Magadati: idcirco sperantes ueniā, quod Iudæos uictores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, utrumq̃ obtruncare decreuit, dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causā patriam deserentes. ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq̃ dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam uero portis milites ignem admouerant, liquefactoq̃ argento cito lignum flammæ absumpserant, cum *Porticus templi accense* subito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis uero ignem circum se uidentibus, corpora simul animæq̃ ceciderunt. & stupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est: stantes uero aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animam colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendiū: paulatim enim nec simul undique inflammari porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incēdium restinguere, perq̃ proximā portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq̃ collectis qui erāt proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintēdecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq̃ præterea chiliarchis & procuratoribus, consiliū de templo proposuit. Alijs quidē uidebatur lege belli utēdum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manēte quod omnes ubicunque essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neq̃ armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si uero id pugna ob-

R r

tinuissent

tinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse non templum: & piaculum non ipse, uerum illi qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neque se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperii, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: iussisque militibus requiescere, itemque ducibus ut his in prociectu ualidioribus uteretur, uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemque restinguere. Illo quidem die Iudæos labor itemque timor ab impetu conuenit. Postero autem collectis uiribus, & recepta fiducia per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt: septemque scutis, à fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uinceretur. Cæsar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uero eius non sustinuerunt Iudæi: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant, cum autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi ui coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id plane dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domesticis autem causam principumque sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quiesuissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumque templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hiique Iudæis in fugam uersis, usque ad templum accesserunt.

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito. Cap. x

Templum succenditur **H**ic itaque tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur: & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit autem, unde ad membra circum templum ædificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant, neque iam uitæ parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso cuius gratia cautiissimi uidebantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Ex ille (namque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exilit: templumque curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubeat extingui. Sed neque uox eius audiebat, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dexteræ non attendebat, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium uero agminum impetum, non præcepta neque interminationes continebant: sed quod furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi uero ardentibus adhuc et fumantibus porticuum incidentes ruinis, eadem quæ uicti patiebantur. Cum uero ad templum accessissent, edicta quæ Cæsaris non audire simulantes, præcedentem quosque ut ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat, sed

sed fuga & cædes omnia possidebat. magna uero populi multitudo inualida & inermis, ubicunq; occupati fuerant, interficiebantur. & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congeriebatur: per gradus uero templi, & sanguis multus profuebat, & eorum corpora qui supra ceciderant dilabebatur. Cæsar autem ubi neq; ^{Cæsar ingreditur templi adyta} impetum insanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunq; illic erāt aspexit, ea quidem quæ alienigenas erat fama meliora, iactatiōe uero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depasceretur, quod erat uerum, existimās ad huc illud opus posse seruari, & ipse prosiluit, militesq; rogare ut ignem restinguerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor belliq; impetus quidam uehementior, Iudæorumq; odia, & Cæsaris reuerentiam & prohibentis metum superabāt, plerosq; autem prædatum spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse, quoniam fores auro factas conspicerēt. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumq; subito, postquā flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extrā succendete nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exuritū. Sed quamuis hoc multum quis deffendum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime, admirabile, tam exstructionis genere, quā magnitudinis, itemq; munificentiæ in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autē in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensem, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonijs templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septē menses, ac dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cyri regis Aggæus fecerat, usque ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinque.

De sacerdotibus, Gazophylacioq; & porticu.

Cap. xi

DVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte uenisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratione, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas perlequebatur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammaq; ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditionum ferro igniq; clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehēsi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autē constitutis, etiā multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi, in mortem penē luminibus clausis, postquā ignem templi uidere, in questus interim uires clamoremq; receperunt. Resonabat autem & trans fluuiū regio, & montes circūpositi grauiorem sonitum reddebāt: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem

Rr 2 in quo

*sacerdotes in
tēplis muris
occultantes*

in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq; flamma plenum: uidebatur autem sanguis igne largior esse, pluresq; intersectoribus interfecti: omnisq; terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tādē pulsīs Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autē quod fuit reliquū, in exteriorē porticum confugerat. Sacerdotum autem nōnulli, primum uerbus itemq; sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erāt, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cum nihil proficerēt, ignisq; in eos euomeretur, in parietem sedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum cæteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquū erat, & portas, præter unam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinēdam arculas, quæ gazophylacia uocantur, incendunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimum uestium, aliaq; bona, & (ut breuiter dicam) omnes Iudæorum cōgestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhausserant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quō confugerāt ex populo mulierculæ itēq; pueri & promiscua multitudo, propē ad sex hominū milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantes milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet. ex tātō autem numero nemo seruatus est. His causa interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templū deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc subornati prophetae, populo denunciabant, ut expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus & præsagijs. Cap. XII

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumq; calumniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs & futuram solitudinē prænunciantibus, neq; attendebant animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annū perseuerauit cometes: modo cum ante defectionem primiq; belli motus ad diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemq; templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usq; ad mediam permansit horā: quod imperitis quidē bonum augurium esse uidebatur: sacrorū uero peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodemq; festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Oriētales autem porta interioris templi, cum esset ænea atq; grauissima, & sub uesperā uix à uiginti uiris clauderetur, senisq; ferro uinctis obseraretur, pessulosq; altos haberet in saxeum limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patefcere. his autem

curriculo

curriculum per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, uixque eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimū uidebatur. Deum namque honorū portam sibi aperuisse dicebāt. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse portas aperiri: solitudinemque illo ostento signari inter se pronunciabant. Post dies autem festos diebus paucis, vigesimo primo die mensis Maii uisio quaedam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, & clades dignae praesagis secutae fuissent. Namque ante solis occasum uisi sunt per iuane ferri currus totis regionibus, & armatae acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusa. festo autem die, quam pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quandamque strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quae diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeus & rusticus, quadriennio priusquam bellū gereretur, in summa ciuitatis pace atque opulentia, cum ad festū diem uenisset, quo ategias in honorē dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare coepit: Vox ab oriente: Vox ab occidente: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymā & templū: Vox in matitos nonos etonasque tuptas: Vox in omnē hunc populū. Atque haec interdū noctuque clamitans omnes ciuitatis uicos circuibat. Nonnulli autem uirosum insignium, aduersum ormen indigne ferentes, corripunt hominem, multisque uerberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquā locutus, eadem quae prius uociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerū, magis diuinum esse hominis motū, ducunt eum ad Romanorum praefectū: ubi plagis usque ad ossa laceratus, neque supplex cuiquam fuit, neque lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Veh ueh Hierosolymis. At bino autem interroganti (is namque iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miserae ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usque tempus neque adibat quenquam ciuium, neque loqui uisus est: sed quotidie uelut orationem quandam meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum inter dies singulos multaretur, nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat, triste praesagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur, idque per annos septem & quinque menses continuos faciens, neque uoce rauior fuit, neque delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quiescit. Supra murum enim circumiens iterum, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremū addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem dimisit. Haec si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisque omnibus praemonstrare quae sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem & Iudaei post Antiochiam captam quadratum sanum fecerant, cum in sacris libris scriptum haberent, Tapiendam ciuitatem ac templum, si sanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terrae habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multique sapientes

pientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum uirare non possunt, etiam si prauiderint. At uero hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suæque perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

De imperio Titi & sacerdotum interfectione.

Cap. XIII

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugere, templo itemque omnibus circum locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam orientalem: hicque ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorem. Usque adeo uero præda satiati sunt milites uniuersi, ut in Syria dimidio quam pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in *De puero quodam* templi pariete perdurauerant, puer siciens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimque fatebatur. Sed ubi illi tam ætatis quam necessitatis miseri, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum assequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atque ut aquam acciperet: quæcum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniam quidem tempus illis præterisse ratus, perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undique tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruire cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris consistit. Hic enim super xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isque tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. *Oratio Titi ad seditiosos* Multi autem militum utrinque densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe ueniam: Romani uero ad Cæsarem speculari studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, & iracundiam & sagittas contingerent, adhibitoque interprete, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui coepit. Etiam ne saturati estis patriæ malis, o uiri? quibus neque uirtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoque iuste perituri qui primū quidē, postquam uos Pōpeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Rom. populum extulistis: utrumne multitudine freti? atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis operaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducū? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaque uos contra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discre-

tos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate concessimus: quodq; maximum est, tribu-
tum capere dei nomine, ac donaria colligere permisiimus: eaq; offerentes neq; mo-
nuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia
nos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc uo-
bis præstiterant, extulistis, & immitium exemplo serpentium uirus blandientibus
infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempsistis, & ueluti ruptū aliquod mem-
brum, siue contractū aliàs, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes impro-
bas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā uestram,
non ut pœnas à uobis ob ea quæ in Cestiū cōmiseratis, exigeret, sed monitis emen-
daret. Deniq; cum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpē uestram
petere, atq; hanc delere ciuitatē, Galilæam & circa eum loca uastare maluit, ut pœ-
nitendi uobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas uidebatur, no-
straq; lenitate aluistis audaciā. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent,
& ex intestinis nostris dissensionibus fiduciam præsumpsistis: meq; ac patre meo
digressis ad Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq;
uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fue-
ratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescētibus,
per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes Iudæi: &
legationes quidem à uobis trans Euphraten usque, nouarum rerū gratia missæ, mu-
rorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum inte-
stinum, quæ sola huiuscemodi nequissimos decēt. Iussus ergo ab inuito patre cum
mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, lætabar, cognito populum de pace sentire.
Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquandiu parcebā, sponte ad
me uenientibus dexteram dedi, fidem seruaui confugientibus, multos captiuos mi-
seratus, uerberibus urgentes bellum coercui, muris uestris machinas inuitus admo-
ui, semper cædis uestræ cupidos milites cōtinui. Quotiens uici, totiēs uos ad pacem
tanquā uictus prouocaui. Cum propē ad templū accessissem, consultō iterum legis
belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabā, templūq; seruare, data uobis exeū-
di copia, & fide salutis: uel etiā pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco faculta-
tes præbui. Ista omnia spreuistis, & templū manibus uestris incendiistis. Deinde sca-
leratissimi nūc me ad colloquiū prouocatis, ut quid tale cōseruetis quale perijt: Qua-
uofmetipso salutē dignos esse post templi excidiū iudicatis? Quinetiā nūc armati
statis, & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri, qua fiducia? Nōne popu-
lus uester exanimatus? Templū uero perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus
autē meis habetis animas uestras. Et tamē fortitudinis esse gloriam mortē arbitra-
mini? Nō contendā cū pertinacia uestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus
uitā uobis indulgeo, & sicut in priuata domo dominus mitis ultus grauiora, cætera
mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipe-
re: nam iurasse nūc id esse facturos: exeundi uero per munitiones, quā murum se-
pserat, cum cōiugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinē,
ipsisq; oppidū relicturos. Ob hoc Titus uehemēter iratus, quod in sorte captorū
constituti, uictorū sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce præ-
conis, ne ulterius ad se profugerēt, neue fidem sperarent: nulli enim esse parcendū:
cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, salutē suæ consulerent: iam
enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflam-

*superba res
sponsio sedā
tioforum*

mare p̄misit. Illi autem ipso quidem die nihil egerūt, postero autē die, Archip̄s
& Acram, & curiam, & qui uocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis af-
que ad Helenæ regiā, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ
uici domusq; ardebāt. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cumq; his multi nobi-
les ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quan-
quam cæteris omnibus iratus erat, mores tamē non mutauit, sed eos suscepit. Et tūc
quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uni-
ctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstatu-
ros.

De præda seditiosorū & succensione interioris ciuitatis.

Cap. xiiii

*Seditiosi de/
predantur
regiam*

Seditiosi autem ad domum regiā profecti, ubi (quia tuta erat) multi facula-
stes suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui
eō conuenerant prope ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniā etiam di-
ripuere. Viuos autem duos milites Romanos cepere, unum equitem, alterum pedi-
tem, & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, uelut uno cor-
pore omnes Romanos ulciscerētur. eques uero quiddam his quod saluti foret, sua-
dere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi quæ diceret non haberet, Ardan-
læ cuiusdam ex numero ducum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post tes-
gæ manibus oculisq; fascia obstrictis, in conspectum Romanorum uelut capite cæ-
surus produxit, uerum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit.
Hanc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indi-
gnum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis
ablati eum agmine pepulit, quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur.
Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia
Siloam usq; igni tradidere. & oppidum quidem gaudebāt absumi, rapinis uero ca-
rebant, quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiore ciuitatem rece-
debant. Erat namq; illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogantia autem tan-
quam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem latis uultibus aspicientes, alacri
noto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, &
flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis
eorum rebus, pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eo-
rum crudelitatem atq; impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil
amplius quā elusus est: quia neq; se tradere propter iusiurandum patiebantur, ne-
que pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, uelut custodia circumuallati:
cædisq; insuper consuetudo dexterās commouebat. Dispersi aut per ciuitatē, per
ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur: omnesq;
interficiebantur: nam propter inedia fugere non ualebant: mortuos autem canib;
bus proiciebant. Omne autem pereundi genus, fame lenius uidebatur: adeo ut ad
Romanos quoq; sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent: atque
in seditiosos à cæde nō cessantes, sponte inciderēt, nullusq; in ciuitate locus uacuus
erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cada-
ueribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria uel seditione perierāt. Tyranni
nos autē fouebat, factionemq; latronū, spes ultima, sita in cloacis: quod si fugissent,
minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorū digressū
sūm prodire ac fugere cogitabāt. Id autem planē illis erat somnium. Nec enim uel
deum, uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quā
Romani

Romani concremabant, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descēdissent, eos improbe necabant, itemq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio prauēti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiūt aliqui Iudæorū ad Titū. **Cap. xv**
Cæsar autem fieri non posse prospiciēs, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto undiq; loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mēsis Augusti. Erat autē transuectio materiæ difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usq; ad centesimum stadium in priorū aggerū extructionem detonsis. Quatuor quidem legionū opus, in occidentali parte ciuitatis, cōtra aulam regiam erigitur: auxiliariū uero manus, & cætera multitudo xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim: quam cum Ioanne bellum gerens, pro castello sibi ædificauerat. His autem diebus, Idumæorum duces clam congregati, consilium de sui traditione cœpere: missisq; ad Titum quinque uiris, ut dexteram sibi daret, precabantur. Ille uero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, sero quidē, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon præsensit, & eos quidē, qui ad Titum perrexerāt, quinque uiros statim occidit: duces uero, quorum nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus, correptos in custodiam conijcit. Nec multitudinem Idumæorum, abductis rectoribus quid ageret nescientem, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri, & satietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quenq; pretio uenundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores pauci essent, quanquā uoce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educerēt, tamen hos quoq; recipiebat: appositis qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt, plus quàm quadraginta milia, quos imperator quomodo cuiq; gratum erat, dimisit. Iisdem autē diebus, etiam sacerdotū unus, filius Thebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare ut de sacris donarijs quædam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: mēsasq; & crateras: & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiam uela, & pontificū indumenta, cum gemmis, & uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacerdotum ostendit, multamq; purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casia, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus commixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet ui capto, ut transfugæ tamen data est uenia.

De occupata reliqua parte ciuitatis.

Cap. xvi

Iam uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo: qui erat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admoueant. Seditionum

ditiosorum autem alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodq; maximum est læti mœstos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruata, nonnullæq; turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autē etiam tyrannos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erāt. Videres autem paulò ante superbos, & factis impijs arrogantes, ita tūc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atq; egredi: cum uero, quos antea fideles habuerant, nusquā uiderēt, fugiebant quò quemq; necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totū ab occidente murum subuersum esse nunciarent, alij subisse Romanos, ac etiā propinquare se quærentes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente cōspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebātur: ac ueluti succisi nervos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & uirtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde uī nunquam, sola uero fame capi poterant. Romani uero qui tantū in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumētis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erant, de quibus suprā memorauimus. Relictis itaq; his, uel (quod est uerius) dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursum autē ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autem infirmiori audacia, quàm necessitate (iam enim uires eorū labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atque læticia uictoriā & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo senserant leuiorem. Deniq; sine sanguine murum naeti, nouissimum non esse credebāt: cumq; nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq; totas cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uero uastates, quas prædæ causa penetrassent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendeant. Ipsum deinde horrentes aspectū, uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiam circa uiuos pariebantur: sed unūquenq; obuium transfigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraq; incensorum cædes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si uisa esset ex quo fuerat cōdita, inuidenda fuisset: nulla tamē alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro aut Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turriū cautes miratus est, quas tyranni per dementiā deseruerant. Cōspecta quidem earum solida altitudine, itemq; magnitudine, subtiliq; lapidū compagine singulorum, quantumq; paterent uel quantum erigerentur, deo, inquit, planè adiuuante pugnauius, & deus erat, qui detraxit ab istis munimētis Iudæos. Nam quæ

Titus ingreditur urbem

hominum

hominum manus, aut quæ machinæ ad istas ualerent. Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est, quos uero à tyrannis uinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autē alia ciuitatis deleret, murosq; subuerteret, eas turres fortunæ suæ monumentum reliquit: qua commilitante his potius fuisset, quæ capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaq; adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquā uero multitudinem saluam esse. Illi autē cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum concluderunt. Custodem autem his Cæsar apposuit unum ex libertis, & amicum suum Frōtonem, qui fortunam quam quisq; meritis esset, decerneret. Ille autem latrones quidē omnes, atq; seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem lectos, qui pro cetero atq; formoso essent corpore, triūpho seruabat: ex residua multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptū, operibus deputandos. Plurimos autē per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis cōsumēdos. Qui uero infra decimum & septimum annum ætatis agerent, uenditi sunt. Iisdē autem diebus, quibus secernebātur à Frōtone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non præbatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

Cap. XVII

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorū uero per omne tempus obsidionis undecies centum milia. Horum pleriq; gentiles fuere, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petiit, ut si quo modo possent, multitudinem numerarēt. Illi autem, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quādo à nona quidem hora usq; ad undecimā hostias rædunt, per singulas uero contubernia nō pauciorum quam decem uirorum fiunt: solum enim epulari nō licet, multi etiam uiceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauere. Fiunt autem, ut denos epulatores per singulas imputemus, uicies centena ac septingenta milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uiriliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos uocāt, neq; mulieribus menstruo cruore pollutis, neq; alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidē, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis cōgregabatur. Tūc tamē uelut in carcerē tota gēs fato cōclusa est, & farta hominib. ciuitas bello obsidebat. Itaq; superat omnē humanā, & diuinis emissam pestē numerus perēptorū, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimātes enim cloacas, & sepulchra eruētes, quos offendissent iugulabāt. Inuēti sunt autē ibi quoq; plusq; duo milia, quorū alij manu sua, plures autē mutuis se uulneribus interfecerāt, cū alios fames corripuisset. Fœdus autem corporū odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, congesta cadavera calcantes, se immergerent. multæ nāq;

opes

opes in cuniculis inueniebantur. nefasq; omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. *Ioannes & Simon capti* Virtus est autem deus utrunq; merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sæpe despexit, à Romanis dexterā sibi dari precatus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho. Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas urbis partes incendunt, murosq; subuertunt.

Hierosolymæ urbis historia breuis

Caput XVIII

Melebis edec iustus rex Ita quidem Hierosolyma capta est, secūdo anno principatus Vespasiani, Septēbris mensis octauo die. Quinquies autem prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sosius captam urbem seruauere. Antea uero rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananæorum dynasta qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq; sacerdotium deo primus exhibuit. & sano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum ante Solyma uocaretur. Chananæorum quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit. & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonjs euersa est. A rege autē Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, usq; ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum ante condita est, usque ad excidium, anni duo milia centum septuagintaseptem. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingētes diuitiæ, neq; per totū orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicq; iuuat, quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorū obsidionis fuit. Postquā uero quos occideret, quid ueraperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerāt (nec enim parcēdo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templū: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariammæ: muriq; tanto, quantū ciuitatem ab occidēte cingebat. Id quidem, ut esset castrū: illic custodiæ causa relinqueretur. disturres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam uē munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanare diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitatam aliquādo esse tix crederēt. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit, clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

Urbs funditus diruta

De præmio militum.

Cap. XIX

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nō nullasq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis ait habere se gratiam, quod benenolentia erga se utendo perseverassent. Laudabat autē, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodq; præliando fortitudinē in multis magnisq; periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neq; magnitudines ciuitatum, uel audacia

inconsulta

inconfusa, & inmanitates efferre aduersantium, possint unquam Romanorum vires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquā melius, cum id ingrederetur. Hoc autem pulchrius atque præclarior, quod duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos ac præmissos in impertum cuncti libenter suscipiunt, & his quæ ipsi decrevere, standum putant, agentes his gratias qui legissent. Mirari autē se eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiorē. Et illis tamen, qui pro maiore ui clarius decertassent, uitamque suā condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suā nobillorē fecissent, dixit se & honores & præmia redditurū nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturū; magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt, iudicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, præsentēs collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimirum lætaretur, & coronas eis aureas imponebat, & torques, longasque hastas, & signa ex argēto facta donabat, & uniuscuiusque ordiētem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemque uestes, aliamque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum præbuerat, uotisque cū uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitque se ad sacra pro uictoria celebranda: magnamque astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quod quocumque conueniret, dimittit. Hierosolymorum autē custodiam decimę legionis credit: neque ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam uero legionem, memor quod Cestio duce Iudæis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raptinæas: ad Meliten autem, quæ sic uocatur, misit. Hæc ad Euphraten in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obsequi facis esse duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones: deinde cum ad maritimam Cæsaream cū exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinē reposuit, captiuosque ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso, Simone & spectaculo die natalitio exhibito.

Caput xx

Per idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidiōis causā apud Hierosolymam commorabatur, ascensā naui oneraria Vespasianus Rhodum trāsmittit. Hinc autem uectus ttrēmibus, postquam omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his cum uotis exceptus, in Græciam ex Ionia trāsit. Egressus deinde Corcyra in Iapygiā delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autē ex maritima Cæsareā reuersus, in Cæsareā quæ Philippi uocatur, aduenit, diuque ibi cōmorabatur, celebrās omnia genera spectaculorū: multique in ea captiui consumpti sunt, alij bestijs obiecti, alij autē cateruatim more hostiū inter se depugnare coacti. Hic Simonē etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatem coeperat, tunc fidelissimis amicorū ascitis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere

S s possent

possent, unâ cum illis omnibus in quandam occultiore[m] cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi uero soliditas obstitisset, eam sustinebant, sperâtes posse ulterius progressos tuto emergere, atq[ue] ita seruari. Sed hâc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossa res processerant, iamq[ue] alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq[ue] fibula, et thomyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere qui eum uiderunt, locisq[ue] suis manebant, dein de propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat aut[em] ad se ducem uocari, statimq[ue] accersitus ab his qui ad eum cucurrant, uenit Terentius Rufus, namq[ue] is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat ita deus posuit, nō ui subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter intemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iusticia, sed quandoque sui temeratores ulciscitur, & grauiorem pœnam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eo quod non statim luere commissâ. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi aut[em] moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestijs depugnarunt, quicq[ue] ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periire, duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc, licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quàm sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenes.

Cap. xxi

E Venit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliquerant, acerba & exitiosa pericula perpeti, cōcitata in eos Antiochenium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia, quàm propter ea quæ fuerant non multo ante commissæ. De quibus necessarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudæorum namque gens multum quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam uersabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Namq[ue] Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, uastatis Hierosolymis templum spoliauit. Qui uero post eum regnum assecuti sunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere

reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A securis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudinem proficere, & extructione itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum) cum Antiochenis cum populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & ceteros deferebat, insimulans eos quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisent: & uelut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem uero Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accedere, mutata uoluntatis argumentum, quodque Iudæorum mores odisset, exhibere se credens si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit & ceteros compelli facere: reuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenis facto, pauci quidem consenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce milibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tamque ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordio in ceteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpessis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Namque quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumque receptacula publicorum, itemque basilicas, uixque ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis uiridēs, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penè se uidisse ignem à Iudæis iniici arbitrarētur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem namque Syriæ Cæsennium Patrum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille pertuenerat. Habita uero diligenti quaestione Collega reperit ueritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admiste homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica concremassent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est. Cap. xxii

Itus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod uniuersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime uero, quod urbs eū Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam læticiam uoluptatemque translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam

longe absentem, omnes homines Italiae uoluntatibus ut praesentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quae mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumque gestorum maturitate decoratum, cuius praesentiam sciebat soli saluti subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro seruo absoluum esse confidens, antiquam uero libertatem cum opulencia recepturam. Praecipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxime bellorum per illum patrum nouerant magnitudinem, imperitiam uero aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari, eum uero, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem praecipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed eum longissime ab urbe Roma conuenire antea properabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniuersis facilius & promptius ire quam manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare indicaretur, quamquam mansuete singulos suscepisset, qui praecesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis praestolabantur: & quod transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusque lenitatem omnium generum uocibus prosequiebantur, benemeritum & salutis datorem, solumque dignum Romanum principem appellantes. Tota uero ciuitas ueluti templum erat, sertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidem penetibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbae, perque tribus & cognationes & uicinas conuiuia exscentes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Urbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.

Cap. xxiii

ANte haec uero tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriae erat, Titus uero Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumque inferre, sustulit primo natura bonis consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam uiuam seruare Romanis: nec non equidem maximam tempus eis fiduciam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus instestina seditione turbari, omnemque his subditam orbis terrarum partem perdere ac uitate cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, *Classicus* *& Civilis* *Classicus* quidam & *Civilis*, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamque alacriter affectae multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum

notum defectionem pollicita, & cæteris fortasse non dissentientibus, ueluti quadam diuina providentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amentia ad sobrietatem coegit. Sed etiamsi ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo postherant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam ad modum adolescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrū hoc ex ea re maximū nacti, ut sine clade pristino iugo subijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atq; insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudine clam transgressi flumen Istrum, uolenti atq; saeuissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsijs offendere interficiunt: & cōsularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atque agendo, omniaq; incendendo peruagabatur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Mœsiæ cognita, Rubrium Gallum mittit pœnas de eis sumpturum, à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt, qui uero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autē bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsijs loca circundedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De amne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

Caput. XXIII.

PPrinceps uero Titus aliquādiu quidem Beryti commorabatur: ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autē in itinere fluium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Archias & Raphanaas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccū exhibet locū uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinē semper eum obseruare pro certo compertū est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochenisium populus postquam Titum aduenire cognouit, manete quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usque ad tricessimum uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiā fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantē uidissent, ex utroq; uia latere stantes deorsum cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit, sed otiose quæ dicebantur audie

bar. Incerti autem quid sentiret, quid ue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed cōtinuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quò missi etiā ab rege Parthorum Vologeso uenire, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos uicisset, Eaq; suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atq; ita Antiochiam remeauit. Senatu uero & populo Antiocheni multū perentibus ut in theatrū ueniret, ubi omnis cum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autē fortiter iisdem instantibus, & crebro postulantis expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriā eorum dicens quò expellendi fuerant interisse, nullumq; iam esse locū qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quod ptiores impetrare nō poterunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorum, Sed ne id quidē Titus adnuiteret in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymā uenisset, tristēmq; solitudinem quam uidebat, antiquę ciuitatis claritudini compararet, disiectorū operum magnitudinē & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultās, quod talem ac tantam funditus excidisset, uerum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hāc poenā ei inferri coegeret, ita certus erat, quod nunquā uirtutē suam uoluisset punitorū calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura uero captiuis indicantibus auferebant, aurum atq; argentū, aliaq; instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertā belli fortunā terræ condidere. Titus autē propositum iter ad Aegyptum tendens, emensa uelociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoq; ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, utraq; unde uenerant remisit: quintam quidem in Mœsiā, quinram uero decimam in Pānoniā. Captiuorū autē duces Simonem & Ioannē, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporū quā pulchritudine præstantes, ilico ad Italiā portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta uero nauigatione pro uoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinem uero Tito pater attulit, qui uenit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autē ciuium diuinam quandam lætitiā suggerebat, quod uidebat in unum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, unum cōmunem triumphū ob res gestas agere statuere, quamuis utriq; senatus propriū decreuisset. Predicto autem die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes aut cum exissent, loca ubi tantum stare possent occupauerāt, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concesso necessario transitu. Cuncta uero turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Isidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum proceres, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentū, tribunal aut ante porticus factum erat, sellæq; eburneæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, cōsederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis uirtutem testimonijs prædicās. Illi autem inermes erāt, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum

Vespasianus

Vespasians cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magna quoque omnium quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebrauit: idem quoque Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit, ipse uero ad portam recedit, quae ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis caesa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, ut multitudini facilius praeberetur aspectus. *Triumphus de Iudeis*
Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum & magnificentia non potest in omnibus quae quisque cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturae nouitate. Nam penè quaecunque hominibus qui usquam sunt fortunatis paulatim quaesita sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, haec uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Erenim argenti autem necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim omnia fluere. & alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpurae portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babyloniarum gemmarum autem clarissimae tam multae, aliae coronis aureis, aliae alijs operibus inclusae traductae sunt, ut apparet frustra nos earum usquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiam simulacra, quae illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horum quoque nihil non ex pretiosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quae singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atque inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad popam fuerant ab alia turba discreti, praecipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtraherebat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quae portabantur fabricatio, propius magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes putabant. multa enim in tertium nidum quartumque surgebant: & magnificentia fabricae cum admiratione delectabat multis aurata ueste circumdatis, cum aurum praeterea factum atque ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidem fortunatissimam terram, totas uero interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci: muros quoque excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum moenia disturbari, exercitumque intra muros infundi: caedis quoque omnia loca plena, & eorum qui manu resistere non poterant preces, ignem quoque templis immissum,ediumque super dominos post multam uastationem euerfiones: atque amnis tristitiam, defluentis non in arua cuka, neque ad hominum uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Haec enim Iudaei bello passi sunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquam praesentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captae ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multae etiam naues sequebantur. Spolia uero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quae apud Hierosolimam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab usus nostri consuetudine. nam media quidem columna basi haerebat, tenues autem ab ea cannulae producebantur, formatae ad

similitudinem fuscinae, ad summum quaque in lychni speciem fabricatae. erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudaeos est, indicantes honorem. Post haec autem portabatur lex Iudaeorum, nouissima spoliorum. Deinde transibant plurimi uictoriae simulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quae Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem ad equestratibus, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignumque spectari exhibens equum. Pompei autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quod postquam uetum est, consistere. Erat autem uetus mos patrius, operiri donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Giora, tunc inter captiuos in pompa tractus, laqueo uero circumdatus per forum trahebatur, quo eum simul caderent qui ducebant: lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem uitae habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoare, hisque secundo per uota solemnia omne peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi excepere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, uictoriae quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum civilium, & spei bonae pro felicitate principum. Post triumphos uero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Pacis templum aedificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quae hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picture ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quae Iudaeorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum, & penetralium uela purpurea in palatio condita seruari praecepit.

*Simon Giora
occisus*

*Templum Pa
cis à Vespasia
no constructu*

Herodium & Machærus à Basso capta

Cap. xxv

Machærus

Idem uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Veriliano exercitu, castellum quidem Herodion cum praesidio deditione cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Machærunti statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus haecitationem atque formidinem, natura loci praestare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedi posset eò natura excogitat, quae uallibus eum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendere non posset: nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quae ab occidente secus uallis, sexaginta stadijs distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit, ex hoc uero tractu ipse Machærus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem & meridie, ualles magnitudine quidem supra dicta cingunt, similiter uero sunt inextricabiles ad oppugnationem. eius uero uallis quae ab oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte uero ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisus est, & constructione tutissima, propter Arabum praecipue uicinitatem, nanque opportune situs est, eorum fines prospectas. Magno ergo locum muro

muro amplexus ac tutibus, ciuitatē illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebat ascensus. Quin & circa ipsum uerticem rursus murum ædificauerat, turreſq; in angulis sexagenorum cubitorum erexerat. in medio autem ambitu regiam ſtruxerat, magnitudine ſimul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uero ciuitas recipiendis aquis abundeſq; ſuppeditandis, locis maxime idoneis feterat: ueluti cū natura certaret, ut quod illa ſitu loci expugnabile fecerat, ipſe manu ſtructis munitionibus ſuperaret. Inſuper enim & ſagittarum multitudinem machinarumq; reſpoſuit: & omnem apparatus excogitauit, qui habitatoribus poſſet magnę obſidionis præſtare contemptum. Erat autem in ipſa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu uel celſitudine uel magnitudine uincebatur. ferebant autem eam ex Herodis temporibus perſeueraffe: manſiſſetq; ulterius profecto, ſed ab Iudæis qui locum ceperant exciſa eſt. Vallis autem, qua ciuitas à parte ſeptentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem aſſimilis eſt colore, circa ueſperam uero ueluti iubare fulgurans, accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non eſt: ſed tandiu refugit, nec prius manet, quàm ſi quis urinam muliebrem uel menſtruū ſanguinem ſuper eam fuderit. quin etiam tunc ſiquis eam tetigerit, mors certa eſt, niſi forte illam ipſam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoq; modo ſine periculo, qui talis eſt: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra ſit conditum. deinde ab ea religant canem: illoq; ſequi eum à quo religatus eſt cupiente, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquā eius uice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim poſtea accipientibus metus eſt. Tantis autē periculis propter unam uim capi eam operæ precium eſt. Nam quæ uocātur dæmonia, peſſimorum hominum ſpiritus, niuis immerſa, eoſq; necantia quibus ſubuentum nō fuerit: hæc cito, etiam ſi tantummodo admoueatur ægrotantibus, abigit. Fluūt autem ex eo loco aquarū fontes etiam calidarum, multū inter ſe ſapore diuerſi. Alij namq; amari ſunt, alijs nihil dulcedinis deſt. Multi autē frigida aquæ ortus, non ſolum in humilioribus locis fontes alternos habent: ſed quod amplius quis miretur, in proximo quædam ſpelunca cernitur, non quidem alte caua, ſaxo autem imminēte protecta: ſuper hoc ueluti duæ māmæ inter ſe paululū diſtantes eminent: & altera quidē frigidiffimum fontem, altera calidiſſimū fundit. qui mixti lauacrum ſuauiſſimū præbet, multisq; morbis ac uitjs ſalutare, maxime uero neruorum curationi conueniens: habetq; idem locus metalla ſulphuris & aluminis. Baſſus autem cōtemplatus undiq; regionem, ualle orientali repleta acceſſum parare ſtatuit: opusq; inchoauit, properās aggerem quamplurimū extollere, facilemq; per eum oppugnationē facere. Qui uero intus fuerant depreheſi, ab externis ſegregati Iudæi, illos quidem coegere, inane uulguſ eſſe exiſtimātes, inferiorē obſeruare ciuitatem, ac pericula priores exciperet ſuperius uero caſtellum ipſi occupatū tenebant, & propter munitionis firmitatem, & ut ſaluti ſuæ conſulerent. Impetraturos enim ſe ueniam opinabantur, ſi locū tradidiſſent Romanis. Prius autē uolebant ſpē declining obſidionis experiēdo conuincere: ideoq; alacri animo in dies ſingulos excuſus habebant, & cū hiſ quos ſors obtuliſſet cōſertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebāt. ſemper autē utriſq; ex tempore plus uictoriæ captabatur. Iudæis quidem, ſi incautiores aggredierentur: in aggere autem poſitis, ſi improuiſum excuſum eorū bene ſepti armis exciperent. Sed non is erat ſinis obſidionis futurus. Res autē quædam

fortuito

fortuito gesta, inopinatam castelli tradēdi necessitatem Iudæis imposuit. Erat inter obfessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere obsecrans, & in prælijs semper grauit̃ Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequēs, impetum quidē facilem his, periculo autem uacū discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discreta quodam die pugna, & utraq; parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturū, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorū Aegyptius, nomine Bassus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repēte correptum, cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum tradidit. Postquam uero dux nudum præcepit extendi, & in aperto constitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cædi uerberibus, uehementer Iudæos confudit casus iuuenis, uniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus, unius uiri clade perculsa. Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidē, uelut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea uera conspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibiq; ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia uicti sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionē facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, mita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent, ab his qui deditionē promiserant ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorum siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidē fugientium, qui præcesserāt, euasere. reliquorum autem, uiri quidē mille septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum dedidit habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.

Cap. xxvi

His autem administratis, in saltū, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machæronte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidē omnem locum cum equitibus cingit: ut si quis Iudæorū conatus fuisset euadere, fugiēdi per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerāt. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaq; simul uniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. illi autem fortiter excipiebāt: multaq; his audacia illis contentione usis, diu quidē prælium tractum est, non autem similis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidē duodecim tantum contigit

git occumbere, neq; multos lauciari: Iudæorū uero ex illo prælio nullus enast. Sed cum nō essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorūq; dux Iudas Iairi filius de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latēter effugit. Eodem uero tempore Cæsar etiam ad Libetium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruās sibi eorum agrum. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis triginta stadjs. Stipendium uero ubicunq; degerent Iudæis indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo penderāt. Eres quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorū in Armeniam Cap. xxvii

TAm uero quarto anno Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cæsennius Petus, qui tūc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactū est) literas ad Cæsarē misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium providentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo namq; id cogitauere) facilis transitus, tutum autē receptaculū. Fide igitur habita, & potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendū non putauit. Subito tamen, Antiocho eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes, alasq; equitū. habebat autē auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulum, Emesæq; Sohemum. Introitus autē illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato percussus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspitione quæ sibi ingereretur probaturum esse ratus. progressusq; de ciuitate centum triginta propemodum stadjs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunā suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem, belliq; peritis, uicq; corporis præstantibus filijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. uehementi autem pugna per totā diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarū uiriū diminuta discedunt. Antiocho uero neq; pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cū filiabus, in Ciliciā fugit, atq; hoc facto militū suorū animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāstulere, omniūq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessariū, fiuntq; omnes equites decem, qui cum his unā trāsgressi sunt flumen Euphratem

Fuga Antiochi

Euphratem hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regem venissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retineret, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciæ uenit, misso centurione Petus uinctum Romanam transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitia habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet et iter agentia ferri uincula, intermissa quoque interim profectioe Romanam, apud Lacedæmonem degere: magnos uero ei pecuniæ reditus præbet, ut non modo copiose, sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & ceteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare conceperunt. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quatinus feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) & cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam uenerunt. Patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythæ sint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius prædandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditum autem sibi præbito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incubunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiunt, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus metu percussus, in difficiliora loca fugiens, ceteris quidem bonis omnibus cessarat: uix autem ab illis coniugem at concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædabundi, & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum abfuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis effertati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem, aliamque ducentes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massadæ castelli munitissimi.

Cap. xxviii

A Pud Iudæam uero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. Et aliam qui dem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, a quibus fuerat occupatum, erat uir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaferat, ut ante diximus, ne professionem facerent, quando cæsar Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uellent: omnique modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id plane causatio, & crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi & defectionis socii fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum

in eos facta est : & cum mentita prior eorum refelleretur occasio , peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent . Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae fecundissimum : ut nullum opus intermitteretur infectum : nec si quis excogitando fingere uoluisset , haberet quo magis nouum aliquid inueniret . Ita & priuatim & communiter omnes unum erant , & exuperare alius alium tam impietate quam iniquitate in proximos certabant : potentes quidem multitudinem male tractando , multitudo uero ad interitum potentium properando : Illis enim erat dominandi cupiditas : his autem uim facendi, bonaque locupletum diripiendi . Primi quidem sicuti fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores , nullo neque uerbo indicto ad iniuriam , neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus praetermisso . Verum & hos Ioannes moderatores esse demonstrauit . Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent , tanquam inimicissimos maxime ciues eius modi impetens : sed etiam patriam malis plurimis cumulauit : qualia facturus fuerat qui deum quoque iam esset ausus impietate contemnere . Nam & mensa nefaria uescebatur , & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam : ut iam sit minime mirum , si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus , qui dei pietatem furore contempserat . Rursus Simon Giorae , quid mali non commisit : quaeue liberorum corporum iniuria temperabit , qui eum creauere tyrannum ? Quae uero eos amicitia , quaeue cognatio ad quotidianas caedes non ferociores effecit ? namque alienos quidem male tractare , inertis nequitiae opus esse arbitrabantur : clarissimam uero gloriam , parere crudelitatem in familiarissimos existimabant . Horum furoris aemuli , etiam Idumaei fuere : illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus , ne qua pars conseruaretur pietatis in deum , totum quod ex ciuitatis facie supererat , abscidere , summamque per omnia iniustitiam induxerunt : in qua illud hominum genus , qui Zelotae appellati sunt , uiguit : qui nomen factis uetum probauerunt . Omne enim malitiae facinus aemulati sunt , nullo in aemulato , quod ante commissum memoria tradidit , praetermisso , quamuis nomen sibi ex bonorum aemulatione imposuissent : qui eos quos laederent , propter efferam sui naturam cauillando fallebant , qui malorum quae maxima essent bona ducebant . Itaque debitum uitae finem inuenere ; merita illis omnibus poena dei uoluntate decreta . Cuncta enim , quae natura hominis posset ferre supplicia , in eos usque ad extremum uitae terminum congesta sunt , quae uarijs perempti cruciatibus pertulere . Fortasse dixerit aliquis minora eos quam commiserat perpessos , uerum quia tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant ? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt , non est huius temporis pro merito conueniri . Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo , unde digressus sum . Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum , & qui cum eo Massadum tenebant , sicarios , exercitum ducens . & fines quidem statim omnes obtinuit , praesidijs ubique locis opportunissimis collocatis : castellum autem muro circumdedit , ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet , utque custodes perseuerarent . ipse uero castris locum occupat , ad obsidionem quidem idoneum , quem delegerat , qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur , ceterum difficilem ad copias utensilium . Non solum enim commeatus ex longinquo , & cum labore Iudaeorum maximo portabantur , quibus haec fuerat cura mandata , uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur : quoniam in eo loco nullus fons proximus na-

Situs Massade et munitio

scabatur. His autem dispositis, Silva obsidionē aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro nō exiguum, & excelsum longitudine, undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulos: ipsaq; omnium sunt animalium gressibus inaccessae, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidēte facilis ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quae enim prominet rupes, frangitur, ac saepe in se reuertens, paulatim tumsum producitur: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem, nanq; mutanti uestigiū, necesse est altero pede niti. Est autē certa perniciēs, si quis labatur. Altitudo enim rupium utrinq; dehiscit, ut quae horrore quemuis tertere audacissimum possit. Per eiusmodi uia cum triginta stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum aedificauit, & appellauit Massadam. Post autē Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem, ē candido lapide factum, & duodecim altum, latumq; octo cubitis: & uiginti septem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erāt in aedes circa omnem murum intus aedificatas. Rex enim uerticem, quod fecundus omniq; planicie mollior esset, culturae destinauerat: ut si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi aedificauerat, ab occidentalis partis ascensu, intra mœnia quidē arcis positam, uergentem autē ad septentrionem. Regiae uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorū autem intus, & porticuū itēq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem ē singularibus saxi undiq; substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turres, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus uterentur haberent. Fossae uero iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestae quidem uiae facilem sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uero, magna in angustia posita turri conclusit, quae non minore mille cubitorū spatio ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licet ambulatibus, fuerat fabricata, Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitum: Intus autem repositi apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quod in lōgum tempus sufficere posset: uinumq; multū & oleum: insuper autem cuiusq; leguminis fructus, & palmulae coaceruatae. Cūcta q; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicariis occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferē ex quo appaata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auiam esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac foeculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenū quoq; armorū multitudo, ab rege condita, quae decem milibus uiro-

nitroꝝ sufficerent, ferrumq; infectum, nec non æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castrum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudeoꝝ populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uero maius atq; atrocius, ab regina Ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiã nō cœlabat, sed cum Antonio sepe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudeoꝝ donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antoniũ paruissē, male eius amore mancipatum, quã non donaturũ sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Masadã, extremum belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissimè procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco reposito, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quædam contentia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massada trecentis cubitis inferior, q̃ Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mēsurã uidebatur: sed super cum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarũ fabrica illis asimilis, quas primo quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus excogitauerat, & turtis sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro cōsepta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito autē præuenere sicarij, muro intus altero constituto, qui nē machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo cōstructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectę sunt cōtinētes cōposuerunt: earum autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spatium, ne uero crescēte cumulo terra deflueret, alijs transuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ar-

Aggeres ingē
tis altitudinis

ignis muris
inictis

T t 2 uero

uero nullum salutis modum neque uirtutis excogitans: sed his, quæ Romani in se liberosque suos & coniuges facturi essent si uicissent, ante oculos positis, de omnium morte consilium cepit: idque ex presentibus fortissimum ratus, ualidioris animi fortis uesperis congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neque Romanis, neque cuiquam alij seruire, nisi deo: is enim solus est uerus & iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus, ante quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles poenas subituri: si uiuos in Romanorum potestatem uenire cōtingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraque ab hostibus eueniebant, de dei uoluntate conijcere, & scire, quod amica ei quondam Iudæorum natione damnata esset interitu: manens enim propitius, uel saltem nobis leniter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam uero urbem suam igni hostium excidioque prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum, sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaque uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumque habentes abundantissimum apparatus, ipso deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non sponte reuersus est. sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictis poenas, sed per nos ipsos deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt: morientur enim coniuges iniuria uacuae, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum presentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi uoluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiā proprius quæque appetitissimus deterrebat interitus, aliosque alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis frangi, permittit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoque repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit magnaque uisus exclamatione, lachry-

lacrimum attendens. Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem viros fortes pro libertate certantes, mori bene malle quàm uiuere. Vos autem ne cuiuslibet quidē hominī quicquā neque audacia neque uirtute præstatis, qui etiā magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neque cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacræ patriæ orationes, maiorū quoque nostrorū factis & animis confirmantibus, perseverabant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumque locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autē mortali corpore uinctæ sunt, unaque malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cū mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis produciens. Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pēdet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undique liberam participat fortitudinem, humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget: unde uero digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditatores, alijs esse exemplo promptę uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorū uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autē animos corporibus soluere: nulloque urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam ueramque animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem tum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraque anima secernatur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, quàm exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos deflent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaque ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ uidentur, inhoneste despiciamus? quam & si contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uoluntate & necessario morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oporteret usuri. Non ausim enim nobismet ipsis ascribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumperit. Non enim uiribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueni-

Brachmanus

ens, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neque repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec uel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusque nactus uerus odium exsaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Ægypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum suscepere, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seque sustulissent, maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta sunt, omniaque hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparatus sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditæ periere. Eorum uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quis se non antequàm illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamque igne quàm uerberibus excruciat periere, alij semetipsi à bestijs ad secum dum earum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumque obiectis mœnibus tuta, bellique apparatus uix capiēs, tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaque eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquijs castra. Senes uero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc se cum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut eum non poeniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatē hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctū tāta impietate funditus erui: sed quoniā spes non instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrumque ipsi misereamur, & coniugum liberorumque

dum

Hum. nobis licet à nobisipſis miſericordiam capere. Ad mortem nanq; ipſi nati ſu-
mus, & quos ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortiſſimi quidem poſſunt. iniu-
ria uero & ſeruitus, & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, nō eſt ma-
lum hominibus ex naturę neceſſitate profeſtū: ſed hæc ſua timiditate perferunt,
qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis
deferimus: & poſtremo nunc illis ad ſalutem hortantibus, non paruimus. Cui igi-
tur non eſt eorum iracundia manifeſta, ſi nos uiuos ſubiugare potuerint? Miſeran-
di quidem adoleſcentes erunt, quorū uires corporis ad multos ſufficient cruciatus:
miſerandi autem proueſtiores, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius
coniugē abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrem implorantis exaudiet.
Sed dum liberi ſunt & gladios habent, pulchrū miniſterium nobis præbeāt, exper-
tes ſeruitutis hoſtiū. Moriamur liberi, cum filijs & cōiugibus uita decedamus. Hæc
nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum neceſſitatem
deus miſit, his contraria Romani uolunt, & ne quis noſtrū ante excidium pereat, ti-
ment. Feſtinemus igitur eis, pro ſperata potiundi noſtri uoluptate, ſtuporem mor-
tis admirationemq; relinquere audaciæ. Adhuc eum orate cupientem omnes in-
terpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti lar-
uis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc ſpecimē eſſe fortitudinis, rectiq;
conſilij exiſtimātes, ne quis extremus remanere uideretur. Tantus eos & cōiugum
& filiorū & propriæ cædis amor inuaſit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum fa-
rinus accederent obtuſi ſunt, uerum eam ſeruauere ſententiā, quam cum dicta per-
riperent, habuerunt: proprium quidem charumq; affectum retinentibus cunctis,
rationi uero cedentibus, quia iā optime filijs conſuluiffent. Simul enim ualere uxo-
ribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes
oſculabantur: & ſimul tanq; manibus alienis iuſſa peragentes uolentes eos confi-
gebant: malorum quæ ſubditi hoſtibus paſſuri fuerant cogitationem, habētes pro
ſolatio neceſſitatis ad cædem. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus eſt. Cun-
cti autem coniunctiſſimos trāſfixere: miſeri, quibus id neceſſe fuit, quibusq; filios
atq; uxores occidere, malorum omnium uidebatur eſſe leuiſſimum. Igitur neq; ho-
rum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos læſos exiſtimantes, ſi uel bre-
uiſſimum tempus eis ſuperuiuerēt, cito quidem uniuerſis bonis in unum congeſtis
ignem inijciunt, ſorte uero ex numero ſuo decem lectis omnium percufforibus, uni-
uerſi etiam propter liberos ac coniuges proſtratos compoſiti, eoſq; complexi ma-
nibus, parato animo ſe maſtandos præbebant infeliçiſſimum illud exhibentibus
miniſterium. Iſti autem intrepide cunctis occiſis, eandem ſortis legem in ſua quoq;
morte ſtatuerunt, ut cui obtigiffet, nouem peremptis ſemet ſuper eos occideret. ita
omnes ſibi confidebant, quod neq; in audendo, neq; in ſuſtinendo facinore, præ-
ſtaret alius aliq;. Et ad extremum cæteri quidem ſe neci ſuppoſuere: unus uero atq;
nouiffimus, circumſpecta multitudine mortuorū, ne quis forte in multa cæde ſuper
eſſet qui ſuæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immi-
tit regiæ: uehementi uero manu toto per ſe tranſacto gladio, iuxta ſuos affectus
occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero ſuo Ro-
manis ſubditam reliquiſſe. Latuit autē una mulier ſenior, & alia quædam Eleazarī
cognata, plurimum doctrina ſapientiaq; mulieribus præſtans, & quinque pueri per
cuniculos qui aquam ſub terra potui ducebant abditi, cum aliq; cædibus occupatas

mentes haberent, qui erant nongentinúmero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scararum pontibus iunctis muros aggrediebatur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset conicere non poterant: & ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerſæ, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, perque hanc uiam sectantes cito in regiam peruenere, conspectaque multitudinem mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandria & Thebas profugerant. Cap. XXIX

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidem præsidium dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisque supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incoletibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam fides Iudæorum non ignobiles aduersaretur, illos quidem mactauere, alijs uero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & tunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri uideretur, a Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem moriebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospera periculi magnitudine patuere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui uero in Ægyptum Thebasque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui

*sicariorum
pertinacia*

duritiam, siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle uisus est: sed omnes illa necessitate ualidiorem sententiam conseruare, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent. Maxime uero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audacia superabat.

Oniz

Onia templum clausum apud Alexandriam

Cap. xxx

Lupus tum Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille aut iniquetum Iudæorum circa res novas studium cauendum esse existimans, ac uerius ne rursus in unum congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem destrueret: Hæc aut est in Aegypto: quæ ob hanc causam ^{Templum} & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudæis bellum gerente, Alexandriam uenit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudæorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtineretur. Cum autem rex ea quæ possunt fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Aegypti templum sibi ædificare permitteret, & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsique benivolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus: eique locum dedit centum & octoginta stadiis à Memphi distantem: Heliopolitanus aut ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim aut similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ aut fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri cōfectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnium tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit, Totum uerum circa templum spatium cocto latere circūdedit, saxeas portas habere. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei cōtentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiā: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quedam annis noningentis septuaginta: Esaiasque prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudæo. Templum quidem ita ^{Templum} fuerat ædificatum. Lupus aut rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ^{Onia de prædicto} ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donatorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admittit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus aut fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti triginta tres.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem

Cap. xxxi

Audacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent persequat: perduxitque eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & profectionem Pentapolitanae Libyæ rectori Catullo prænunciat. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interit, nonnulli aut uiui capri, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effu-

gere

gere: multū uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebat, Catullo autē iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso insimulans, autores sibi huius cōsiliij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multimode cumulabat, tragicis etiā uerbis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum Iudæorū patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi ficijs. Denique cum iussisset Iudæum quēdam Alexandrum nominare: cui iamdudum infensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudæorum eius iniusticiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nōnullisq; alijs qui cōprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita ut sperauerat cessit. Nam Romam quidē uenit, Jonathan cæterosq; uinctos ducens, finemq; arbitrabantur esse quæstionis apud se ac per illum conflaram calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatē requirebat: cognitoq; non iure hominibus accusationem illatam illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito uero pœnam in Ionatham statuit: prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensionis experiretur, non multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisq; defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiae facto indicio, quàm quod nequissimos ulciscatur. Hic nobis est finis historiae, quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem ad modum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis. & qualiter sit quidem expositum leturis, ut dicant, relinquatur: de ueritate aut cōfidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quæ scripsi proposuerim.

*Iudæorū tria
milia occisa*

*Ionathas exu-
stus est*

Epilogus